

EU:n metsäasiat – Suomen kannat

**EU:n metsäasiat
- Suomen kannat**

Maa- ja metsätalousministeriö
MMM:n julkaisuja 8/2004

Julkaisija:

Maa- ja metsätalousministeriö

ISSN 1238-2531

ISBN 952-453-176-3

Tekijät (toim.): Kaisa Pirkola, Anne Vehviläinen

Taitto: Ahti Kotisaari

Kansikuva: Metsäteollisuus ry:n kuva-arkisto

Kirjapaino: Vammalan Kirjapaino Oy 2004

Kuvailulehti

Julkaisija	maa- ja metsätalousministeriö	Julkaisuaika	toukokuu, 2004
Tekijät	Raportin ovat toimittaneet Kaisa Pirkola ja Anne Vehviläinen		
Julkaisun nimi	EU:n metsäasiat - Suomen kannat		
Tiivistelmä	<p>Muistio "EU:n metsäasiat - Suomen kannat" on kolmas maa- ja metsätalousministeriössä valmisteltu kannanotto EU:ssa metsiä koskevaan päätöksentekoon. Edellinen vastaava raportti laadittiin vuonna 1997.</p> <p>Muistion tavoitteena on selkeyttää Suomen linjauksia ja kannanottoja EU:n metsiä ja metsätaloutta koskeviin säädöksiin ja toimenpiteisiin. Muistiossa esitetyt kannanotot ovat pohjana Suomen virallisille kannoille lähivuosina. Monet käsiteltävät asiat muuttuvat kuitenkin koko ajan, mistä syystä esitetyt kannanotot ja tavoitteita tulee tarkentaa ja päivittää.</p> <p>Muistion kirjoittamiseen on osallistunut useita henkilöitä maa- ja metsätalousministeriöstä ja muista ministeriöistä, erityisesti ympäristöministeriöstä. Muistion kirjoittamiseen on lisäksi osallistunut Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos (PTT) sekä useita maa- ja metsätalousministeriön sidosryhmiä. Muistiossa kuvattujen Suomen kantojen määrittelyyn on osallistunut EU-asioiden komitean Maatalous- ja elintarvikejaoston alainen metsäpolitiikan alajaosto. Muistiossa esitetyt kannot tullaan kehittämään edelleen metsäpolitiikan alajaostossa.</p>		
Asiasanat	EU, metsäpolitiikka, ympäristöpolitiikka, metsät, metsätalous		
Julkaisusarjan nimi ja numero	MMM:n julkaisuja 8/2004		
	ISSN 1238-2531	ISBN 952-453-176-3	
	Sivuja	Kieli suomi	
	Luottamuksellisuus Julkinen	Hinta	
Julkaisun myynti/jakaja			
Julkaisun kustantaja	maa- ja metsätalousministeriö		
Painopaikka ja -aika	Vammalan kirjapaino 2004		
Muut tiedot			

Sisällysluettelo

LYHENTEITÄ

YHTEENVETO SUOMEN TAVOITTEISTA EU:N METSÄPOLITIIKASSA

Suomen yleiset tavoitteet EU:n metsäpolitiikassa
Tavoitteet koordinaation parantamiseksi ja strategisille ohjelmille
Tavoitteet muissa metsiin liittyvissä asioissa

1 JOHDANTO

2 SUOMEN TAVOITTEET JA EU-ASIOIDEN KANSALLINEN KÄSITTELY

- 2.1 Suomen perustavoitteet ja toimintatavat EU:n metsäpolitiikassa
- 2.2 EU:n metsäasioiden kansallinen käsittely
- 2.3 Metsäasiat Suomen puheenjohtajakaudella 1999

3 METSÄASIOIDEN HALLINNOINTI EU:SSA

- 3.1 Metsäasioiden hallinnointi ja siinä tapahtuneet muutokset
  - 3.1.1 Pääosastot ja yksiköt
  - 3.1.2 Työryhmät

4 EU:N METSÄSEKTORIA KOSKEVAT MUUTOSTEKIJÄT JA STRATEGIAT

- 4.1 EU:n metsäsektoriin vaikuttavat muutostekijät
- 4.2 EU:n metsäsektoriin vaikuttavat strategiat ja ohjelmat
  - 4.2.1 EU:n metsästrategia
  - 4.2.2 Tiedonanto metsäteollisuuden kilpailukyvyistä
  - 4.2.3 Muut metsiä koskevat strategiset linjaukset
  - 4.2.4. Vihreät ja valkoiset kirjat

5 YKSITTÄISET ASETUKSET JA DIREKTIIVIT

- 5.1 Tausta
- 5.2 Metsien terveyden ja elinvoimaisuuden säilyttäminen
  - 5.2.1 Yleistä
  - 5.2.2 Asetus metsien ja ympäristövuorovaikutusten seurannasta (Forest Focus)
  - 5.2.3 Kasvinsuojelu
  - 5.2.4 Metsänviljelyaineiston kauppa
  - 5.2.5 Geenivarojen säilyttäminen
- 5.3 Metsäluonnon suojelu
  - 5.3.1 Johdanto
  - 5.3.2 Luonnonsuojeludirektiivit ja Natura 2000-verkosto
  - 5.3.3 Metsien suojelua koskevat tilastot EU:ssa ja käsitteiden yhtenäistäminen
- 5.4 Raakapuumarkkinat ja puun käyttö

- 5.4.1 Puukauppasopimukset
- 5.4.2 Puutavaran mittaaminen
- 5.4.3 Sertifiointi ja metsäteollisuustuotteiden ekomerkit
- 5.4.4 EU:n toiminta laittomien hakkuiden estämiseksi
- 5.4.5 Puun käytön edistäminen
- 5.5 Metsätalous - käytännön toimintaa sivuavat muiden sektoreiden direktiivit ja asetukset
  - 5.5.1 Vesipolitiikan puitedirektiivi ja metsätalous
  - 5.5.2 Puhdistamolietedirektiivi, direktiivi biohajoavien jätteiden biologisesta käsittelystä ja eläinten sivutuoteasetus
  - 5.5.3 Ympäristövaikutusten arviointi
  - 5.5.4 Direktiivi ympäristövahinkovastuusta
  - 5.5.5 Muita asetuksia, direktiivejä ja strategioita

6 METSÄTALouden TUET

- 6.1. Agenda 2000 ja sen välitarkistus
- 6.2 Maaseudun kehittämisasetus
- 6.3 EU:n tavoiteohjelmat ja yhteisöaloitteet
  - 6.3.1 Johdanto
  - 6.3.2 Metsätoimenpiteet alueellisissa tavoiteohjelmissa
  - 6.3.3 Metsätoimenpiteet alueellisessa maaseudun kehittämisohjelmassa (ALMA)
  - 6.3.4 Leader+ -yhteisöaloitteet
- 6.4 Toteutunut rahoitus

7 METSÄNTUTKIMUS JA TILASTOINTI

- 7.1 Metsäntutkimus
  - 7.1.1 EU:n tutkimuspuiteohjelmat
  - 7.1.2 COST-tutkimusyhteistyö
- 7.2 Tilastointi ja tietojärjestelmät
  - 7.2.1 Metsätalastoja keräävät ja laativat EU:n organisaatiot
  - 7.2.2 EFICS

8 EU:N LAAJENEMINEN

- 8.1 Vaikutukset metsätalouteen
- 8.2 Vaikutukset puumarkkinoilla
- 8.3 Vaikutukset metsäteollisuudessa
- 8.4 Vaikutukset aluekehityksen näkökulmasta

9 EU:N LAAJENTUMISTA TUKEVAT OHJELMAT JA POHJOINEN LÄHIALUEYHTEISTYÖ

- 9.1 EU:n tulevien jäsenmaiden ja pohjoisten lähialueiden kehittämiseen osoitetut varat
  - 9.1.1 Yleistä
  - 9.1.2 Ohjelmat
- 9.2 Pohjoinen ulottuvuus

10 KANSAINVÄLINEN METSÄPOLITIikka JA EU

- 10.1 EU toimijana kansainvälisessä metsäpolitiikassa
- 10.2 Kansainvälisen metsäpolitiikan vaikutus EU-tasolla ja kansallisesti
- 10.3 EU ja ilmastopimus
  - 10.3.1. EU:n toiminta ja tavoitteet ilmastopimusneuvotteluissa
  - 10.3.2 EU:n toimenpiteitä
- 10.4 EU ja biodiversiteettisopimus
  - 10.4.1 EU:n toiminta ja tavoitteet biodiversiteettisopimusneuvottelujen metsäasioissa
  - 10.4.2 EY:n biodiversiteettistrategia
- 10.5 EU:n toiminta ja tavoitteet YK:n metsäfoorumissa
- 10.6 Kehitysyhteistyö EU:ssa
  - 10.6.1 EU:n kehityskaapolitiikka ja kehitysyhteistyö
  - 10.6.2 EU:n metsäalan kehitysyhteistyö

LIITTEET

- Liite 1 EU:n perustamissopimuksia
- Liite 2 EU:n laajentuminen ja metsätalous
- Liite 3 Internet-osoitteita
- Liite 4 EU-asioiden komitean alaiset jaostot Suomessa
- Liite 5 COST E4 -hankkeen vuonna 2000 julkaistuja tuloksia: tiukasti suojeltujen ja kaikkien suojeltujen metsien prosenttiosuudet metsäalasta
- Liite 6 Suojeltujen metsien määrä FAO:n mukaan (TBFRA 2000)
- Liite 7 Maaseudun kehittämisasetuksen metsäartiklat

Lyhenteitä

ALMA	<i>Alueellinen maaseudun kehittämissuohjelma</i>
CBC	<i>Cross Border Cooperation</i> PHARE-ohjelmaan liittyvä raja-alueiden yhteistyön rahoitusohjelma
CBD	<i>Convention on Biological Diversity,</i> Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus
CEN	<i>Comité Européen de Normalisation (ransk.)</i> Euroopan standardisoinimisjärjestö
COST	<i>Co-operation in Science and Technology</i> Tieteen ja teknologian yhteistyöohjelma, jolla edistetään eurooppalaista tutki-musta luomalla tutkijoiden verkostoja.
CSD	myös UNCSO, UN Commission on Sustainable Development YK:n kestävän kehityksen komissio
DG	<i>Directorate General</i> Komission pääosasto
EAKR	Euroopan aluekehitysrahasto <i>European Regional Development Fund ERD</i>
ECE	<i>United Nations Economic Commission for Europe</i> YK:n Euroopan taluskomissio <i>Timber Committee</i> YK:n Euroopan taluskomission puutavarakomitea
ECOSOC	<i>Economic and Social Committee</i> EU:n talous- ja sosiaalikomitea.
EEA	<i>European Environment Agency</i> EU:n ympäristökeskus
EFC	<i>European Forestry Commission</i> FAO:n Euroopan metsäkomissio
EFI	<i>European Forest Institute</i> Euroopan metsäinstituutti
EFICS	<i>European Forestry Information and Communication System</i> Euroopan metsätalouden informaatio- ja tietojärjestelmä
EFTAG	<i>European Tropical Forestry Advisory Group</i> Komission ja jäsenmaiden metsäalan kehitysyhteistyön asiantuntijoiden muodostama ryhmä. Kokoontuu kerran vuodessa, ryhmän puheenjohtajuus on komissiolla.
EIONET	<i>European Environment Information and Observation Network</i>
EMOTR	Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto European Agricultural Guidance and Guarantee Fund, EAGGF Fonds Européens d'orientation et Garantie Agricole, FEOGA

EUFORGEN	<i>European Forest Genetic Resources Programme</i> Metsien geneettisen suojelun ohjelma. Ohjelma toimii eurooppalaisena yhteistyöelimenä, jonka tehtävänä on toimeenpanna Strasbourgin metsäministerikonferenssin toista päätöslauselmaa, edistää ja koordinoida metsäpuiden geenivarojen kestäväää käyttöä Euroopassa.
EUROSTAT	Euroopan yhteisöjen tilastotoimisto
FAO	<i>United Nations Food and Agriculture Organisation</i> YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö
FFCS	<i>Finnish Forest Certification System</i> Suomen metsäsertifiointijärjestelmä
FSC	<i>Forest Stewardship Council</i> Hyvän metsänhoidon neuvosto
IFF	<i>International Forum on Forests</i> Hallitusten välinen metsäfoorumi (1997-2000)
INTERREG	Yhteisöaloite rajaseutuyhteistyön tukemiseksi
ISPA	<i>Instrument for Structural Policies of Pre-Accession.</i> Väline EU:n jäsenyyttä hakeneiden maiden liittymistä edeltävään rakennetukeen, rahoitus kohdennetaan hakijamaiden merkittäviin maatalous- ja liikennehankkeisiin
ITTO	<i>International Tropical Timber Organisation</i> Kansainvälinen trooppisen puun järjestö
JRC	<i>Joint Research Centre</i> Yhteinen tutkimuskeskus. EU:n pääosasto, joka tuottaa riippumatonta tieteellistä tutkimusta komission muiden pääosastojen tarpeisiin.
KIE-maat	Keski- ja itä-euroopan maat (Central and Eastern European Countries, CEEC) vuonna 2004 EU:n liittyvät KIE-maat: Latvia, Liettua, Puola, Slovakia, Slovenia, Tsekki, Unkari, Viro; muut KIE-maat: Bulgaria, Romania
Leader	<i>Liaison Entre Actions de Developpement l'Economie Rurale</i> Yhdyssiteet maaseudun talouden kehittämiseen tähtävien toimien välillä. Leader+ on yksi EU:n neljästä yhteisöaloiteohjelmasta kaudella 2000-2006, jolla rahoitetaan paikallisia maaseudun kehittämishankkeita.
LIFE	<i>LIFE Nature</i> <i>LIFE Luonto</i> Euroopan unionin luonnonsuojelurahasto, josta voi hakea rahoitusta luonnonsuojeluhankkeiden toteuttamiseen sekä alueiden hoitoon ja ennallistamiseen.
MCPFE	<i>Ministerial Conference for Protection on Forests in Europe.</i> Euroopan metsäministerikonferenssi. Euroopan metsien suojelua käsittelevä ministerikonferenssien sarja.
ND	<i>Northern Dimension</i> Pohjoinen ulottuvuus PU EU:n pohjoisille lähialueille suunnattu toimintaohjelma

NUTS	<i>Nomenclature of Territorial Units for Statistics</i> NUTS on EU:n käyttämä hierarkkinen alueluokitusjärjestelmä. Tilastollinen alueluokitus, alueellisten ongelmien tutkimusväline ja aluepolitiikan kohdentamisväline. NUTS-tasoa on viisi: NUTS 1, NUTS 2, NUTS 3, NUTS 4 ja NUTS 5. Kaikilla jäsenvaltioilla ei kuitenkaan ole jokaista tasoa vastaavia aluetasoa.
PEFC	<i>Pan European Forest Certification</i> Yleiseurooppalainen metsäsertifiointijärjestelmä
PHARE	<i>Pologne-Hongrie: Actions pour la reconversion économique oland and Hungary Assistance with Restructuring the Economy</i> Euroopan unionin rahoittama teknisen avun ohjelma, jonka tavoitteena on auttaa Keski- ja Itä Euroopan valtioita siirtymisessä markkinatalousjärjestelmään.
Rakennerahastot	Rakennerahastoilla tarkoitetaan Euroopan maatalouden ohjaus- ja takuurahastoa (EMOTR, EAGGF), Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastoa (ESR). Rahastot myöntävät tukea mm. maataloudelle, alihittyneille alueille ja työttömyyden hoitoon.
SAPARD	<i>Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development.</i> Erityinen maatalouden ja aluekehityksen liittymisohjelma, jolla rahoitetaan hakijamaiden merkittäviin maatalous- ja maaseudun kehittämishankkeita.
SCA	<i>Special committee for agriculture</i> Jäsenvaltioiden pysyvästä edustajista koostuva Maatalouden erityiskomitea, joka valmistelee yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevat neuvoston päätökset, COREPERiin verrattava.
STAR	Comité des structures agricoles et du développement rural Maatalouden rakenteiden ja maaseudun kehittämisen komitea
TACIS	<i>Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States and Georgia</i> Euroopan unionin rahoittama teknisen avun ohjelma, jonka tavoitteena on tukea Venäjää, muita IVY-maita ja Mongoliaa siirtymisessä markkinatalousjärjestelmään.
UNFF	<i>United Nations Forum on Forests</i> YK:n metsäfoorumi (2000-2005)

YHTEENVETO SUOMEN TAVOITTEISTA EU:N METSÄPOLITIIKASSA

SUOMEN YLEISET TAVOITTEET EU:N METSÄPOLITIIKASSA

Julkaisu ”EU:n metsäasiat – Suomen kannat” on kolmas maa- ja metsätalousministeriössä valmisteltu kannanotto EU:ssa metsiä koskevaan päätöksentekoon. Edellinen vastaava raportti ”Suomen EU-metsäpolitiikan tavoitteet” hyväksyttiin EU-ministerivaliokunnassa 24.1. 1997.

Suomen tavoitteiden uudelleenarviointi EU:n metsiin ja metsätalouteen liittyvissä kysymyksissä on ajankohtaista. Vaikka useat vuonna 1997 julkaistut tavoitteet ovat edelleen voimassa, moni asia on muuttunut. Esimerkiksi metsätaloutta sivuavien uusien ohjelmien ja säädösten määrä EU:ssa on kasvanut. Lisäksi Suomi on kerännyt lisää kokemusta EU:sta ja sen toiminnasta. EU:ssa on myös meneillään suuri unionin perustamissopimusten uudistamistyö, johon oleellisesti liittyvät tulevien jäsenmaiden mukanaan tuomat unionin uudistamisvaivat. Vuonna 2003 käynnistyneessä Hallitustenvälisessä konferenssissa (HVK) neuvotellaan uudesta Euroopan perustuslakia koskevasta sopimuksesta, joka korvaisi kaikki edelliset perustamissopimukset. Myös kansainvälisten ympäristösopimusten ja metsiin liittyvien prosessien nojalla on vuoden 1997 jälkeen sitouduttu uusiin päätöksiin, joiden huomioiminen on tarpeellista Suomen EU-metsäpolitiikassa.

Muistion tavoitteena on selkeyttää Suomen linjauksia ja kannanottoja EU:n metsätaloutta koskeviin säädöksiin ja toimenpiteisiin. Muistiossa esitetyt kannanotot ovat pohjana Suomen virallisille kannoille lähivuosina. Monet käsiteltävät asiat muuttuvat kuitenkin koko ajan, mistä syystä esitetyt kannanotot ja tavoitteet tulevat tarkentaa ja päivittää.

EU-maiden metsät ovat luonnonoloista ja historiallisista tekijöistä johtuen ekologisesti erilaisia. Myös metsien yhteiskunnallinen merkitys ja metsien käyttötarve ovat hyvin erilaisia EU:ssa. Suomessa metsätalouden erityispiirteet ovat laaja yksityisomistus sekä metsätalouden merkittävä kansantaloudellinen asema.

EU:n jäsenmaiden metsiä ja metsätaloutta koskevien tavoitteiden erilaisuudesta johtuen jäsenmaat eivät ole tähän mennessä nähneet tarpeelliseksi luoda EU:lle yhteistä metsäpolitiikkaa. Metsäpolitiikkaa koskevaa omaa oikeusperustaa ei siten sisälly EU:n nykyisiin perustamissopimukseen tai ehdotukseen Euroopan perustuslakia koskevasta sopimuksesta. Tästä huolimatta erityisesti maatalous-, maaseudun kehittämis- ja ympäristöpolitiikkojen alalla on laadittu useita metsiä koskevia asetuksia ja direktiivejä, jotka vaikuttavat metsäsektoriin. Myös kauppa-, talous-, raha-, työllisyys, energia-, alue- ja kilpailupolitiikat vaikuttavat metsäsektoriin.

Suomen peruslähtökohtana on, että EU:ssa metsäsektoriin kohdistuvien toimenpiteiden tulee tukea metsien kestävä hoitoa, käyttöä ja suojelua. EU:n metsäpolitiikka ei saisi perustua hajanaisiin osiin muiden sektoreiden politiikoista tai strategioista, vaan sille tulisi nykyistä selkeämmin luoda omat tavoitteet. Metsäpolitiikan tavoitteellisuuteen tulee pyrkiä ensisijaisesti nykyisillä jo olemassa olevilla keinoilla, eli erilaisten työryhmien, kuten Neuvoston metsätyöryhmän, toiminnan tehostamisella sekä EU:n metsästrategian, puitteissa.

Ensisijaisesti metsäpolitiikasta tulee päättää edelleen kansallisella tasolla, koska tällöin voidaan parhaiten ottaa huomioon jäsenmaiden erityispiirteet. Yhteisön toimenpiteet ovat perusteltuja silloin, kun kyseessä ovat kaikkia jäsenmaita

koskevat metsäasiat, joissa suunniteltujen toimien laajuuden tai vaikutusten takia yhteisötason toimenpitein päästään kansallista päätöksentekoa parempaan lopputulokseen. Metsäpolitiikassa on kuitenkin pääasiassa noudatettava toissijaisuusperiaatetta.

Tästä peruslähdekohdasta huolimatta Suomi kannattaa yhteisön oman metsäpolitiikan sisällyttämistä EU:n perustuslailliseen sopimukseen. Tähän saakka Suomen kantana on ollut, että EU:lle ei tule luoda omaa EU:n perustamissopimukseen pohjautuvaa metsäpolitiikkaa. Kannanmuutos on tarpeellinen, koska EU:n toimivallan puuttumisen takia komissiossa ei ole voitu kohdistaa voimavaroja esimerkiksi metsäasioiden koordinaation parantamiseen. Mahdollisella yhteisellä metsäpolitiikalla Suomi tavoittelee metsäasioiden parempaa näkyvyyttä ja koordinaatiota EU:ssa.

Vuonna 2003 EU:n jäsenmaiden metsäasioista vastaavat virkamiehet keskustelivat yhteisön oman metsäpolitiikan määrittelemisestä valmisteilla olevaan EU:n perustuslailliseen sopimukseen. Tämän seurauksena on mahdollista, että metsiä ja metsätaloutta koskevan oman oikeusperustan lisäämisestä uuteen Euroopan perustuslakia koskevaan sopimukseen neuvotellaan lähivuosina. Suomen on syytä edelleen valmistautua tähän selvittämällä tarkemmin yhteisen metsäpolitiikan seurauksia.

Vuonna 2004 Suomen EU-metsäpolitiikalle asetettavat yleiset tavoitteet ovat seuraavat:

- edistetään metsien ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän hoidon ja käytön periaatetta
- otetaan huomioon metsien merkitys puuntuotannolle sekä virkistys- ja muulle monikäytölle
- tunnustetaan metsien merkitys maaseudun elinvoimaisuuden säilyttämisessä
- säilytetään metsäsektori kilpailukykyisenä mahdollisimman pitkälle yhteisön tuista ja markkinasäätelystä riippumattomana alana

- edistetään EU:n toimenpiteillä metsäsektorin toimintaedellytyksiä
- tunnustetaan metsien merkitys uusiutumattomia luonnonvaroja korvaavana uusiutuvana luonnonvarana ja kestävän kehityksen toteutuksessa
- varmistetaan metsistä riippuvaisten luonnonvaraisten eläin- ja kasvilajien ja metsäisten luontotyyppien suotuisan suojelun tason saavuttaminen ja ylläpitäminen ottaen samalla huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset vaatimukset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet

Lisäksi Suomen EU:n metsäpolitiikassa kiinnitetään erityistä huomiota puun käytön edistämiseen kestävästi hoidetuista metsistä sekä metsäsektorin sosiaaliseen kestävyys. Sosiaalisen kestävyyspiirteinä korostetaan työllisyyttä, aluekehitystä, paikallisyhteisöjen ja alkuperäiskansojen asemaa, metsistä saatavia aineettomia hyötyjä kuten esimerkiksi kulttuurihistoriallisia arvoja ja virkistyskäyttöä.

Suomi osallistuu aktiivisesti, aloitteellisesti ja ennakoivasti EU:n metsiä koskevaan päätöksentekoon. Näin voidaan vaikuttaa asioiden käsitteilyyn varhaisessa vaiheessa, jolloin tärkeitä linjauksia tehdään. Aktiivisuus auttaa suuntaamaan keskustelua Suomelle tärkeiden tavoitteiden suuntaan.

Euroopan metsien suojelua käsittelevillä ministerikonferensseilla (MCPFE) on tärkeä rooli Euroopan maiden välisessä metsäyhteistyössä, joten niiden puitteissa tehtävät päätökset tulisi sisällyttää tarpeellisin osin EU:n metsäpolitiikkaan.

TAVOITTEET KOORDINAATION PARANTAMISEKSI SEKÄ STRATEGISILLE OHJELMILLE

Suomen kannan mukaan metsien kestävä hoito ja käyttöä koskevalla politiikalla tulee olla EU:ssa selkeät tavoitteet, eikä sen tule perus-

tua hajanaisiin osiin muista politiikoista. Tavoitteena on, että yhteisön eri sektoripolitiikoiden päätöksenteossa nykyistä paremmin otetaan huomioon metsäsektoriin kohdistuvat vaikutukset. Tämä edellyttää nykyistä parempaa metsiin liittyvien asioiden koordinaatiota EU:n päätöksenteossa.

Koordinaation parantamiseksi EU:n sisäisessä työnjaossa tulisi pyrkiä tasapainoiseen metsäasioiden tarkasteluun niin, että kestävyuden kaikki osa-alueet otetaan huomioon. Suomi tukee komissiota pyrkimyksissä, että komission eri pääosastojen virkamiehistä muodostetun Inter-Service Group on Forestry'n työskentely parantaa metsäasioiden koordinoitua.

EU:n työryhmissä metsiin liittyviä asioita on käsitelty etenkin komission Pysyvässä metsäkomiteassa sekä Neuvoston metsätyöryhmässä. Näiden työnjakoa on selkeytettävä tulevaisuudessa. Pysyvän metsäkomitean työskentelyn tehottomuudesta johtuen Neuvoston metsätyöryhmän koordinoivaa asemaa on vahvistettava. Molempien työryhmien asemaa tulee kuitenkin parantaa niin, että niiden neuvoo-antava asema vahvistuu metsäsektoriin liittyvien EU-politiikkojen valmistelussa.

Komission tulee tuoda asiat jo valmisteluvaiheessa jäsenmaiden tietoon Pysyvässä metsäkomiteassa ja Neuvoston metsätyöryhmässä. Suomen tulee myös pyrkiä siihen, että metsäsektorin edustaja on paikalla kun STAR-komiteassa käsitellään metsäasioita. Asioiden nopeamman etenemisen varmistamiseksi Suomi pyrkii yhteistyöhön muiden jäsenmaiden kanssa ennen kokouksia. Neuvoo-antavan puu- ja korkkikomitean työtä tulee kehittää, niin että se kokoontuu riittävän usein ja metsiin liittyviä asioita saadaan sidosryhmien käsittelyyn. Kansallisten virkamiesten tulisi tarvittaessa osallistua kokouksiin.

Vaikka vuonna 1998 hyväksytty EU:n metsästrategia on pitkälti jäänyt toteuttamatta komissiossa, sen potentiaalisen merkityksen arvellaan

vahvistuneen EU:n metsäasioiden pirstaleisuuden vuoksi. EU:n metsästrategian arviointi suoritetaan vuoden 2004 aikana, mikä on Suomen tavoitteiden mukaista. Arvioinnin perusteella tehdään johtopäätökset strategian kehittämistarpeista. Suomi kannattaa EU:n metsästrategian päivittämistä.

Suomen tavoitteena on, että poikkisektoraalinen lähestymistapa metsäasioihin taataan ottaen huomioon metsien taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Arvioinnissa tulee myös ottaa huomioon miten toissijaisuusperiaate on toteutunut tai toteutumassa metsäksymyksissä. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon EU:n laajentumisen vaikutukset EU:n metsäasioihin.

TAVOITTEET MUISSA METSIIN LIITTYVISSÄ ASIOISSA

YKSITTÄISET ASETUKSET JA DIREKTIIVIT METSÄSEKTORILLA

Suomi on pitänyt hyödyllisenä toteutettua metsien terveydentilan seuranta EU:ssa. Suomen tavoitteena on, että nykyisiä ohjelmia jatketaan ja kehitetään Metsien ja ympäristövuorovaikutusten seuranta yhteisössä koskevan asetuksen (Forest Focus) nojalla ja että ohjelmiin ei tule katkoksia. Suomi osallistuu tarvittaessa Forest Focus -asetuksen puitteissa maaperän, hiilen sitomisen, ilmaston muutoksen vaikutusten, monimuotoisuuden sekä metsien suojeluvaikutusten arviointiin ja seurantajärjestelmien kehittämiseen. Suomen tavoitteena on hyödyntää jo olemassa ja kehitteillä olevia kansallisia, yleiseurooppalaisia ja globaaleja seurantajärjestelmiä ja varmistaa, että maanomistajien tietosuoja turvataan tietojen käsittelyssä ja julkistamisessa.

Suomi pitää tärkeänä, että komissio kehittää ohjelmaa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa ja että jäsenvaltiot voivat yhteisön osarahoituksella

kehittää seurantajärjestelmiä. Erityisen tärkeää on, että uusista seurannoista (maaperä, hiilen sitominen, ilmastonmuutoksen vaikutukset, biologinen monimuotoisuus sekä metsien suojaavat tehtävät) päätetään vasta ohjelman arvioinnin yhteydessä. Pysyvän metsäkomitean asema Forest Focus -ohjelman sääntelykomiteana on turvattava.

Suomi pitää tärkeänä, että asetuksesta laadittava arviointi on asianmukainen ja tieteellisesti pätevä. Arvioinnin tulee antaa käsitys siitä, miten metsien seuranta voidaan yhteisötasolla tämän kehysasetuksen puitteissa tehdä, niin että saadaan lisäarvoa olemassa oleviin seurantoihin nähden. Arvioinnin tulee lisäksi sisältää pitkän aikavälin arvio kustannuksista ja niiden kattamisesta sekä muista tarvittavista resursseista.

Metsäpalojen torjuntaa ei vuoden 2006 jälkeen enää tule rahoittaa Forest Focus -asetuksen nojalla vaan jollakin muulla EU:n rahoitusinstrumentilla. Suomi selvittää Forest Focus -ohjelmaan osallistumista myös metsäpalojen osalta.

Kasvinsuojeludirektiiviin liittyen Suomen tavoitteena on turvata metsien terveys ja estää merkittävien metsätuholaisten leviäminen alueellemme. Riittävän tiukat kasvinsuojelumääräykset ja tehokas valvonta on säilytettävä. On kuitenkin huolehdittava, että määräyksistä ei muodostu kansainvälisen kaupan estettä ja että määräykset perustuvat tieteelliseen arvioon kasvien suojeleluun liittyvistä riskeistä.

Metsänviljelyaineiston kauppaa koskevan direktiivin suhteen Suomen tavoite on, että metsänviljelyaineiston tuottamiseen käytettävät perusaineistot ovat korkealaatuisia, metsänviljelyaineisto on tervettä, elinvoimaista ja alkuperältään ilmastoomme sopivaa. On tärkeää huolehtia, että Suomen metsätalouden erityispiirteiden asettamat vaatimukset metsänviljelyaineiston kaupassa tulevat otetuksi huomioon myös jatkossa EU:n metsänviljelyaineistoja koskevissa säädösprosesseissa.

Metsien terveydentilaan ja elinvoimaisuuden säilyttämiseen kuuluvat oleellisesti myös geenivarat. Geenivarojen suojelelu, ylläpito ja kestävä käyttö turvaavat perinnöllisen monimuotoisuuden säilymisen ja varmistavat lajien sopeutumiskyvyn muuttuvissa olosuhteissa. Suomen tavoitteena on varmistaa metsäpuiden geenivarojen suojelelu ja kestävä käyttö kansainvälisillä sopimuksilla ja ohjelmilla, pohjoismaisella geenivara-yhteistyöllä sekä kansallisilla toimenpiteillä. Geenivarojen suojelelun kansainvälinen merkitys voi kasvaa lähivuosina.

Metsien suojelelua koskevat EU-tason toimenpiteet liittyvät etenkin luonnonsuojelelualueiden perustamiseen sekä suojelelualueita koskevien käsitteiden, tilastoinnin ja tiedonkeruun yhdenmukaistamiseen. EU:n merkittävimmät metsäluonnon suojelelua koskevat säädökset ovat ns. luonto- ja lintudirektiivit, joiden perusteella valituista alueista muodostuu Suomen Natura 2000 -verkosto. Suomi pyrkii saattamaan Natura 2000 -verkoston perustamisen mahdollisimman pian päätökseen. Verkostoon valituilla alueilla toteutetaan direktiivin edellyttämät suojelelutoimenpiteet ja hoidon ja käytön ohjauksessa huomioidaan sosiaaliset, taloudelliset ja tiedolliset vaatimukset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet. Yhteisön tehtävänä on järjestää verkoston toimeenpanoon yhteisrahoitusta Natura 2000 -verkoston kansallisten määrärahojen lisäksi.

Seurannan avulla varmistetaan, että Natura 2000 -alueiden suojeleluperusteista on saatavilla ajantasaiset tiedot suojelelutoimenpiteiden suunnaitsemiseksi. Mahdollisten suojelelualueverkoston täydennysten yhteydessä suojelelutarpeen arvioinnin tulee perustua uusimpaan tietoon ja olla avointa ja selkeää.

Metsien suojeleluun liittyvien tilastojen osalta Suomen tavoitteena on, että suojelelualueita ja -toimenpiteitä koskevien käsitteiden sekä metsä-, luonnon- ja ympäristönsuojelelua koskevan tiedonkeruun ja tilastoinnin yhdenmukaisuutta kehitetään edelleen. Metsien suojelelun kuvaus samoilla

määritelmillä ja kriteereillä eri jäsenmaissa tulee liittää osaksi EU:n metsätietojärjestelmiä. Käsitteiden yhdenmukaistamiseen tulee pyrkiä myös käsitellessä luonnon- ja ympäristönsuojeluun liittyviä asioita EU:n toimielimissä. Tiedonkeruussa ja tilastoinnissa tulee välttää päällekkäistä ja ristiriitaista tiedonkeruuta ja raportointia.

Raakapuumarkkinoita ja puun käyttöä EU:ssa on ohjattu lähinnä vapaaehtoisuuteen perustuvien ohjelmien avulla. EU:ssa on voimassa ns. puutavarannittausdirektiivi, jota ei kuitenkaan juuri sovelleta jäsenmaissa. Direktiiviä on ehdotettu uudenaikaistettavaksi CEN -standardisointityön pohjalta. Tämä työ kuitenkin keskeytettiin. Suomen kannalta nykytilanne on tyydyttävä. Suomen aiemmin esille tuomat perusteet puutavarannittausdirektiivin kumoamiseksi ovat edelleen olemassa. Suomen tulee ylläpitää hyvät yhteydet komissioon ja muihin jäsenmaihin sekä seurata tiiviisti asian käsittelyä.

Suomen kannan mukaan metsäsertifiointia ei pidä kytkeä EU:n instrumentteihin eikä säädöksiin. Metsäsertifioinnin tulee säilyä vapaaehtoisena markkinavoimien keinona edistää kestävä metsätaloutta ja vakuuttaa kuluttajat siitä, että tuotteet tulevat kestävästi hoidetuista metsistä. Metsäsertifiointi ei saa muodostua kaupan esteeksi. Metsäsertifioinnin pitää myös edistää puun käyttöä suhteessa korvaaviin, uusiutumattomiin materiaaleihin.

Kaikki kestävä metsätaloutta edistävät ja laittomia hakkuuta torjuvat sertifiointijärjestelmät tulee hyväksyä, kun ne tukeutuvat kansainvälisesti sovittuihin kestävä metsätalouden periaatteisiin. EU:lla ei ole tarvetta luoda järjestelmää eri metsäsertifiointijärjestelmien vastavuoroiseen tunnustamiseen, niin kauan kun metsäsertifiointivaatimuksia ei kytketä EU:n säädöksiin eikä EU:lla ole virallista asemaa metsäsertifioinnin toteuttamiseksi.

Komissio julkaisi toukokuussa 2003 tiedonannon metsälainsäädännön soveltamisen valvon-

nasta, metsähallinnosta ja puukaupasta (FLEGT), jonka tavoitteena on aikaansaada toimintaohjelma, jolla rajoitetaan laittomiin hakkuisiin ja niistä saatavaan puutavaraan liittyvää kauppaa. Neuvosto julkaisi tiedonantoon liittyvät päätelmät lokakuussa 2003. Suomen kanta on, että laittomat hakkuut ovat ympäristöllinen, sosiaalinen ja taloudellinen ongelma, jota on torjuttava. Suomi suhtautuu myönteisesti komission tiedonantoon. EU:n jatkotoimenpiteistä päätettäessä on kuitenkin tärkeää, että toimenpiteet ovat realistisia, eivät aiheuta turhaa byrokratiaa tai kustannuksia ja kohdistuvat varsinaisiin haittaa aiheuttaviin toimijoihin.

Suomen tavoite on, että puun käyttöä kestävä kehityksen mukaisena, ilmastopoliittisen tavoitteita tukevana, uusiutuvana ja ympäristöystävällisenä raaka-aineena, rakennusmateriaalina ja energianlähteenä edistetään.

EU:n tulee määrätietoisesti edistää puun käyttöä tukemalla tutkimus- ja kehitystyötä ja vaikuttamalla siihen, että uusiutumattomien luonnonvarojen sijaan suositaan puuta rakentamisessa ja teollisuus-, energia- ja ympäristöpolitiikassa. Puun hyödyntämistä tulee edistää poistamalla sen käyttöä rakentamisessa rajoittavia säädöksiä ja huolehtimalla siitä, että ensikuidun käyttöä ei rajoiteta keinotekoisesti. Rakentamissäädösten uudistusten lisäksi tulee standardisointia edistää, jotta puurakentaminen olisi helppoa ja joustavaa.

PuuEurooppa -kampanjan avulla Suomen tavoitteena on edistää puun käyttöä mekaanisessa jalostuksessa ja rakentamisessa niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa, lisätä puutuotteilla käytävää kauppaa ja luoda maaseudulle lisää työpaikkoja. Kotimaisen puun käyttöä tulee edistää myös EU:n alueellisten tavoiteohjelmien puitteissa.

Suomen tulee välittää tietoa ja asiantuntemusta puun energiakäytön moderneista menetelmistä EU-tasolla.

MUIDEN SEKTOREIDEN DIREKTIIVIT JA ASETUKSET, JOTKA SIVUAVAT METSÄTALOUDEN KÄYTÄNNÖN TOIMINTAA

Useilla muilla sektoreilla on läheisesti metsäsektoriin liittyviä direktiivejä. Näistä merkittävimmät ovat vesipolitiikan puitedirektiivi, puhdistamolietedirektiivi, direktiivi biohajoavien jätteiden käsittelystä, direktiivi ympäristövaikutusten arvioinnista sekä direktiiviehdotus ympäristövahinkovastuusta.

Toimeenpantaessa vesipolitiikan puitedirektiiviä Suomessa, tulee hyödyntää täysimääräisesti vesien suojelun nykyisiä säädöspohjaisia ja vapaaehtoisia keinoja ja olemassa olevaa tutkimustietoa. Jos metsätalouden vesiensuojelutoiminnassa ja seurannassa on selviä puutteita, niin metsä- ja ympäristöviranomaisten tulee yhteistyössä sopia menettelytapojen muuttamisesta. Jos vakavia puutteita ei saada korjatuksi vapaaehtoisin toimenpitein ja koulutuksella, on harkittava muutoksia säädöksiin.

Suomen mielestä maisemointialueet tai metsät eivät sovellu käsiteltyjen puhdistamolietteiden sijoituspaikaksi muun muassa raskasmetalli- ja hygieniariskien vuoksi.

Ympäristövahinkovastuudirektiivi on Suomen kannan mukainen, sillä se nostaisi EU-maiden ympäristövahinkojen korvaamislainsäädännön lähemmäksi suomalaista tasoa.

METSÄTALOUDEN TUET

Maatalouden puitteissa metsätaloutta on tuettu yhteisön rahoituksella ja tukien perusteena ovat olleet lähinnä maaseudun kehittäminen ja ympäristönäkökohdat sekä aluepolitiikka. Metsätalouden tukien osuus on erittäin pieni verrattuna maatalouden saamiin tukiin. Maaseudun kehittämisasetuksen metsäartikloihin syyskuussa 2003 tehdyt muutokset laajensivat tukien kohteeksi myös valtion omistamat maat. Nämä

muutokset voivat vääristää puuntuotannon kilpailua. Seuraavaa EU:n tavoiteohjelmien rahoituskautta silmälläpitäen Suomi pyrkii siihen, että toimenpiteitä julkisen sektorin metsiin ei enää laajenneta vaan toiminta kohdistuu yksityismetsiin sekä metsiin perustuvaan pienyritystoimintaan maaseudulla.

Metsä merkittävänä luonnonvarana tarjoaa mahdollisuuden yritystoiminnan kehittämiseen ja sitä kautta hyvinvoinnin edistämiseen maaseudulla, mitä tulee hyödyntää EU:n maaseudun kehittämiseen liittyvien tukien yhteydessä. Suomen tavoitteena on hyödyntää olemassa olevia tukia mahdollisimman täysimääräisesti.

METSÄNTUTKIMUS JA TILASTOINTI

EU rahoittaa tutkimus- ja kehitystoimintaa usealla miljardilla eurolla vuosittain ja on myös merkittävä metsiin liittyvän tutkimuksen rahoittaja. Suomen tavoitteena on lisätä metsäsektoriin liittyvän tutkimuksen rahoitusosuutta nykyisissä ja tulevaisuudessa EU:n tutkimusohjelmissa. Uusien ohjelmien sisältöön pyritään vaikuttamaan yhdessä muiden Pohjoismaiden, Itävallan ja uusien jäsenmaiden kanssa, jotta ohjelmien sisältö tukee myös taloudellisista, sosiaalisista ja ekologisista lähtökohdista metsiä tarkastelevan tutkimuksen menestymismahdollisuuksia.

Lisäksi pyritään tukemaan suomalaisten metsäntutkijoiden menestymistä EU:n tutkimusrahoituksen saamisessa ja toimimisessa EU:n tutkimusohjelmien koordinaattorina. Erittäin tärkeää on saada suomalaisia asiantuntijoita mukaan EU:n asiantuntijaverkostoihin. Metsäntutkimuksen rahoittajien EU-tasolla tapahtuvaa verkottumista tulee tukea.

Tavoitteena on, että suomalaiset tutkijat osallistuvat aktiivisesti COST-ohjelmaan ja entistä enemmän myös koordinaattorin ominaisuudessa. Suomen tavoitteena on, että COST-ohjelman ja sen metsäsektorihankkeiden rahoitus säilyy

riittävänä, jotta COST-verkostot voivat toimia tehokkaasti.

Metsäsektoria koskevien käsitteiden, terminologian ja tilastointiperusteiden harmonisointia on edistettävä. Erityisesti tulee huolehtia siitä, että metsätilastoinnin kehittäminen EU:ssa ei aiheuta päällekkäisyyttä kansainvälisten järjestöjen työn kanssa eikä johda päällekkäiseen tietojen keruuseen. Vastaavasti tulee korostaa olemassa olevien tietokantojen ja -lähteiden, sekä kriteeri- ja indikaattorityön hyödyntämistä sen sijaan, että luotaisiin uusia järjestelmiä.

Metsävarojen inventoinnit jäsenmaiden tulee tehdä ilman EU:n tukea. Eurostatin ja EFICS:in (perustuu asetukseen Euroopan metsätalouden informaatio- ja tietojärjestelmästä) roolina on toimia lähinnä tietojen hyödyntäjänä ja julkaisukanavana. Euroopan talouskomission ja FAO:n johdolla toteutettava metsävarainventointi (Global Forest Resource Assessment) on jatkossa keskeisin tapa tuottaa vertailukelpoisia metsävaratietoja. EFICS:in käyttäjät ja todelliset tietotarpeet tulee selvittää ennen Suomen tukea sille.

Eurostatin tulee varata metsätilastotyöhön riittävät ja pysyvät resurssit siten että metsätilastotyö olisi Eurostatin vakinaisten virkamiesten vastuulla ja viime vuosina lisääntynyt yhteistyö muiden kansainvälisten organisaatioiden kanssa otetaan huomioon. Kansallisten asiantuntijoiden käyttäminen erityistehtäviin ja konsultointiin ei takaa toiminnan jatkuvuutta. Kuitenkin, suomalaisten asiantuntijoiden osallistuminen tietojärjestelmien kehittämiseen on tärkeää.

Jatkossa Eurostatin vastuulla tulee olla keskeisten metsätilastojen kokoaminen myös uusista jäsenmaista. Tietojen laadun parantamiseksi on tärkeää, että EFICS:in projektirahoitusta voidaan tulevaisuudessa käyttää Keski- ja Itä-Euroopan maiden metsätilastoinnin kehittämiseen.

Tilastointi- ja tietojärjestelmien kehitystyön yhteydessä tulee taata yksityisten henkilöiden tie-

tosuoja tietojen julkaisemisesta ja luottamuksellisuudesta annettujen säädösten puitteissa.

EU:N LAAJENEMINEN

EU:n jäsenmäärä nousee 15:stä 25:een vuonna 2004. Laajenemisen yhteydessä Suomi korostaa, että EU:n metsätalouden tukia tulisi ohjata tutkimukseen ja koulutukseen sekä metsäorganisaatioiden ja niiden toiminnan kehittämiseen. Metsätalouden tukien tulee painottua muuhun kuin suoraan taloudellista toimintaa tukeviin investointeihin, jotta kilpailu tukien vuoksi ei vääristy. Mahdollisten tukien kilpailulliset vaikutukset on ennalta selvitettävä.

Uusien jäsenmaiden liittyessä EU:n metsätaloutta ohjaavien säädösten määrää ja metsätalouden tukemista ei tule laajentaa mittavasti, jolloin metsätalouden ohjaus ja päätöksenteko säilyvät kansallisena. Tuet tulisi suunnata ensisijassa yksityismetsätalouden kehittämiseen.

Suomi pyrkii edistämään EU:n uusissa jäsenmaissa taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävänsä metsätalouden ja metsien monikäytön kehittämistä. Suomi tukee toimia, joilla EU-15 -maiden yksityismetsätaloutta koskeva osaaminen saatetaan uusien jäsenmaiden käyttöön.

Suomen tavoite on, että EU:n laajenemisen yhteydessä ei tukitoimin lisätä raakaapuun tarjontaa EU:ssa niin, että tämä vaikuttaisi kilpailua vääristävästi. Tavoitteena on myös edistää raakaapuun kansainvälisen kaupan joustavaa ja esteetöntä kehitystä, ml. sitä tukevaa tilastointia ja tiedonvälitystä, sekä EU:n sisällä että EU:n ja kolmansien maiden välillä.

Suomi edistää kehittämistoimia, jotka lisäävät puun ja metsäteollisuustuotteiden kulutusta uusiutuvana ja kierrätettävänä raaka-aineena. Suomi tukee metsäsektorin kehitystä uusissa jäsenvaltioissa ja koko EU:ssa, niin että vauhditetaan metsäsektorin kehitystä, mutta ei aiheuteta kilpailun vääristymistä.

EU:N LAAJENTUMISTA TUKEVAT OHJELMAT JA POHJOINEN LÄHIALUEYHTEISTYÖ METSÄTALOUESSA

Suomi tukee omien lähialueidensa säilymistä Luoteis-Venäjällä EU:n lähialueiden rahoitusohjelmien painopistealueina. Lisäksi pyritään siihen, että asetettaessa EU:n eri rahoitusohjelmien painopistealueita, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävänsä metsätalouden kehittäminen huomioidaan mahdollisimman hyvin.

Tavoitteiden saavuttamiseksi tulee kehittää yhteistyöverkostoja, joiden kautta voidaan nykyistä paremmin vaikuttaa EU:n rahoitusohjelmien valmisteluun. Aktiivista kansainvälisten rahoituslaitosten ja EU:n ohjelmien kanssa koordinoitua kahdenvälistä yhteistyötä pidetään yllä Suomen lähialueilla, jotta voidaan vaikuttaa EU:n rahoitusohjelmien sisältöön ja toteuttajavaliintoihin. Lisäksi Suomen tulee olla aktiivinen lähialueyhteistyössä ja ylläpitää Venäjään ja Balttiaan liittyvää asiantuntemusta.

Jatkossa on pyrittävä vakiinnuttamaan Pohjoisen ulottuvuuden käsite osaksi EU:n aluepolitiikkaa ja turvattava sen toteuttamiseksi riittävät resurssit. Suomen kannalta on tärkeää ylläpitää EU:n tasolla pohjoisten alueiden aktiivista yhteistyötä myös laajentumisen jälkeisessä tilanteessa. Uudet jäsenmaat luovat EU:n uuden itärajan Venäjän ja muiden entisen Neuvostoliiton osista muodostuneiden valtioiden kanssa.

Metsien ja luonnonvarojen kestävänsä hoidon ja käytön merkitystä hyvinvoinnin perustana EU:n pohjoisilla alueilla ja erityisesti Luoteis-Venäjällä tulee korostaa myös Pohjoisen ulottuvuuden uuden toimintaohjelman (2004–2006) toteutuksessa. Myös valittujen painopistealueiden toteuttamiseen ja avainhankkeiden resurssien riittävyyteen tulee panostaa.

KANSAINVÄLINEN METSÄPOLITIikka JA EU

Kansainvälisen ympäristö- ja metsäpolitiikan painoarvo on kasvanut voimakkaasti 1990- ja 2000-luvulla. Esimerkiksi YK:n metsäfoorumityö (UNFF) ja ilmasto- ja biodiversiteettisopimukset vaikuttavat yhä enemmän EU:n metsäpolitiikkaan velvoittamalla EU:n toteuttamaan monenkeskisissä neuvotteluissa päätettyjä asioita.

Suomen tavoite on kasvattaa edelleen asemaansa keskeisenä vaikuttajana ja asiantuntijana kansainvälisessä ja EU:n sisäisessä metsä- ja ympäristöpoliittisessa keskustelussa.

Niissä kansainvälisissä metsiin liittyvissä neuvotteluissa, joissa EU on sopimus- tai neuvotteλουςapuolena, Suomi pyrkii siihen, että EU:lle muodostuu yhteinen linja keskeisistä asiakohdista. Tavoitteena on, että yhteiset kannat ovat mahdollisimman pitkälle Suomen tavoitteiden mukaisia.

Suomen kantojen kansallista valmistelua kansainvälisiin metsäkokouksiin tulee jatkaa laaja-pohjaisena. Suomen kannan määrittelyssä tulee tarvittaessa käyttää sekä tutkimusta että ministeriöryhmän kannanottoja, jotta Suomen kanta on vahvasti perusteltu ja delegaatioiden sisäinen työskentely yhtenäistä. Sidosryhmien osallistuminen kansainvälisiin kokouksiin tulee mahdollistaa myös jatkossa.

Suomen tavoitteena on edistää Kioton pöytäkirjan voimaantumista mahdollisimman pikaisesti, mutta samalla jo käynnistää avoin vuoropuhelu kaikkien sopimuspuolten kesken seuraavan sopimuskauden tavoitteista ja mahdollisista keinoista näihin pääsemiseksi. Suomelle hiilinielut metsissä ja puutuotteissa ovat jatkossakin erityisen mielenkiinnon kohde.

Suomen tavoitteena on, että EU:n poliittinen tavoite biodiversiteetin häviämisen pysäyttämisestä vuoteen 2010 mennessä koskee myös met-

sien biodiversiteettiä. Tähän tavoitteeseen pääseminen edellyttää toimia sekä metsien suojelun että kestävän metsätalouden osalta. Toimia valittaessa on otettava huomioon myös luonnonvarojen kestävän käytön näkökohdat.

Vuonna 2000 perustetun YK:n metsäfoorumin (UNFF) viidennessä istunnossa päätettäneen YK:n metsäfoorumin jatkosta sekä maailmanlaajuisen metsäsopimuksen neuvottelujen käynnistämistä. Suomi tukee maailmanlaajuisen metsäsopimuksen aikaansaamista.

Suomen tavoite on pysyä merkittävänä metsäalan kehitysyhteistyön toteuttajana. Suomi korostaa metsäsektorin laajoja mahdollisuuksia köyhyyden vähentämisessä, demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon edistämässä sekä kamppailussa maailmanlaajuisen ympäristöongelmien ratkaisemiseksi. Suomi toimii kehitysyhteistyössä yhdessä komission ja muiden metsäalan kehitysyhteistyön mahdollisuuksia korostavien jäsenmaiden kanssa ja pyrkii olemaan aloitteellinen sekä EU:n sisäisessä että kansainvälisessä keskustelussa.

1 JOHDANTO

Metsäpolitiikasta päätetään EU:ssa kansallisesti. EU:lla ei ole yhteistä metsäpolitiikkaa ja EU:n perustamissopimukseen ei siten sisälly omaa oikeusperustaa yhteistä metsäpolitiikkaa koskeville toimille. Tästä huolimatta EU-lainsäädännössä on monia metsäsektoriin suoraan tai epäsuorasti vaikuttavia säädöksiä. Näiden säädösten ja unionin muiden metsäsektoriin kohdistuvien päätösten ja kannanottojen muodostama kokonaisuus on kutsuttu EU:n metsäpolitiikaksi. Kokonaisuudesta puuttuu kuitenkin itsenäisen metsäpolitiikan keskeiset ominaisuudet, tavoitteet ja niiden seuranta.

EU:n metsäsektoria koskeva päätöksenteko perustuu muiden toimialojen politiikkoihin. Eriyisesti maatalous-, maaseudun kehittämis- ja ympäristöpolitiikkajen alalla on laadittu useita metsiä koskevia asetuksia ja direktiivejä. Myös kauppa-, talous- ja raha-, työllisyys-, energia-, alue- ja kilpailupolitiikat vaikuttavat metsäsektoriin. Koska metsäasioita käsitellään monessa EU:n pääosastossa ja toimielimessä, EU:n toiminta metsäsektorilla on ollut hajanaista.

Suomen näkökulmasta keskeistä muodostettaessa metsäsektorin kantoja EU:ssa käsiteltäviin metsäasioihin on EU:n metsiin liittyvien säädösten, päätöksiä tekevien toimielimien, työryhmien ja toimintakulttuurien taustojen ja rakenteiden tunteminen. Vuonna 1997 laadittiin edellinen muistio Suomen tavoitteista EU metsäpolitiikassa. Muistion hyväksyi EU ministerivaliokunta. Muistiossa kuvattiin EU:n metsiin liittyvien säädösten tausta ja sisältö sekä niitä koskevat Suomen tavoitteet. Lisäksi muistiossa määriteltiin Suomen tavoitteita EU:n metsästrategian osalta. Muistion perusajatuksena oli, että EU:lla ei tule olla yhteistä metsäpolitiikkaa, ja että metsätalouden ja metsiin liittyvä kaupallisen toiminnan säilyminen markkinalähtöisenä haluttiin varmistaa.

Suomen tavoitteiden uudelleenarvointi EU:n metsäkysymyksissä on noussut ajankohtaiseksi, sillä moni asia muuttunut sekä EU:ssa että kansallisella tasolla sekä EU:sta ja sen toiminnasta on saatu lisää kokemusta. EU:n metsästrategian arviointi suoritetaan vuoden 2004 aikana, jonka jälkeen päätetään strategian päivittämisestä. Myös vuonna 2003 Hallitustenvälisessä konferenssissa (HVK) käynnistynyt Euroopan perustuslakia koskevan sopimuksen valmistelu sekä kansainvälinen metsä- ja ympäristöpoliittinen kehitys antavat aiheen Suomen EU-metsäpolitiikan uudelleenarvointaan.

Tämän muistion tavoitteena on esittää Suomen linjaukset ja kannanotot EU:n metsiä koskeviin säädöksiin ja toimenpiteisiin. Muistio keskittyy tavoitteisiin tarkastelematta yksityiskohdaisemmin keinovalikoimaa. Jatkossa tulee kuitenkin selvittää keinot, joilla esitettyihin tavoitteisiin päästään. Muistio antaa läpileikkauksen nykytilanteesta. Monet jäljempänä käsiteltävistä asioista muuttuvat koko ajan, mistä syystä esitettyjä kannanottoja ja tavoitteita tulee tarpeen mukaan tarkentaa ja päivittää.

Muistion luvussa 2 käsitellään Suomen perustavoitteita EU:ssa sekä EU-asioiden kansallista käsittelyä. Luvussa 3 tarkastellaan metsäasioiden hallinnointia EU:ssa ja siinä tapahtuneita viimeaikaisia muutoksia. Luvussa 4 arvioidaan EU:n metsäsektoriin tulevaisuudessa vaikuttavia muutostekijöitä. Luvuissa 5–7 käsitellään metsäsektoriin vaikuttavia säädöksiä ja metsäsektorille myönnettäviä tukia sekä Suomen niitä koskevia tavoitteita. Tarkastelu keskittyy ensisijassa metsätalouteen, mutta tarpeellisin osin käsitellään myös joitakin metsäteollisuutta koskevia säädöksiä.

Luvuissa 8–9 tarkastellaan EU:n laajenemisen vaikutuksia metsäsektoriin, tuleviin jäsenmailhin suunnattuja tukiohjelmia (Phare, Ispa, Sapard,

Interreg jne) sekä Pohjoisen ulottuvuuden metsäsektoria koskevia linjauksia. Luvussa 10 arvioidaan EU:n toimintaa ja tavoitteita metsäsektorin kannalta tärkeimmissä kansainvälisissä prosesseissa ja neuvotteluissa.

Muiston ovat toimittaneet Kaisa Pirkola ja Anne Vehviläinen maa- ja metsätalousministeriön metsäosastolta. Muistion kirjoittamiseen on osallistunut useita henkilöitä maa- ja metsätalo-

usministeriöstä ja muista ministeriöistä, erityisesti ympäristöministeriöstä. Muistion kirjoittamiseen on lisäksi osallistunut Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos (PTT) sekä useita maa- ja metsätalousministeriön sidosryhmiä. Muistiassa kuvattujen Suomen kantojen määrittelyyn on osallistunut EU-asioiden komitean maatalous- ja elintarvikejaoston alainen metsäpolitiikan alajaosto. Muistiassa esitettyjä kantoja tullaan kehittämään edelleen metsäpolitiikan alajaostossa.

2 SUOMEN TAVOITTEET JA EU-ASIOIDEN KANSALLINEN KÄSITTELY

2.1 SUOMEN PERUSTAVOITTEET JA TOIMINTAVAT EU:N METSÄPOLITIIKASSA

EU-maiden metsät ovat luonnonoloista ja historiallisista tekijöistä johtuen ekologisesti erilaisia. Myös metsien yhteiskunnallinen merkitys ja metsien käyttötarve ovat hyvin erilaisia Euroopassa. Metsäpolitiikan tavoitteet eroavat EU:n jäsenmaiden välillä laajasti, ja tavoitteiden eroavuudet voivat vielä kasvaa uusien jäsenmaiden liittyessä EU:n. Suomessa metsätalouden omat erityispiirteet ovat metsien laaja yksityisomistus sekä metsätalouden merkittävä kansantaloudellinen asema.

Suomen lähtökohtana on, että EU:n puitteissa metsiin kohdistuvien toimenpiteiden tulee tukea metsien kestävää hoitoa, käyttöä ja suojelua. Metsäpolitiikalle tulisi luoda EU:ssa nykyistä selkeämmin tavoitteet, siten että se ei perustuisi hajanaisiin osiin muiden sektoreiden politiikoista tai strategioista.

Vuonna 1998 hyväksytty EU:n metsästrategia on seuraavien vuosien aikana EU-metsäpolitiikan tärkein instrumentti, jonka tulisi integroida muiden sektoreiden poliitikkojen metsiin kohdistuvat toimenpiteet ja analysoida niiden vaikutukset sekä tarvittaessa täydentää muiden sektoreiden tavoitteita metsäsektorin kannalta. EU:n metsästrategian arvioidaan vuoden 2004 aikana. EU:n metsästrategiaan liittyvässä seurannassa tulee pyrkiä edistämään Suomen tavoitteita EU-metsäpolitiikan suhteen. Metsästrategian arvioinnin yhteydessä tulee todennäköisesti myös ajankohtaiseksi kysymys metsästrategian päivittämisestä.

Euroopan metsien suojelua käsittelevillä ministerikonferensseilla (MCPFE) on tärkeä rooli Euroopan maiden välisessä metsäyhteistyössä.

Euroopan metsäministerikonferenssien puitteissa tehtävät päätöslauselmat tulee pyrkiä sisällyttämään tarpeellisiksi arvioituin osin EU:n metsäpolitiikkaan.

Pääsääntöisesti metsäpolitiikasta tulee päättää edelleen kansallisella tasolla, koska tällöin voidaan parhaiten ottaa huomioon jäsenmaiden metsäsektoreiden erityispiirteet. Metsiä koskevien säädösten asettaminen tulee jatkossakin olla pääsääntöisesti kunkin jäsenmaan omassa päätösvallassa. Yhteisön toimenpiteet ovat perusteltuja vain osana kaikkia jäsenmaita koskevia metseen liittyviä asioita, joissa yhteisin toimenpitein katsotaan päästävän kansallista päätöksentekoa parempaan lopputulokseen. Toisin sanoen, toissijaisuusperiaatetta tulee noudattaa. Jatkossa tulisi myös varmistaa selkeä toimivaltajako yhteisön ja jäsenmaiden kesken.

Tästä peruslähtökohdasta huolimatta Suomi kannattaa, mutta ei aktiivisesti aja, yhteisön oman metsäpolitiikan sisällyttämistä EU:n perustuslailliseen sopimukseen. Tähän saakka Suomen kantana on ollut, että EU:lle ei tule luoda omaa EU:n perustamissopimukseen pohjautuvaa metsäpolitiikkaa. Kannanmuutos on tarpeellinen, koska EU:n toimivallan puuttumisen takia komissiossa ei ole voitu kohdistaa voimavaroja esimerkiksi metsäasioiden koordinaation parantamiseen. Mahdollisella yhteisellä metsäpolitiikalla Suomi tavoittelee metsäasioiden parempaa näkyvyyttä ja koordinaatiota EU:ssa.

Vuonna 2003 EU:n jäsenmaiden metsäasioista vastaavat virkamiehet keskustelivat yhteisön oman metsäpolitiikan määrittelemisestä valmis-teilla olevaan EU:n perustuslailliseen sopimukseen. Tämän seurauksena on mahdollista, että metsiä ja metsätaloutta koskevan oman oikeusperustan lisäämisestä uuteen Euroopan perus-

tuslaskia koskevaan sopimukseen neuvotellaan lähivuosina. Suomen on syytä edelleen valmistautua tähän selvittämällä tarkemmin yhteisen metsäpolitiikan seurauksia.

Vuonna 2004 Suomen EU-metsäpolitiikalle asetettavat yleiset tavoitteet ovat seuraavat:

- edistetään metsien ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä hoidon ja käytön periaatetta
- otetaan huomioon metsien merkitys puuntuotannolle sekä virkistys- ja muulle monikäyttöle
- tunnustetaan metsien merkitys maaseudun elinvoimaisuuden säilyttämisessä
- säilytetään metsäsektori kilpailukykyisenä mahdollisimman pitkälle yhteisön tuista ja markkinasäätelystä riippumattomana alana
- edistetään EU:n toimenpiteillä metsäsektorin toimintaedellytyksiä
- tunnustetaan metsien merkitys uusiutumattomia luonnonvaroja korvaavana uusiutuvana luonnonvarana ja kestävä kehityksen toteutuksessa
- varmistetaan metsistä riippuvaisten luonnonvaraisten eläin- ja kasvilajien ja metsäisten luontotyyppien suotuisan suojelun tason saavuttaminen ja ylläpitäminen ottaen samalla huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset vaatimukset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet

Lisäksi Suomen EU:n metsäpolitiikassa kiinnitetään erityistä huomiota puun käytön edistämiseen kestävästi hoidetuista metsistä sekä metsäsektorin sosiaaliseen kestävyteen. Sosiaalisen kestävyden piirteinä korostetaan työllisyyttä, aluekehitystä, paikallisyhteisöjen ja alkuperäiskansojen asemaa, metsistä saatavia aineettomia hyötyjä kuten esimerkiksi kulttuurihistoriallisia arvoja ja virkistyskäyttöä.

Suomi osallistuu aktiivisesti, aloitteellisesti ja ennakoivasti EU:n metsiä koskevaan päätöksentekoon. Näin voidaan vaikuttaa asioiden käsitte-

lyyn varhaisessa vaiheessa, jolloin tärkeitä linjauksia tehdään. Aktiivisuus auttaa suuntaamaan keskustelua Suomelle tärkeiden tavoitteiden suuntaan.

Euroopan metsien suojelua käsittelevillä ministerikonferensseilla (MCPFE) on tärkeä rooli Euroopan maiden välisessä metsäyhteistyössä, joten niiden puitteissa tehtävät päätökset tulisi sisällyttää tarpeellisin osin EU:n metsäpolitiikkaan.

Toisaalta tulee tarkoin harkita, mitä metsäasioita Suomi haluaa ottaa EU:ssa esille ja missä asioissa kannattaa olla aloitteellinen. EU:ssa asioita käsitellään monessa eri toimielimessä ja eri päätöksentekotasolla, mistä johtuen lopullisen päätöksen aikaansaaminen kestää pitkään. Eriyisesti asioissa, joissa jäsenmaiden näkemykset ja edut poikkeavat paljon toisistaan, voi lopullisen päätöksen tai tuloksen ennakointi olla vaikeaa. Aloitteiden peruslähtökohtana tulee olla, että yhteisön tason toimenpiteillä arvioidaan saatavan jotain lisäarvoa verrattuna kansallisiin toimenpiteisiin.

EU:n roolin mahdollista kasvua voisi tarkastella esimerkiksi sellaisten ympäristökysymysten, kuten esimerkiksi ilmastopöytäkirjan liittyvien kysymysten kautta, joissa unionin toimivalta on ollut Suomen kannalta perusteltua hyvän lopputuloksen aikaansaamiseksi. Yhteisön metsäpolitiikalla voitaisiin esimerkiksi tukea kansallisten metsäohjelmien tai vastaavien strategioiden toteuttamista.

Virallinen, jäsenmaiden hallitusten edustajien työskentely komission ja neuvoston toimielimissä on vain osa EU:n päätöksentekoprosessia. Henkilökohtaiset kontaktit ja muu epävirallinen yhteydenpito kokousten välillä ovat merkittävä osa EU:n linjausten muotoutumisessa. Lisäksi metsänomistajien, metsäteollisuuden ja muiden sidosryhmien harjoittamalla edunvalvonnalla ja vaikuttamisella on tärkeä osa yhteisön metsiä koskevassa päätöksenteossa.

Kansallisella tasolla tehokas ja ajan tasalla oleva koordinaatio voi edistää Suomen metsiä koskevien tavoitteiden saavuttamista EU:ssa.

2.2 EU:N METSÄASIOIDEN KANSALLINEN KÄSITTELY

Suomella tulee olla kanta kaikkiin EU:n eri toimielimissä päätettäväksi tuleviin kysymyksiin. Ministeriöt vastaavat niiden omille hallinnonaloille kuuluvien asioiden valmistelusta. Erityisen tärkeiden ja monia hallinnonaloja koskevien asioiden käsittely tapahtuu Suomen EU-politiikan valmisteluelimissä.

Korkein EU-asioita koordinoiva elin on **EU-ministerivaliokunta**, joka viime kädessä käsittelee kaikki laajat ja poliittisesti tärkeät asiat, kuten Suomen kannat kutakin ministerineuvoston kokousta varten. Tärkeimmät valmisteluelimet ovat EU-asioiden komitea ja sen alaiset jaostot. EU-ministerivaliokunta kokoontuu viikoittain ja sen puheenjohtajana toimii pääministeri.

EU-asioiden komitea on neuvoo-antava ja sovittava toimielin, joka toimii valtioneuvoston kanslian yhteydessä EU-asioiden yhteensovittamista varten. Komitea kokoontuu pääsääntöisesti viikoittain ja se käsittelee poliittisesti erityisen merkittävät EU-asiat. Lisäksi komiteaan tuodaan sellaiset asiat, joista jaostot eivät ole päässeet yksimielisyyteen. Komitean varsinaisina jäseninä toimivat yleensä kansliapäälliköt ja varajäseninä EU-asioista vastaavat virkamiehet. Komitean puheenjohtajana toimii valtioneuvoston EU-sihteeristön päällikkö.

EU-asioiden komitean alaisuudessa toimii 40 sektorikohtaista **jaostoa**. Jaostojärjestelmä on EU-virkamiesvalmistelun perusrakenne. Kunkin jaoston tehtävänä on käsitellä kaikki sen toimialaan kuuluvat Suomen kannanottoa vaativat EU-asiat (liite 5). **Maatalous- ja elintarvikejaosto** (jaosto nro 18) käsittelee myös metsäasioita.

Maatalous- ja elintarvikejaoston alainen **Met-säpolitiikan alajaosto** osallistuu Suomen kantojen määrittelyyn metsiä koskevia asetuksia ja direktiivejä laadittaessa ja uudistettaessa. Alajaoston käsittelyn jälkeen kanta viedään maatalous- ja elintarvikejaostoon, sekä tarvittaessa EU-asioiden komiteaan ja EU-ministerivaliokuntaan. Lisäksi alajaosto koordinoi kansallisia EU:n liittyviä metsäasioita ja välittää tietoa EU:ssa käsiteltävistä metsäasioista ja päätöksistä, sekä siitä miten ne vaikuttavat kansalliseen toimintaan. Metsiin liittyvät asiat pyritään tuomaan alajaoston tiedoksi tai käsiteltäväksi riippumatta siitä, minkä ministeriön vastuualueeseen ne kuuluvat.

Valtioneuvoston EU-sihteeristö koordinoi EU-asioiden päätöksentekoa ja toimii EU-ministerivaliokunnan sihteeristönä sekä EU-asioiden komitean puheenjohtajana ja sihteeristönä. Lisäksi EU-sihteeristö on edustettuna kaikissa EU-asioiden komitean asettamissa sektorikohtaisissa valmistelujaostoissa. Lisäksi EU-sihteeristön tehtäviin kuuluvat mm. Eurooppa-neuvoston kokousten valmistelut, EU:n yleiseen kehittämiseen ja institutionaaliin kysymyksiin liittyvät tehtävät ja toimintaohjeiden välittäminen EU-edustustolle yhdessä vastuuministeriöiden kanssa.

Eduskunta osallistuu EU:ssa tehtävien päätösten kansalliseen valmisteluun. EU-asiat käsittelee eduskunnassa suuri valiokunta, jolle erikoisvaliokunnat antavat lausuntoja. EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kuuluvat asiat käsitellään ulkoasiainvaliokunnassa.

2.3 METSÄASIAT SUOMEN PUHEENJOHTAJAKAUDELLA 1999

Suomi toimi EU:n puheenjohtajamaana 1.7.–31.12.1999. Suomen EU-puheenjohtajakauden tärkeimmät metsäasiat olivat metsänviljelyaineiston kauppaa koskevan direktiivin uudistaminen ja EU:n kantojen valmistelu hallitustenvälisen metsäfoorummin viimeiseen istuntoon (IFF IV).

Puheenjohtajakaudella Suomen yhtenä tavoitteena oli edistää vuonna 1998 hyväksytyn EU:n metsästrategian toimeenpanoa. Suomessa järjestettiin lokakuussa 1999 EU:n metsäpäälliköiden kokous, jossa keskusteltiin kolmesta metsästrategian toteuttamiseen liittyvästä teemasta: metsäasioiden koordinoinnista EU:ssa, Euroopan metsätalouden tieto- ja viestintäjärjestelmän (EFICS) kehittamisestä sekä mahdollisen EU:n metsäsertifiointikehyksen tarpeellisuudesta.

Suomen puheenjohtajakauden alussa, heinäkuussa 1999, pidettiin Helsingissä EU:n metsäteollisuuskongressi "The EU Forest-based and Related Industries into the Third Millenium". Kongressin tuloksia hyödynnettiin komission valmistelemassa metsäteollisuuden kilpailukykyä koskevassa komission tiedonannossa ja neuvoston päätelmissä. Suomi toimi myös aktiivisesti Neu-

voston metsätyöryhmässä puheenjohtajakautensa aikana.

Suomen puheenjohtajakaudella hyväksytyjä, metsiä sivuavia päätöksiä olivat lisäksi mm. Pohjoisen ulottuvuuden päätelmät

Suomen tulee valmistautua huolella myös seuraavaan puheenjohtajakautteen syksyllä 2006, jolloin ajankohtaisia metsäasioita mahdollisesti ovat esimerkiksi ns. Forest Focus asetuksen jatkosta ja laajentamisesta päättäminen, EU:n metsästrategia ja EU:n metsätalouden tilastointiin liittyvä asetus. Lisäksi kansainvälisessä metsäpolitiikassa UNFF 5-kokouksen yhteydessä UNFF prosessin tulevaisuus, biodiversiteettisopimuksen metsäasiat ja ilmastositopimus vaatinevat päätöksentekoa EU-tasolla.

3 METSÄASIOIDEN HALLINNOINTI EU:SSA

3.1 METSÄASIOIDEN HALLINNOINTI JA SIINÄ TAPAHTUNEET MUUTOKSET

3.1.1. Pääosastot ja yksiköt

Metsäsektoriin vaikuttavia päätöksiä tehdään monessa EU:n toimielimessä, pääosastossa, ja yksikössä. Komission pääosastoista metsäasioita käsitellään mm. maatalous-, ympäristö- yritys-toiminta-, kilpailu- kehitysyhteistyö-, tutkimus-, energia ja liikenne- sekä ulkosuhteiden pääosastoilla.

Metsäsektorin kannalta tarkasteltuna tärkeimmät päätöksiä valmistelevat toimielimet ovat ympäristöasioiden pääosaston maatalous ja metsät yksikössä sekä maatalouden pääosaston

ympäristö ja metsät -yksikkö. Metsäteollisuuden liittyvistä asioista vastaa puolestaan yritystoiminnan pääosaston nk. metsäteollisuusyksikkö.

Aikaisemmin pääasiallinen vastuu EU:n metsätaloutta koskevista säädöksistä oli maatalouden pääosastolla, joka vastasi mm. metsäpalo-, metsien terveydentila-, ja EFICS-asetusten hallinnoinnista, pellonmetsitys- ja metsänparannustoimien hallinnoinnista ja seurannasta sekä EU:n metsästrategian toteutuksen seurannasta.

Ympäristöasioiden pääosasto vastasi aikaisemmin biologista monimuotoisuutta, aavikoitumisen estämistä ja ilmastomuutosta koskevista asioista ja osallistui YK:n kestävän kehityksen toimikunnan seurantaan. Lisäksi ympäristöasioiden pääosasto on ollut aktiivinen myös metsä-

DG Environment - Ympäristöasioiden pääosasto

- ↳ Directorate B Quality of life - Health, Nature and Biodiversity
  - ↳ Forests and agriculture (metsät ja maatalous)

DG Agriculture - Maatalouden pääosasto

- ↳ Directorate F - Horizontal aspects of rural development; Sapard (Linja F - Maaseudun kehittämisen monialaiset kysymykset, Sapard-ohjelmat)
  - ↳ Environment and forestry (Ympäristö ja metsät)

DG Enterprise - Yritystoiminnan pääosasto

- ↳ Directorate E: Environmental aspects of enterprise policy, resource-based and specific industries
  - ↳ Forest-based industries

DG Energy and Transport - Energian ja liikenteen pääosasto

- ↳ Directorate D: New energies and demand management
  - ↳ New and renewable energy resources

DG Competition – Kilpailupääosasto

DG Research – Tutkimuspääosasto

DG Development - Kehitysyhteistyön pääosasto

DG Trade – Kauppapolitiikan pääosasto

DG External Relations - Ulkosuhteiden pääosasto

DG Enlargement - Laajentumisasioiden pääosasto

Kuva 1. Metsäasioiden kannalta keskeiset pääosastot ja niiden yksiköt.

tuotteiden sertifiointia ja ekomerkitä koskevis-
sa hankkeissa.

Vuonna 2002 maatalouden, ympäristöasioi-
den ja yritystoiminnan pääosastot sopivat uude-
sta vastuujaoista, jonka mukaisesti useita metsiin
liittyviä asiakokonaisuuksia siirtyi vuoden 2003
alusta maatalouden pääosastolta ympäristöasioi-
den pääosastolle. Vastuujaon yhteydessä perus-
tettiin myös komission sisäinen EU:n virkamie-
histä muodostuva Inter Service Group on Fo-
restry. Ryhmän tehtävänä on parantaa metsäasi-
oiden koordinoitua komission sisällä.

Uuden tehtävänajan mukaan Maatalouspää-
osasto vastaa mm. maaseutu- ja maaseudun ke-
hittämisasiosta ja niiden osana toteutettavista
metsätoimenpiteistä, EFICS-asetuksesta ja osal-
listuu EU:n metsästrategian toteutukseen ja vas-
taa toteutuksen seurannasta sekä ehdokasmaiden
maatalouspolitiikkaa ja maaseudun kehittämistä
tukevasta SAPARD tuesta. SAPARD tukea voi-
daan myöntää myös metsätalouteen kuten esimer-
kiksi metsitykseen ja metsänomistajien koulutuk-
seen. Merkittävää on myös metsäministerikonfe-
rensien seurannan (MCPFE) kuulumisen edel-
leen maatalouspääosaston vastuualueelle. Maata-
louspääosasto koordinoi myös Pysyvän metsäko-
mitean ja komission sisäisen Inter Service Group
on Forestry:n toimintaa.

Ympäristöasioiden pääosaston vastuulla ovat
kansainväliset ympäristösopimukset kuten biodi-
versiteetti-, ilmasto ja aavikoitumissopimukset,
YK:n kestävän kehityksen -toimikunnan seuranta
sekä kuudennen ympäristöä koskevan toiminta-
ohjelman toteuttaminen mm. valmistelemalla
luonnonvarojen kestävää käyttöä ja maaperän
suojelua käsittelevät temaattiset strategiat. Ympä-
ristöasioiden pääosasto vastaa myös ns. luontodi-
rektiivistä ja lintudirektiivistä eli tätä kautta Na-
tura 2000 liittyvistä metsäasioista. Ympäristöpää-
osastolla on päävastuu sertifiointiasioista, vaikka
sen kuuluukin toimia asiassa yhdessä maatalous-
ja yritystoiminnan pääosastojen kanssa. Uudis-
tuksen myötä metsien ja niiden ympäristövaiku-

tusten seuranta koskevan Forest Focus -asetuk-
sen ((EY)N:o 2152/2003) laadinta ja toteutus on
ympäristöasioiden pääosaston vastuulla. UNFF
(UN Forum on Forests) ja mahdolliseen kansain-
väliseen metsäsopimukseen liittyvien sopimusten
EU-kantojen muodostus tapahtuu Neuvoston
metsätyöryhmässä, niin että niihin osallistuu
myös ympäristöasioiden pääosaston virkamiehiä.

Yritystoiminnan pääosastossa toimiva nk.
metsäteollisuusyksikkö (Forest based industries)
on keskittynyt metsäteollisuuden kilpailukykyä
koskevaan politiikkaan. Kilpailukykyä kehitet-
tään horisontaalisilla toimilla, kuten edistämällä
tutkimusta ja muita aineettomia investointeja,
varmistamalla kilpailun toimivuutta, ja lisäämäl-
lä yritysten välistä yhteistyötä. Metsäteollisuus-
yksikkö antaa lausuntoja muille pääosastoille
esimerkiksi metsien sertifiointin vaikutuksista
yritysten kustannuksiin tai tuotteiden vapaaseen
liikkuvuuteen, kauppapoliittisista päätöksistä ja
kilpailurakenteen muutoksista. Suomen kannan
mukaan tällaisissa metsäteollisuutta koskevissa
asioissa tulee teollisuuspääosaston metsäteolli-
suusyksikön koordinoivaa roolia vahvistaa.

Kilpailupääosaston tehtävänä on yhtenäisen
kilpailupolitiikan luominen ja toteuttaminen
EU:ssa. Pääosaston keskeiset toiminta-alueet
ovat trustien vastainen toiminta, yritysfuusioi-
den valvonta, kilpailun vapauttaminen ja valtion
interventiot sekä valtion tuet. Se osallistuu myös
kilpailupolitiikkaa koskevien asioiden käsitte-
lyyn kansainvälisissä yhteyksissä. Esimerkkinä
kilpailuasian pääosaston toimenpiteistä metsä-
sektorilla on mm. pääosaston kannanotot ja
myönnetty poikkeuslupa (16.12.1996) puukau-
pan sopimusjärjestelmän jatkamisesta. Kilpailu-
osasto myös hyväksyy metsäteollisuusyritysten
kaupat ja fuusiot niiden mahdollisten kilpailua
vääristämien vaikutusten estämiseksi sekä puut-
tuu tarvittaessa kilpailua vääristäviin kansallisiin
tukiin yrityksille (ml. metsäteollisuusyritykset).

Kehitysyhteistyön pääosasto vastaa EU:n ke-
hitysyhteistyöpolitiikan toteuttamisesta. Kehi-

tysyhteistyöpolitiikan painopisteet ovat Kaupan ja kehityksen välinen yhteys, alueellinen yhdenytyminen ja yhteistyö, makrotalouspolitiikkojen tukeminen ja sosiaalipalveluiden tasavertaisen saatavuuden edistäminen, liikenne, elintarviketurva, maaseudun kestävä kehitys sekä instituutio-naalisten valmiuksien vahvistaminen.

Kaupapolitiikan pääosaston tehtävänä on neuvotella kansainväliseen kauppaan liittyviä kansainvälisiä sopimuksia, valvoa kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa ja varmistaa se käyttämällä WTO:n riitojen ratkaisumenettelyä ja yhteisön hyväksymiä kaupan edistämisen ja puolustuskeinoja (polkumyynnin ja vientitukien vastaiset toimenpiteet, kaupan esteiden sääätely), osallistua unionin kauppaan ja ulkoisiin investointeihin vaikuttavien sisäisten tai ulkoisten politiikkojen laatimiseen ja seurantaan (sisämarkkinat, kuluttaja-asiat, terveys, ympäristö, teknologia, henkinen omaisuus, kilpailukyky, kilpailu, energia, liikenne, maatalous, alakohtaiset toimet). Komission kaupapolitiikan pääosasto julkaisi 21.5.2003 tiedonannon, joka käsittelee laittoa hakkuita ja niihin liittyviä ongelmia (*Forest Law Enforcement, Governance and Trade, FLEGT*). FLEGT -asian jatkokäsittely on ympäristöpääosastolla. Tiedonantoa käsitellään tarkemmin kappaleessa 5.4.4.

Metsien kestävää käyttöä ja hoitoa koskevalla politiikalla tulee olla EU:ssa selkeät tavoitteet, eikä sen tulee perustua pelkästään hajanaisiin osiin muista politiikoista.

Tavoitteena on, että yhteisön eri sektoripolitiikoiden päätöksenteossa nykyistä paremmin arvioidaan ja otetaan huomioon metsiin kohdistuvat vaikutukset taloudelliselta, sosiaaliselta ja ympäristölliseltä kannalta. Tämä edellyttää metsäasioiden nykyistä parempaa koordinaatiota komissiossa.

Koordinaation parantamiseksi EU:n sisäisessä työnjaossa tulisi pyrkiä tasapainoiseen metsäasioiden tarkasteluun niin, että kestävyuden kaikki

osa-alueet otetaan huomioon. Suomi tukee komissiota pyrkimyksissä, että komission eri pääosastojen virkamiehistä muodostetun *Inter-Service Group on Forestry'n* työskentely parantaa metsäasioiden koordinoitua.

3.1.2 Työryhmät

Metsätalous- ja -teollisuussektorilla toimii useita komiteoita ja työryhmiä, josta tärkeimmät ovat komission alainen Pysyvä metsäkomitea, Neuvoston metsätyöryhmä sekä STAR-komitea.

Komission maatalouden pääosaston koordinoiman toimivan **Pysyvän metsäkomitean** (neuvoston päätös 89/367/ETY) (*Standing Forestry Committee, SFC*) kokouksiin osallistuvat jäsenmaiden virkamiehet. Puheenjohtajana toimii komission edustaja joko maatalous- tai ympäristöpääosastosta riippuen käsiteltävästä asiasta. Pysyvä metsäkomitea on kokoontunut 3–4 kertaa vuodessa keskustelemaan yleisesti metsäpoliittisista kysymyksistä, viime vuosina kuitenkin harvemmin. Pysyvän metsäkomitean rooli muuttui olennaisesti monien metsäasioiden siirtyessä maatalouden pääosastosta ympäristöasioiden pääosastoon vuonna 2002. Vuoden 2002 jälkeen Pysyvässä metsäkomiteassa puheenjohtajana toimii, joko ympäristöpääosaston tai maatalouspääosaston virkamies riippuen käsiteltävästä asiasta. Pysyvä metsäkomitea on kokoontunut usein viime aikoina keskittyen Metsien ja sen ympäristövuorovaikutusten seurantaan liittyvän asetuksen valmisteluun. Tästä johtuen kokoukset ovat olleet sen tyyppisiä, että niihin eivät ole osallistuneet korkean tason virkamiehet, esimerkiksi ministeriöiden ylijohdajat.

Neuvoston metsätyöryhmään (*Working Party on Forestry*) osallistuvat jäsenmaiden virkamiehet. Puheenjohtajana toimii kulloisenkin EU-puheenjohtajamaan edustaja. Työryhmä on perinteisesti valmistellut EU:n kantoja YK:n metsäfoorumin ja sen edeltäjien istuntoihin. Viimeaikoina sen toiminta on kuitenkin laajentunut kat-

tamaan mm. kantojen valmistelun FAO:n metsäkomiteaan. Työryhmä on kuitenkin käsitellyt lähinnä kansainvälisiä metsäasioita. Neuvoston metsätyöryhmän painoarvon voidaankin katsoa viime vuosina kasvaneen. Työryhmä käsittelee myös ns. FLEGT-aloitetta (*Forest law, environment, governance and trade*).

Suomen puheenjohtajakaudelta lähtien on jäsenmaiden aloitteesta järjestetty muutaman vuoden välein **epävirallisia metsäpäällikkökokouksia** puheenjohtajamaissa. (Suomi 1999, Ranska 2000, Tanska 2002, Kreikka 2003, Italia 2003). Kokousten koollekutsujana ja puheenjohtajana on toiminut kulloinenkin EU:n puheenjohtajamaa. Kokouksiin ovat osallistuneet ministeriöiden metsäosastojen johtajat tai vastaavat korkean tason virkamiehet.

Neuvoston ympäristötyöryhmä käsittelee ja valmisteleekin lainsäädäntöhankkeita, neuvoston päätelmiä ja allekirjoitusvaltuuksia, eli sellaisia asioita, joista on jo komission ehdotus olemassa.

Maatalouden rakenteiden ja maaseudun kehittämisen komiteassa (STAR) käsitellään nykyään kaikki maaseudun kehittämisasetuksen nojalla rahoitettavat toimenpiteet eli myös metsätoimenpiteet.

Neuvoa-antava puu- ja korkkikomitea (*Advisory Committee on Forestry and Cork*) aloitti toimintansa vuoden 1997 alussa ja se kokoontuu muutaman kerran vuodessa. Komiteassa ovat edustettuina mm. metsänomistajien, metsäteollisuuden, luonnonsuojelujärjestöjen, metsäalan työntekijöiden, taimitarhojen, metsää omistavien kuntien ja valtion metsiä hoitavien organisaatioiden edustajat. Komiteassa esitellään metsäsektorin kannalta ajankohtaisia asioita ja komission virkamiehet alustavat käsiteltävistä direktiiveistä, asetuksista ja muista uudistuksista. Komitean työskentelyä on kuitenkin kritisoitu, koska sen kokoukset muistuttavat kuulemistilaisuuksia. Komitealta ei ole viime vuosina juurikaan kysyt-

ty kantoja tärkeisiin asioihin. Esimerkiksi Forest Focusin laatimisen aikana neuvoa-antavalta komitealta ei pyydetty lausuntoa tai kantaa asetusluonnokseen.

Myös metsäteollisuussektorilla toimii vastaava **neuvoa-antava metsäteollisuuskomitea** (*Advisory Committee on Community Policy Regarding Forestry and Forest-based Industries*). Neuvoa-antavan komitean jäseniksi on kutsuttu laajasti metsäteollisuussektorin edustajia

Suomi ja muut jäsenmaat ovat vaatineet viime vuosina erityisesti Pysyvän metsäkomitean toiminnan tehostamista. Suomi teki puheenjohtajakaudellaan aloitteita Pysyvän metsäkomitean kokousten rakenteeseen ja käytäntöihin liittyen. Suomi on esimerkiksi vaatinut että komitean kokouksista tulisi laatia pöytäkirjat.

Suomi on myös edellyttänyt, että Pysyvällä metsäkomitealla tulisi olla koordinoiva rooli EU:n metsäasioissa. Keskeinen ongelma EU:ssa on edelleen metsiin liittyvien asioiden valmistelu ja käsittely useassa pääosastossa. Pääosastojen, yksiköiden ja erillisten toimielinten välille kaivataan lisää koordinoitua sekä avoimuutta valmistelussa. Tätä korostetaan myös EU:n metsästrategiassa ja se oli yksi Suomen painopisteistä puheenjohtajakauden aikana.

Jäsenmaiden esittämistä koordinaatiota koskevista vaatimuksista huolimatta on Pysyvän metsäkomitean rooli viime vuosina heikentynyt, johtuen etenkin maatalouden pääosaston vastuulla olevien metsäasioiden määrän vähenemisestä. Lisäksi kokouksia valmistelevalle henkilöstön määrää sekä kokousten järjestämiseen, kuten jäsenmaiden edustajien matkakorvauksiin ja kokoushuonekuluihin, suunnattuja varoja on leikattu. EU korvasi aikaisemmin kahden edustajan matkat kustakin jäsenmaasta, mutta nykyään vain yhden. Pysyvässä metsäkomiteassa ja muissa metsäasioita käsittelevissä kokouksissa on ollut perinteisesti edustaja kahdesta eri ministeriös-

tä mikä on vahvistanut Suomen asiantuntijuutta kokouksessa sekä ollut hyödyllistä Suomen sisäisen valmistelun kannalta.

Pysyvän metsäkomitean heikentynyttä toimintaa on korvannut jossakin määrin jäsenmaiden koolle kutsumat epäviralliset metsäpäällikkökokoukset. Vaikka Suomi on pitänyt käytäntöä hyvänä, eivät nämä epäviralliset kokoukset korvaa komission tai neuvoston järjestämiä virallisia kokouksia.

Pysyvän metsäkomitean ja Neuvoston metsätyöryhmän työnjakoa on selkeytettävä. Pysyvän metsäkomitean työskentelyn tehottomuudesta johtuen Neuvoston metsätyöryhmän koordinoivaa asemaa on vahvistettava. Molempien työryhmien asemaa tulee kuitenkin parantaa niin, että niiden neuvoa-antava asema vahvistuu metsäsektoriin liittyvien EU-politiikkojen valmistelussa.

Komission tulee tuoda asiat jo valmisteluvaiheessa jäsenmaiden tietoon Pysyvässä metsäkomiteassa ja Neuvoston metsätyöryhmässä. Suomen tulee myös pyrkiä siihen, että metsäsektorin edustaja on paikalla kun STAR-komiteassa käsitellään metsäasioita. Asioiden nopeamman ete-

nemisen varmistamiseksi Suomi pyrkii yhteistyöhön muiden jäsenmaiden kanssa ennen kokouksia. Neuvoa-antavan puu- ja korkkikomitean työtä tulee kehittää, niin että se kokoontuu riittävän usein ja metsiin liittyviä asioita saadaan sidosryhmien käsittelyyn. Kansallisten virkamiesten tulisi tarvittaessa osallistua kokouksiin.

Vaikka vuonna 1998 hyväksytty EU:n metsästrategia on pitkälti jäänyt toteuttamatta komissiossa, sen potentiaalisen merkityksen arvellaan vahvistuneen EU:n metsäasioiden pirstaleisuuden vuoksi. EU:n metsästrategian arviointi suoritetaan vuoden 2004 aikana, mikä on Suomen tavoitteiden mukaista. Arvioinnin perusteella tehdään johtopäätökset strategian kehittämistarpeista. Suomi kannattaa EU:n metsästrategian päivittämistä.

Suomen tavoitteena on, että poikkisektoraalinen lähestymistapa metsäasioihin taataan ottaen huomioon metsien taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Arvioinnissa tulee myös ottaa huomioon miten toissijaisuusperiaate on toteutunut tai toteutumassa metsäksymyksissä. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon EU:n laajentumisen vaikutukset EU:n metsäasioihin.

4 EU:N METSÄSEKTORIA KOSKEVAT MUUTOSTEKIJÄT JA STRATEGIAT

4.1 EU:N METSÄSEKTORIIN VAIKUTTAVAT MUUTOSTEKIJÄT

EU:n metsäsektoriin kohdistuu koko EU:ta koskevia muutospaineita, kuten EU:n yleinen kehitys ja käynnissä oleva unionin perustamissopimusten kokonaisvaltainen uudistustyö, jota on valmisteltu ns. EU:n tulevaisuuskonventissa sekä lokakuussa 2003 käynnistyneessä hallitusten välisessä konferenssissa. Uudistustarpeiden taustalla ovat mm. EU:n asemaan kohdistuvat odotukset uudenlaisessa turvallisuusympäristössä ja globalisoituvassa maailmantaloudessa sekä EU:n laajentuminen suhteessa EU:n toimielin- ja päätöksentekorakenteeseen.

EU:n tulevaisuuskonventti jätti ehdotuksensa EU:n uudistamiseksi kesäkuussa 2003. Jätetty ehdotus EU:n sopimukseksi uudesta perustuslaista, korvaisi kaikki aikaisemmat perustamissopimukset. Ehdotuksen keskeisiä asioita ovat mm. EU:n ja sen jäsenvaltioiden välisen toimivaltajon tarkentaminen, perusoikeuskirjan oikeudellinen asema, kansallisten parlamenttien aseman vahvistaminen EU-rakenteissa ja EU:n parlamentin aseman vahvistaminen. Sopimusehdotuksen kolmas osa sisältää unionin politiikkoihin liittyvät määräykset eli koskee siten esimerkiksi maataloussektorin kautta metsäsektoria. Sopimusehdotusta käsitellään syksyllä 2003 käynnistyneessä hallitustenvälisessä konferenssissa.

Laajentuminen on yksi EU:n lähivuosien keskeisimmistä haasteista. Vuonna 2004 jäseniksi liittyvät kymmenen maata kasvattavat EU:n metsäalaa runsaat 23 miljoonaa hehtaaria (1/5 nykyisestä metsäalasta). Puuvarat lisääntyvät tällöin noin 4,5 miljardilla kuutiometrillä (1/3 nykyisistä puuvaroista). Suurimmassa osassa uusia jäsenvaltioita jäänteinä keskusjohtoisen talouden alalta valtio omistaa suuren osan metsistä,

mikä onkin uusien jäsenmaiden suurin metsätalouden rakenteellinen ero verrattuna nykyisiin jäsenmaihin. Laajeneminen, etenkin sen seuraava vaihe, pienentää EU:ssa metsien yksityisomistuksen osuutta ja vastaavasti lisää julkisomistuksen osuutta.

Liittymisen jälkeen uudet jäsenmaat ovat siirtymäkauden puitteissa oikeutettuja mm. yhteisön rakenne- ja sosiaalipoliittisiin tukiin sekä maatalous- ja maaseudunkehittämistukiin. Lisäksi ne voivat osallistua yhteisön eri toimintaloikoilla toteutettaviin ohjelmiin. Tukitoimia hakijamaiden hallintorakenteiden kehittämisen loppuunsaattamiseksi (Institution Building Facility) tarvitaan vielä jäsenyyden alkuvuosina uusissa jäsenmaissa.

Laajentuminen ei aiheuttane merkittäviä muutoksia Suomen raakapuumarkkinoilla lähivuosina. Merkittävämpi kysymys Suomen kannalta on Venäjän metsätalouden, metsäteollisuuden ja sinne suuntautuvan metsäteollisuustuotteiden viennin kehitys. Uusien jäsenmaiden metsätalouden rakenteeseen liittyvät ongelmat, mitattavat yksityismetsätalouden kehittämistarpeet ja valtion suuri omistusosuus sekä kansallisten kehittämisresurssien niukkuus heijastunevat niiden odotuksiin ja tarpeisiin EU-metsäpolitiikan ja EU:n metsätalouden tukien suhteen. Mahdolliset tätä kautta lisääntyvät EU-tukiin kohdistuvat paineet ovat riski Suomelle, sillä ne voivat vääristää kilpailua.

Laajentumisen vaikutuksia EU:n metsäsektoriin on käsitelty tarkemmin luvussa 8.

EU:n sektoripolitiikoilla sekä niiden muutoksilla ja politiikoiden painopisteiden muutoksilla on keskeinen vaikutus metsäasioita koskeviin strategioihin ja päätöksentekoon.

Ympäristöpolitiikan ja kestävän kehityksen poliittinen merkitys EU:ssa on kasvanut sekä ympäristöpolitiikan globalisoitumisen myötä että suoraan EU:n ja jäsenmaiden kansallisista lähtökohdista.

Rooman sopimuksessa (1957) ei mainita ympäristöasioita, mutta niistä annettiin jo tuolloin kuitenkin säädöksiä. Pariisin huippukokous (1972) asetti yhteisön tavoitteeksi taloudellisen kasvun sopeuttamisen ympäristön sietokykyyn ja suojeluun. Kokous päätti, että EU:lle tulisi laatia ympäristöpoliittinen ohjelma. Ensimmäinen laadittiinkin heti sen jälkeen vuosille 1973 -1976.

Rooman sopimukseen lisätyllä Euroopan yhtenäisasiakirjalla (1987) lisättiin ensimmäisen kerran ympäristöasiat Euroopan yhteisön perustamissopimukseen. Yhtenäisasiakirjassa määriteltiin ensimmäisen kerran yhteisön ympäristöpolitiikan tavoitteet ja periaatteet, kuten sitova minimitaso sääteley ja integrointiperiaate, jonka mukaan ympäristönsuojelua koskevat periaatteet ovat osa yhteisön muuta politiikkaa. Yhtenäisasiakirja antoi laillisen perustan yhteisön ympäristöpoliittiselle toiminnalle.

Maastrichtin sopimuksessa (1991) tarkistettiin ympäristöpolitiikkaa koskevia artikloita. Yhteisön tehtäväksi tuli edistää myös sellaisia toimenpiteitä, jotka liittyvät alueellisiin ja maailmanlaajuisiin ympäristöongelmiin. EU:n tavoitteeksi tuli tasapainoinen ja kestävä taloudellinen ja sosiaalinen edistys sekä ympäristöä kunnioittava kestävä kasvu.

Amsterdamin sopimus (1997) lisäsi ympäristöpolitiikan painoarvoa merkittävästi ottamalla kestävän kehityksen unionin perustavoitteeksi ja velvoittamalla ottamaan ympäristönäkökohdat huomioon läpäisyperiaatteella kaikessa yhteisön toiminnassa. Amsterdamin sopimus edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä ympäristön ja ihmisten terveyden suojelua. Kestävä kehitys määritellään sopimuksessa sellaiseksi taloudelliseksi kasvuksi, joka voi tyydyttää hyvinvoinnin

tarpeet yhteiskunnassa lyhyellä, keskipitkällä ja etenkin pitkällä aikavälillä. Perusajatuksena on, että kehityksen on vastattava nykypäivän tarpeita tuhoamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia kasvuun.

Cardiffin Eurooppa-neuvosto kehotti kesäkuussa 1998 neuvoston eri kokoonpanoja laatimaan omat strategiansa ympäristönäkökohtien huomioon ottamiseksi ja kestävän kehityksen toteuttamiseksi omilla politiikan aloillaan. Kesäkuussa 2001 Göteborgin Eurooppa-neuvosto hyväksyi EU:n kestävän kehityksen strategian. Strategian mukaan kestävä kehitys edellyttää talous-, sosiaali-, ja ympäristöpolitiikkojen käsittelemistä toisiaan vahvistavalla tavalla. Strategiassa esitetään tavoitteita ja toimenpiteitä neljällä ensisijaisella alueella: ilmastonmuutos, liikenne, kasanterveys ja luonnonvarat.

EU:n ja sen jäsenvaltioiden välisen **toimivallan rajat ovat liukuvia**. Toimivallan rajoja määrittelee myös jatkuvasti komission, parlamentin ja neuvoston välillä. Viime vuosina on julkaistu useita ympäristöä koskevia EU:n strategioita ja ohjelmia, joissa sivutaan myös metsäasioita. Näitä on tarkasteltu tarkemmin luvussa 4.2.3. Nämä strategiat ja ohjelmat saattavat sisältää metsäasioita, jotka aikaisemmin eivät ole kuuluneet EU:n toimivallan piiriin, mutta saattavat tätä kautta tulla otetuksi EU:n toimivallan piiriin.

Maatalous- ja maaseutupolitiikan muutos ja EU:n rakennetukien uudistukset, erityisesti Agenda 2000 myötä myönnettävien metsätöimenpiteiden tukien periaatteiden muutokset, ovat vaikuttaneet metsäsektoriin. Muutoksia käsitellään tarkemmin luvussa 6.

Kansainvälisen metsäpolitiikan painoarvon kasvu, esimerkiksi YK:n metsäfoorumityö (UNFF) ja ilmasto- ja biodiversiteettisopimukset, vaikuttavat yhä enemmän EU:n metsäpolitiikkaan velvoittamalla EU:n toteuttamaan monenkeskisissä neuvotteluissa päätettyjä asioita. Monet kansainvälisiin sopimuksiin sisältyvistä pää-

töksistä ja suosituksista tarkentuvat ja konkretisoituvat vähitellen EU-linjauksiksi ja strategioiksi, kuten esimerkiksi EU:n ympäristöohjelmat, ilmastostrategia ja biodiversiteettistrategia.

Käytännössä kansainvälistyminen on lisännyt EU:n metsäasioita käsittelevien kokousten määrää. EU esiintyy yhtenäisenä kansainvälisissä metsäkysymyksissä. Ennen kansainvälisiä kokouksia pidetään EU-koordinaatiokokouksia, joissa valmistellaan EU:n puheenvuorot ja kannanotot. Jäsenmaat toimivat kokouksissa koordinoitusti vapaaehtoisella pohjalla siten että EU:n puheenvuorot esittää kulloisenkin puheenjohtajamaan edustaja. Huomioitavaa on kuitenkin, että esimerkiksi ennen biodiversiteettisopimuksen ns. tieteellistä, teknologista ja teknistä neuvontaa antavan avustavan toimielimen (SBSTTA) kokouksia EU järjestää koordinaatiokokouksia, mutta varsinaisissa kokouksissa yhteisiä EU-kantoja ei esitetä vaan EU-maat pitävät SBSTTA -kokouksissa omia puheenvuorojaan.

Euroopan metsien suojelua käsittelevillä ministerikonferensseilla on tärkeä rooli Euroopan maiden välisessä metsäyhteistyössä. Neljäs metsäministerikonferenssi järjestettiin Wienissä huhtikuussa 2003. Kokouksen teemana oli ”Euroopan metsät - yhteinen etu, jaettu vastuu”. Konferenssissa vahvistettiin edellisten konferenssien, erityisesti Helsingin ja Lissabonin päätöksiä. Vahvoina teemoina nousivat esiin kansalliset metsäohjelmat sekä metsien kulttuurinen ulottuvuus. Wienin julkilausumassa maat sitoutuvat jatkamaan työtä kestävän kehityksen edistämiseksi muun muassa kehittämällä maaseudun elinkeinoja kannattavan metsätalouden avulla, pyrkimällä lisäämään puun järkevää käyttöä, varjelemalla metsäluonnon monimuotoisuutta sekä torjumalla ilmastonmuutosta Euroopan metsien hiilinieluvaikutuksia edistämällä.

YK:n järjestämässä kestävän kehityksen huipukokouksessa (World Summit on Sustainable Development, WSSD) Johannesburgissa syyskuussa 2002 hyväksyttiin toimintasuunnitelma,

jossa maat sitoutuivat useisiin köyhyyden poistamista edistäviin tavoitteisiin, luonnonvarojen nykyistä kestävämpään käyttöön, tuotanto- ja kulutustapojen muutoksiin sekä globalisaation oikeudenmukaisempaan hallintaan. Toimintasuunnitelmassa tunnustetaan kestävän metsätalouden edistäminen kansainväliseksi prioriteetiksi ja siinä tuetaan YK:n metsäfoorumien työtä. Lisäksi erityisesti mainitaan laittomien metsätuotteiden kaupan estäminen, kumppanuushankkeiden ja kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen, alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen osallistumisen tukeminen ja eri osapuolien yhteistyön tärkeys Biodiversiteettisopimuksen metsäyöohjelman toteuttamisessa

EU:n toimintaa kansainvälisissä metsiä koskevissa neuvotteluissa käsitellään tarkemmin luvussa 10.

4.2 EU:N METSÄSEKTORIIN VAIKUTTAVAT STRATEGIAT JA OHJELMAT

4.2.1 EU:n metsästrategia

Suomen, Ruotsin ja Itävallan EU:n liittymisen myötä metsätalouden poliittinen painoarvo EU:ssa kasvoi 1990-luvulla. EU:n talous- ja sosiaalikomitean (ECOSOC) keväällä 1996 perustama valmisteluryhmä laati metsäsektoria koskevan oma-aloitteisen lausunnon, jonka tavoitteena oli selvittää, mikä merkitys metsäsektorilla on taloudellisen hyvinvoinnin lähteenä ja työllistäjänä EU:ssa. Lisäksi lausunnossa hahmoteltiin niitä yhteisön tason toimenpiteitä, joilla voitaisiin edistää metsien käyttöä.

Parlamentti hyväksyi tammikuussa 1997 Euroopan Parlamentin jäsenen David Thomasin laatiman niin kutsutun **Thomasin mietinnön EU:n metsästrategiasta**. Mietinnössä parlamentti velvoitti komissiota antamaan EU:n metsästrategiaa koskevan esityksen vuoden 1999 alkuun mennessä ja pyrki hyödyntämään Maastrichtin sopimuksen artiklaan 138b sisältyvää aloitteen-tekemahdollisuutta. Parlamentin tavoitteena oli

saada komissio valmistelemaan esitystä toimenpiteiksi yhteisen metsästrategian luomiseksi EU:lle.

Komissio antoi marraskuussa 1998 **tiedonannon EU:n metsästrategiasta** (*Communication of the Commission on a Forestry Strategy for the European Union*). Tiedonanto valmisteltiin virkamiestyönä komission maatalouspääosastolla. Siinä on kuvattu yhteisön metsätalouden nykytilaa ja metsätalouteen kohdistuvia yhteisön toimenpiteitä.

Komission tiedonannon julkaisemisen jälkeen maatalousneuvosto hyväksyi joulukuussa 1998 **Neuvoston päätöslauselman EU:n metsästrategiasta** (*Council Resolution on a Forestry Strategy for the European Union*). Päätöslauselmat kuuluvat ns. ”soft law” -oikeuteen; ne heijastavat jäsenvaltioiden yhteisiä näkemyksiä kannatettavista ja edistettävistä asioista ja toimenpiteistä. Päätöslauselmat kuvaavat sektoreiden keskeisiä ja ajankohtaisia kysymyksiä ja niissä kehoitetaan komissiota ryhtymään toimenpiteisiin tiettyjen asioiden edistämiseksi.

Neuvoston päätöslauselma EU:n metsästrategiasta vastaa pitkälti Suomen tavoitteita. Siinä korostetaan toissijaisuusperiaatetta ja sitä, että vastuu metsäpolitiikasta kuuluu jatkossakin jäsenvaltioille. Päätöslauselmaan ei sisälly myöskään uusia aloitteita EU:n nykyisten metsätöimenpiteiden merkittävästä laajentamisesta tai uuden EY-säännösten luomisesta. Yhteisön metsätöimenpiteitä, kuten metsien terveydentilan seuranta- ja metsäpaloasetusta kehoitetaan päätöslauselmassa arvioimaan ja tehostamaan. Siinä todetaan myös, että EU:n metsällisten toimenpiteiden ei tule vääristää kilpailua.

Metsäasioiden koordinoitua EU:ssa tulisi päätöslauselman mukaan parantaa, koska metsäsektoriin vaikuttavia päätöksiä tehdään useassa EU:n toimielimessä, pääosastossa ja yksikössä, eikä metsätalouden ja -teollisuuden kokonaisuutta aina ole pystytty ottamaan tarpeeksi

huomioon. Tätä selittää osaltaan metsäsektorin melko vähäinen painoarvo EU:ssa.

Suomi on tukenut metsästrategian toteuttamista painottaen erityisesti metsäasioiden koordinaation parantamista EU:n komissiossa ja muissa EU-elimissä siten, että yhteisön eri sektoreiden poliittisessa päätöksenteossa arvioitaisiin ja huomioitaisiin nykyistä paremmin päätösten metsäsektoriin kohdistuvat vaikutukset. Suomi on korostanut myös nykyisten metsätöimenpiteiden arviointia ja tehostamista. Suomi on esittänyt, että Euroopan metsätalouden tieto- ja viestintäjärjestelmää (EFICS) tulisi ryhtyä kehittämään aktiivisesti, sekä painottanut EU:n ja sen jäsenmaiden aktiivista osallistumista hiilinieluja ja niiden laskeutumismenetelmiä koskevaan keskusteluun. Suomi kannattaa myös puun käytön edistämistä ja ns. suuren yleisön tietämyksen kasvattamista metsistä, metsätaloudesta ja -teollisuudesta.

EU-metsästrategia on jäänyt suurelta osin toteuttamatta komissiossa. Komission sisällä on ollut vaikea saada tukea strategian toteuttamiseen, sillä siihen ei sisälly uusia säädöksiä eikä tukimuotoja ja varsinainen päätäntävalta on jäsenmailla.

Kuitenkin EU:n metsästrategian rooli on korostunut metsäasioiden pirstaleisuuden jatkuessa. Tulevaisuudessa EU:n metsästrategia on EU:n merkittävin instrumentti toteuttaa EU:n metsäpolitiikkaa, jonka tulisi integroida muiden sektoreiden poliitikkojen metsiin kohdistuvat toimenpiteet ja analysoida niiden vaikutukset sekä tarvittaessa täydentää muiden sektoreiden tavoitteita metsäsektorin kannalta. EU:n metsästrategia arvioidaan vuoden 2004 aikana. EU:n metsästrategiaan liittyvässä seurannassa tulisi pyrkiä edistämään Suomen tavoitteita EU-metsäpolitiikan suhteen. Arvioinnin yhteydessä tulee todennäköisesti harkittavaksi myös metsästrategian päivittäminen.

EU:n metsästrategian arviointi suoritetaan vuoden 2004 aikana, mikä on Suomen tavoittei-

den mukaista. Arvioinnin perusteella tehdään johtopäätökset strategian kehittämistarpeista. Suomi kannattaa EU:n metsästrategian päivittämistä.

Suomen tavoitteena on, että poikkisektoraalinen lähestymistapa metsäasioihin taataan ottaen huomioon metsien taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Arvioinnissa tulee myös ottaa huomioon, miten toissijaisuusperiaate on toteutunut tai toteutumassa metsäky-symyksissä. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon EU:n laajentumisen vaikutukset EU:n metsäasioihin.

4.2.2 Tiedonanto metsäteollisuuden kilpailukyvyistä

Komissio antoi marraskuussa 1999 teollisuus-pääosastolla valmistellun *”Komission tiedonannon EU:n metsäperusteisen teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden kilpailukyvyyn nykytilasta”*. Tiedonannon pohjalta laaditut neuvoston päätelmät hyväksyttiin teollisuusministerineuvostossa marraskuussa 1999. Euroopan parlamentti hyväksyi tammikuussa 2001 Esko Seppäsen laatiman mietinnön, missä se otti kantaa komission tiedonantoon metsäteollisuuden kilpailukyvyistä.

Metsäteollisuuden kilpailukykyä koskevan tiedonannon laatimisen taustalla oli Itävallan, Suomen ja Ruotsin unioniin liittymisestä vuonna 1995 seurannut EU:n metsäteollisuuden (*forest-based and related industries*) painoarvon olennainen lisääntyminen; metsäteollisuudesta tuli yksi EU:n tärkeimmistä teollisuuden aloista. Tiedonannossa metsäteollisuuden todettiin olevan varsin kilpailukykyinen muihin kansainvälisiin kilpailijoihin verrattuna. Sen tulisi kuitenkin pysyä vastaamaan haasteisiin, kuten globalisaatioon, EU:n laajenemiseen, ympäristöasioihin ja muiden materiaalien aiheuttamaan kilpailuun.

Tiedonannossa komissio tunnusti metsäteollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden suuren

merkityksen EU:ssa sekä tuotannonalan panoksen kestäväen kehityksen edistämiseksi. Erityisesti korostettiin metsäteollisuuden merkitystä työllisyyden turvaajana sekä alaan liittyviä ympäristönäkökohtia, kuten puun uusiutuvuutta ja materiaalin korkeaa talteenotto- ja kierrätysastetta.

Parlamentti korosti tiedonannon hyväksymisen yhteydessä metsäteollisuudessa ja metsätaloudessa toimivien pienten ja keskisuurten yritysten aluepoliittista merkitystä etenkin maaseutualueiden työllistäjinä. EU:n metsästrategian lähtökohtana tulee olla metsien taloudellinen hyödyntäminen siten, että samalla otetaan huomioon myös sosiaaliset ja ekologiset näkökohdat.

Komission tiedonannossa ja neuvoston päätelmissä tehtiin esitys uuden metsäteollisuusfoorumin perustamisesta. Strasbourgissa syyskuussa 2000 järjestetyssä ensimmäisessä foorumissa käsiteltiin kilpailunäkökohtia, sähköistä kaupankäyntiä ja ilmastomuutoksen vaikutuksia. Tukholmassa kesäkuussa 2001 järjestetyssä toisessa foorumissa käsiteltiin säädöksiin, puuraaka-aineen tarjontaan ja puun käytön edistämiseen liittyviä kysymyksiä. Kolmas foorumi pidettiin helmikuussa 2003 Brysselissä; sen pääaiheina olivat jäte, energia ja biopolttoaineet sekä kommunikaation, koulutuksen ja innovaation merkitys toimialan houkuttelevuuden kannalta nuorison keskuudessa. Foorumin on tarkoitus kokoontua jatkossa noin kerran vuodessa. Foorumeihin kutsutaan sekä teollisuuden edustajia että virkamiehiä.

4.2.3 Muut metsiä koskevat strategiset linjaukset

EU:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN STRATEGIA¹⁾

Luxemburgin Eurooppa-neuvosto kehotti joulukuussa 1997 komissiota valmistelemaan esityksen ympäristön huomioon ottamista koskeväksi strategiaksi EY:n perustamissopimuksen 6 artiklan täytäntöönpanemiseksi. Cardiffin Eurooppa-neuvosto 1998 kehotti neuvoston eri kokoonpanoja laatimaan strategiat ympäristönäkökohtien huomioonottamiseksi kestävän kehityksen edistämiseksi. Helsingin Eurooppa-neuvosto joulukuussa 1999 pyysi komissiota laatimaan EU:lle kestävän kehityksen pitkän aikavälin strategian. Göteborgin Eurooppa-neuvostossa kesäkuussa 2001 hyväksyttiin EU:n kestävän kehityksen strategia. Kestävän kehityksen strategia lisäsi ympäristöä koskevan ulottuvuuden EU:n Lissabonin strategiaan. Strategia perustuu periaatteeseen, jonka mukaan kaikkien politiikkojen taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia on käsiteltävä koordinoitusti. Eurooppa-neuvosto korosti, että on tärkeää katkaista taloudellisen kasvun ja luonnonvarojen käytön välinen kytkös.

Kestävän kehityksen strategiassa esitetään tavoitteita ja toimenpiteitä neljällä ensisijaisella alueella: ilmastonmuutoksen torjunta, kestävä kehitys liikenteessä, kansanterveyden uhat ja luonnonvarojen vastuullisempi hallinta. Strategian ympäristöulottuvuuden toimeenpanon keskeisiä välineitä ovat yhteisön kuudes ympäristöohjelma ja strategiat ympäristönäkökohtien ja kestävän kehityksen sisällyttämiseksi eri alojen toimiin. Ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet on määritelty kuudennessa ympäristöohjelmassa. Eu-

rooppa-neuvosto antaa vuosittaisessa kevätkokouksessaan poliittista ohjausta kestävän kehityksen edistämiseksi.

EU:N KUUKES YMPÄRISTÖOHJELMA,

EU:n ympäristöohjelmissa linjataan yhteisön ympäristöpolitiikkaa. EU:n kuudes ympäristöä koskeva toimintaohjelma²⁾ ”Ympäristö 2010: Tulvaisuutemme valinta” vuosille 2001–2010 hyväksyttiin vuonna 2001.

Ohjelma on jatkoa vuonna 1992 laaditulle viidennelle ympäristöohjelmalle ja sen vuonna 1998 tehdylle tarkistukselle. Kuudennessa ympäristöohjelmassa esitetään yleiset tavoitteet sekä luettelo ensisijaisista toimista seuraaville 5–10 vuodelle. Ohjelmassa keskitytään neljään ensisijaiseen toiminta-alaan, jotka ovat ilmastonmuutos, terveys ja ympäristö, luonto ja biologinen monimuotoisuus sekä luonnonvarojen kestävä hoito ja käyttö.

Uusi ohjelma perustuu mm. marraskuussa 1999 viidennestä ympäristöalan toimintaohjelmasta tehtyyn yleisarvioon, jonka Euroopan ympäristökeskus laati Euroopan ympäristön tilasta. Yleisarvion antama kuva EU:n ympäristöpolitiikan tehokkuudesta oli vaihteleva. Arvioinnissa todettiin, että EY:n ympäristödirektiivien täytäntöönpano jäsenvaltioissa on puutteellista ja että sidosryhmät eivät ole täysin sitoutuneet ympäristötavoitteiden toteuttamiseen.

Uudessa ohjelmassa korostetaan, että jäsenvaltioiden on parannettava nykyisen ympäristölainsäädännön täytäntöönpanoa. Komissio ilmoitti, että se aikoo painostaa jäsenvaltioita jul-

---

1) European Union's Sustainable Development Strategy. Komission tiedonanto "Kestävä kehitys Euroopassa paremman maailman vuoksi: kestävä kehitystä koskeva Euroopan unionin strategia" - KOM(2001) 264.

2) The Sixth Environmental Action Programme of the European Community 2001-2010. COM(2001)29; Neuvoston 17 päivänä syyskuuta 2001 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 251 artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen vahvistama yhteinen kanta (EY) N:o 3/2002 Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen tekemiseksi kuudennessa ympäristöä koskevasta yhteisön toimintaohjelmasta.

kistamalla puutteellisen täytäntöönpanon entistä laajemmin.

Ohjelmassa painotetaan myös yhteistyötä yritysten ja kuluttajien kanssa ympäristömyönteisten tuotanto- ja kulutustapojen lisäämiseksi. Tätä varten komissio haluaa ottaa käyttöönsä uusia välineitä, jotka vaihtelevat yhdennetystä tuotepolitiikasta ja ympäristövahinko- vastuujärjestelmästä verotustoimenpiteisiin ja entistä parempaan tiedottamiseen kansalaisille.

Ohjelmassa korostetaan lisäksi tavoitetta sisällyttää ympäristönäkökohdat sellaisiin politiikan osa-alueisiin kuten liikenne, energia ja maatalous. Lisäksi aluesuunnitteluun sekä kestävä kehityksen edistämiseksi toteutettaviin toimiin paikallisella ja alueellisella tasolla tulisi kiinnittää huomiota.

Kunkin neljän ensisijaisen toiminta-alan osalta ohjelmassa käsitellään niihin liittyviä kysymyksiä, määritellään tavoitteet ja luetellaan toteutettavat ensisijaiset toimet. Useita ympäristöasioita varten esitetään ”temaattisia strategioita” (esimerkiksi luonnonvarojen kestävä käytön ja maaperän suojelustrategiat), joissa yhdistetään erilaisia toimenpiteitä ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi mahdollisimman kustannustehokkaalla tavalla.

Uusi ohjelma on voimassa myös laajentumisen jälkeen, ja sitä sovelletaan uusissa jäsenmaissa. Ohjelmassa kehoitetaan ehdokasmaita soveltamaan EU:n nykyistä lainsäädäntöä kaikilta osin. Ympäristötavoitteet halutaan ottaa entistä paremmin huomioon EU:n ulkosuhteissa esimerkiksi kehittämällä menetelmiä ja perusteita, joiden avulla voidaan arvioida kauppasopimusten vaikutusta kestäväan kehitykseen. Lisäksi tehostetaan EU:n roolia kansainvälisen ympäristöpolitiikan laatimisessa.

EU:n kuudennen ympäristöohjelman osassa ”*Luonto ja biologinen monimuotoisuus- ainutlaatuisten luonnonvarojen suojeleminen*” käsitellään metsien suojelua. Metsien suojelutoimintoja koskien korostetaan EU:n metsästrategian merkitystä. Lisäksi tunnustetaan maaseudun kehitysohjelmien metsiin liittyvien toimenpiteiden tärkeys sekä Euroopan metsäministerikonferenssien ja YK:n metsäfoorumin merkitys. Ohjelmassa viitataan myös metsäsertifiointiin.

EY:N BIODIVERSITEETTISTRATEGIA

Biologista monimuotoisuutta koskeva Euroopan yhteisön strategia³⁾ hyväksyttiin vuonna 1998. Strategia perustuu biodiversiteettisopimuksen 6. artiklaan, jossa edellytetään sopimuspuolten kehittävän kansallisia biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategioita, suunnitelmia ja ohjelmia. Strategiaa käsitellään tarkemmin luvussa 10.4.

EU:N ILMASTONMUUTOSOHJELMA

Komissio käynnisti EU:n ilmastomuutosohjelman vuonna 2000. Ohjelmaa käsitellään tarkemmin luvussa 10.3.

MUITA STRATEGIOITA JA OHJELMIA

Muista viime vuosina laadituista strategioista ja ohjelmista, joissa on tehty myös metsäsektoriin välillisesti vaikuttavia linjauksia, mainittakoon mm. Pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelma, Puhdasta Ilmaa Eurooppaan -ohjelma, EU:n maaperänsuojelun teemakohtainen strategia sekä Euroopan aluesuunnittelun ja aluekehityksen suuntaviivat.

---

3) Biologista monimuotoisuutta koskeva Euroopan yhteisön strategia (COM 98/42) - (European Community Biodiversity Strategy and Action Plans)

4.2.4 Vihreät ja valkoiset kirjat

Vihreät kirjat ovat komission julkaisemia tiedonantoja eri aihealueista. Vihreiden kirjojen tarkoituksena on saada aikaan keskustelua ja käynnistää unionin tasolla erityisiä aiheita koskevat neuvottelut. Ne on tarkoitettu keskustelun pohjaksi tiettyyn toimintaan osallistuville osapuolille, organisaatioille ja yksityishenkilöille, joita kehoitetaan osallistumaan neuvotteluprosessiin. Vihreät kirjat voivat kuitenkin tähdätä myös strategioihin ja säädöksiin.

Komission julkaisemat **valkoiset kirjat** sisältävät konkreettisia, virallisia toimenpide-ehdotuksia toteutettavaksi yhteisön tietyllä osa-alueella. Ne julkaistaan usein vihreän kirjan jälkeen. Jos neuvosto suhtautuu myönteisesti valkoiseen kirjaan, seurauksena voi olla kyseistä alaa koskeva unionin toimintaohjelma.

5 YKSITTÄISET ASETUKSET JA DIREKTIIVIT

5.1 TAUSTA

EU:n säädökset ovat asetuksia tai direktiivejä. Asetukset ovat sellaisenaan osa kansallista lainsäädäntöämme. Direktiivejä jäsenmaat voivat soveltaa joustavammin kuitenkin niin, että niiden tavoitteet ja velvoitteet toteutuvat.

Useat yhteisön metsiin liittyvä säädökset ja tuet kytkeytyvät maaseutupolitiikkaan. Agenda 2000:n perusteella laadittiin vuonna 1999 parisenkymmentä säädösesitystä, jotka koskivat mm. maatalous- ja rakennepolitiikkaa. Metsäsektorin kannalta niistä tärkein on toukokuussa 1999 hyväksytty asetus Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen (Neuvoston asetus nro 1257/1999) eli maaseudun kehittämisasetus, jonka metsäartiklojen nojalla myönnetään tukea mm. metsittämiseen ja metsänhoitotoimenpiteisiin. Asetuksella voidaan tukea myös metsäpalojen torjuntaa.

Metsien terveydentilan seuranta ja metsäpalojen torjuntaa koskevat asetukset on yhdistetty metsien ja ympäristövuorovaikutusten seurantaan koskevassa Forest Focus- kehysasetuksessa. Asetus hyväksyttiin marraskuussa 2003⁴⁾.

Metsänviljelyaineiston kauppaa koskeva direktiivi uudistettiin vuonna 1999 ja muutokset ovat tulleet voimaan jäsenmaissa vuoden 2003 alusta.

Yhteisössä on pyritty kehittämään metsiä koskevia tilastoja Euroopan metsätalouden tieto- ja viestintäjärjestelmän (EFICS) käyttöönottamista koskevan asetuksen nojalla.

Metsien suojelua ja niiden monimuotoisuuden turvaamista säätelevät Euroopan yhteisön luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY (luontodirektiivi) sekä luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu direktiivi 79/409/ETY (lintudirektiivi). Muista yhteisön luonnonsuojelusäädöksistä mainittakoon LIFE -asetus ja uhanalaisten eläinten kauppaa koskevat asetukset.

Muita metsäsektoria koskevia tai sivuavia säädöksiä ovat muun muassa puutavaran mittausta ja luokittelua koskeva direktiivi, kasvinsuojeludirektiivi, vesipuidedirektiivi, puhdistamoliedirektiivi, ympäristövaikutusten arviointia (YVA) koskeva asetus ja asetus yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmästä (EMAS). Uusiutuvan energian käytön edistämiseksi on valmisteilla useita direktiivejä. Maaperädirektiivistä on annettu tiedonanto ja ympäristövahinkovastuudirektiiviksi on ehdotus.

Myös trooppisen puun kauppaa on noussut viime aikoina esiin sekä sertifiointiin että laittomiin hakkuisiin liittyvine ongelmineen sekä FLEGT (*Forest law enforcement, governance and trade*) -toimintaohjelman yhteydessä.

Metsäteollisuuden harjoittamiseen vaikuttavat etenkin unionin ympäristö- ja energia-asioita koskevat säädökset. Vireillä olevista direktiiveistä ja muusta lainsäädännöstä noin viidenkymmenen on arvioitu vaikuttavan metsäteollisuuteen. Tässä muistiossa ei kuitenkaan tarkastella metsäteollisuutta koskevia säädöksiä.

---

4) Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EY) N:o 2152/2003, metsien ja ympäristön vuorovaikutusten seurannasta yhteisössä, 17.11.2003.

5.2 METSIEN TERVEYDEN JA ELINVOIMAISUUDEN SÄILYTTÄMINEN

5.2.1 Yleistä

Keskeisimpiä EU:n metsiin kohdistamia tavoitteita on metsien säilyttäminen terveinä ja elinvoimaisina suojelemalla niitä ilman epäpuhauksilta ja metsäpaloilta sekä muilta elollisilta (taudit, hyönteiset) ja elottomilta (eroosio) tuhonaiheuttajilta. Suurella osalla näistä uhkista voi olla valtioiden rajat ylittäviä vaikutuksia ja ne voivat horjuttaa vakavasti ja tuhota metsäekosysteemejä.

Vuosittainen metsäpaloalaa EU:n alueella on noin 0,5 milj. hehtaaria. Erityisesti EU:n eteläisissä jäsenmaissa metsäpalot ovat merkittävä ongelma. Metsäpalojen taustalla on luonnonolosuhteiden (lämpö, kuivuus) lisäksi monia yhteiskunnallisia tekijöitä. Vaikka metsäpalojen syyt jo pääosin tunnetaan, on keinojen löytäminen metsäpalojen torjumiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi osoittautunut ongelmalliseksi.

Keskeisimmät säädökset, jotka koskevat metsien säilyttämistä terveinä ja elinvoimaisina ovat kasvinsuojeludirektiivi ja metsänviljelyaineiston kauppaa koskeva direktiivi sekä kehysasetus metsien ja ympäristövuorovaikutusten seurannasta (Forest Focus). Myös EU:n metsästrategiassa ja kuudennessa ympäristöohjelmassa on tarkasteltu metsiin liittyviä kysymyksiä ja yksilöity seurantarpeita.

5.2.2 Asetus metsien ja ympäristövuorovaikutusten seurannasta (Forest Focus)

Metsien terveydentilan seuranta on osa yhteisön ympäristöpolitiikkaa ja seuranta on tuottanut tietoa yhteisön metsien terveydentilasta ja

metsäpaloista 1980-luvulta lähtien. Metsien suojele ilmansaasteilta perustui vuoteen 2002 asti EY:n vuonna 1986 antamaan asetuksen metsien suojelusta ilman epäpuhauksien aiheuttamilta tuhoilta (ETY 3528/86). Seuranta toteutettiin kansallisilla ohjelmilla, joissa toteutetaan yhteisellä tavalla vuotuisia inventointeja ja joiden toimenpiteisiin yhteisön rahoitus on ollut korkeintaan 50 %. Kansallisiin ohjelmiin on voitu liittää myös tutkimushankkeita. Metsien terveydentilan seurannan kokonaiskustannus vuosina 1987–1999 oli 72 milj. euroa. Metsien terveydentilan seuranta on tapahtunut ilmansaasteiden metsävaikutusten arviointia ja seuranta koskevan kansainvälisen yhteistyöohjelman eli ICP:n metsäohjelman⁵⁾ puitteissa.

EU:n ja ICP:n metsäohjelmassa seurataan lähes 7 000 havaintoalaa kautta Euroopan. Ne ovat yksi ilmansuojelupolitiikan ja ilmansaasteohjelmien keskeisistä tietolähteistä.

Toimintavuosiensa aikana ICP:n metsäohjelma ja EU:n yhteinen seurantaohjelma on parantanut tutkijoiden, poliitikkojen ja yleisön tietoisuutta laskeumien vaikutuksista metsiin. Ohjelmassa metsien terveydentilasta kerätyn laajan aineiston perusteella määritellyt aikatrendit osoittavat puiden latvuskunnan heikkenneen yleisesti viiden viime vuoden aikana. Yli 20 prosenttia vuonna 2001 arvioiduista puista luokiteltiin vaurioituneiksi. Ensimmäistä kertaa voitiin osoittaa selkeästi laskeumien ja puiden latvuskunnan heikkenemisen välinen yhteys laajamittaisissa arvioinneissa. Laskeumien lisäksi metsien kuntoon ovat vaikuttaneet hyönteis- ja sienituhot sekä epäsuotuisat sääolot. Intensiivisessä seurantaohjelmassa laskettiin kokonaislaskeumat yli 200 havaintoalalla. Nykyisten laskeumien perusteella typen ja happaman laskeuman kriittiset kuormat ylittyvät suurella osalla havaintoaloja.

---

5) osa Valtiosta toiseen tapahtuvaa ilman epäpuhauksien kaukokulkeutumista koskevan YK:n/Euroopan talouskomission yleissopimusta (Geneve, 1979). Yleissopimus sitoo myös EU:ta ja Suomea.

Metsäpalojen torjunta perustui vuoteen 2002 asti EY:n vuonna 1992 antamaan asetukseen⁶⁾. Vuosina 1993–2002 yhteisö myönsi asetuksen nojalla rahoitusta mm. metsäpalojen torjuntamenetelmien kehittämiseen jäsenmaissa. Jäsenmaat ovat luokitelleet metsänsä metsäpaloriskin mukaan kolmeen luokkaan: suuren, keskisuuren tai matalan riskin alueiksi. Avustusta metsäpalojen torjuntahankkeisiin yhteisö on myöntänyt suuren ja keskisuuren metsäpaloriskin alueille. Asetuksen nojalla on rahoitettu mm. palontorjuntamenetelmien kehittämistä ja jo olemassa olevien järjestelmien parantamista ja erityisesti suojainfraktuurin (metsäteiden, vedenottopaikkojen, palonkatkaisulinjojen jne.) toteuttamista sekä järjestelmien luomista tai parantamista metsien seurantaan tai metsäpalojen syiden ja metsäpalojen torjuntakeinojen määrittämistä varten. Vuosina 1992 - 2001 komissio hyväksyi hankkeita metsäpalojen torjumiseksi kuudesta jäsenvaltiosta. Näiden kokonaiskustannus on 124 milj. euroa. Suomen metsät on katsottu kokonaisuudessaan matalan paloriskin alueiksi eli Suomi ei ole osallistunut tähän ohjelmaan.

Metsäpalojen torjunnan lisäksi yhteisö on kerännyt metsäpaloja koskevia tietoja ja seurannut metsäpalojen laajuutta ja syitä. Komission metsäpaloja koskevan asetuksen (*Komission asetus (ETY) N:o 804/94 tietyistä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2158/92 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä metsäpaloja koskevan tietojärjestelmän osalta*) nojalla on luotu puitteet järjestelmälliselle tiedon keräämiselle jokaisesta metsäpalosta kaikilla järjestelmässä mukana olevien jäsenvaltioiden metsäpalovaaran alueilla. Tietojärjestelmässä on ollut mukana kuusi jäsenvaltiota (Saksa, Portugali, Espanja, Ranska, Italia ja Kreikka). Järjestelmä on toiminut operatiivisena välineenä, jonka avulla voidaan seurata ja arvioida jäsenvaltioiden ja komission metsäpalojen torjumiseksi toteuttamia toimenpiteitä. Tulokset tukevat ja täydentävät pelastuspalvelua koskevien

säädösten, tuesta maaseudun kehittämiseen annetun neuvoston asetuksen ja Euroopan metsätalouden tieto- ja viestintäjärjestelmästä (EFICS) annetun neuvoston asetuksen nojalla toteutettavia metsäpaloihin liittyviä toimia.

EU:n parlamentin ja neuvoston vuonna 2003 hyväksymällä metsien ja ympäristövuorovaikutusten seurantaan koskevilla **Forest Focus** -asetuksella luodaan puitteet yhteisön ohjelmalle, jolla jatketaan yhteisön metsien terveydentilan seurantaan ja ohjelmia metsäpalojen torjumiseksi sekä laajentamaan edelleen metsien ja ympäristövuorovaikutusten seurantaan yhteisössä.

Forest Focus -ohjelma jatkaa ja kehittää laaja-alaista, harmonisoitua ja monipuolista, pitkän aikavälin metsien tilan seurantajärjestelmää, minkä puitteissa

- jatketaan ja kehitetään ilmansaasteiden ja niiden vaikutusten sekä muiden tekijöiden metsiin kohdistuvien vaikutusten seurantaan
- jatketaan ja kehitetään metsäpalojen ehkäisyä
- jatketaan ja kehitetään metsäpalojen ja niiden syiden ja vaikutusten seurantaan,
- arvioidaan maaperän, hiilen sitomisen, ilmaston muutoksen vaikutusten, monimuotoisuuden ja metsien suojeluvaikutusten seurantojen vaatimuksia sekä kehitetään seurantajärjestelmiä
- arvioidaan metsien tilan seurantajärjestelmien tehokkuutta ja edelleen kehitetään seurantaan.

Tavoitteena on tuottaa luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa metsien tilasta ja metsiin kohdistuvista haitallisista vaikutuksista yhteisön tasolla. Ohjelmalla myös yhdenmukaistetaan tiedon keruuta, käsittelyä ja arviointia.

Ilmansaasteiden metsiin kohdistuvien vaikutusten seuranta toteutetaan edelleen koko yhteisön kattavan järjestelmällisen havaintoalaverkos-

---

6) Neuvoston asetus metsäpalojen torjunnasta (ETY) N:o 2158/92. Ei enää voimassa.

ton sekä intensiivistä seuranta varten luodun havaintoalaverkoston avulla. Nykyseurannan jatkamiseksi ja kehittämiseksi tarvitaan yhteistyötä yleiseurooppalaisten ja kansainvälisten elinten ja erityisesti ICP:n metsäohjelman kanssa, jotta voidaan varmistaa seurannan yhdenmukaisuus.

Metsäpaloja koskevan seurantajärjestelmän tarkoituksena on tähänastisen käytännön mukaisesti kerätä vertailukelpoista tietoa metsäpaloista yhteisössä. Metsäpalojen torjunta siirtyisi pääsääntöisesti rahoitettavaksi maaseudun kehittämisasetuksen nojalla.

Komissio kehittää ohjelmaa yhdessä jäsenvaltioiden kanssa toteuttamalla tutkimuksia, kokeita ja demonstraatiohankkeita sekä kokeilemalla ja perustamalla uusia seurantoja. Myös jäsenvaltiot voivat omasta aloitteestaan toteuttaa tutkimuksia, kokeita ja demonstraatiohankkeita sekä kokeiluseurantaa uusilla seurannan aloilla. Ohjelma on nelivuotinen siten, että toteutus alkaa vuonna 2003 ja päättyy vuoden 2006 lopussa. Neuvottelut ohjelman edelleen jatkamisesta käynnistyivät viimeistään vuonna 2005. Ohjelmakauden lopussa on arviointi, jossa arvioidaan myös uusien seurantojen vaihtoehtoja. Myös uusien seurantojen osalta kiinnitetään huomiota tiedon keruuseen, käsittelyyn ja arviointiin sekä laatuun ja seurantoja ja kehitetään toteuttamalla tutkimuksia, kokeita ja demonstraatiohankkeita.

Vastuu asetuksen toteutuksesta komissiossa on ympäristöasioiden pääosastolla. Pysyvä metsäkomitea avustaa komissiota unionin metsien tilan ja siihen liittyvien ympäristövaikutusten yhdenmukaista ja kokonaisvaltaista seuranta koskevan ohjelman koordinoinnissa, seurannassa ja kehittämisessä. Pysyvä metsäkomitea toimii sääntelykomiteana ja sitä kuullaan neuvoston päätöksessä 1999/468/EY säädettyjen menettelyjen mukaisesti.

Komissio perustaa tieteellisen koordinoitui-

sen (JRC) yhteyteen. Elimen tehtävänä on organisoida tietojen keräämistä ja validointia sekä kehittää yhteisön tietopohjaa. Komissio perustaa tieteellisen asiantuntijaryhmän, joka avustaa Pysyvää metsäkomiteaa etenkin uusiin seurantoihin liittyvissä kysymyksissä. Euroopan ympäristökeskus auttaa komissiota kertomusten laatimisessa.

Kukin jäsenvaltio nimeää yhden tai useamman kansallisen keskuksen yhteydenpidon ja tiedonvälityksen turvaamiseksi. Suomessa Metsäntutkimuslaitos jatkaa tämän tehtävän hoitamista.

Asetuksen rahoitus on 61 miljoonaa euroa vuosiksi 2003–2006. Asetuksen nojalla annetaan yhteisrahoitusta, jonka määrä voi olla enintään 50 % niistä tukikelpoisista kustannuksista, jotka aiheutuvat seurantatoiminnasta ja tietokannoista. Jäsenvaltioiden kansallisissa ohjelmissaan toteuttamista uusia seurantoja koskevista tutkimuksista, kokeista ja demonstraatiohankkeista sekä kokeiluvaiheista yhteisön rahoitusosuus on korkeintaan 75 %. Komissio rahoittaa oman toimintansa, kuten koordinointi- ja arviointityön sekä tutkimukset, kokeet ja demonstraatiohankkeet. Tukea annetaan myös Euroopan ympäristökeskukselle. Lisäksi tukea voidaan antaa ICP:n metsäohjelmalle tieteellisen yhteystahon luomiseksi ICP:n metsäohjelman ja yhteisön tieteellisen koordinoitui-

EU:hun vuonna 2004 liittyvät uudet jäsenmaat voivat halutessaan osallistua ohjelmaan ja saada siihen EU:n rahoitusta.

Suomi on pitänyt hyödyllisenä toteutettua metsien terveydentilan seuranta EU:ssa. Suomen tavoitteena on, että nykyisiä ohjelmia jatketaan ja kehitetään Metsien ja ympäristövuorovaikutusten seuranta yhteisössä koskevan asetuksen (Forest Focus) nojalla ja että ohjelmiin ei tule katkoksia. Suomi osallistuu tarvittaessa Forest Focus -asetuksen puitteissa maaperän, hiilen sitomisen, ilmaston muutoksen vaikutusten, mo-

nimuotoisuuden sekä metsien suojelevaikutusten arviointiin ja seurantajärjestelmien kehittämiseen. Suomen tavoitteena on hyödyntää jo olemassa ja kehiteillä olevia kansallisia, yleisurooppalaisia ja globaaleja seurantajärjestelmiä ja varmistaa, että maanomistajien tietosuoja turvataan tietojen käsittelyssä ja julkistamisessa.

Suomi pitää tärkeänä, että komissio kehittää ohjelmaa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa ja että jäsenvaltiot voivat yhteisön osarahoituksella kehittää seurantajärjestelmiä. Erityisen tärkeää on, että uusista seurannoista (maaperä, hiilen sitominen, ilmastonmuutoksen vaikutukset, biologinen monimuotoisuus sekä metsien suojaavat tehtävät) päätetään vasta ohjelman arvioinnin yhteydessä. Pysyvän metsäkomitean asema Forest Focus -ohjelman sääntelykomiteana on turvattava.

Suomi pitää tärkeänä, että asetuksesta laadittava arviointi on asianmukainen ja tieteellisesti pätevä. Arvioinnin tulee antaa käsitys siitä, miten metsien seuranta voidaan yhteisötasolla tämän kehysasetuksen puitteissa tehdä, niin että saadaan lisäarvoa olemassa oleviin seurantoihin nähden. Arvioinnin tulee lisäksi sisältää pitkän aikavälin arvio kustannuksista ja niiden kattamisesta sekä muista tarvittavista resursseista.

Metsäpalojen torjuntaa ei vuoden 2006 jälkeen enää tule rahoittaa Forest Focus -asetuksen nojalla vaan jollakin muulla EU:n rahoitusinstrumentilla. Suomi selvittää Forest Focus -ohjelmaan osallistumista myös metsäpalojen osalta.

5.2.3 Kasvinsuojelu

Euroopan yhteisöjen kasvinsuojeludirektiivi (2000/29/EY)⁷ sisältää säännökset kasvintuotantoa ja kasvialkuperää olevia tuotteita vahingoittavien kasvintuhoojien torjunnasta sekä tuho-

laisten leviämisen estämisestä. Kasvinsuojeludirektiivissä säädetään myös puutavaran ja taimiaineiston kansainvälistä kauppaa koskevista vaatimuksista. Suomessa kasvinsuojeludirektiivi on pantu täytäntöön lailla kasvinterveyden suojelemiseksi (702/2003).

Kasvinsuojeludirektiivissä mäntyankeroinen (*Bursaphelenicus xylophilus*) on luokiteltu vaaralliseksi kasvintuhoojaksi, jonka kulkeutuminen ja leviäminen yhteisön alueelle on estettävä. Mäntyankeroinen on myös Euroopan ja Välimeren kasvinsuojelujärjestön (EPPO) karanteenilistoilla. Mäntyankeroinen aiheuttavat lakastumistaudien, johon sairastuneet puut voivat kuolla muutamassa kuukaudessa. Mäntyankeroinen tiedetään varmuudella esiintyvän Kanadassa, Yhdysvalloissa, Meksikossa, Japanissa, Taiwanissa, Kiinan kansantasavallassa ja Korean tasavallassa (Etelä-Korea). Ensimmäinen ja toistaiseksi ainoa mäntyankeroseesiintymä EU:n alueella on todettu vuonna 1999 Portugalissa. Mäntyankeroinen voi levitä Suomeen havupuutavaran, hakkeen tai havupuisten pakkausmateriaalien mukana. Mäntyankeroinen pystyisi lisääntymään Suomen ilmastossa ja voisi aiheuttaa mäntyjen kuolemista maan eteläosissa. Mäntyankeroinen löytyminen Suomen metsistä aiheuttaisi erittäin suuria ongelmia metsätaloudelle, vientiteollisuudelle ja koko kansantaloudelle.

EU-lainsäädännössä on asetettu erityisvaatimuksia havupuutavaran tuonnille maista, joissa mäntyankeroinen esiintyy. EU:n ulkopuolisista maista peräisin olevalle havupuutavaralle vaaditaan kasvinterveystodistus (Phytosanitary Certificate). Venäjältä tuodusta havupuutavarasta kasvinterveystodistus vaaditaan Venäjän Aasian puoleisesta osasta tuotavalta puutavaralta. Kasvinsuojeluviranomaisen on tarkastettava kasvinterveystodistuksella varustettu yhteisöön tuotava havupuutavara.

---

7) Neuvoston direktiivi 2000/29/EY, annettu 8.5.2000, kasvien ja kasvituotteiden haitallisten organismien jäsenvaltioihin kulkeutumisen estämiseen liittyvistä suojatoimenpiteistä.

Komission päätös 2001/218/EY⁸⁾ sisältää vaatimukset väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamisesta mäntyankeroisen leviämisen estämiseksi Portugalin saastuneiksi havaituilta rajatuilta alueilta. Komission päätöksessä 2001/219/EY⁹⁾ säädetään väliaikaisista erityistoimenpiteistä Kanadasta, Kiinasta, Japanista ja Yhdysvalloista peräisin oleville, kokonaan tai osittain käsittelemättömästä havupuusta valmistetuille pakkauksille. Päätöksen asettamat vaatimukset astuivat voimaan 1.10.2001 ja niiden mukaan havupuusta valmistetun pakkausmateriaalin tulee olla todistetusti lämpökäsiteltyä, painekyllästettyä tai tarkoitukseen hyväksytyllä kaasulla desinfioidua.

Suomen viranomaiset ovat tehostaneet joulukuusta 1999 lähtien havupuisten pakkausten tarkastuksia. Vuoden 2002 alkuun mennessä oli 24 pakkauserää todettu elävien mäntyankeroisten saastuttamiksi, vaikka pakkauksista osa oli ilmoitettu lämpökäsitellyksi tai kaasutetuksi. Maa- ja metsätalousministeriön johdolla valmisteltu mäntyankeroista koskeva kansallinen kriisivalmiussuunnitelma valmistui vuonna 2002.

Suomen tavoitteena on turvata metsien terveys ja estää merkittävien metsätuholaisten leviäminen alueellemme. Jatkossa on pyrittävä säilyttämän riittävän tiukat kasvinsuojelumääräykset, ja tehokas valvonta. On kuitenkin huolehdittava, että määräyksistä ei muodostu teknistä kansainvälisen kaupan estettä, ja että määräykset perus-

tuvat tieteelliseen arvioon kasvinsuojeluun liittyvistä riskeistä.

5.2.4 Metsänviljelyaineiston kauppa

Metsänviljelyaineiston kauppaa koskeva uusi Euroopan yhteisön direktiivi (1999/195/EY)¹⁰⁾ astui voimaan 1.1.2003. Samalla kumoutuivat vanhat direktiivit 66/404/ETY ja 71/161/ETY¹¹⁾. Jäsenvaltioiden on tullut tehdä direktiivin edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöönsä vuoden 2003 alkuun mennessä. Suomessa direktiivi pantiin täytäntöön uudella lailla metsänviljelyaineiston kaupasta (241/2002) ja sen nojalla annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (1055/2002).

Metsänviljelyaineistolla tarkoitetaan metsäpuiden siemeniä, siemenyksiköitä, kasvinosia ja taimia. Uusien säädösten tavoitteena on varmistaa, että metsänviljelyaineiston tuottamiseen käytetty perusaineisto on korkealaatuista, markkinoitavat siemenet ja taimet ovat vaatimusten mukaisia ja ostajat saavat tarpeelliset tiedot parhaiten aiottuun käyttötarkoitukseen soveltuvan aineiston valinnan tueksi.

Metsänviljelyaineistodirektiiviä on täydennetty komission asetuksilla. Niillä on säädetty perusaineistojen kansallisten listojen standardeista¹²⁾, jäsenvaltioiden viranomaisten välisestä virka-avusta¹³⁾, jäsenvaltioiden oikeudesta antaa

---

8) Komission päätös 2001/218/EY, tehty 12.3.2001, jäsenvaltioille esitetystä vaatimuksesta toteuttaa väliaikaisia lisätoimenpiteitä *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner et Buhner) Nickle et al. -puuntuhoijan (mäntyankeroisen) leviämisen estämiseksi muilla kuin sellaisilla Portugalin alueilla, joista tiedetään, ettei sitä esiinny niillä.

9) Komission päätös 2001/219/EY, tehty 12.3.2001, Kanadasta, Kiinasta, Japanista ja Yhdysvalloista peräisin olevasta kokonaan tai osittain käsittelemättömästä havupuusta koostuvia päällyksiä koskevista väliaikaisista hätätoimenpiteistä.

10) Neuvoston direktiivi 1999/105/EY annettu 22.12.1999 metsänviljelyaineiston pitämisestä kaupan.

11) Neuvoston direktiivi 66/404/ETY, annettu 14.6.1966 metsänviljelyaineiston pitämisestä kaupan.

Neuvoston direktiivi 71/161/ETY, annettu 30.3.1971, yhteisössä kaupan pidettävän metsänviljelyaineiston ulkoista laatua koskevista vaatimuksista

12) Komission asetus No 1597/2002, annettu 6.9.2002, neuvoston direktiivin 1999/105/EY soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä metsänviljelyaineiston perusaineistosta laadittavien kansallisten luetteloiden muodon osalta.

13) Komission asetus No 1598/2002, annettu 6.9.2002, neuvoston direktiivin 1999/105/EY soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä toimivaltaisten viranomaisten keskinäisen hallinnollisen avunannon osalta.

metsänviljelyaineistolle markkinointikieltoja¹⁴⁾ ja pienten siemenerien (small quantities of seed) määritelmistä puulajeittain¹⁵⁾.

Direktiiviudistuksen aikana Suomen tärkein tavoite oli säilyttää mahdollisuus alue- ja metsikkökeräyksillä saatujen siementen markkinointiin myös jatkossa. Tavoite saavutettiin, sillä uuteen lainsäädäntöön sisältyy perusaineiston luokka ”siemenlähde tunnettu” (source-identified), jolla tarkoitetaan yhdellä lähtöisyysalueella sijaitsevaa siemenlähdettä tai metsikköä. Myös ennen direktiiviudistusta kerätyt siemenvarastot voidaan käyttää loppuun uusien säädösten voimaantulon jälkeen.

Suomen tavoite on, että metsänviljelyaineiston tuottamiseen käytettävät perusaineistot ovat korkealaatuisia metsänviljelyaineisto on tervettä, elinvoimaista ja alkuperältään ilmastoomme sopivaa. Ensimmäiset voimassaolovuodet osoittavat uuden direktiivin yksityiskohtien toimivuuden käytännössä. On tärkeää huolehtia, että Suomen metsätalouden erityispiirteiden asettamat vaatimukset metsänviljelyaineiston kaupassa tulevat otetuksi huomioon myös jatkossa EU:n metsänviljelyaineistoja koskevissa säädösprosesseissa.

5.2.5 Geenivarojen säilyttäminen

Biologista monimuotoisuutta koskevan yleis-sopimuksen (CBD) hyväksyneet valtiot ovat sitoutuneet edistämään geneettisen monimuotoisuuden suojelua ja kestäväää käyttöä. Strasbour-gissa pidetyn ensimmäisen yleiseurooppalaisen metsäministerikonferenssin 2. päätöslauselma velvoittaa allekirjoittajamaita huolehtimaan omien metsiensä geenivarojen säilyttämisestä.

Tältä pohjalta syntyi Euroopan metsien geenivarojen ohjelma (EUFORGEN), joka vahvistettiin toisessa yleiseurooppalaisessa metsäministerikonferenssissa Helsingissä 1993.

Pohjoismaisella yhteistyöllä on merkittävä asema Suomen geenivarojen hoidossa. Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisuuteen perustettiin jo 1979 kasvigeenipankki (NGB). Viime vuosina Pohjoismaiden siemen- ja taimineuvostossa (NSFP) on ryhdytty valmistelevaan yhteisen metsäpuiden geenivaraverkoston perustamista. Verkoston tavoitteena olisi toimia linkkinä tutkijoiden ja käytännön geenivarojen hoidosta vastaavien tahojen välillä.

Tärkein menetelmä metsäpuiden geenivarojen säilyttämisessä on geenireservimetsien perustaminen. Geenireservimetsien tulee olla luontaisesti syntyneitä ja pinta-alaltaan riittävän laajoja. Ne eivät ole suojeltuja alueita, sillä geenivarojen säilyttäminen vaatii aktiivista metsänhoitoa. Jalojen lehtipuiden geenivarojen säilyminen turvataan pääsääntöisesti geenivarakoelmilla. Luonnon-suojelualueet, geenikokoelmat ja jalostuspopulaatiot täydentävät metsäpuiden geenivarojen suojelua.

Metsäpuiden geenivarojen hoitoon ja kestäväään käyttöön liittyviä keskeisiä tutkimusaiheita ovat mm. metsänjalostus, puiden resistenssi tautteja ja tuholaisia vastaan sekä pienten puupopulaatioiden genetiikka. Biotekniikkaa hyödynnetään mm. kasvullisen lisäyksen menetelmien kehittämisessä ja metsäpuiden geenikartoituksissa.

Maa- ja metsätalousministeriön asettaman työryhmän laatima Suomen maa- ja metsätalouden kansallinen kasvigeenivaraohjelma valmistui

---

14) omission asetus No 1602/2002, annettu 9.9.2002, neuvoston direktiivin 1999/105/EY soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annettaessa jäsenvaltioille lupa kieltää tietyn metsänviljelyaineiston kaupan pitäminen loppukäyttäjille.

15) Komission asetus No 2301/2002, annettu 20.12.2002, neuvoston direktiivin 1999/105/EY soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä pienten siemenerien määrittämisen osalta.

vuonna 2001. Ohjelmaan sisältyy suunnitelma uusien geenireservimetsien perustamisesta vuoteen 2002 mennessä ja uusien jalojen lehtipuiden kloonikokoelmien perustamisesta vuoteen 2005 mennessä. Metsäpuiden geenivarojen säilyttämisen suunnittelusta ja käytännön toteutuksen ohjeistamisesta vastaa Metsäntutkimuslaitos.

EU-tasolla toiminta geenivarojen osalta on suurimmaksi osaksi EU:n kantojen yhteensovittamista liittyen YK sopimukseen, kuten esimerkiksi biodiversiteettisopimus, FAO:n kasvigeenivaroja koskeva sopimus (International undertakings on Plant Genetic Resources, IU) ja WTO:n immateriaalioikeuksia käsittelevä TRIPS -sopimus. Poikkeuksen muodostaa kuitenkin geenitekniikan käyttö maa- ja elintarviketaloudessa, mikä on koko EU:n alueella tiukasti säädelty. Lisäksi EU:lla on neuvoston ja parlamentin direktiivi (98/44/EY) bioteknologian keksintöjen oikeudellisesta suojasta.

Geenivarojen suojeleminen, ylläpito ja kestävä käyttö turvaavat perinnöllisen monimuotoisuuden säilymistä ja varmistavat lajien sopeutumiskyvyn muuttuvissa olosuhteissa. Suomen tavoitteena on varmistaa metsäpuiden geenivarojen suojeleminen ja kestävä käyttö kansainvälisillä sopimuksilla ja ohjelmilla, pohjoismaisella geenivarayhteistyöllä sekä kansallisilla toimenpiteillä. Geenivarojen suojeleminen kansainvälinen merkitys voi kasvaa lähivuosina.

5.3 METSÄLUONNON SUOJELU

5.3.1 Johdanto

Metsäluonnon suojeleminen ja biodiversiteetin suojeleminen ympäristöasioihin kuuluvana on EU:ssa niin sanotun jaetun toimivallan alla, eli EY voi sen puitteissa antaa jäsenvaltioita sitovia säädöksiä.

Metsien suojeleminen tavoitteet ja painopisteet vaihtelevat maittain. Suojeleminen perusteena voi olla metsäpalojen, myrsky- tai muiden luonnontuho-

jen torjuminen. Myös eroosion hidastaminen tai estäminen tai pohjavesivarojen säätely on usein suojeleminen perusta. Yhtenäisen tietopohjan laatiminen suojeleminen tilanteesta ja eri maiden metsien suojeleminen vertailu on siten osoittautunut vaikeaksi. Maiden välillä on eroja metsän määritelmässä, suojeleminen luokitusten määrittämisessä ja tulkinnoissa, toimenpiteissä joita suojeleminen alueilla sallitaan sekä suojeleminen tavoitteissa. Metsien suojeleminen luokitusta on tästä syystä haluttu yhtenäistää.

5.3.2 Luonnonsuojeleminen direktiivit ja Natura 2000 -verkosto

EU:n merkittävimmät luonnonsuojeleminen koskevat säädökset ovat neuvoston direktiivi luontotyyppien sekä luonnonsuojelu eläimistö ja kasviston suojeleminen (92/43/ETY) eli nk. luontodirektiivi sekä neuvoston direktiivi luonnonsuojelu lintujen suojeleminen (79/409/ETY) eli nk. lintudirektiivi. Suomen liittyttyä 1995 Euroopan unionin jäseneksi luontodirektiivit tulivat Suomea velvoittaviksi. Natura 2000 -verkkoon tulee kuulumaan sekä luontodirektiivien että lintudirektiivin perusteella valittuja alueita.

Luontodirektiivin tavoitteena on edistää luonnonsuojelu monimuotoisuuden säilymistä. Direktiivillä pyritään varmistamaan tiettyjen lajien ja luontotyyppien suotuisan suojeleminen tason säilyttäminen tai sen ennalleen saattaminen. Natura 2000 -alueiden valintaperusteina olevista luontodirektiivin liitteissä I ja II luetelluista luontotyypeistä ja lajeista esiintyy Suomessa 69 luontotyyppiä ja 84 lajia. Luontodirektiiviin yhtenä suojeleminen alueina on myös ns. lajeja koskeva suojeleminen järjestelmä, joka koskee metsälajeista mm. liito-oravaa ja lepakoita (luontodirektiivin artikla 12 liite IV)

Lintudirektiivin avulla pyritään suojelemaan kaikkia unionin alueen luonnonsuojelu lintuja. Lintujen lisäksi direktiivi koskee myös niiden munia, pesiä ja elinympäristöjä. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on suojeleminen, säilytettävä ja kunnostettava riittävästi elinympäristöjä kaikille direktiivissä mainituille lintulajeille. Natura

2000 -verkostoon jäsenmaiden tulee osoittaa alueita direktiivin liitteessä I luetelluille lajeille sekä säännöllisesti esiintyville muuttolinnuille, erityisesti kosteikkolajeille. Lintudirektiivin liitteessä I luetelluista laeista Suomessa esiintyy 60 lajia.

Luonto- ja lintudirektiivien toteuttamisessa keskeinen keino on EU:n jäsenmaat kattavan suojeltavien alueiden verkoston, Natura 2000, luominen. Suomessa Natura 2000 -verkostoon esitettävistä alueista päättävät valtioneuvosto ja Ahvenanmaan maakunnan osalta maakuntahallitus. Vuoteen 2002 mennessä Suomen Natura 2000 -verkostoehdotukseen kuuluu kaikkiaan 1804 aluetta, joiden pinta-ala on yhteensä noin 4.88 milj. hehtaaria eli vastaa noin 13 % Suomen kokonaispinta-alasta. Tästä maa-alueiden osuus on n. 3,57 milj. ha ja vesialueiden oin 1,31 miljoonaa hehtaaria. Eräiden alueiden osalta valmistellaan vielä täydentäviä päätöksiä.

Natura-alueiden suojelu voi perustua lainsäädäntöön (luonnonsuojelu-, erämaa-, metsä-, vesi-, ulkoilu-, rakennus- ja maa-aineslaki), hallinnollisiin määräyksiin tai vapaaehtoiisiin sopimuksiin. Pääosa alueista on muodostettu tai muodostetaan luonnonsuojelualueiksi, mutta eräillä alueilla sallitaan toiminta, joka ei uhkaa suojeltavia luontoarvoja.

Vuonna 1998 tehtyyn valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoa koskevaan päätökseen sisältyi kaikkiaan noin 47 000 hehtaaria aikaisempiin suojelupäätöksiin kuulumattomia yksityismaita, jotka on tarkoitus toteuttaa luonnonsuojelulain keinoin. Noin puolet näistä alueista oli vuoden 2002 loppuun mennessä hankittu valtiolle tai rauhoitettu.

Euroopan yhteisö myöntää rahoitusta luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen. Tämä tapahtuu ensisijaisesti EU:n Life Luonto -rahoituk-

sella¹⁶). Rahoitusta annetaan pääasiassa luontotyyppien ja lajien suojelun edistämiseen Natura 2000 -verkostoon sisällytetyillä tai ehdotetuilla alueilla. Rahoituksella tuetaan yksittäisiä määräaikaista hankkeita ja sitä voivat hakea EU-maiden yksityiset kansalaiset tai yhteisöt. EU rahoittaa kustakin hankkeesta korkeintaan puolet, erityistapauksissa enintään 75 prosenttia. Muun osan rahoituksesta on oltava kansallisista rahoituslähteistä.

Suomi on jäsenyyden alusta saakka hakenut Life-rahoitusta eri projekteille. Vuosina 1995-2002 tukea on saatu yli 27 milj. euroa 36 eri hankkeeseen. Life-rahoituksella on mm. ennallistettu suojelualueita, perinneympäristöjä ja ojitettuja soita, vauhditettu uhanalaisten lajien suojelua ja rakennettu retkeilypalveluita. Life - Luonnolla on rahoitettu myös suojelualueiden hankintaa ja korvauksia sekä toteutettu neuvontaa, valitusta ja paikallisen yhteistoiminnan kehittämistä. EU myöntää vuosittain rahoitusta uusille Life-hankkeille. Esimerkiksi heinäkuussa 2002 komissio myönsi yhteensä n. 72 milj. euroa 70 luonnonsuojeluprojektille 19 eri maassa, joista kuusi oli suomalaisia luonnonsuojeluhankkeita.

Suomi pyrkii saattamaan Natura 2000 -verkoston perustamisen mahdollisimman pian päätökseen. Verkostoon valituilla alueilla toteutetaan direktiivin edellyttämät suojelutoimenpiteet ja huomioidaan hoidon ja käytön ohjauksessa sosiaaliset, taloudelliset ja tiedolliset edellytykset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet.

Yhteisön tehtävä on järjestää Natura 2000-verkoston toimeenpanoon yhteisrahoitusta kansallisen rahoituksen lisäksi.

Seurannan avulla varmistetaan, että Natura 2000 -alueista on saatavilla ajantasaiset tiedot suojelutoimenpiteiden suuntaamiseksi.

---

16) Regulation (EC) No 1655/2000 of the European Parliament and of the Council of 17 July 2000 concerning the Financial Instrument for the Environment (LIFE)

Mahdollisten suojelualueverkoston täydennysten yhteydessä suojelutarpeen arvioinnin tulee perustua uusimpaan tietoon ja olla avointa ja selkeää.

5.3.3 Metsien suojelua koskevat tilastot EU:ssa ja suojeluun liittyvien käsitteiden yhtenäistäminen

Euroopan metsien suojelutietoja on kerätty osana koko maapallon metsävarojen arviointia. Lauhkean ja pohjoisen metsävyöhykkeen metsävarainventoinnissa (UNECE/FAO TBFRA 2000)¹⁷⁾ on esitetty kattavasti myös metsien suojelua koskevia tietoja. Myös YK:n ympäristöohjelmaan liittyvä Maailman suojelualueiden seurantakeskus¹⁸⁾ on laatinut suojelusta kertovia kartastoja.

Euroopassa metsien suojelutietoja on kerätty lisäksi Euroopan ympäristökeskus (EEA) toimesta ja Euroopan metsäministerikongressien (MCPFE) seurannan yhteydessä. Euroopan metsäministerikongressin yhteisyksikön toimesta aloitettiin keväällä 2000 selvitystyö metsien suojelumäärittelyn yhdenmukaistamista ja tietojen kokoamista varten. Työhön osallistuu mm. metsien inventoinnin ja metsien suojelun asiantuntijoita. Suojeluluokitus hyväksyttiin huhtikuussa 2003 järjestetyssä neljännessä Euroopan metsäministerikongressissa (päättölauselma 4).

EU:n rahoittamassa nk. COST E4 -hankkeessa¹⁹⁾ kartoitettiin vuosina 1996-1999 tiukasti suojeltuja, kokonaan metsätalouden ulkopuolelle lakisääteisesti rajattuja metsiä. Hankkeeseen osallistui 27 maata ja sen loppuraportti julkaistiin vuonna 1999. Hankkeen laatima selvitys on toistaiseksi kattavin työ 25 Euroopan maan metsien suojelutilanteesta. Selvitys osoitti selkeästi,

että metsien suojeluun tarvitaan erillinen luokitusjärjestelmä. Esimerkiksi Euroopassa eri maiden metsien suojeluun sovelletaan yli 60 erilaista metsien suojeluluokkaa.

Vuonna 2002 käynnistyi vuoteen 2005 asti jatkuva metsien suojelua koskeva COST E27 -yhteistyöhanke²⁰⁾, jonka tavoitteena on metsien suojelukäsitteistön yhtenäistäminen ja suojelutietojen täsmällisempi kokoaminen metsien inventointien yhteydessä. Hanke tukee mm. metsäpoliittista keskustelua ja neljännen yleiseurooppalaisen metsäministerikongressin valmistelussa kehitettyä suojeluluokittelua.

Maailman kaikkia ekosysteemejä koskevia suojelutietoja kerää Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto (IUCN)²¹⁾, joka on kehittänyt kuusiasenteisen luokittelun. Koska IUCN -luokittelu koskee kaikkia ekosysteemejä, sitä ei ole voitu käyttää suoraan metsien suojeluluokitukseen. Luokittelu ei esimerkiksi ota huomioon riittävästi metsien luonnontilaisuuden astetta ja metsien käyttöhistorian eroja.

Suomen tavoite on, että suojelualueita ja -toimenpiteitä koskevien käsitteiden sekä metsä-, luonnon- ja ympäristönsuojelua koskevan tiedonkeruun ja tilastoinnin yhdenmukaisuutta kehitetään edelleen. Metsien suojelun kuvaus samoilla määritelmillä ja kriteereillä eri jäsenmaissa tulee liittää osaksi EU:n metsätietojärjestelmiä. Käsitteiden yhdenmukaistamiseen tulee pyrkiä myös käsiteltäessä luonnon- ja ympäristönsuojeluun liittyviä asioita EU:n toimielimissä.

Tiedonkeruussa ja tilastoinnissa tulee välttää päällekkäistä ja ristiriitaista tiedonkeruuta ja raportointia.

17) UNECE/FAO Temperate and Boreal Forest Resource Assessment, TBFRA2000

18) World Conservation Monitoring Centre, WCMC

19) COST ACTION E4 "Forest Reserves Research Network"

20) COST ACTION E27 "PROFOR-Protected Forest Areas"

21) The World Conservation Union, IUCN

5.4 RAAKAPUUMARKKINAT JA PUUN KÄYTTÖ

5.4.1 Puukauppasopimukset

EU-maissa on ollut käytössä erilaisia puukauppaa tukevia järjestelmiä. Suomessa harjoitettiin puukaupan sopimuspolitiikkaa 1960-luvun alusta alkaen vuoteen 1999 saakka. Suomen ja EU:n kilpailusäännöt edellyttivät Suomen puukauppaa koskevan hintasuositussopimusjärjestelmän purkamista. EU:n komissio myönsi joulukuussa 1996 poikkeusluvan viideksi vuodeksi vuoden 1997 alusta alkaen puukaupan sopimusjärjestelmän jatkamiseksi. Suomessa saatiin lupa soveltaa yritys kohtaista puukaupamallia viiden vuoden ajan, minkä kuluessa järjestelyä oli määrä arvioida uudelleen. Suomen kilpailuvirasto myönsi poikkeusluvan kuitenkin vain vuoden 1999 huhtikuuhun asti. Tämän jälkeen puukauppaneuvotteluja ei enää ole Suomessa käyty.

5.4.2 Puutavaran mittaus

Neuvoston direktiivi raakapuun luokitusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä (68/89/ETY) eli nk. puutavaranmittausdirektiivi koskee yhteisön sisäistä raakapuukauppaa. Direktiivin tavoitteena on yhdenmukaistaa puutavaran mittaus- ja luokitusjärjestelmä. Jäsenvaltiot voivat halutessaan määrätä luokituksen käytön pakolliseksi raakapuun kaupassa. Direktiivin artiklan 4 mukaan jäsenvaltio voi määrätä luokituksen pakolliseksi joko osassa raakapuutuotantokauppaa tai koko raakapuutuotantokaupassa.

Direktiivi on tullut voimaan vuonna 1968 ja se on alun perinkin säädetty lähinnä Keski-Euroopan olosuhteita ja puunkorjuumenetelmiä varten. Ottaen huomioon 35 vuoden aikana tapahtuneen teknisen kehityksen puutavaran mittauksen alalla, kyseinen direktiivi on sisällöllisesti vanhentunut eli siinä esitetyt menetelmät ovat vanhoja ja käytännölle vieraita. Pitkälle automatisoituun, rationaaliseen ja tarkkuudeltaan kor-

keatasoiseen suomalaiseen puutavaranmittaukseen direktiivi ei sovellu lainkaan.

Suomi sai liittymissopimuksessa kolme vuotta eli vuoden 1997 loppuun saakka siirtymäaikaan direktiivin täytäntöönpanosta. Siirtymäajan päätyttyä Suomi ei ole ryhtynyt soveltamaan direktiiviä eikä vanhentuneen direktiivin soveltamista pidetä edelleenkin mielekkäänä. Suomen ohella direktiiviä ei ole pantu kansallisesti täytäntöön vahvoissa metsätalousmaissa Ruotsissa ja Itävallassa, mikä on entisestään korostanut direktiivin muutostarvetta. Sama koskee Iso-Britanniaa ja Espanjaa. Nykyisistä jäsenmaista ainoastaan Luxemburg soveltaa direktiiviä käytännössä. Euroopan yhteisöjen komissio on tietoinen tilanteesta, eikä ole kesän 2000 jälkeen nostanut esille asiaa direktiivin täytäntöönpanosta ja soveltamisesta. Euroopan metsäinstituutti EFI on laatinut v.1998 selvityksen direktiivin soveltamisesta EU:n puukaupassa.

Suomi on ajanut ensisijaisesti direktiivin kumoamista. Mikäli tämä on mahdotonta, ajetaan direktiivin uudenaikaistamista eli uuden direktiivin laatimista. Suomen kannan mukaan tässä työssä Euroopan standardisointijärjestön (CEN) tukkien laatuluokituksen ja mittauksen standardeja koskeva yleiseurooppalainen työ olisi muodostanut hyvän pohjan. Puutavaranmittausstandardia lokakuussa 2002 käsitellyt CEN-kokous totesi, ettei ole pakottavaa tarvetta jatkaa työkentelyä ja päätti keskeyttää standardisointityön pyöreän puutavaran mittauksen osalta. Standardisointityön keskeyttämisen kannalla olivat Irlannin, Ison-Britannian, Ranskan, Itävallan, Ruotsin ja Suomen edustajat. Työtä olisivat halunneet jatkaa ainoastaan saksalaiset, jotka ehdottivat, että olisi ryhdytty työstämään nk. keski-eurooppalaista puutavaranmittausstandardia ja vastaavasti skandinaavista standardia. Ehdotus torjuttiin, koska todettiin mittauskäytäntöjen (menetelmät, mittasuureet, mittauksen toteutus, jne.) olevan hyvin erilaisia eri maissa. Lisäksi tämäntyyppinen standardisointityö olisi pahimmil-

laan luonut rajapinnan, jossa keskieuropalainen ja skandinaavinen standardi ”törmäsivät”.

Päätös CEN-standardisointityön keskeyttämisestä on sinänsä Suomen kannan mukainen. Manuaalisten mittausmenetelmien (keskus- ja latva-kiintomittaus) standardisointi ei olisi järkevää, koska nykyisin käytetään kehittyneempiä mittausmenetelmiä puutavaran määrän toteamisessa. Lisäksi eri maiden manuaalisten mittauskäytäntöjen yhtensovittaminen olisi ollut hyvin haastavaa. Standardisointityön keskeyttäminen kuitenkin merkitsee, että kysymys puutavaranmittausdirektiivistä pysyy avoimena. Komissio ei ole selkeästi ilmaissut kantaansa puutavaranmittausdirektiivistä nykytilanteessa.

Päätös CEN-standardisointityön keskeyttämisestä oli perusteltu ja Suomen kannalta nykytilanne on tyydyttävä. Suomen aiemmin esille tuomat perusteet puutavaranmittausdirektiivin kumoamiseksi ovat edelleen olemassa. Suomen tulee ylläpitää hyvät yhteydet komissioon ja muihin jäsenmaihiin sekä seurata tiiviisti asian käsittelyä.

5.4.3 Sertifiointi ja metsäteollisuustuotteiden ekomerkitä

SERTIFIOINTIJÄRJESTELMÄT EU:N ALUEELLA

Metsäsertifiointikeskustelu lähti alun perin liikkeelle tarpeesta kehittää keinoja trooppisten metsien häviämisen hidastamiseksi. Nykyisin metsäsertifiointin päätarkoituksena on muodostunut kestävän metsätalouden edistäminen. Sen avulla voidaan kertoa puutuotteiden kuluttajalle tietoa metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä.

Metsäsertifiointissa tarkistetaan, täyttääkö metsien hoito ja käsittely vaatimusasiakirjoissa eli standardeissa asetetut vaatimukset. Tarkastuksen eli auditoinnin tekee ulkopuolinen taho, sertifiointiyritys, joka myöntää vaatimukset täyt-

täville metsille sertifikaatin. Ympäristömerkkejä hallinnoivat organisaatiot myöntävät ympäristömerkkejä käytettäväksi tuotteissa, joiden raaka-aineena on käytetty sertifioidusta metsästä korjattua puuta. Ympäristömerkkien myöntämisen edellytyksenä on, että tuotteen raaka-aineena käytetyn puun alkuperän varmistamiseksi on käytössä sertifioitu järjestelmä.

Useilla Euroopan mailla on kansallisia metsäsertifiointijärjestelmiä, jotka on hyväksytty PEFC:hen eli yleiseurooppalaiseen metsäsertifiointijärjestelmään (*Pan European Forest Certification*). Toinen Euroopassa käytetty sertifiointijärjestelmä on FSC eli Hyvän metsänhoidon neuvoston (*Forest Stewardship Council, FSC*) sertifiointijärjestelmä.

Euroopassa oli vuoden 2004 alussa noin 78 miljoonaa hehtaaria sertifioituja metsiä, joista 26 miljoonaa hehtaaria oli FSC- ja 52 milj. ha PEFC-sertifioituja.

PEFC:n eli yleiseurooppalaisen metsäsertifiointijärjestelmän puitteissa on luotu kansainvälinen kehys Euroopan maiden kansallisille tai alueellisille metsäsertifiointijärjestelmille ja niiden keskinäiselle tunnustamiselle. Kehitystyön perustana ovat olleet Helsingin ja Lissabonin metsäministerikokouksissa vuosina 1993 ja 1998 hyväksytyt yleiseurooppalaiset kestävän metsätalouden kriteerit.

PEFC-järjestelmän laatiminen alkoi Suomen, Saksan, Ranskan, Norjan, Itävallan ja Ruotsin yksityismetsänomistajien järjestöjen aloitteesta vuonna 1998 ja järjestelmä julkistettiin virallisesti kesäkuussa 1999. Yksityismetsänomistajien ohella järjestelmän laadinnassa ovat olleet mukana valtioita ja kuntia metsänomistajina edustavat organisaatiot sekä muun muassa metsäteollisuuden ja kaupan järjestöt.

Suomen metsäsertifiointijärjestelmä FFCS (*Finnish Forest Certification System*) on Suomen

metsien kansallinen metsäsertifiointijärjestelmä, joka sai PEFC:n hyväksynnän toukokuussa 2000.

PEFC-järjestelmä edellyttää, että eri maiden kansalliset järjestelmät, kuten esimerkiksi Suomen metsäsertifiointijärjestelmä FFCS, täyttävät PEFC:ssä yhteisesti sovittuja standardien valmistelua ja sisältöä koskevat vaatimukset. Euroopan maiden tulee täyttää vähintään yleiseurooppalaiset vaatimukset kestäväälle metsätaloudelle (Pan-European Operational Level Guidelines - PEOLG). PEFC on laajentumassa maailmanlaajuisesti, alueellisiin kestävä metsätalouden kriteeri- ja indikaattorijärjestelmiin perustuen. Tällä hetkellä PEFC-järjestelmään kuuluu 27 maata.

PEFC:n jäsenorganisaatiot päättävät äänestämällä kansallisen järjestelmän hyväksymisestä ulkopuolisen, riippumattoman tahon tekemän järjestelmän arvioinnin perusteella. PEFC-järjestelmä edellyttää, että sertifikaatteja myöntävät yritykset akkreditoituvat kansallisten akkreditointilaitosten puitteissa. Vuoden 2004 alkuun mennessä PEFC-sertifioituja metsiä on 13 maassa. EU:ssa on PEFC sertifioituja metsiä yhdeksässä maassa (Suomi, Ruotsi, Tanska, Iso Britannia, Saksa, Ranska, Belgia, Itävalta, Espanja) yhteensä 41 miljoonaa hehtaaria. Lisäksi EU:n uusissa jäsenmaissa Tšekissä ja Latviassa on PEFC-sertifioituja metsiä noin kaksi miljoonaa hehtaaria.

Suomen FFCS-järjestelmällä ei ole omaa puu- ja paperituotteisiin liitettävää tuotemerkkiä. Sen sijaan PEFC:n kansalliset jäsenorganisaatiot eli Suomessa Suomen Metsäsertifiointi ry saavat oikeuden myöntää PEFC -merkin käyttöoikeuksia. PEFC -merkin käyttö metsäteollisuudessa sekä tuotteiden kaupassa ja jakelussa edellyttää, että yrityksessä on käytössä sertifioitu puun alkuperän todentamisjärjestelmä (*chain-of-custody*). Suomessa PEFC:n tuotemerkin käyttöön oikeutettujen metsäteollisuusyritysten tuotantopotentiaali kattaa valtaosan mekaanisesta metsäteollisuudesta ja kasvavan osan massa- ja paperiteollisuudesta.

Hyvän metsänhoidon neuvosto eli FSC on kansainvälinen metsäsertifiointia ja sertifiointiorganisaatioiden akkreditointia harjoittava organisaatio. Sen perustivat 26 maata edustavat ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestöt, puuntuottajat ja puukauppiat vuonna 1993. FSC:n laatimilla kymmenen hyvän metsänhoidon periaatteella pyritään edistämään metsien ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä hoitoa ja käyttöä. Yleisperiaatteista johdetaan tarvittaessa maa-kohtaiset sovellukset kansallisissa FSC-työryhmissä. FSC:llä on tuotemerkki, jota voidaan käyttää tuotteissa, jotka sisältävät FSC-sertifioituista metsistä lähtöisin olevaa puuraaka-ainetta ja joiden raaka-aineen alkuperä voidaan todentaa (*chain-of-custody*).

Vuoden 2004 alussa FSC-järjestelmällä sertifioituja metsiä oli noin 42 miljoonaa hehtaaria 62 maassa, joista noin puolet sijaitsee Euroopassa. FSC-sertifioituja metsiä on 12 EU-maassa ja niiden yhteispinta-ala on noin 13 miljoonaa hehtaaria. Lisäksi FSC-sertifioituja metsiä on seitsemässä EU:n uudessa jäsenmaassa yhteensä noin 9 miljoonaa hehtaaria.

Pääosa FSC-järjestelmän puitteissa sertifioituista metsistä on ollut metsäteollisuusyritysten, yhteisöjen tai valtion omistamia metsäalueita, mutta myös yksityisten maiden ryhmäsertifiointi on viime vuosina yleistynyt. Sertifikaattien myöntäjinä ovat toimineet FSC:n valtuuttamat eli akkreditoimat sertifiointiyritykset.

Suomen FSC-työryhmä perustettiin syksyllä 2000. Se valmisteli vuoden 2001 aikana maamme oloihin sopeutetun kansallisen FSC-standardin. FSC-sertifiointi käynnistyi ensimmäisten suomalaisten yksityismetsänomistajien metsissä syksyllä 2001. Koska Suomen FSC-standardia ei ole vielä vahvistettu kansainvälisesti, on Suomessa toistaiseksi sovellettu kansainvälistä FSC-standardia.

Suomen kansallisesta sertifiointitilanteesta todettakoon, että Suomen metsäpinta-alasta 95

prosenttia eli noin 22 miljoonaa hehtaaria on sertifioitu kansallisen sertifiointijärjestelmän, suomalaisen FFCS -sertifikaatin mukaan. FSC -sertifikaatin (Forest Stewardship Council) mukaan sertifioituja metsiä oli vuoden 2004 alussa Suomessa noin sata hehtaaria.

EU:N TOIMINTA SERTIFIOINTIKYSYMYKSESSÄ

Ympäristöasioiden pääosasto toi syksyllä 2002 keskusteltavaksi muistion *Forest Certification: integrating environmental protection into natural forest resource management*. Muistiossa ehdotetaan harkittavaksi metsäsertifioinnin kytkemistä olemassa oleviin EU:n instrumentteihin. Muistiossa ehdotettiin myös, että EU:n tulisi tunnustaa EU:n ulkopuoliset, luotettavat metsäsertifiointijärjestelmät.

Komission eri pääosastot ovat antaneet erilaisia viestejä siitä, miten EU:n tulisi suhtautua sertifiointiin tai ottaa siihen kantaa. Vaatimuksia siitä, että komission tulisi ottaa kantaa sertifiointiin, on tullut lähinnä puun viejämaista, jotka vaativat että EU:n tulisi tunnustaa heidän sertifiointijärjestelmänsä ja siten taata ko. puutavaran tai puutuotteiden pääsy EU:n markkinoille. Tässä yhteydessä sertifiointi liittyy keskeisesti myös hakkuiden ja puukaupan laillisuuskysymyksiin.

Suomen kannan mukaan metsäsertifiointia ei pidä kytkeä EU:n instrumentteihin eikä säädöksiin. Metsäsertifioinnin tulee säilyä vapaaehtoisena markkinavoimien keinona edistää kestävä metsätaloutta ja vakuuttaa kuluttajat siitä, että tuotteet tulevat kestävästi hoidetuista metsistä. Metsäsertifiointi ei saa muodostua kaupan esteeksi. Metsäsertifioinnin pitää myös edistää puun käyttöä suhteessa korvaaviin, uusiutumattomiin materiaaleihin.

Kaikki kestävä metsätaloutta edistävät ja laittomia hakkuita torjuvat sertifiointijärjestelmät tulee hyväksyä, kun ne tukeutuvat kansain-

välisesti sovittuihin kestävä metsätalouden periaatteisiin. EU:lla ei ole tarvetta luoda järjestelmää eri metsäsertifiointijärjestelmien vastavuoroiseen tunnustamiseen, niin kauan kun metsäsertifiointivaatimuksia ei kytketä EU:n säädöksiin eikä EU:lla ole virallista asemaa metsäsertifioinnin toteuttamiseksi.

YMPÄRISTÖNHALLINTAJÄRJESTELMÄT

Ympäristönhallintajärjestelmät (Environmental Management Systems eli EMS) perustuvat siihen, että yritykset tuntevat toimintansa ympäristövaikutukset ja asettavat tämän perusteella itse ympäristönsuojeluun liittyviä tavoitteita toiminnalleen. Tavoitteena on, että yritykset vähentävät aktiivisesti aiheuttamiaan ympäristöhaittoja ja pyrkivät toimintansa jatkuvaan parantamiseen. Ympäristönhallintajärjestelmän avulla yritys pystyy tunnistamaan toimintaansa, tuotteisiinsa ja palveluihinsa liittyvät merkittävät suorat ja epäsuorat ympäristövaikutukset ja kehittämismahdollisuudet. Kehitystä seurataan vuosittaisissa katselmuksissa, jolloin asetetaan myös uudet tavoitteet.

Ympäristönhallintajärjestelmät eroavat metsäsertifiointijärjestelmistä siinä, että sertifiointijärjestelmät sisältävät käytännön metsätaloutta koskevia vaatimuksia sekä mahdollisuuden ympäristömerkkien käyttöön. Metsäsertifioinnissa sidosryhmien mahdollisimman laaja osallistuminen on tärkeää, kun ympäristöjärjestelmien kehittämismahdollisuudet ovat usein yritysten sisäisiä ja liittyvät niiden omien tavoitteiden asettamiseen, vaikka etenkin EMAS-järjestelmässä sidosryhmien näkemyksiä tulee ottaa huomioon.

Kaikentyyppisille organisaatioille sopivia ympäristöohjelmia ovat ISO 14001 ja EMAS-järjestelmä. ISO 14001 -standardi on kansainvälisen standardisoimisjärjestö ISO:n (*International Organization for Standardization*) ympäristöjärjestelmä. Standardi soveltuu kaikenlaisille organisaatioille ja se on voimassa kaikkialla maail-

massa. ISO 14001 -standardi sisältää ja kuvaa ympäristöjärjestelmän edellyttämät keskeiset elementit. Se on ainoa ISO 14000 -sarjan standardi, jonka perusteella organisaation ympäristöjärjestelmä voidaan sertifioida riippumattoman, kolmannen osapuolen suorittaman auditoinnin jälkeen.

Vuoden 2002 alussa Suomeen oli myönnetty jo lähes 700 ympäristösertifikaattia. Metsäorganisaatioista mm. Metsähallitukselle on myönnetty ISO 14001 -sertifikaatti. Useissa metsäteollisuusyrityksissä ISO 14001 standardi on otettu käyttöön rinnan ISO 9001 laatujärjestelmästandardin kanssa. Myös kymmenet metsänhoitoyhdistykset kehittävät vastaavia ympäristöjärjestelmiä.

Tarkasteltaessa ISO -järjestön vaatimuksia ja suomalaista FFCS - standardia, todettakoon, että Suomalainen sertifikaatti noudattaa Kansainvälisen standardisointijärjestön (ISO) sopimia vaatimuksia. Samoja periaatteita noudatetaan laatu- ja ympäristöjärjestelmien sertifiointissa. Merkittävä ero kuitenkin on, että siinä missä ISO edellyttää sertifioidulta toiminnalta vain jatkuvaa parantamista, suomalainen sertifikaatti asettaa metsänhoidolle selvän vähimmäistason.

EMAS-järjestelmä (*Community Eco-Management and Audit Scheme*) on teollisuusyrityksille tarkoitettu vapaaehtoinen ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmä.

EU:N EKOMERKKI

EU:n ympäristömerkki (*EU Eco-label*) eli eurokukka on ollut käytössä vuodesta 1993. Nykyinen asetus on vuodelta 2000 (EY 1980/2000).

EU:n ympäristömerkin voivat saada sellaiset tuotteet tai palvelut, jotka kuormittavat ympäristöä vähemmän kuin muut vastaavaan käyttöön tarkoitetut tuotteet ja joille on hyväksytty ekologiset kriteerit. Myöntämisperusteet on vahvistet-

tu 19 tuoteryhmälle ja useat sadat tuotteet ovat jo saaneet merkin. Metsäteollisuuden tuotteista ympäristömerkin kriteerit on määritelty kopio- ja graafisille papereille sekä pehmapapereille.

Vertailun vuoksi mainittakoon, että pohjoismailla on oma vuonna 1989 käyttöön otettu ekomerkki, Joutsenmerkki. Mukana toiminnassa ovat kaikki Pohjoismaat. Kriteerit on hyväksytty 55 tuoteryhmälle.

5.4.4 EU:n toiminta laittomien hakkuiden estämiseksi

Komission kauppapolitiikan pääosasto ryhtyi vuonna 2002 valmistelemaan laittomia hakkuita ja siihen liittyvää problematiikkaa käsittelevää tiedonantoa (Forest Law Enforcement, Governance and Trade, FLEGT) lähtökohtana huoli laittomista hakkuista ja niiden seurauksista erityisesti trooppisissa maissa ja Venäjällä. Komissio pyrkii luomaan järjestelmän, jonka avulla varmistettaisiin, että EU:n jäsenmaihin tuotava puutavara on tuotettu ja hakattu laillisesti. Lisäksi asiasta suunnitellaan laadittavan asetus. Myöhemmin päävastuu tiedonannosta siirrettiin kauppapolitiikan pääosastolta ympäristöpääosastolle ja tiedonanto (*Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, COM (2003) 251 final 21.5.2003*) valmistui toukokuussa 2003.

Tavoitteena on aikaansaada toimintasuunnitelma (Action Plan), jolla EU pystyisi rajoittamaan laittomiin hakkuisiin ja niistä saatavaan puutavaraan liittyvää kauppaa. Ongelma on poikkisektoraalinen koskettaen mm. ympäristön tilaa, maataloutta, kauppaa ja tullia sekä teollisuutta. Tämän vuoksi tiedonantoa on valmisteltu usean komission pääosaston kanssa. Tiedonannon pääosat ovat:

- a) tuki puuntuottajamaille, minkä tavoitteena on lisätä ao. maiden kykyä taistella korruptiota vastaan, luoda parempi, läpinäkyvä alan hallinto, auttaa kehittämään puun alkuperän ve-

rifiointijärjestelmä sekä edistää alan politiikan (esimerkiksi lait ja metsäohjelmat) yleistä reformia.

- b) puukauppa, jonka tavoitteena on aikaansaadat partnerimaiden kanssa vapaaehtoinen puun viennin lisensointijärjestelmä, minkä perusteella puuta EU:iin tuotaessa voidaan ottaa erät osoittaa tulevan laillisista hakkuista. Ongelman muodostaa ns. conflict timber (puun myynnillä rahoitetaan sodankäyntiä) sekä laittoman/laillisen ja ei-kestävän/kestävän metsätalouden välinen mahdollinen riippumattomuus. Tavoitteena tulee olla, että mahdollinen lisensointi ei vaikeuta laillista liiketoimintaa eikä huononna köyhien viejämaiden asemaa.
- c) julkiset hankinnat, joissa voitaisiin painottaa ympäristönäkökohtia aikaisempaa enemmän. Tämä vaatii EU-lainsäädännön muuttamista.
- d) yksityisen sektorin aloitteet, jolla on keskeinen rooli puun alkuperän varmistamisessa. Erityisesti pohjoismaiset metsäyhtiöt ovat tässä pitkällä Venäjältä tuotavan puun seurannassa ja mm. näiden yhtiöiden kokemuksia tulisi voida hyödyntää.
- e) rahoitus ja investoinnit, joita ohjaamalla laillisuutta vahvistaviin hankkeisiin voidaan laittoman puutavaran kauppaa vähentää.
- f) olemassa oleva lainsäädäntö ja sopimukset, joita hyödyntämällä voidaan ongelmaan vaikuttaa. Tällaisia ovat mm. rahanpesuun liittyvä lainsäädäntö ja CITES (*Convention on Trade in Endangered Species*).

Neuvoston päätelmät komission FLEGT-tiedonannosta hyväksyttiin lokakuussa 2003. Neuvoston päätelmissä kehoitetaan yhteisöä ja jäsenvaltiota aloittamaan tärkeimpien kohdemaiden kanssa poliittinen vuoropuhelu näiden metsäalan hallinnon uudistamisesta sekä aloittamaan keskustelut puuntuottajamaiden ja alan alueellisten järjestöjen kanssa näiden vapaaehtoisista FLEGT- kumppanuussopimuksista. Komis-

sion mandaatista jatkaa asiaan liittyvää kumppanuus- ja lainsäädäntövalmistelua päätetään vuoden 2004 puolivälin jälkeen.

Suomen kanta on, että laittomat hakkuut ovat ympäristöllinen, sosiaalinen ja taloudellinen ongelma, jota on torjuttava. Suomi suhtautuu myönteisesti komission tiedonantoon. EU:n jatkotoimenpiteistä päätettäessä on kuitenkin tärkeää, että toimenpiteet ovat realistisia, eivät aiheuta turhaa byrokratiaa tai kustannuksia ja kohdistuvat varsinaisiin haittaa aiheuttaviin toimijoihin.

5.4.5 Puun käytön edistäminen

PUURAKA-AINEEN KÄYTÖN EDISTÄMINEN

Suomen hallituksen vuonna 2001 käynnistämän PuuEurooppa -kampanjan tavoitteena on edistää puun käyttöä mekaanisessa jalostuksessa ja rakentamisessa niin Suomessa kuin muualla Euroopassa, lisätä puutuotteiden vientiä ja parantaa maaseudun työllisyyttä. PuuEurooppa -kampanjaa toteutetaan vuosien 2001-2005 aikana yhteistyössä yhteispohjoismaisten Timber 2000 UK ja Timber 2000 France -ohjelmien kanssa. Hanke tukee lisäksi puutuoteteollisuuden Visio 2010 -tavoitetta nostaa puun käyttöä Euroopassa Yhdysvaltojen ja Kanadan tasolle.

PuuEurooppa -kampanjassa on valmisteltu ehdotus Euroopan unionin yhteisestä, puun rakentamiskäyttöä edistävästä ohjelmasta. Sen esikuvana on ollut EU:n uusiutuvien energialähteiden edistämishjelma. Ohjelman mahdollisesta käytännön toteutuksesta käydään keskusteluja metsäteollisuuden ja komission kanssa. Asiaa koskeneeseen kirjalliseen kyselyyn²²⁾ komissio vastasi, ettei komissio voi suoraan edistää puun tai minkään muun materiaalin käyttöä tai vaikuttaa markkinahintojen vakauteen.

---

22) Euroopan parlamentin jäsenten Pohjamo ja Pesälä kirjallinen kysely puurakentamisen edistämisestä Euroopan unionissa, 19.12.2002

Vuonna 1952 perustettu Euroopan puuteollisuusliitto, CEI-Bois (*European Confederation of Woodworking Industries*) edustaa Euroopan mekaanista puunjalostusteollisuutta. Järjestön jäseniä ovat kansalliset ja eurooppalaiset puunjalostussektorin organisaatiot.

Vuonna 2001 perustettiin komission ja CEI-Bois:n yhteinen *Enhanced use of wood* -työryhmä. Ryhmä koostuu suureksi osaksi puurakentamisen asiantuntijoista. Työryhmän keskeisiksi toimenpidealueiksi ovat muodostuneet standardisointi ja lainsäädäntö, koulutus, tiedotus ja puunkäyttöön liittyvien välineiden käytön edistäminen (esimerkiksi tietokoneavusteisessa suunnittelussa). Työryhmä on laatinut taustaraportin ”Enhanced use of wood” ja työohjelman vuoteen 2005 asti.

Komission teollisuuspääosaston järjestämät metsäteollisuusfoorumit (*Forest-Based Industries Forum*, ks. luku 4.6.2) ovat käsitelleet Euroopan metsäteollisuussektoria ja puun käytön edistämistä.

Euroopan Puupäivä (European Wood Day) tapahtuma järjestettiin ensimmäisen kerran Brysselissä Euroopan puuteollisuusliiton CEI-Bois'n 50-vuotisjuhlan yhteydessä maaliskuussa 2002. Tapahtuma on jatkossa tarkoitus järjestää vuosittain. Syksyllä 2001 vietettiin Hampurissa ensimmäistä kertaa Euroopan metsäpäivää. Pohjoismailla osallistuivat molempien tapahtumien järjestämiseen aktiivisesti.

PUUENERGIAN KÄYTÖN EDISTÄMINEN

”Tulevaisuuden energia: Uusiutuvat energialähteet - Yhteisön strategiaa ja toimintasuunnitelmaa koskeva valkoinen kirja” julkaistiin loppuvuodesta 1997 ja neuvosto hyväksyi sitä tukevan päätöslauselman vuonna 1998. Valkoisessa kirjassa esitetään yhteisön strategia uusiutuvien energialähteiden (biomassat, vesi, tuuli ja aurinko) käytön edistämistä koskevalle politiikalle sekä yleispiirteinen toimintasuunnitelma strate-

gian ja sen tavoitteiden toteuttamiseksi. Tavoitteeksi on asetettu uusiutuvan energian osuuden kaksinkertaistaminen nykyisestä 6 prosentista 12 prosenttiin vuoteen 2010 mennessä. Toimeenpanossa kansalliset toimenpiteet ovat avainasemassa. Vuonna 1999 hyväksytty Suomen uusiutuvien energialähteiden edistämishjelma on EU:n valkoista kirjaa vastaava kansallinen ohjelma. Ohjelma otettiin osaksi kansallista ilmastostrategiaa vuonna 2001. Joulukuussa 2002 valmistui työryhmän ehdotus uudeksi uusiutuvan energian edistämishjelmaksi. Kansallinen ilmastostrategia tultaneen päivittämään vuoden 2004 syksyyn mennessä.

Uusiutuvan energian edistämistä käsittelevä komission vihreä kirja ”Energiahuoltostrategia Euroopalle” hyväksyttiin marraskuussa 2000. Direktiivi sähköntuotannon edistämisestä uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön sisämarkkinoilla (2001/77/EY) annettiin syyskuussa 2001.

EU:n ALTENER II (1998–2002) ohjelmasta rahoitetaan uusiutuvan energian käyttöä edistäviä kehitys- ja tiedotushankkeita. Ohjelmasta ei tueta investointeja eikä tutkimusta.

EU:n rakennerahastoista (ks. luku 6) voidaan tukea myös uusiutuvan energian käyttöön liittyviä investointeja ja muita hankkeita. Energia-hankkeiden kannalta tärkeimpiä ovat aluekehitysrahasto ja Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto (EMOTR).

Uusiutuvat energiamuodot ovat olleet myös EU:n rahoittamassa energiatutkimuksessa hyvin esillä. Uusiutuvien energiamuotojen tutkimuksessa korostuvat kansalliset lähtökohdat (mm. Tanskalla tuulivoima, Suomella puun energiankäyttö ja Välimeren maissa aurinkoenergia ja geotermiinen energia). Vuonna 2003 alkaneessa EU:n tutkimuksen kuudennessa puiteohjelmassa puutuotteisiin liittyvää tutkimusta on mm. ”Nanoteknologia ja nanotieteet, älykkäät materiaalit ja uudet

tuotantomenetelmät”- sekä ”Kestävä kehitys, globaalimuutos ja ekosysteemit”- painopistealueilla. Kuudes puiteohjelma seuraa komission Vihreän kirjan ”Energiahuoltostrategia Euroopalle” linjauksia: Unionin päämääränä on kasvihuonekaasujen vähentäminen, energian saannin turvaaminen, uusiutuvien energialähteiden käytön lisääminen ja teollisuuden kilpailukyvyyn parantaminen.

EU on nostanut esille uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämistä myös kansainvälisissä neuvotteluissa. Muun muassa YK:n kestävän kehityksen huippukokouksessa Johannesburgissa lokakuussa 2002 EU esitti voimakkaasti uusiutuvan energian käytön kasvattamista ja EU:n aloitteesta lukuisat maat sitoutuivat noudattamaan julistusta ”The Way Forward on Renewable Energies.” EU:n kehitysyhteistyövaroista rahoitetaan kehitysmaiden energiakysymysten kestävää ratkaisua edistävää kumppanuushanketta. Johannesburgin kokouksen jälkeen EU on jatkanut aloitteellisuuttaan uusiutuvaa energiaa koskevissa kysymyksissä perustaen esimerkiksi ns. koalition muiden uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämisestä kiinnostuneiden maiden kanssa.

Suomen tavoite on, että puun käyttöä kestävä kehityksen mukaisena, ilmastopoliittisen tavoitteita tukevana, uusiutuvana ja ympäristöystävällisenä raaka-aineena, rakennusmateriaalina ja energialähteenä edistetään.

EU:n tulee määrätietoisesti edistää puun käyttöä tukemalla tutkimus- ja kehitystyötä ja vaikuttamalla siihen, että uusiutumattomien luonnonvarojen sijaan suositaan puuta rakentamisessa ja teollisuus-, energia- ja ympäristöpolitiikassa. Puun hyödyntämistä tulee edistää poistamalla sen käyttöä rakentamisessa rajoittavia säädöksiä ja huolehtimalla siitä, että ensikuidun käyttöä ei

rajoiteta keinotekoisesti. Rakentamissäädösten uudistusten lisäksi tulee standardisointia edistää, jotta puurakentaminen olisi helppoa ja joustavaa.

PuuEurooppa -kampanjan avulla Suomen tavoitteena on edistää puun käyttöä mekaanisessa jalostuksessa ja rakentamisessa niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa, lisätä puutuotteilla käytävää kauppaa ja luoda maaseudulle lisää työpaikkoja. Kotimaisen puun käyttöä tulee edistää myös EU:n alueellisten tavoiteohjelmien puitteissa.

Suomen tulee välittää tietoa ja asiantuntemusta puun energiakäytön moderneista menetelmistä EU-tasolla.

5.5 METSÄTALOUS - KÄYTÄNNÖN TOIMINTAA SIVUAVAT MUIDEN SEKTOREIDEN DIREKTIIVIT JA ASETUKSET

5.5.1 Vesipolitiikan puitedirektiivi ja metsätalous

EY:n vesipolitiikan puitedirektiivi²³⁾ tuli voimaan joulukuussa 2000. Direktiivin tavoitteena on vesien tilan säilyttäminen ja parantaminen sekä hyvälaatuisen veden riittävän saannin turvaaminen. Direktiivi sääntelee vesiä kuormittavien toimintojen lisäksi erityisesti vedenottoa mutta myös muuta vesivarojen käyttöä. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään joulukuussa 2003.

Hajakuormituksen sääntelyn kannalta keskeinen puitedirektiivin säännös on sen 10 artikla piste- ja hajakuormitusta koskevasta yhdistetystä lähestymistavasta. Siinä edellytetään, että sekä pistemäisen että hajakuormituksen osalta

---

23) EU:n direktiivi 2000/60/EY yhteisön vesipolitiikan puitteista, annettu 23.10.2000. Tullut voimaan 22.12.2000

- päästöjen hallinta perustuu parhaaseen käyttökelvopaiseen tekniikkaan (BAT) tai
- asetetaan asianmukaisia päästöraja-arvoja tai
- hajakuormituspäästöjen hallinnassa sovelletaan, milloin mahdollista, ympäristön kannalta parasta käytäntöä (BEP), siten kuin näistä säädetään erikseen luetelluissa direktiivissä ja muussa asiaa koskevassa yhteisön lainsäädännössä.

Toisin sanoen lähtökohtana on jo olemassa oleva lainsäädäntö, jolla em. direktiivit on kansallisesti pantu täytäntöön. Jos puitedirektiivin mukaisesti vahvistettu laatutavoite tai laatunormi vaatii tiukempia ehtoja kuin em. periaatteiden ja direktiivien soveltamisesta johtuvat, on käytettävä tehokkaampia keinoja päästöjen vähentämiseksi. Puitedirektiivi aiheuttaa muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön, erityisesti ympäristönsuojelulainsäädäntöön. Tarvittavat muutokset on saatettava voimaan vuoden 2003 loppuun mennessä.

Puitedirektiivi edellyttää, että vedet luokitellaan niiden ekologisen ja kemiallisen tilan perusteella laatuluokkiin. Maa jaetaan vesienhoitoalueisiin, joille laaditaan vuoteen 2009 mennessä hoitosuunnitelmat toimenpideohjelmiseen. Niillä on tarkoitus ehkäistä kaikkien vesistöjen tilan huononeminen sekä suojella ja parantaa vesistöjä niin, että niissä saavutetaan hyvä ekologinen tila viimeistään vuoden 2015 lopussa. Toimenpideohjelmiin sisällytetään erikseen lueteltujen direktiivien edellyttämät toimenpiteet, ns. perustoimenpiteet. Lisäksi ohjelmiin voidaan sisällyttää täydentäviä toimenpiteitä, joita ovat esimerkiksi lainsäädännölliset, hallinnolliset ja taloudelliset tai verotukselliset keinot, neuvotellut ympäristösopimukset, päästöjen ennakoivalvonta, hyvää ympäristökäytäntöä koskevat ohjeet, ympäristön kunnostushankkeet sekä koulutushankkeet. Toimenpiteiden tarpeen arviointi perustuu em. vesistöjen tilaluokitukseen sekä tilaan vaikuttavien kuormituspainoiden arviointiin. Tässä arvioinnissa tarvitaan tietoa siitä, missä ja kuinka laajalti vesistökuormitusta aiheuttavia metsätalouden

toimia kuten ojitusta, maanpinnan muokkausta ja lannoitusta tehdään ja kuinka niiden yhteydessä toteutetaan vesiensuojelullisia toimenpiteitä. Direktiivi aiheuttaa jossain määrin muutoksia metsätaloudellisten toimenpiteiden seurantaan tai ainakin seurantatietojen saatavuuden parantamista. Myös vesistöissä tehtävää hajakuormituksen tarkkailua on tehostettava.

Ympäristönsuojelulainsäädännön tarkistamistoimikunnan asettama asiantuntijajasto selvittää parhaillaan hajakuormituksen säätelytarpeita vesipolitiikan puitedirektiivin täytäntöönpanemiseksi. Jaosto tarkastelee tällöin myös metsätalouden vesistökuormituksen hallintakeinojen riittävyttä. Tässä kysymyksessä joudutaan pohtimaan myös metsälainsäädännön ja ympäristönsuojelulainsäädännön suhdetta puitedirektiivin täytäntöönpanossa. Kuormituksella tarkoitetaan tässä yhteydessä kasvinravinteiden (typpi ja fosfori) sekä haitallisten aineiden kulkeutumista pintavesiin ja pohjavesiin.

Toimeenpantaessa vesipolitiikan puitedirektiiviä Suomessa, tulee hyödyntää täysimääräisesti vesien suojelun nykyisiä säädöspohjaisia ja vapaaehtoisia keinoja ja olemassa olevaa tutkimustietoa. Jos metsätalouden vesiensuojelutoiminnassa ja seurannassa on selviä puutteita, niin metsä- ja ympäristöviranomaisten tulee yhteistyössä sopia menettelytapojen muuttamisesta. Jos vakavia puutteita ei saada korjatuiksi vapaaehtoisin toimenpitein ja koulutuksella, on harkittava muutoksia säädöksiin.

5.5.2 Puhdistamolietedirektiivi, direktiivi biohajoavien jätteiden biologisesta käsittelystä ja eläinten sivutuoteasetus

PUHDISTAMOLIETEDIREKTIIVI

Vuoden 1986 puhdistamolietedirektiivi koskee puhdistamolietteen käyttöä maanviljelyssä. Direktiivin tavoitteena on edistää puhdistamo-

lietteen asianmukaista käyttöä, kuitenkin samalla estäen haitalliset vaikutukset ihmisiin, eläimiin, maaperään ja kasvillisuuteen. Jätevesien puhdistustekniikoiden kehittymisen myötä puhdistamolietteen määrä on EU:ssa kasvanut ja kasvanee edelleen. Vuoden 2001 alusta alkaen puhdistamolietettä ei ole enää saanut viedä kaatopaikoille. Ongelmaksi on muodostunut mihin lisääntyvä lietemäärä laitetaan.

Komission teki puhdistamolietedirektiiviluonnoksen vuonna 2001. Direktiiviluonnos ei kuitenkaan ole edennyt työryhmäkäsittelyssä. Direktiiviehdotus annettaneen arvion mukaan vuonna 2004.

Direktiiviluonnoksessa esitettiin lietteen käyttökohteiden laajentamista siten, että lietteen levitys sallittaisiin jatkossa myös metsämailla (*silvicultural areas*) ja viheralueille (*green areas*).

Luonnoksen käsittelyssä metsän määritelmä on ollut epäselvä ja se ymmärretään eri jäsenmaissa eri tavoin. Lopullista kompromissia asiasta ei ole vielä tehty.

Lähtökohtana ajatukselle lietteiden levittämisestä metsiin ei alun perin ole ollut metsänhoidollinen näkökulma. Metsien lannoittaminen on Suomessa nykyisin vähäistä ja vastaavasti myöskään lietteen levittämiselle metsiin ei ole tarvetta.

Direktiivi tiukentaisi puhdistamolietteen käsittelyvaatimuksia ja ylipäänsä puhdistamolietteestä valmistettujen lopputuotteiden laatuvaatimuksia. Se asettaisi tiukempia raja-arvoja puhdistamolietteen raskasmetallipitoisuuksille ja lisäisi kuormitusrajoituksia. Se asettaisi myös uusia rajoituksia orgaanisille haitta-aineille sekä vaatimuksia liittyen taudinaiheuttajiin.

Suomen mielestä maisemointialueet tai metsät eivät sovellu käsiteltyjen puhdistamolietteiden sijoituspaikaksi muun muassa raskasmetalli- ja hygieniariskien vuoksi.

DIREKTIIVI BIOHAJOAVIEN JÄTTEIDEN BIOLOGISESTA KÄSITTELYSTÄ

Komissiossa on usean vuoden ajan valmisteltu direktiiviä biohajoavien jätteiden biologisista käsittelystä. Direktiivin tarkoituksena olisi edistää biohajoavan jätteen käsittelyä ja tukea kaatopaikkadirektiivin tavoitteiden saavuttamista. Direktiivi sisältäisi luokituksen biologiseen käsittelyyn soveltuville biohajoaville jätteille, laatuvaatimuksia kompostoidulle tai muutoin stabiloidulle biohajoavalle jätteelle sekä yleisiä vaatimuksia biologisille käsittelylaitoksille.

Direktiivi koskee metsäsektoria sikäli, että direktiivin mukaisia lopputuotteita eli komposteja ja mädätysjätteitä ja niistä valmistettuja sivutuotteita voidaan käyttää metsätaloudessa lannoitevalmisteina.

Komission tavoitteena on saada direktiivin käsittely päätökseen vuoden 2004 loppuun mennessä.

EU:n toiminnan pohjalta Suomessa on laadittu ehdotus kansalliseksi biojätestrategiaksi (25.4.2003), jonka tavoitteena on vähentää kaatopaikoille sijoitettavan biohajoavan jätteen määrää ja ehkäistä kaatopaikoilla syntyviä ilmaston lämpenemistä aiheuttavia metaanipäästöjä. Työryhmä valitsi strategiavaihtoehdoksi esikäsittelyä painottavan vaihtoehdon, johon sisältyy jätteiden synnyn ehkäisy, kierrätyksen, kiinteistökohtaisen kompostoinnin ja kaatopaikkasijoituksen lisäksi mm. jätepolttoaineen valmistusta sekä jäännösjätteen kompostoiminen ja sijoittaminen kaatopaikalle ja energiana hyödyntäminen.

ELÄINTEN SIVUTUOTEASETUS

Puhdistamolietedirektiivin ja biohajoavien jätteiden biologisista käsittelyä koskevien direktiivien käsittelyyn vaikutti nk. eläinten sivutuote-

asetuksen valmistelu. Tällä neuvoston ja parlamentin asetuksella muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinten sivutuotteiden terveys-säännöistä²⁴⁾ on ollut laajakantoiset vaikutukset myös jätehuoltoon.

Asetuksen tavoitteena on turvata eläinten terveys ja kansanterveys säätämällä eläimistä saatavien sivutuotteiden keräämistä, kuljetusta, varastointia, esikäsittelyä, käsittelyä, käyttöä ja hävitystä. Asetuksen soveltamisalaan kuuluvat perinteisten eläinjätteiden ohella (ruhot ja teurasjätte) myös muut eläinperäiset materiaalit kuten lanta ja lihaa ja kalaa sisältävä ruokajäte.

Eläinten sivutuoteasetuksen hyvin nopea käsittely komissiossa ja neuvostossa pysäytti vuonna 2002 osittaisten päällekkäisyyksien vuoksi myös puhdistamoliete- ja biohajoavan jätteen biologista käsittelyä koskevien direktiiviluonnosten käsittelyn. Eläinten sivutuoteasetus tiukentaa Suomessa biokaasu- ja kompostointilaitosten käsittelyvaatimuksia sekä laitosten että sieltä saatavien lopputuotteiden valvontaa. Metsätalouden piirissä se vähentää riskiä huonolaatuisten lopputuotteiden joutumisesta metsään, sillä jos käsittelyvaatimukset biokaasu- tai kompostointilaitoksessa eivät täyty, voitaisiin lopputuotetta mahdollisesti käyttää vain kaatopaikan maimointiin.

5.5.3 Ympäristövaikutusten arviointi

EU:n direktiivi tiettyjen hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista eli YVA -direktiivi (85/337/EY) säädettiin vuonna 1985. Sillä haluttiin ennaltaehkäistä ympäristöhaittoja sekä yhdenmukaistaa jäsenmaiden ympäristövaikutusten arviointikäytännöt. Suomessa laki ympä-

ristövaikutusten arviointimenettelystä eli YVA -laki tuli voimaan syyskuussa 1994. Direktiiviä muutettiin vuonna 1997 ja vastaavat lainsäädännön muutokset tulivat Suomessa voimaan huhtikuussa 1999.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä selvitetään hankkeen ympäristövaikutukset ennen kuin sille myönnetään lupa. Hankkeet on lueteltu kansallisessa YVA -asetuksessa ja niitä ovat esimerkiksi suuret voimalaitokset, suurehkot satamahankkeet, metsäteollisuus, moottoritiet, merkittävät ongelmajätelaitokset, mittava soranotto ja turvetuotanto sekä suuret kanalat ja sikalat. Ympäristöministeriön päätöksellä arviointimenettelyä voidaan soveltaa myös muihin hankkeisiin.

YVA-lain mukaan myös sellaisten suunnitelmien ja ohjelmien vaikutukset on arvioitava, joiden toteuttamisella saattaa olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointi on tärkeä keino integroitaessa ympäristönäkökohtia muille toimialueille, erityisesti liikenne-, energia-, maatalous- ja metsäpolitiikkaan.

Direktiivi tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista astui voimaan 2001 (2001/42/EY). Jäsenmaiden on pantava direktiivi täytäntöön 21.7.2004. Direktiivi täsmentää YVA-lain mukaista yleistä arviointivelvoitetta. Direktiivissä määritellään direktiivin mukaisesti arvioitavat suunnitelmat ja ohjelmat sekä niiden valmisteluun liittyvän ympäristöselostuksen laadintamenettely ja selostuksen sisältö. Suomessa direktiivin täytäntöönpanoa on valmisteltu ympäristöministeriön asettamassa työryhmässä. Hallituksen esitys eduskunnalle tarvittaviksi lainsäädännön muutoksiksi on tarkoitus antaa vuonna 2004.

---

24) 1774/2002, voimaantulo 30.10.2002, täytäntöönpano 1.5.2003) / eläinten sivutuoteasetus

5.5.4 Direktiiviehdotus ympäristövahinkovastuusta

Direktiiviehdotusta ympäristövahinkojen ehkäisemiseen ja korjaamiseen liittyvästä ympäristövahinkovastuusta²⁵⁾ on edeltänyt pitkäaikainen valmistelu. Komissio julkaisi jo vuonna 1993 vihreän kirjan ympäristövahinkovastuusta (KOM 2000(66) lopullinen), joka sisälsi suuntaviivat tulevalle direktiiville. Direktiiviehdotus poikkeaa valkoisesta kirjasta erityisesti siten, että direktiivissä on pääpaino vahingonkorvausvastuun sijasta julkisoikeudellisella vastuulla eli hallinnollisilla keinoilla, joiden tavoitteena on ympäristövahingosta aiheutuvien haitallisten seurausten ehkäiseminen ja korjaaminen.

Direktiivin tarkoituksena on yhdenmukaistaa jäsenmaiden lainsäädäntö, joka koskee ympäristövahinkojen ehkäisemiseen ja tapahtuneiden vahinkojen korjaamiseen liittyviä vastuita. Direktiivi velvoittaisi jäsenmaat huolehtimaan vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja ympäristön ennallistamisesta ns. aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Ympäristövahingon tai sen välittömän uhan aiheuttaja olisi siten velvollinen joko itse estämään tai korjaamaan aiheuttamansa vahingon tai maksamaan viranomaisille vahingon torjunta- tai korjaamistoimenpiteistä aiheutuneet kustannukset. Jäsenvaltiot voivat myös sallia, että toiminnanharjoittaja ei vastaa korjaavista toimista aiheutuneista kustannuksista, mikäli tämä osoittaa, ettei ole toiminut tuottamuksellisesti ja toiminta on ollut luvan mukaista tai perustunut sen hetkiseen teknistieteelliseen tietämykseen. Direktiivi ei koskisi ennen direktiivin täytäntöönpanoa tapahtuneita ympäristövahinkoja.

Direktiiviä sovellettaisiin suojeltuja lajeja ja luontotyyppejä, vesistöjä ja maaperää koskeviin ympäristövahinkoihin. Direktiivin liitteessä on

lueteltu ne toiminnat, joiden harjoittajat olisivat vastuussa aiheuttamastaan ympäristövahingosta ankaran eli tuottamuksesta riippumattoman vastuun mukaisesti. Nämä ovat toimintoja, joilta yleensä edellytetään jonkin EU:n ympäristönsuojeludirektiivin mukainen lupa tai hyväksyntä, kuten suuret teollisuuslaitokset, jätteiden käsittely, vaarallisiin aineisiin ja geneettisesti muunnetuihin organismeihin liittyvät toiminnat. Lajeille ja luontotyypeille aiheutuvista vahingoista olisivat vastuussa muidenkin ammatillisten toimintojen harjoittajat. Tällöin kuitenkin vastuuseen joutuu ainoastaan, jos toiminnanharjoittaja on menetellyt huolimattomasti. Direktiiviä ei sovellettaisi sellaisiin toimintoihin, joiden vahinkovastuusta tai korvauksista määrätään kansainvälisissä sopimuksissa (esimerkiksi öljyn merikuljetukset).

Suomen ympäristövahinkojen korvaamista koskeva lainsäädäntö on yleisesti ottaen ehdotettua direktiiviä kattavampi ja tiukempi. Direktiivi edellyttää kuitenkin eräiltä osin Suomen lainsäädännön tarkistamista. Tämä koskee lähinnä suojelluille alueille ja luontotyypeille sekä vesistöille aiheutuvien vahinkojen korjaamista. Direktiivi myös lisäisi jonkin verran julkisen vallan velvoitteita ympäristövahinkojen korjaamisessa.

Valtiolla ei kuitenkaan olisi ehdotonta toisijaista vastuuta ympäristövahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta, jos aiheuttajaa ei saada vastuuseen. Tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtyminen on tällöin viranomaisten harkinnassa.

Ympäristövahinkovastuudirektiivi on Suomen kannan mukainen, sillä se nostaisi EU-maiden ympäristövahinkojen korvaamislainsäädännön lähemmäksi suomalaista tasoa.

---

25) Ehdotus Euroopan parlamentin ja Neuvoston direktiiviksi ympäristövastuusta ympäristövahinkojen ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi [COM(2002) 17 lopullinen] / a proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on environmental liability with regard to the prevention and remedying of environmental damage [COM(2002) 17 final]

5.5.5 Muita asetuksia, direktiivejä ja strategioita

Viime vuosiin asti EU:n maaperäasiat on huomioitu osana yhteistä maatalouspolitiikkaa tai muuta ympäristöpolitiikkaa, kuten vesi-, luonnonsuojelu-, happamoitumis- tai jättopolitiikkaa. Vuonna 2002 komissio julkaisi tiedonannon ”Kohti maaperänsuojelun teemakohtaista strategiaa”, jossa hahmotellaan maaperänsuojelua koskevia toimenpiteitä tulevaisuudessa ottaen huomioon suojelun moninaisuus ja taustalla vaikuttavat alueelliset ja paikalliset erityispiirteet samoin kuin jäsenvaltioissa jo toteutetut toimenpiteet. Neuvoston tiedonannon pohjalta laatimissa päätelmissä, korostetaan ennaltaehkäisyä sekä maaperään ja veteen kohdistuvien yhä vakavampien uhkien välisiä yhteyksiä. Maaperäpolitiikan

toteuttamisen tueksi on perustettu Maaympäristön aihekeskus²⁶⁾ osaksi Euroopan ympäristökeskusta (EEA). Komissio on aloittanut EU:n maaperästrategian valmistelun, joka valmistunee vuonna 2004. Lisäksi työn tavoitteena on antaa vuonna 2004 maaperäseurantaa koskeva direktiivi.

EU:n neuvoston direktiivi ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi annettiin syyskuussa 1996. Tämä niin sanottu IPPC-direktiivi (Integrated Pollution Prevention and Control) edellyttää yhtenäiseen ja kokonaisvaltaiseen ympäristön tarkasteluun perustuvan lupajärjestelmän luomista. Direktiivin mukaan ilmaan, veteen ja maaperään kohdistuvia päästöjä on tarkasteltava samanaikaisesti. Direktiivi on sisällytetty Suomen uuteen ympäristönsuojelulakiin.

---

26) European Topic Centre on Terrestrial Environment, ETC/TE

6 METSÄTALouden TUET

6.1 AGENDA 2000 JA SEN VÄLITARKASTUS

Maatalous sisältyy Euroopan Yhteisön perustamissopimukseen ja sitä kautta EU:lla on selkeä yhteinen maatalouspolitiikka (Common agricultural policy, CAP). Yhteinen maatalouspolitiikka on yksi EU:n merkittävimmistä politiikoista, sillä sen osuus EU:n talousarviosta on ollut perinteisesti melkein 50 %. Maatalouden puitteissa metsätaloutta on tuettu yhteisön rahoituksella ja tukien perusteena ovat olleet lähinnä maaseudun kehittäminen ja ympäristönäkökohdat sekä aluepolitiikka. Metsätalouden tukien osuus on kuitenkin erittäin pieni verrattuna maatalouden saamiin tukiin.

EU:n maatalouspolitiikan uudistamisen perusta luotiin maaliskuussa 1999 hyväksytyllä Agenda 2000 toimintaohjelmalla, jonka päätaivoitteina ovat yhteisön politiikan vahvistaminen, uuden rahoituskehityksen laatiminen EU:n maataloudelle vuosiksi 2000–2006 ja valmistautuminen EU:n laajentumiseen. Agenda 2000:n perusteella laadittiin vuonna 1999 parisenkymmentä lainsäädäntöesitystä, jotka koskevat mm. maataloutta, rakenne- ja koheesiorahastojen toimintaa sekä uusia tukijärjestelmiä (Ispa, Sapard) tulevien jäsenmaiden liittymisen tukemiseksi. Agenda 2000 -uudistuksessa ns. tavoiteohjelmien määrää vähennettiin aiemmasta seitsemästä ohjelmasta kolmeen. (Tavoiteohjelmia käsitellään luvussa 6.3)

Agenda 2000:n rahoituksesta vastaavat neljä rakennerahastoa ovat

- Euroopan aluekehitysrahasto EAKR
- Euroopan sosiaalirahasto ESR
- Kalatalousrahasto KOR, ja
- Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto EMOTR.

EMOTR jakautuu kahteen osastoon: ohjausosastoon (EMOTR-O) ja tukiosastoon

(EMOTR-T), näistä EMOTR-O luetaan varsinaiseksi rakennerahastoksi.

Vuonna 2003 tehtiin yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) uudistus. Uudistuksen tavoitteena oli mm. varautua laajentumisen ja WTO-neuvottelujen tuomiin muutostarpeisiin. Yleisellä tasolla uudistuksen seurauksena maaseudun kehittämistoimien painoarvo kasvoi hieman, kun suorat maataloustuet irroitettiin tuotannosta. Jatkossa ympäristöasioihin kiinnitetään enemmän huomiota.

6.2. MAASEUDUN KEHITTÄMISASETUS

Agenda 2000:n liittyvästä lainsäädännöstä metsien kannalta tärkein on toukokuussa 1999 hyväksytty *asetus Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen (Neuvoston asetus nro 1257/1999)* eli maaseudun kehittämisasetus. Asetuksella rahoitusta kohdistetaan toimiin, joilla edistetään maaseudun kestävästä kehitystä. Asetus sisältää ympäristöpoliittisen painotuksen.

Maaseudun kehittämisasetukseen sisältyy neljä nk. metsäartiklaa (artiklat 29-32). Metsäartiklojen nojalla yhteisön tukea voidaan myöntää muun muassa metsittämiseen ja metsänhoitotoimenpiteisiin. Tuettavia toimenpiteitä ovat viljelemättömän maan metsittäminen, vajaatuottoisten tai luonnontuhoista kärsineiden alueiden uudistaminen, investoinnit yksityisten metsätilojen taloudellisen ja ekologisen arvon merkittävään kohentamiseen. Tukea voidaan myöntää myös metsänomistajien yhdistysten perustamiseen, investointeihin ennen teollista käyttöä tapahtuvaan metsätaloustuotteiden jalostukseen ja markkinointiin, puuhun ja metsään perustuvien tuotteiden markkinoinnin edistämiseen, puun energia-käyttöä lisääviin toimenpiteisiin sekä metsien ekologisen tasapainon ylläpitämiseen ja paranta-

miseen alueilla, joilla metsillä on yleishyödyllinen suojaava ja ekologinen tehtävä. Suomen Kansallinen metsäohjelma on EU:n vaatima lähtökohta kansalliselle tuelle.

Agenda 2000 -uudistuksen myötä metsätalouden maaseudun tukipolitiikkaan liittyvät toimenpiteet vietiin samaan säädökseen, kun ne aiemmin olivat hajallaan useissa eri säädöksissä. Uudistuksen jälkeen maaseudun kehittämisasetuksen nojalla rahoitettavia metsätoimenpiteitä ei enää ole käsitelty Pysyvässä metsäkomiteassa vaan *maatalouden rakenteiden ja maaseudun kehittämisen komiteassa (STAR)*.

Agenda 2000 -uudistus laajensi metsätalouden tukiperusteita ja edunsaajien joukkoa. Metsätoimenpiteisiin voivat hakea tukea yksityiset metsänomistajat sekä metsänomistajien yhdistykset sekä kunnat. Suomessa tuensaajat määrittellään Kestävän metsätalouden rahoituslain 2§:n mukaisesti silloin, kun kyse on metsänhoito- tai metsänparannustoimenpiteistä.

Agenda 2000 -uudistuksessa ympäristöperiaatteet nostettiin taloudellisen toiminnan edistämisen rinnalle ja mm. luonnonhoitohankkeiden toteuttaminen EU -osarahoitteisina tuli mahdolliseksi (artikla 32). Toinen laajennus koski luonnonhaitoista kärsivien alueiden ekologisen kestävyden parantamista. Toimeenpanosäädökset eivät määrittele edellä mainittua aluetta, vaan se on jätetty jäsenvaltioiden harkintaan.

Pellonmetsitys ei ole enää pakollinen vaan vapaaehtoinen toimenpide. Suomi toteutti EU:n pellonmetsitysohjelman vuosina 1995–1999. Suomi ei ottanut Agenda 2000 uudistuksen jälkeen vuosille 2000–2006 pellonmetsitystä EU:n osarahoitteiksi toimenpiteeksi. Vuonna 1995–

1999 toteutettujen pellonmetsitysten tulonmenetyskorvausten maksaminen jatkuu 2010-luvun puolelle.

Maaseudun kehittämisasetuksen artiklan 9 mukaiset koulutus ja neuvonta koskevat myös metsänomistajia sekä metsätoimihenkilöitä.

Komissio antoi tammikuussa 2003 ehdotuksen maaseudun kehittämisasetuksen (1257/1999) muuttamiseksi²⁷⁾. Muutokset hyväksyttiin syyskuussa 2003. Lisäksi lähiaikoina aloitettaneen toimeenpanoasetuksen 445/2002²⁸⁾ korvaavan komission asetuksen valmistelu, jolla pyritään yksinkertaistamaan tukijärjestelmän hallinnointia. Hyväksytyissä muutoksissa metsätalouden osalta tuen saajien joukkoa laajennettiin edelleen kattamaan nyt osittain myös valtion omistamia maita. Tätä ei voida pitää perusteltuna, koska EU:n laajentumisen myötä tuen piiriin voi tulla suuria alueita suuromistajien omistamia metsiä, mikä vääristää puuntuotannon kilpailua.

Maatalouden puitteissa metsätaloutta on tuettu yhteisön rahoituksella ja tukien perusteena ovat olleet lähinnä maaseudun kehittäminen ja ympäristönäkökohdat sekä aluepolitiikka. Metsätalouden tukien osuus on erittäin pieni verrattuna maatalouden saamiin tukiin. Maaseudun kehittämisasetuksen metsäartikloihin syyskuussa 2003 tehdyt muutokset laajensivat tukien kohteeksi myös valtion omistamat maat. Nämä muutokset voivat vääristää puuntuotannon kilpailua. Seuraavaa EU:n tavoiteohjelmien rahoituskautta silmälläpitäen Suomi pyrkii siihen, että toimenpiteitä julkisen sektorin metsiin ei enää laajenneta vaan toiminta kohdistuu yksityismetsiin sekä metsiin perustuvaan pienyritystoimintaan maaseudulla.

---

27) Komission ehdotus Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen annetun asetuksen (EY) N:o 1257/1999 muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 2826/2000 kumoamisesta 22.1.2003.

28) Komission asetus (EY) N:o 445/2002 Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1257/1999 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, 26.2.2002, asetusta muutettu asetuksella 963/2003 4.6.2003.

Metsä merkittävänä luonnonvarana tarjoaa mahdollisuuden yritystoiminnan kehittämiseen ja sitä kautta hyvinvoinnin edistämiseen maaseudulla, mitä tulee hyödyntää EU:n maaseudun kehittämiseen liittyvien tukien yhteydessä. Suomen tavoitteena on hyödyntää olemassa olevia tukia mahdollisimman täysimääräisesti.

6.3 EU:N TAVOITEOHJELMAT JA YHTEISÖALOITTEET

6.3.1 Johdanto

EU:n perustamissopimuksen mukaan yhteisön eri alueiden välisiä kehityseroja pyritään lieventämään. Tätä varten heikommin kehittyviä ja taantuvia alueita tuetaan alue- ja rakennepolitiikan avulla alueohjelmien, horisontaalisten ohjelmien ja EU:n yhteisöaloitteiden kautta. Suomen EU:n liittymisen jälkeen ensimmäisen ohjelmakausi kattoi vuodet 1995–1999 ja toinen ohjelmakausi kattaa vuodet 2000–2006. EU-rahoituksen edellytyksenä on kansallinen osarahoitus tuettaville toimenpiteille.

EU:n tavoiteohjelmista Tavoite 1-ohjelmalla tuetaan kehityksessä jälkeen jääneitä alueita ja edistetään niiden rakenteellista uudistumista, Tavoite 2-ohjelmilla tuetaan rakenteellisista ongelmista kärsivien alueiden taloudellista ja sosiaalista uudistumista. Horisontaalinen Tavoite 3-ohjelma torjuu työttömyyttä, lisää työllistävyyttä sekä kehittää osaamista. Tavoiteohjelmat 1 ja 2 ovat alueellisia ja niiden kohdealueet on määriteltävä tilastollisin perustein. Tavoite 3 -ohjelmaa toteutetaan koko maassa lukuun ottamatta Ahvenanmaata ja tavoite 1 aluetta, jossa tavoite 3 -ohjelman toimenpiteitä toteutetaan osana tavoite 1 -ohjelmaa. Alueellista maaseudun kehittämisohjelmaa (ALMA) toteutetaan koko tavoite 1 -alueen ulkopuolisella alueella. ALMA-ohjelmaa käsitellään lähemmin luvussa 6.3.3.

Horisontaalinen maaseudun kehittämisohjelma sisältää epäsuotuisia alueita koskevat luon-

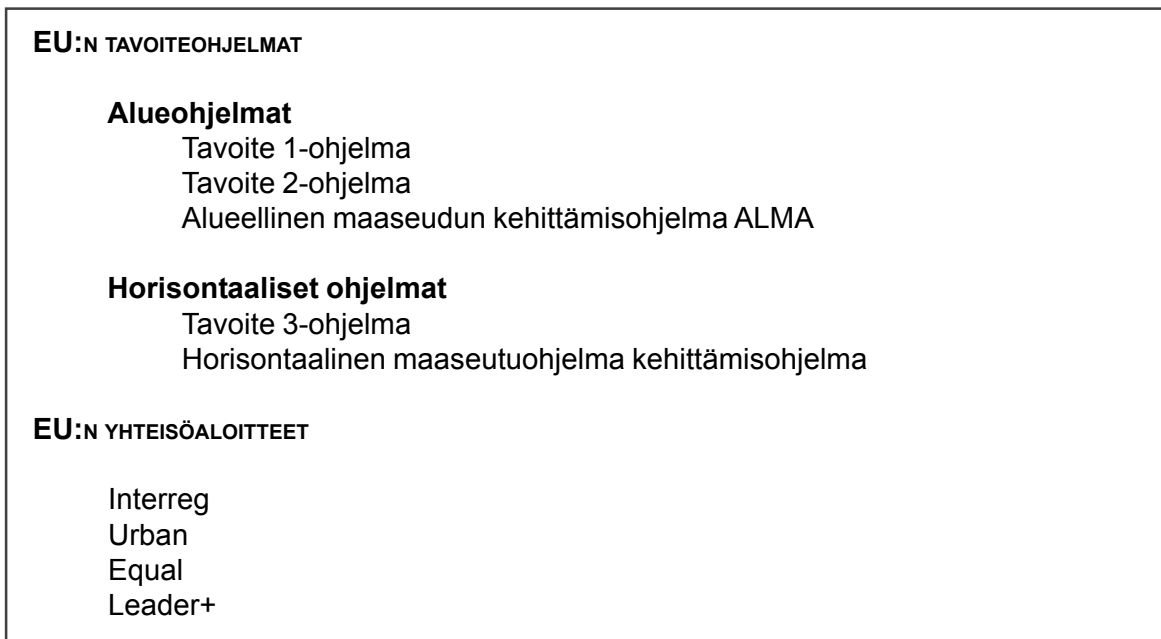
nonhaittakorvaukset (ns. LFA-tuki) ja maatalouden ympäristötuet sekä vanhojen ohjelmakausien luopumistuki- ja pellonmetsityssitoumusten uudelle kaudelle aiheuttamat maksatukset. Ohjelma täydentää Tavoite 1-ohjelmaa ja ALMA-ohjelmaa.

Tavoiteohjelmia täydentävät EU:n yhteisöaloitteet. Niillä edistetään valtioiden ja alueiden välistä yhteistyötä, innovatiivista toimintaa sekä hyvien käytäntöjen levittämistä myös yli valtiolisten rajojen. Interreg-aloite pyrkii rajat ylittävän, ylikansallisen ja alueidenvälisen yhteistyön edistämiseen ja Leader-aloite maaseudun kehittämiseen paikallisten toimintaryhmien tekemien aloitteiden avulla. Equal-aloitteella pyritään kehittämään uusia käytäntöjä työmarkkinoilla esiintyvän syrjinnän ja eriarvoisuuden torjumiseksi. Urban-aloitteella edistetään kaupunkialueiden ja ongelmalähiöiden taloudellista ja sosiaalista elpymistä. Yhteisöaloitteista metsäsektorin kannalta merkityksellinen on vain Leader+, ja sitä käsitellään luvussa 6.3.4.

6.3.2 Metsätoimenpiteet alueellisissa tavoiteohjelmissa

Suomessa toteutetaan ohjelmakaudella 2000 - 2006 Tavoite 1- ja Tavoite 2-ohjelmien alla neljää erillistä alueellista tavoiteohjelmaa. Ne on valmisteltu maakunnissa laajassa yhteistyössä maakuntien liittojen johdolla. Ohjelmien kehittämistavoitteet ja -strategiat ohjaavat rahoituspäätöksiä ja auttavat kohdentamaan EU-tukea. Suomen tavoiteohjelmien kokonaiskustannusarvio tällä ohjelmakaudella on 3,61 miljardia euroa. Tästä EU-rahoituksen osuus on yli 913 miljoonaa euroa. Lähes puolet eli noin 1,72 miljardia euroa ohjelman toteuttamiseen käytettävistä varoista odotetaan tulevan yrityksiltä. Loput varat tulevat Suomen julkishallinnolta ja kunnilta. Kansallisen valtionrahoituksen arvioidaan olevan tästä 0,796 miljardia euroa.

Kuva 2. EU:n tavoiteohjelmat ja yhteisöaloitteet

Alueellisia tavoiteohjelmia v. 2000–2006 ovat:

- Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelma
- Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelma
- Etelä-Suomen tavoite 2 -ohjelma
- Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelma

Tavoite 1 -ohjelmat on tarkoitettu kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden kehittämiseen ja rakenteellisen sopeuttamisen edistämiseen. Tavoite 1-ohjelmiin sisältyy kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain nojalla tehtäviä metsänhoito- ja perusparannustöitä. Toimenpiteiden rahoitus ei ole kuitenkaan käynnistynyt johtuen esimerkiksi kestävään metsätalouteen suunnatun kansallisen rahoituksen laajuudesta.

Tavoite 2 -ohjelmat on tarkoitettu rakenteellisissa vaikeuksissa olevien alueiden taloudelliseen ja sosiaaliseen uudistamiseen. Tavoite 2-ohjelmat sisältävät myös ohjelmakaudella 2000–2006 tavoiteohjelmien piiristä pudonneet ns. siirtymäkauden tuen alueet. Tukikelpoiset ja rakennemuutoksesta kärsivät alueet on määritelty pääasiassa EU:n/Eurostatin käyttämän NUTS -aluejaon (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics, tarkemmin kappaleessa 7.2.2) NUTS III-alueiden mukaan. Tällaisia alueita

voivat olla teollisuusalueet, maaseutualueet, tietyt kaupunkialueet ja kalastuksesta riippuvat alueet. Viimeksi mainittuja alueita ei Suomessa ole. Tavoite 2 -ohjelmiin ei sisälly metsätalouden hankkeita.

Tavoiteohjelmien ohjelmakaudella 2000–2006 Suomen metsätalouteen suunnattu EU-rahoitus on lähtökohtaisesti alueellisten toimijoiden aktiivisuuden varassa verrattuna ohjelmakautteen 1995–1999, jolloin keskushallinnolla oli merkittävämpi rooli.

6.3.3 Metsätoimenpiteet alueellisessa maaseudun kehittämisohjelmassa (ALMA)

Alueellisen maaseudun kehittämisohjelman (ALMA) avulla halutaan pysäyttää maaseutualueiden väkiluvun väheneminen sekä väestörakenteen vinoutuminen. Tavoitteena on lisätä mahdollisuuksia yritystoimintaan sekä vahvistaa maatilojen taloudellisia toimintaedellytyksiä. Ohjelman avulla pyritään säilyttämään maaseutukylät toimivina asuin-, työ- ja yrittämisympäristöinä. Toiminnassa korostetaan ennen kaikkea syrjäisen ja ydinmaaseudun kokonaisvaltaista kehittämistä.

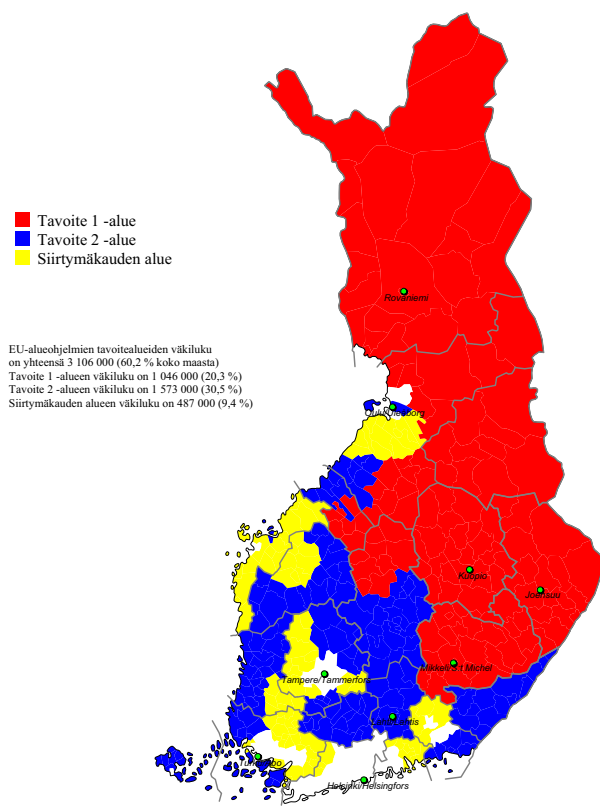
Komissio hyväksyi Suomen valmisteleman Alueellisen maaseudun kehittämisohjelman heinäkuussa 2000. Ohjelma sisältää EU-osarahoitettiset yritystoiminnan monipuolistamiseen tarkoitetut investointi-, aloittamis- ja kehittämistuet sekä maaseudun kehittämishankkeiden rahoittamisen kaudella 2000–2006. Kauden julkinen kokonaisrahoitus on 387,8 miljoonaa euroa, josta Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto EMOTR:n osuus on 116,3 miljoonaa euroa.

Alueellinen maaseudun kehittämisohjelma jakaantuu kolmeen toimintalinjaan: maa- ja metsätalouden kehittäminen, maaseutuelinkeinojen monipuolistaminen ja maaseutuyhteisöjen kehittäminen. Metsänparannus- ja muut metsään liittyvät kehittämishankkeet on sisällytetty *toimintalinjaan 1*. Siihen sisältyvät myös koulutus,

luonnonhoito- ja metsäluonnon ympäristöhankkeet sekä puun ja energiapuun korjuuta edistävät hankkeet.

Kansallisen lainsäädännön pohjana metsänhoito- ja metsänparannustöissä on kestävä metsätalouden rahoituslaki. Yhtään metsänparannustoimenpidettä ei kuitenkaan ole vahvistettu ohjelmakaudella 2000–2006, johtuen mm. hyvin saatavilla olleesta kansallisesta rahoituksesta. Myös ALMAN edeltäjän 5B-tavoiteohjelman arvioinnissa²⁹⁾ kiinnitettiin huomiota, että ohjelmien puitteissa tulisi jatkossa pyrkiä rahoittamaan sellaisia hankkeita, jotka jäisivät rahoittamatta kansallisella rahoituksella.

Muut metsätalouden toimenpiteet kuten puuenergian käytön ja puutuoteteollisuuden edistä-

Kuva 4. Suomen EU-alueohjelmien tavoitealueet 2000-2006.

29) Manner-Suomen Tavoite 5-B ohjelman jälkiarviointi 1995-1999, EU-ohjelmat julkaisusarja 1/2003

miseen liittyvä toiminta (kuten yritys- ja verkostohankkeet) kuuluvat toimintalinjaan 2. Pääosin tämän toimintalinjan 2:n lainsäädäntöpohjana toimii maaseutuelinkeinojen rahoituslaki.

6.3.4 Leader+ -yhteisöaloitteet

Leader+:lla rahoitetaan paikallisia maaseudun kehittämishankkeita. Ohjelma korostaa erityisesti paikallista, asukkaiden omaa aktiivisuutta ja ryhmien verkostoitumista. Toimenpiteiden suunnittelusta ja täytäntöönpanosta vastaavat *paikalliset toimintaryhmät*.

Leader+ -rahoitus on pääasiassa pienimuotoista. Rahoitusta saavien kehittämishankkeiden on liityttävä uuden tietotaidon ja teknologian hyväksikäyttöön, maaseudun asukkaiden elämänlaadun kohentamiseen, paikallisten tuotteiden jatkojalostukseen, toiminta-alueen luonnon ja kulttuuristen voimavarojen hyödyntämiseen, maaseudulta kaupunkiin suuntautuvan muutoliikkeen hidastamiseen tai maaseudun ja kaupunkien vuorovaikutukseen. Rahoitettavia toimia ovat esimerkiksi pienyrityksen perustaminen tai kehittäminen, kurssien järjestäminen, kylien kehittäminen, pienimuotoinen tuotekehittely, pienyritysten tuotteiden yhteismarkkinointi ja maataloilla tapahtuva yritys- tai muu toiminta.

Suomen Leader+ -ohjelma vuosille 2001–2006 hyväksyttiin komissiossa maaliskuussa 2001. Ohjelmaa toteuttaa 25 paikallista toimintaryhmää, jotka muodostuvat alueen asukkaista, paikallisista yhdistyksistä ja yrityksistä sekä kuntien edustajista.

Leader+ -ohjelman kokonaisrahoitus on 170 miljoonaa euroa vuosille 2001–2006. Suomi saa Euroopan unionilta ohjelman toteuttamiseen yhteensä 55,4 miljoonaa euroa vuosille. Ohjelman kansallinen julkinen rahoitus on myös 55 milj. euroa ja siitä 20 % tulee paikallisten toimintaryhmien alueiden kunnilta. Lisäksi ohjelman to-

teuttamiseen arvioidaan käytettävän yksityistä rahoitusta noin 60 milj. euroa.

6.3.4 Toteutunut rahoitus ja vaikutukset ohjelmakaudella 2000–2006

Eri hallinnonalat ja kunnat ovat ohjelmakauden 2000–2006 ensimmäisen kolmen vuoden aikana (vuosina 2000–2002) rahoittaneet tavoite 1-, tavoite 2- ja tavoite 3- ohjelmista sekä ALMA -ohjelmasta metsä- ja puualan kehittämis- ja yritystukihankkeita yhteensä 114,7 milj. euroa, josta EU:lta saatu rahoitusosuus oli noin 45 %. Julkista rahoitusta huomattavasti korkeampi oli yksityissektorin panostus, joka oli 270 milj. euroa. Myönnetystä rahoituksesta merkittävä osuus, noin 60 %, käytettiin yritysten investointi- ja kehittämishankkeisiin liittyen etenkin puun jatkojalostukseen ja metsätalouden palveluihin.

Rahoitettua toimintaa arvioimalla (kuva 5) noin 70 % rahoituksesta kohdistui ainespuun vuotuisen käytön ja puuteollisuuden viennin kehittämiseen. Tässä ryhmässä on yrityshankkeiden lisäksi rahoitettu runsaasti projekteja, jotka edistävät puun liikkeelle saantia metsästä oikeille käyttäjille sekä puun jatkojalostusta ja viennin edistämistä monin tavoin. Maakuntiin on laadittu metsä- ja puusektorin teema- ja työohjelmia.

Puun energiakäyttöä edistäviin investointeihin ja kehittämishankkeisiin tukea oli myönnetty noin 10 %. Kehittämishankkeissa on selvitetty energiapuun korjuuseen ja käyttöön liittyviä kysymyksiä kuten käyttökohteita, kannattavuutta ja yhteistyömuotoja sekä rahoitettu energiapuuneuvoja alueiden käyttöön.

Metsäosaamista ja innovaatiota lisääviin hankkeisiin oli myönnetty 14 % julkisesta rahoituksesta. Metsänhoidon ja parannuksen investointeihin oli käytetty 8 %. Vaikka ohjelmatoimista ei voida erottaa hankkeita, jotka edistävät metsien monikäyttöä esimerkiksi marjoihin, riis-

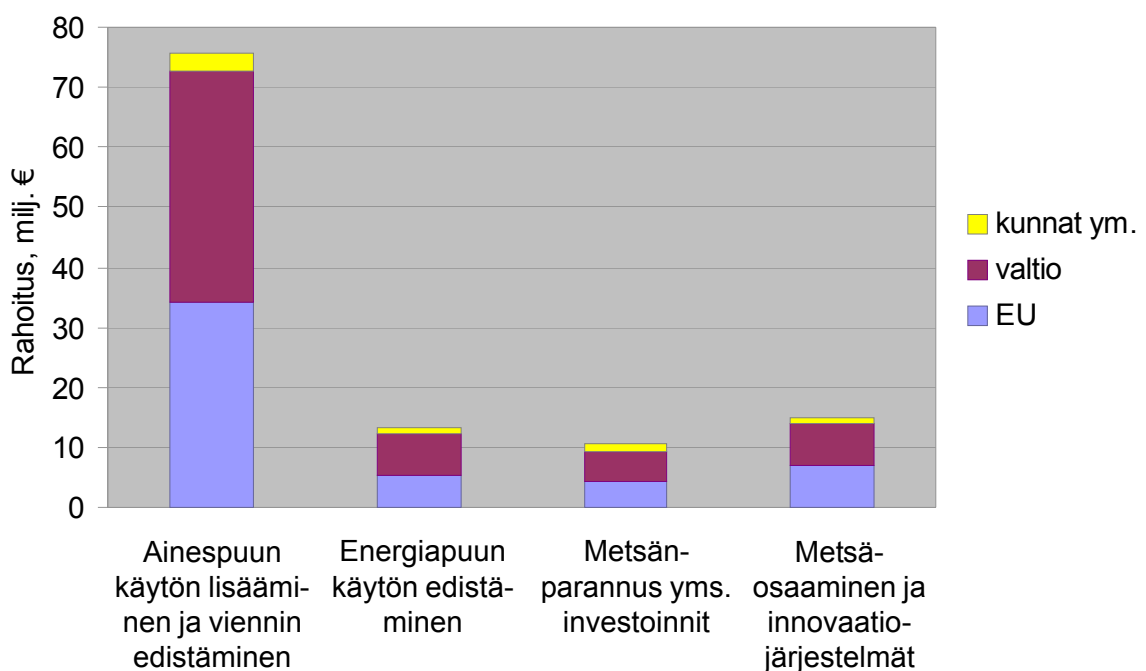
taan ja jäkälään liittyen tai hyödyntävät ja edistävät luontomatkailua, näiden määrä arvioidaan merkittäväksi.

Kaikkien hankkeiden arvioitiin vuoden 2002 loppuun mennessä luoneen uusia työpaikkoja noin 1 270 kpl ja säilyttäneen 4 840 kpl. Erityisesti ainespuun käyttöä ja puun jatkojalostusta edistävien hankkeiden tavoitteena on luoda alueelle uusia työpaikkoja ja säilyttää olemassa olevia. Syntyneistä ja säilyneistä työpaikoista näiden hankkeiden osuus oli yli 90 %.

Osaamiseen panostavissa hankkeissa sisällöt ovat vaihdelleet suuresti tarpeiden mukaisesti. Hankkeilla on vaikutettu niin yrittäjien kuin työntekijöiden, neuvojen ja kouluttajien, metsureiden ja metsäpalveluyrittäjien osaamisen parantamiseen. Metsäalan verkosto-osaamiskeskus, muutaman muun osaamiskeskuksen met-

sään ja puun jatkojalostukseen perustuvat osaamisalueet, yrityshautomot ja yrityspalvelupisteet ovat esimerkkejä onnistuneista osaamispalveluiden järjestämishankkeista. Oppisopimuskoulutuksen ja näyttötutkintojen kehittäminen ja toteuttaminen sekä koulutusohjelmien kehittämishankkeet ovat puolestaan parantaneet opetuksen laatua ja luoneet uusia tapoja oppia. Yhdenlaista osaamista on myös hankkeiden mukanaan tuoma yritysten välinen yhteistyö sekä yhteistyö osaajien, viranomaisten ja yritysten välillä.

Metsä- ja puualalla on edelleen mahdollisuuksia uusien entistä monipuolisempien kehittämistä ja yrityshankkeiden toteuttamiseen ennen ohjelmakauden loppua. Eri maakuntien ja metsäorganisaatioiden välillä oli suuria eroja aktiivisuudessa hyödyntää alueohjelmien tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia vuosina 2000–2002.

Kuva 5. EU-metsähankkeiden rahoitus toiminnoittain vuonna 2000-2002, milj. euroa.

Taulukko 1. EU-ohjelmien metsähankkeiden rahoitus tavoiteohjelmittain, 2000-2002

Ohjelma	Rahoitus, milj. euroa				Työpaikat, kpl	
	EU	Valtio	Kunnat ym.	Yht.	Uudet	Säilytetyt
Tavoite 1, Itä-Suomi	18,55	16,73	1,78	37,06	388	1301
Tavoite 1, Pohjois-Suomi	11,9	10,56	1,28	23,74	199	1258
Tavoite 2, Etelä-Suomi	6,42	7,11	0,59	14,12	231	348
Tavoite 2, Länsi-Suomi	4,57	5,45	0,24	10,26	248	1 183
Tavoite 3	1,47	1,81	0,34	3,62		
ALMA	7,83	16,07	1,86	25,76	204	750
Yhteensä	50,75	57,73	6,09	114,57	1 270	4 840

Lähde: maa- ja metsätalousministeriö

Taulukko 2. EU-ohjelmien rahoitus ja työpaikkavaikutukset jaoteltuna toiminnoittain, 2000-2002

Toiminto	Rahoitus, milj. euroa				Työpaikat, kpl	
	EU	Valtio	Kunnat ym.	Yht	Uudet	Säilytetyt
Ainespuun käytön lisääminen ja viennin edistäminen	34,35	38,35	2,83	75,53	1 192	4 674
Energiapuun käytön edistäminen	5,32	6,98	1,05	13,35	78	166
Metsänparannus yms. investoinnit	4,17	5,24	1,18	10,59		
Metsäosaaminen ja innovaatiojärjestelmät	6,91	7,16	1,03	15,1		
Yhteensä	50,75	57,73	6,09	114,57	1 270	4 840

Lähde: maa- ja metsätalousministeriö

7 METSÄNTUTKIMUS JA TILASTOINTI

7.1 METSÄNTUTKIMUS

7.1.1 EU:n tutkimuspuiteohjelmat

Euroopan unioni rahoittaa tutkimus- ja kehitystoimintaa usealla miljardilla eurolla vuosittain. EU:n tutkimus- ja kehitysohjelmat toteutetaan viiden vuoden mittaisina puiteohjelmina, jotka ovat EU:n tiede- ja teknologiapolitiikan tärkeä työväline. Puiteohjelman avulla määritellään EU:n tutkimuspolitiikan tavoitteet, painopistealueet ja rahoitus. Unionilla on oma tutkimusorganisaationsa, Yhteinen tutkimuskeskus (JRC).

Viides puiteohjelma toteutettiin vuosina 1998–2002. Se koostui neljästä temaattisesta ohjelmasta ja kolmesta niitä tukevasta horisontaaliseen ohjelmasta. ”Elämänlaatu ja luonnonvarojen hallinta” -ohjelmassa yksi kuudesta avaintoiminnosta oli kestävä maa-, kala- ja metsätalous mukaan lukien maaseutualueiden kestävä kehitys. ”Energia, ympäristö ja kestävä kehitys” -oh-

jelmassa yksi avaintoiminto oli globaalit ympäristömuutokset, ilmasto ja luonnon monimuotoisuus. Viidennen puiteohjelman metsähankkeissa oli 47 suomalaista tahoa.

Tutkimuksen kuudes puiteohjelma laadittiin vuosiksi 2002–2006. Sen sisältö ja tutkimustemat ovat samansuuntaiset kuin viidennen, mutta hankemuotoja ja osallistumissääntöjä uudistettiin selkeästi. Puiteohjelman budjetti on 17.5 miljardia euroa.

Kuudes puiteohjelma pyrkii tukemaan eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) kehittämistä. Tavoitteena on verkottaa eurooppalaista tutkimusta ja sen rahoitusta eri aloilla ja tasoilla. Ohjelma jakautuu seitsemään painopistealueeseen. Metsäalan tutkimusta voidaan toteuttaa etenkin ”Kestävä kehitys, globaalimuutos ja ekosysteemit” -painopistealueen alla. Painopistealueenkokonaisrahoitus on 2.12 miljardia euroa ja se jakautuu seuraaviin osa-alueisiin:

	Osa-alueen rahoitus Milj. euroa
Kestävät energiajärjestelmät (Sustainable energy systems)	810
Kestävä pintaliikenne (Sustainable surface transport)	610
Globaalimuutos ja ekosysteemit (Global change and ecosystems)	<u>700</u>
	2 120

”Gloaalimuutos ja ekosysteemit” -painopistealueessa on suunniteltu rahoittaa metsiin liittyvää tutkimusta ml. biodiversiteettiin, ilmastonmuutokseen, maaperään, kestävän maankäytön suunnittelustrategioihin sekä maatalous- ja metsävarojen monipuoliseen käyttöön liittyvää tutkimusta.

Kuudennen puiteohjelman myötä otetaan käyttöön kolme hankemuotoa: huippuosaamisen verkostot, integroidut hankkeet ja yhteisön osallistuminen EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan mukaisesti usean jäsenvaltion yhdessä käynnistämiin tutkimus- ja kehittämishjelmiin. Integroidut hankkeet (IP) ovat keskikokoisen kansallisen teknologiaohjelman kokoisia hanke-

ryppäitä. Integroidut hankkeet voivat toimia itsenäisesti, järjestää tarjouskierroksia, valita uusia osallistujia tai tarkentaa tutkimustavoitteitaan. Hankkeissa tehdään pääasiassa tutkimusta ja kehitystä, mutta niihin voi liittyä myös demonstraatiota, teknologiansiirtoa ja tutkijankoulutusta. Suomi vaikutti aktiivisesti kuudennen puiteohjelman valmisteluun niin, että forestry/wood chain -teema hyväksyttiin "Globaalimuutos ja ekosysteemit" painopistealueeseen.

Kuudes puiteohjelma tarjoaa mahdollisuuden käyttää yhteisön tutkimusrahoitusta yhdessä muiden rahoituslähteiden kanssa. (esimerkiksi rakennerahastot ja ehdokasmaiden osalta PHARE-ohjelmaa). Vastaavasti tutkimusrahoitusta voidaan käyttää yhdessä Euroopan investointipankin ja Euroopan investointirahaston rahoituksen kanssa. Komission ja parlamentin kesäkuussa 2001 allekirjoittamalla yhteisellä aiesopimuksella luodaan perusta puiteohjelman ja Euroopan parlamentin Innovaatio 2000 -ohjelman väliselle yhteistyölle, jossa pyritään mm. edistämään tutkimushankkeita, tukemaan tutkimusinfrastruktuureja ja tarjoamaan riskipääomaa huipputeknologiayrityksille ja yrityshautomoille.

Euroopan Unioni rahoittanee metsäntutkimusta myös Metsien ja niiden ympäristövuorovaikutuksia koskevaan asetukseen (Forest Focus) liittyen.

EU:n tutkimushankerahoituksen ehtona on yleensä, että kansallinen rahoitus kattaa vähintään 50 % ja EU:n rahoitusosuus on korkeintaan 50 % hankkeen kokonaiskuluista. Henkilövaihtoon liittyvissä hankkeissa sekä muissa pienissä hankkeissa EU:n rahoitusosuus voi olla myös 100 %. EU-rahoituksen lisäämisen ei siis tule olla itsetarkoitus, vaan rahoitettavan tutkimuksen on oltava kansallisesti ainakin niin tärkeää, että sen kokonaiskuluista on tarkoituksenmukaista maksaa toinen puoli.

Suomalaiset metsäntutkijat ovat osallistuneet suhteellisen aktiivisesti ja hyvällä menestyksellä EU:n eri tutkimusohjelmiin. TEKESin yhteydessä toimiva EU tutkimus- ja kehityssihteeristö on yhdessä Suomen Akatemian kanssa pyrkinyt edistämään suomalaisten tutkijoiden valmiuksia menestyä EU-tutkimusrahoituksen hakemisessa. Metsäntutkimuslaitos on tehnyt samaa metsäntutkimuksen alueella. Jatkossa tulee pyrkiä myös lisäämään suomalaisten valmiuksia koordinoida EU-hankkeita niin tutkimuslaitos- kuin tutkijata-solla.

Suomen tavoite on lisätä metsäsektoriin liittyvän tutkimuksen rahoitusosuutta nykyisissä ja tulevaisuudessa EU:n tutkimusohjelmissa. Uusien ohjelmien sisältöön pyritään vaikuttamaan yhdessä muiden Pohjoismaiden, Itävallan ja uusien jäsenmaiden kanssa, jotta ohjelmien sisältö tukee myös taloudellisista, sosiaalisista ja ekologisista lähtökohdista metsiä tarkastelevan tutkimuksen menestymismahdollisuuksia.

Lisäksi pyritään tukemaan suomalaisten metsäntutkijoiden menestymistä EU:n tutkimusrahoituksen saamisessa ja toimimisessa EU:n tutkimusohjelmien koordinaattorina. Erittäin tärkeää on saada suomalaisia asiantuntijoita mukaan EU:n asiantuntijaverkostoihin. Metsäntutkimuksen rahoittajien EU-tasolla tapahtuvaa verkottumista tulee tukea.

7.1.2 COST-tutkimusyhteistyö

COST-tutkimusyhteistyöllä³⁰⁾ edistetään eurooppalaista tutkimusta luomalla tutkijoiden verkostoja valituilla tutkimusaloilla.

COST perustettiin vuonna 1971 edistämään eurooppalaista tieteellisteknistä yhteistyötä. Se tukee eurooppalaisia monikansallisia ja tieteen-

---

30) European Cooperation in the Field of Scientific and Technical Research COST

välisiä tutkimusverkostoja tarjoamalla kansallisesti rahoitetuille tutkimusprojekteille yhteistyömahdollisuuksia. COST-yhteistyö edistää myös tutkijoiden, kehittämisorganisaatioiden ja yritysmaailman yhteistyötä.

COST-yhteistyössä on mukana yhteensä 34 maata. Lisäksi yhteistyökumppanit hyväksytään myös muista kuin COSTin jäsenmaista sekä Euroopan ulkopuolelta.

Toiminta perustuu yhteistyöhankkeisiin (COST Actions), joissa on kyse kansallisesti rahoitetun tutkimuksen verkottamisesta eurooppalaisella tasolla. COST-hankkeita on käynnissä lähes 200, ja jokaisessa on osallistujia keskimäärin 16 maasta. Kaikkiaan hanketyössä on mukana kymmeniä tuhansia tutkijoita.

COST ei rahoita tutkimustyötä, mutta tukee verkostojen synnyttämistä, tutkijavaihtoa, lyhytaikaisia selvityshankkeita ja monenlaisia tutkimusyhteistyön yhteistyökuluja (kokous-, matka- ja sihteeristökuluja). Varsinaiset tutkimuskulut tulee rahoittaa kansallisesti.

Metsätalouden ja -teollisuuden tekninen COST-komitea³¹⁾ on toiminut vuodesta 1990. Parhaillaan käynnissä on 18 metsätalouden ja -teollisuuden COST-hanketta, joissa kaikissa Suomi on mukana. Kaikkiaan vuonna 2002 oli käynnissä 3297 COST-projektia, joista Suomi oli mukana 138:ssa.

COST-ohjelma on edullinen ja tehokas tapa parantaa tutkijoiden välistä verkottumista Euroopassa ja muuallakin maailmassa. COST-toiminnalla on ollut merkitystä Suomen metsätutkimuksen tunnetuksi tekemisessä erityisesti Euroopassa.

Vuodesta 2003 lähtien COST-ohjelman hallinnointi siirtyi komissiosta Euroopan tiedesäätiöön (*European Science Foundation, ESF*). Siinä

missä COST-ohjelma on EU:n puitteissa toteutettu ohjelma, ESF ja sen toiminta on eurooppalaisten tutkimuksen rahoittajien välistä toimintaa. Tämän muutoksen ei pitäisi juuri vaikuttaa COST -ohjelman toimintaan.

Tavoitteena on, että suomalaiset tutkijat osallistuvat aktiivisesti COST-ohjelmaan ja entistä enemmän myös koordinaattorin ominaisuudessa. Suomen tavoitteena on, että COST-ohjelman ja sen metsäsektorihankkeiden rahoitus säilyy riittävänä, jotta COST-verkostot voivat toimia tehokkaasti.

7.2 TILASTOINTI JA TIETOJÄRJESTELMÄT

7.2.1 Metsätilastoja keräävät ja laativat EU:n organisaatiot

Eurostat on vuonna 1953 perustettu Euroopan yhteisöjen tilastotoimisto, jonka tehtävänä on tarjota tilastotietoa kaikilta unionin toimialoilta. Eurostat julkaisee esimerkiksi jäsenvaltioiden yleistilastoja sekä kansantaloutta, raha- ja rahoitusindikaattoreita, ulkomaankauppaa, maksutasetta, hintoja, teollisuutta, työmarkkinoita ja julkista taloutta koskevia tilastoja. Eurostat ei itse kerää tilastoja vaan se yhdistää kansallisten tilastoviranomaisten sille toimittamia tilastoja ja julkaisee euroaluetta ja EU-aluetta koskevat tilastot. Lisäksi Eurostat julkaisee myös EU:n tulevia jäsenmaita koskevaa tilastotietoa.

Metsätilastoilla oli pitkään melko vähäinen painoarvo Eurostatin toiminnassa. Metsätilastojen merkitys kasvoi kuitenkin 90-luvun loppupuolella ja metsiä koskeva tilastointi muuttui säännölliseksi ja jatkuvaksi. Keskeiset EU-maiden metsätilastot löytyvät Eurostatin "Forestry Statistics" -tilastoista, jotka viime vuosina on julkaistu *Agricultural Statistics Quarterly Bulletin* -sarjassa. Tietoja on myös *NewCronos*-tietokannassa.

---

31) COST Technical Committee (TC), Forests and Forestry Products

Eurostat tuottaa tilastoja perustuen viisiluokkaiseen alueiden kokoon perustuvaan NUTS -luokitukseen (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics), jota käytetään EU:n rakennerahastojen tarpeisiin. 1990-luvulle saakka myös tärkeimmät metsätilastot (esimerkiksi metsävarat ja hakkuut) julkaistiin NUTS -aluejaolla. NUTS -tilastoja ei ole kuitenkaan enää viime vuosina tuotettu. NUTS -aluejaosta voisi saada lisäarvoa Eurostatin kansainväliseen metsätilastointiin, sillä tätä alueitten Euroopan näkökulmaa ei ole muilla kansainvälisillä tilastojen tuottajilla. Ainoastaan Eurostat julkaisee metsäteollisuustuotteiden kauppatilastoja, joissa EU käsitetään yhtenä alueena.

1990-luvun loppupuolelta alkaen Eurostatin yhteistyö muiden kansainvälisten metsätietoa tuottavien organisaatioiden kanssa on tiivistynyt. Euroopan talouskomission (ECE), FAO:n ja Kansainvälisen trooppisen puun kauppajärjestön (ITTO) kanssa toteutetaan yhteinen vuotuisen metsätilastokysely, joka kattaa kaikki maailman maat. Eurostat vastaa EU ja EFTA -maiden tietojen keruusta ja käsittelystä ja lähettää ne edelleen muille osapuolille. Yhteisellä kyselyllä vähennetään niin tiedonkerääjien kuin vastaajamaiden työtaakkaa ja harmonisoidaan eri organisaatioiden julkaisemia tilastoja.

Eurostatin lisäksi myös Euroopan ympäristökeskus³²⁾ (European Environmental Agency, EEA) tuottaa metsiin liittyviä tilastoja ja raportteja. Ympäristökeskus pyrkii tuottamaan ajantasaista, kohdennettua, asianmukaista ja luotettavaa tietoa poliittisille päätöksentekijöille ja suuralle yleisölle. Ympäristökeskus toimii Euroopan tieto- ja seurantaverkoston (EIONET) keskuksena. Tähän verkostoon kuuluu noin 600 ympäristöalan virastoa ja laitosta Euroopassa.

Lisäksi EU-alueen kattavia metsätilastoja tuottavat myös Euroopan talouskomission

ECE:n tilastopalvelut sekä FAO:n FAOSTAT Forestry -tilastopalvelu.

7.2.2 EFICS

EU:n metsätilastojen laatimista ja kehittämistä ohjaavaksi välineeksi laadittiin vuonna 1989 neuvoston asetus (1615/89) Euroopan metsätalouden informaatio- ja tietojärjestelmästä (*European Forestry Information and Communication System*, EFICS), jonka mukaan EFICSin tavoitteena on kerätä vertailukelpoista ja objektiivista tietoa jäsenvaltioiden metsäsektoreiden rakenteesta ja toiminnoista, kuten metsävaroista, metsänomistuksen rakenteesta, puumarkkinoista ja metsäteollisuudesta. EFICS:n tavoitteena on jäsenvaltioiden metsäsektoreita koskevien tietojen yhdistäminen, yhdenmukaistaminen ja jalostaminen siten, että niitä voitaisiin entistä tehokkaammin käyttää hyödyksi kansallisessa ja kansainvälisessä metsää ja ympäristöä koskevassa päätöksenteossa.

EFICSin oli alun perin tarkoitus valmistua vuoden 1992 loppuun mennessä osana vuonna 1989 hyväksyttyä metsätalouden toimintaohjelmaa. Tavoitetta ei saavutettu resurssipulan, jäsenmaiden tietojärjestelmän toteuttamiseen liittyvien ristiriitaisten näkemysten ja komission passiivisuuden johdosta. Neuvoston asetuksella (400/94) tietojärjestelmän valmistumisen määräaika pidennettiin ensin vuoden 1997 loppuun ja sitten asetuksella (1100/98) vuoden 2002 loppuun. EFICSille laadittiin vuosien 1989-2002 aikana useita työsuunnitelmia, joiden tavoitteeksi on asetettu systemaattisen tiedon kerääminen yhteisön rahoittamista metsätalouden toimenpiteistä. Tämä helpottaisi mm. toimenpiteiden seuranta ja valvontaa.

EFICSin mukaisen tietojärjestelmän kehittämiseen liittyvät tulokset ovat toistaiseksi olleet

---

32) Perustettu vuonna 1990 neuvoston asetuksella 1210/90 (jota on muutettu neuvoston asetuksella 933/1999)

vähäisiä, vaikka kehittämistyötä ovat pyrkineet edistämään sekä Eurostat että Euroopan Metsäinstituutti (European Forest Institute, EFI). EFI arvioi vuonna 1997 EU:n jäsenmaiden kansalliset metsävaratiedot ja selvitti niiden yhdenmukaistamisen tarvetta ja kustannuksia. EFI:n aiheesta laatimat raportit ovat kuitenkin jääneet pääosin hyödyntämättä. Eurostatin EFI:ltä tilaama tutkimus EU ja EFTA -maiden metsätuotteiden tuotanto- ja kauppatilastojen kehittämisestä valmistui vuonna 2001. Tutkimusraporttia on hyödynnetty Eurostatin tilastotoimissa ja sen keskeiset ehdotukset pyritään toteuttamaan.

EFICS -asetuksen voimassaolo päättyi vuoden 2002 lopussa. Tuolloin katsottiin, että jatkon osalta on kolme vaihtoehtoa: jatkaa vanhaa asetusta jälleen viidellä vuodella, lopettaa EFICS tai laatia uusi asetusluonnos. Näistä valittiin viimeisin ja ehdotus uudeksi asetukseksi on komission valmisteltavana. Ehdotus perustuu pitkälle EFI:n tekemiin esityksiin. Ehdotuksen mukaan EFICS sisältäisi jatkossa kaksi osaa. Toinen osa olisi tietoverkko, jossa eri maiden tilastolähteet olisivat helposti saatavilla ja toinen osa koostuisi eri maiden suunnitelmista ja projekteista, joihin voisi saada erillistä rahoitusta komissiolta. Komission sisällä tietoverkon perustamisesta ja toiminnasta tulee vastaamaan yhteinen tutkimuskeskus (Joint Research Centre, JRC).

Komission tavoitteena on luoda internet-pohjainen portaali, jonka kautta pääsisi helposti muihin tietolähteisiin ja raportteihin ja johon tulisi myös tietoa siitä, miten maaseudun kehittämisasetuksen metsäartikloja (1257/1999) on hyödynnetty jäsenmaissa. Asetus loisi toiminnalle kehykset, joiden sisällä liikutaan. Varsinaista toteutuksesta ja tarkemmasta sisällöstä päätettäisiin myöhemmin.

Vaikka myös metsien ja niiden ympäristövuorovaikutusten seuranta koskevan Forest Focus -asetuksen nojalla kerätään runsaasti EU:n metsiä koskevaa tietoa, komissio pitää sekä EFICS- että Forest Focus -asetusta tarpeellisena. Forest Focus

-asetuksen nojalla kerätään tarkempaa metsällistä ympäristötietoa, mutta suppeammalta alalta kuin EFICS -järjestelmässä. EFICSin käyttäjät koostuisivat lähinnä metsähallinnon edustajista, metsäalan sidosryhmistä sekä muista metsäalasta kiinnostuneista tahoista. Forest Focus -asetusta käsitellään tarkemmin kappaleessa 5.2.1.

EFICS -järjestelmään ei varsinaisesti kerätä uusia tietoja, vaan tietoja siitä, mistä tietoa on saatavilla. Tiedot ja niiden omistus säilyvät tiedontuottajilla. Tuottajilla on kuitenkin velvollisuus kertoa mm. miten tiedot on hankittu tai mikä on niiden luotettavuus.

Suomi on yrittänyt edistää EFICSin kehittämistä useaan otteeseen, koska luotettavan ja ajantasaisen yhteisön metsiä koskevan tiedon hyvä saatavuus päätöksentekijöille, tutkijoille, kansalaisjärjestöille ja suurelle yleisölle on Suomen edun mukaista. EFICS oli mm. yksi Suomen EU-puheenjohtajakaudella järjestetyn metsäpäällikkökokouksen pääteemoista. Jäsenmaiden ja Eurostatin aloitteilla ei kuitenkaan ole ollut juurikaan vaikutusta.

Huolimatta siitä, että EFICS -asetus on ollut kauan voimassa, edistyminen EFICS -järjestelmän luomisessa on ollut vähäistä. Positiivisena EFICSissä voidaan pitää sitä, että EU on tunnustanut metsätilastoinnin merkityksen ja tätä kautta osaltaan kasvattanut metsäsektorin painoarvoa. On kuitenkin ilmeistä, että tilastojen tuottamisen näkökulmasta EFICS ei ole tähän mennessä tuonut olennaista lisäarvoa verrattuna FAO:n, ECE:n ja OECD:n julkaisemiin metsätilastoihin. Näistä FAO:n tilastot kattavat koko maailman ja ECE:n tilastot 55 maata, eivätkä vain EU:n aluetta.

Suomen kannan mukaan EFICSin kehittämisen tavoitteena tulee olla jo olemassa olevien tietolähteiden ja tilastojen hyödyntäminen. Keskeistä olisi EU:ssa käytettävien eri maankäyttö- ja metsäinventointien päällekkäisyyksien analysoiminen ja mahdollisuuksien mukaan karsimi-

nen. Tärkein tietolähde ovat kansalliset inventoinnit, joita myös FAO ja ECE käyttävät tilastoissaan. Tämän lisäksi maankäyttöluokitusta varten on olemassa Corine Land Cover- järjestelmä, maatalousmaan tilastoinnin tarpeita silmällä pitäen kokeiltava Lucas-järjestelmä, metsien terveyden tilan seurantaan kehitetty IPC/Forest Focus- järjestelmä sekä harmonisointiin pyrkivä EFICS. Näiden osin rinnakkaisten ja osin päällekkäisten järjestelmien vertailu tulisi olla EFICSin keskeinen tehtävä tulevaisuudessa. Voimavarojen järkevän kohdentamisen takaamiseksi olisi syytä analysoida edellä mainitut järjestelmät tavoitteineen ja toimintatapoineen ennen uusien järjestelmien suunnittelua ja rakentamista. Analyysissä on myös syytä huomioida EU:n laajentumisen aiheuttamat tietotarpeet ja tiedonkeruun toteutusmahdollisuudet. Lisäksi mikäli käyttäjä ja todellisista tietotarpeista ei ole selvyttä, on syytä kyseenalaistaa kannattaako Suomen tukea työtä.

Heinäkuussa 2003 komissio ilmoitti, että neuvoston uuden asetuksen N:o 1605/2002 (EY:n talousarvioon sovellettavan varainhoitoasetuksesta) ja sen perusteella annetun komission asetuksen (EY 2342/2002) mahdollistaman enintään nelivuotisen säädösten valmistelurahoituksen turvin komissio käynnistää asetuksen valmistelun kaksivaiheisesti. Ensin on valmistelevalle vaihe, jolloin kehitettäisiin tietoverkkoa ja myöhemmin ryhdyttäisiin valmistelemaan varsinaista asetusta. Komissio on varannut vuoden 2004 budjetista 0.5 milj. euroa tietoverkon kehittämistä varten.

Metsäsektoria koskevien käsitteiden, terminologian ja tilastointiperusteiden harmonisointia on edistettävä. Erityisesti tulee huolehtia siitä, että metsätilastoinnin kehittäminen EU:ssa ei aiheuta päällekkäisyyttä kansallisen tietojen ke-

ruun eikä kansainvälisten järjestöjen työn kanssa eikä johda päällekkäiseen tietojen keruuseen. Vastaavasti tulee korostaa olemassa olevien tietokantojen ja -lähteiden sekä kriteeri- ja indikaattorityön hyödyntämistä sen sijaan, että luotaisiin uusia järjestelmiä.

Metsävarojen inventoinnit jäsenmaiden tulee tehdä ilman EU:n tukea. Eurostatin ja EFICSin roolina on toimia lähinnä tietojen hyödyntäjänä ja julkaisukanavana. Euroopan talouskomission ja FAO:n johdolla toteutettava metsävaraininventointi (Global Forest Resource Assessment) on jatkossa keskeisin tapa tuottaa vertailukelpoisia metsävaratietoja. EFICSin käyttäjät ja todelliset tietotarpeet tulee selvittää ennen Suomen tukea sille.

Eurostatin tulee varata pysyvät ja riittävät resurssit metsätilastotyöhön siten, että metsätilastotyö olisi Eurostatin vakinaisten virkamiesten vastuulla ja viime vuosina lisääntynyt yhteistyö muiden kansainvälisten organisaatioiden kanssa otetaan huomioon. Kansallisten asiantuntijoiden käyttäminen erityistehtäviin ja konsultointiin ei takaa toiminnan jatkuvuutta. Kuitenkin suomalaisten asiantuntijoiden osallistuminen tietojärjestelmien kehittämiseen on tärkeää.

Jatkossa Eurostatin vastuulla tulee olla keskeisten metsätilastojen kokoaminen myös tulevista jäsenmaista. Tietojen laadun parantamiseksi on tärkeää, että EFICS:in projektirahoitusta voidaan tulevaisuudessa käyttää Keski- ja Itä-Euroopan maiden metsätilastoinnin kehittämiseen.

Tilastointi- ja tietojärjestelmien kehitystyön yhteydessä tulee yksityisten henkilöiden tietosuoja ja taata tietojen julkaisemisesta ja luottamuksellisuudesta annettujen säädösten puitteissa.

8 EU:N LAAJENEMINEN

8.1 VAIKUTUKSET METSÄTALOUTEEN

Latvia, Liettua, Viro, Puola, Unkari, Tšekin ja Slovakian tasavallat, Slovenia, Malta ja Kypros on hyväksytty EU:n jäseniksi vuoden 2004 toukokuun alusta lukien. Näissä 10 uudessa jäsenmaassa on lähes 80 miljoonaa asukasta ja kokonaispinta-alaa noin 74 miljoonaa hehtaaria. Uusista jäsenmaista kahdeksan kuuluu ns. KIE-maihin (Keski ja Itä-Euroopan maihin). Malta ja Kypros ovat niin asukasluvultaan, pinta-alaltaan kuin metsävaroiltaan pieniä maita. Laajeneminen nostaa EU:n väkimäärää ja pinta-alaa siten noin neljänneksellä. Kun Romania ja Bulgaria myöhemmässä vaiheessa liittyvät unioniin, unioni on pinta-alaltaan ja väkimäärältään noin kolmanneksen suurempi kuin tällä hetkellä.

Jäsenyysneuvottelut on käyty jäsenmaiden ja kunkin hakijamaan välisinä erillisinä, mutta rinnakkaisina prosesseina. Neuvotteluissa on sovittu niistä ehdoista, joilla kukin maa liittyy Euroopan unioniin. Kyse on siitä, miten ja missä aikataulussa hakijamaat voivat siirtää yhteisöainsäädännön osaksi omaa lainsäädäntöään, panna se toimeen ja valvoa sen toteutumista. Siirtymäajan järjestelyistä on mahdollista sopia hyvin perustelluissa poikkeustapauksissa. Metsäasiat eivät ole jäsenyysneuvotteluissa erikoisesti esillä, ei myöskään maiden neuvotellessa EU:n jäsenyyttä edeltävän maaseudun kehitystuen (SAPARD ks. luku 9) ohjelmista. Uudet jäsenmaat eivät ilmeisesti nostaneet jäsenyysneuvotteluissa erityisesti esiin tarpeitapidennetyistä siirtymäajoista metsiä koskevan lainsäädännön osalta. Siksi uudet jäsenmaat ovat katsoneet voivansa hyväksyä nykyisen lainsäädännön. EU:n lainsäädännön suoraan metsäsektoria koskevat, olemassa olevat säädökset liittyvät metsien suojaamiseen metsäpaloilta ja ilmansaasteilta, metsänviljelyaineiston kauppaan, metsäalan seuranta- ja tietojärjestelmään ja Natura-luonnonsuojeluverkostoon (ks. aiemmat luvut).

Vuonna 2004 jäseniksi liittyvät KIE-maat kasvattavat EU:n metsäalaa noin 24 miljoonaa hehtaaria eli viidenneksen. Puuvarat lisääntyvät suhteellisesti enemmän kuin metsien pinta-ala: noin 5 miljardia kuutiometriä eli kolmanneksen, sillä Itä-Euroopan metsät ovat runsaspuustoisia. Kun Bulgaria ja Romania myöhemmin liittyvät unioniin, ovat unionin puuvarat noin 50 % suuremmat kuin vuonna 2002. Metsät peittävät uusien jäsenmaiden yhteenlasketusta maa-alasta noin kolmanneksen kuten nykyisessäkin EU:ssa.

EU:n laajentumisen suhteellinen tai absoluuttinen merkitys metsätalouden näkökulmasta on selvästi pienempi kuin vuonna 1995, jolloin Itävalta, Ruotsi ja Suomi liittyivät unioniin. Jäsenmaita tulee unioniin kuitenkin huomattava määrä lisää, joten metsäpoliittisessa päätöksenteossa uusilla jäsenmailla ja laajentumisella voi olla selvästi suurempi merkitys kuin mitä metsäpinta-alan kasvu osoittaisi.

Vuonna 2004 jäseniksi liittyneissä KIE-maissa hieman suurempi osuus metsistä on talouskäytössä kuin nykyisen EU:n alueella. Metsien vuotuisesta kasvusta on viime vuosikymmenellä hakattu suunnilleen saman suuruinen osuus kuin nykyisessäkin EU:ssa eli noin 60–70 %. Hakkuut uusissa EU:n jäsenmaissa ovat suunnilleen 80 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, kun hakkuut EU-15:n (EU-jäsenmaat ennen 30.4. 2004) alueella ovat noin 250–270 miljoonaa kuutiometriä. Suunta uusien jäsenmaiden hakkuiden määrässä on ollut nouseva. Tehokkaimmin metsien kasvu on 1990-luvulla hyödynnetty suurimmissa puuntuottajamaissa eli Tšekissä ja Puolassa. Viime vuosina kuitenkin etenkin Baltiassa hakkuut ovat kasvaneet nopeasti. Virossa ja Latviassa hakkuut ovat jo ylittäneet kasvun.

Vuonna 2004 jäseniksi liittyneissä KIE-maissa metsätalouden rakenteessa selkein ero EU-15:een verrattuna on valtion suuri omistusosuus jäänteinä keskusjohtoisen talouden ajalta. Nyt omistusrakenne on muuttumassa maareformin seurauksena melko radikaalisti. Reformi on kuitenkin pitkä ja hankala prosessi jatkuen mitä todennäköisimmin EU-jäsenyyden ensimmäiset vuodet. Metsien yksityisomistus tulee olemaan laajinta Eestissä, Latviassa, Liettuassa, Slovakiassa, Sloveniassa ja Unkarissa, joissa vähintään puolet metsistä on tarkoitus yksityistää tai on jo yksityistetty. Yksityisen metsänomistuksen osuus näissä maissa tulee olemaan suunnilleen samansuuruinen kuin EU-15:ssa.

EU-15-maissa metsistä noin 60 % on pienten ei-teollisten yksityismetsänomistajien hallussa. Jonkin verran metsää on institutionaalisten yksityisten omistajien, esimerkiksi kuntien, seurakuntien ja yhtiöiden hallussa. Koko yksityisen metsänomistuksen osuus EU-15:ssa on noin 65 %.

Uusista jäsenmaista merkittävän poikkeuksen julkisomistuksen suuntaan tekevät jatkossa Puola ja Tšekki, missä molemmissa kolme neljäsosa metsistä säilyy julkisomistuksessa. Bulgariassa ja Romaniassa on toistaiseksi yksityistetty vain pieni osa metsistä.

Vuonna 2004 unioniin liittyviin KIE-maihin syntyy noin 2–2,5 miljoonaa yksityistä metsätilaa. Kun myös Bulgaria ja Romania huomioidaan, tuo metsien yksityistäminen uusiin jäsenmaihin yhteensä kolmesta neljään miljoonaa yksityismetsänomistajaa. Metsätilat ovat erittäin pieniä. Siten laajeneminen tekee EU:n yksityismetsänomistuksesta entistäkin pirstoutuneempaa. Muutamissa maissa kirkko, kunnat ja osuuskunnat omistavat jonkin verran metsää. Lisäksi EU:ssa metsien yksityisomistuksen suhteellinen osuus pienenee hiukan ja vastaavasti julkisomistuksen osuus kasvaa unionin laajentuessa, ja etenkin Bulgarian ja Romanian jäsenyyden myötä. Metsänomistusrakenne tulee uusissa ja

vanhoissa jäsenmaissa olemaan jonkin verran toisistaan poikkeavaa. Nykyisen unionin eteläisimpien valtioiden metsänomistusrakenne on lähimpänä tulevien jäsenmaiden metsänomistusrakennetta.

Maaomaisuuden yksityistäminen merkitsee monia haasteita metsähallinnon sekä metsätalouden organisaatioiden, lakien ja rakenteiden kehittämiseksi, vaikkakin metsänhoidon osaaminen ja metsäntutkimus ovat hakijamaissa korkealla tasolla. Metsien ekologinen kestävyys ja taloudellinen kannattavuus ovat keskeisiä kysymyksiä yksityismetsissä. Koulutuksen ja neuvonnan järjestäminen uusille metsänomistajille sekä yhteistoiminnan lisääminen edistäisivät kestävyttä ja näiden organisointi on mittava haaste. Yhteistyötä kohtaan tunnetaan kuitenkin jäsenmaiden asukkaiden keskuudessa epäluuloa. Yksityismetsätalouden ja metsänomistajien yhteistyön organisoimiseksi tarvittaisiinkin toimivia malleja.

Yksityistäminen ei ole toistaiseksi nostanut hakuja uusissa jäsenmaissa kestävyttä uhkaavalle tasolle, kuten joissain arvioissa on pelätty. Hakkuiden kasvu on kuitenkin keskittynyt ainakin osassa uusia jäsenmaita yksityismetsiin. Lisäksi epäselvät omistusolot ovat luoneet tilaisuuksia ns. laittomille hakkuille eli puuvarkauksille, joiden seurauksena metsätalouden kestävyys on saattanut paikallisesti kärsiä. Virossa yksityismetsänomistajien mielestä laittomat hakkuut ovat metsätalouden vakavin ongelma.

Kaikkiaan yksityisomistukseen liittyvän lainsäädännön ja omaisuuden suojan ongelmat ja korruptio ovat osassa uusia jäsenmaita vähenevässä, joskaan eivät vielä poistuneet. Myös metsätalouden lainvalvontaa ja hyvää hallintoa koskevat kysymykset, kuten laittomat hakkuut, pysyvät osassa uusia jäsenmaita ongelmina EU-jäsenyyden toteututtuakin. Ongelmien poistamiseksi maareformin on valmistuttava sekä uutta metsänomistusrakennetta tukevan lainsäädännön ja sen valvonnan on oltava kunnossa.

Metsätalouden rakenteeseen liittyvät ongelmat, mittavat yksityismetsätalouden kehittämistarpeet sekä valtion suuri omistusosuus ja kansallisten kehittämisresurssien niukkuus heijastunevat uusien jäsenmaiden odotuksiin ja tarpeisiin EU:n metsäpolitiikassa ja metsätuissa. Useat uudet jäsenmaat ovat valmistelleet omaa metsätalouden lainsäädäntöään ja tukijärjestelmiään niin, että ne mahdollistavat nykyisten säädösten mukaisesti EU-tukien hyödyntämisen. Kaikki maat eivät silti tavoittele metsäta-louden tukien nostamista merkittävästi.

Oletettavasti ainakin osalla uusista jäsenmaista tukitarpeet ja -toiveet poikkeavat Suomen ajamasta linjauksesta, missä kannatetaan metsätalouden niukkoja tukia ja tuntuvia kansallisia ja yksityisiä rahoitusosuuksia. Todennäköisesti ainakin osassa KIE-maita myös valtion metsiin haluttaisiin ohjata EU-tukia. Uusien jäsenmaiden metsätukien käyttöä saattavat ennakoida SAPARD-ohjelmat (ks. luku 9), ja niissä metsätalouden tukiiin allokoitujen osuudet. Ylipäätään SAPARD-suunnitelmissa metsätalouden taloudellinen kehittäminen vaikutti keskeiseltä tavoitteelta (mm. metsittäminen ja taimitarhojen perustaminen), joskin myös koulutus- ja ympäristöasiat olivat suunnitelmissa esillä. Tukien käytöstä ei toistaiseksi ole olemassa tarkkaa tietoa ja sinänsä koko SAPARD-tuesta varsin pieni osa on suunnattu metsätalouteen (noin 5 %). Myöhemmässä vaiheessa unioniin liittyvät Bulgaria ja Romania ovat suuntaamassa SAPARD-tukea absoluuttisesti ja suhteellisesti eniten metsätalouteen.

Joka tapauksessa uusien jäsenmaiden liittyminen unioniin lisää metsätalouden kehittämiseen kuluvaan rahamäärää, koska metsien määräkin lisääntyy. Enimmillään metsätalouteen käytettävä tukirahan määrä saattaisi nousta 25–30 % nykyiseen verrattuna, jos tuet kasvavat metsäalan lisääntymisen suhteessa. Todennäköisesti määrä jää kuitenkin pienemmäksi, koska vielä tällä vuosikymmenellä tulevien jäsenmaiden kustannustaso on alhaisempi kuin nykyisessä unionissa.

EU-15:ssa suurin metsäta-louden tukien kohde on ollut maatalousmaan metsitys, mihin on kulu- nut noin puolet metsätalouden kokonaistuista. Siten metsätukien lisäyksen kannalta Puolan, Unkarin ja Romanian laajat metsitysohjelmat saattavat muodostaa kohtalaisen suuren tuki- kohteen, sillä näissä maissa kaavaillaan metsitet- tävän lähivuosisikymmenien aikana noin kaksi kertaa niin paljon maatalousmaata kuin nykyisessä unionissa yhteensä metsitettiin EU-osara- hoituksella 1990-luvulla. Sinänsä metsitys on per- rusteltua vesistöjen laadun sekä eroosion estämi- sen näkökulmasta.

Maareformi ja valtion hallinnon supistumi- nen 1990-luvun mittaan ovat alentaneet metsäta- louden työllistävyyttä KIE-maissa. Metsätalous on kuitenkin edelleen vähemmän koneellistettua ja näin ollen työllistävämpää kuin nykyisessä EU:ssa. Siten uusissa jäsenmaissa pyritään puunkorjuun logistiikan kehittämiseen, mikä saattaa laskea metsätalouden työllistävyyttä ja laajentaa puun korjuuteknologian kysyntää.

Kaikkiaan laajentuminen tulee luultavasti vai- kuttamaan EU:n poliittisiin ja hallinnollisiin ra- kenteisiin sekä toimintatapoihin. Tämä tulee hei- jastumaan metsäpoliittisten päätösten syntyyn ja päätöksentekoon. Analyysi muutoksista, niiden heijastumisesta Suomen asemaan jäsenvaltiona ja edelleen metsäpolitiikan linjauksiin olisi tarpeel- lista. Lisäksi Suomen olisi tarpeen seurata tarkas- ti KIE-maiden metsätalouden kehitystä sekä EU- 15 -maiden suhtautumista KIE-maiden metsäta- louden ongelmiin ja tavoitteisiin.

Laajenemisen yhteydessä Suomi korostaa, että EU:n metsätalouden tukia tulisi ohjata tutki- mukseen ja koulutukseen sekä metsäorganisaati- oiden ja niiden toiminnan kehittämiseen. Metsä- talouden tukien tulee painottua muuhun kuin suoraan taloudellista toimintaa tukeviin inves- tointeihin, jotta kilpailu tukien vuoksi ei vääristy. Mahdollisten tukien kilpailulliset vaikutukset on ennalta selvitettävä.

Uusien jäsenmaiden liittyessä EU:n metsätaloutta ohjaavien säädösten määrää ja metsätalouden tukemista ei tule laajentaa mittavasti, jolloin metsätalouden ohjaus ja päätöksenteko säilyvät kansallisena. Tuet tulisi suunnata ensisijassa yksityismetsätalouden kehittämiseen.

Suomi pyrkii edistämään EU:n uusissa jäsenmaissa taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä metsätalouden ja metsien monikäytön kehittämistä. Suomi tukee toimia, joilla EU-15 -maiden yksityismetsätaloutta koskeva osaaminen saatetaan uusien jäsenmaiden käyttöön.

8.2 VAIKUTUKSET PUUMARKKINOILLA

Raakapuumarkkinoilla laajentuminen lisää lyhyellä aikavälillä unionin omavaraisuutta, mutta ei tee unionista täysin omavaraista (olettaen ettei hakkuiden osuus kasvusta lisäännä). Suurin puun tuonnin lähdealue on jatkossakin Venäjä ja suurin raakapuun tuojia Suomi. Raakapuun nettotuonti EU:n ulkopuolelta Keski-Euroopan maihin, mutta myös Ruotsiin pienenee, sillä EU:n uudet jäsenmaat vievät raakapuuta mm. Ruotsiin ja Saksaan sekä Itävaltaan. Useissa uusissa EU-maissa olisi mahdollisuuksia metsien kasvun ja rakenteen puolesta lisätä raakapuun, etenkin kuitupuun, tuotantoa.

Uusien EU:n jäsenmaiden mukanaan tuoma omavaraisuuden ja puuntuotannon lisääntyminen eivät kiristä kilpailua Euroopan raakapuun tarjoajien kesken ainakaan lyhyellä aikavälillä, sillä puun jalostus uusissa jäsenmaissa on kasvussa. Puun kysyntä on viime vuosina kasvanut niin, että hinnat uusien jäsenmaiden alueella lähestyvät EU-15:n puun hintatasoa. Tukkipuu on hintatasoltaan monessa uudessa jäsenmaassa (esimerkiksi Puola ja Viro) enää alle viidennesen halvempaa kuin Suomessa. Tšekissä tukin hintataso on noussut pohjoismaista hintatasoa korkeammaksi. Kuitupuun on ollut uusien EU-maiden pääasiallinen artikkeli raakapuun viennissä. Kaavailut sellutehdasinvestoinnit voivat

lisätä kuitupuun käyttöä KIE -maissa ja siten vähentää vientiä EU-15 -maihin tai ainakin muuttaa kuituvirtoja EU:n alueella.

Laajentuminen ei aiheuttane merkittäviä muutoksia Suomen raakapuumarkkinoilla lähivuosina. Merkittävämpi kysymys Suomen kannalta on Venäjän metsätalouden, metsäteollisuuden ja metsäviennin kehitys. Keskipitkällä/pitkällä aikavälillä EU:n laajentumisella voi olla vaikutusta Suomessa teollisuuden kilpailukykyyn ja kapasiteetin sijoittumiseen.

Suomen kannalta on tärkeää seurata raakapuun ja metsäteollisuuden markkinoiden ja suomalaisen metsäteollisuuden kilpailukykyyn kehitystä laajentuneen EU:n sisällä ja arvioida EU:n politiikan ja tukitoimien vaikutusta näihin. Esimerkiksi mittavat metsitykset saattavat lisätä puun tarjontaa, vaikka metsitysten perusteena olisikin ensi sijassa veden laadun parantaminen tai eroosion estäminen. Sinänsä puuraaka-aineen runsas saatavuus saattaa edistää puun käytön ja metsäteollisuuden kehittämistä unionissa paremmin kuin jos raakapuusta niukkuutta. Seurannan konkreettisesti järjestämisessä voisi olla paikallaan harkita metsätilastojen kehittämistä Suomessa: olisi tarpeen tilastoida jatkuvasti ja systemaattisesti puun ja metsätuotteiden viennin kehitystä uusista jäsenvaltioista EU-15:n alueelle ja päinvastoin, sekä Suomen viennin kehitystä EU-15:n alueelle ja uusien jäsenvaltioiden alueelle. Myös tuotannon ja kulutuksen seuranta vastaavasti olisi tarpeen. EU:n tilastointi alueen sisäisen kaupan osalta ei suoraan mahdollista tällaista seurantaa, vaan siihen vaaditaan laskelmia. Laskelmien toteuttaminen ei edellytä uuden tiedon keräämistä.

Suomen tavoite on, että EU:n laajenemisen yhteydessä ei tukitoimin lisätä raakapuun tarjontaa EU:ssa niin, että tämä vaikuttaisi kilpailua vääristävästi. Tavoitteena on myös edistää raakapuun kansainvälisen kaupan joustavaa ja esteetöntä kehitystä, ml. sitä tukevaa tilastointia ja tiedonvälitystä, sekä EU:n sisällä että EU:n ja kolmansien maiden välillä.

8.3 VAIKUTUKSET METSÄTEOLLISUUDESSA

EU säilyy vuoden 2004 laajentumisen jälkeen paperin nettoviejäalueena. Nettoviennin määrä tosin supistuu, sillä EU-15 -maat vievät paperia uusiin jäsenmaihin. Uusissa EU-maissa paperin ja puumassan tuotanto on omaa kulutusta pienempää ja kaikki KIE-maat Sloveniaa lukuun ottamatta ovat paperin nettotuojia. Suomen paperiteollisuuden viennistä kuutisen prosenttia suuntautuu (vuonna 2001) uusiin jäsenmaihin.

Massa- ja paperiteollisuuden markkinoilla EU:n laajentuminen ei aiheuttane lyhyellä aikavälillä erityisen olennaisia muutoksia, jotka vaikuttaisivat paperiteollisuuden toimintaan tai puumarkkinoihin Suomessa. Keski- ja Etelä-Euroopassa toimivien pienten paperiyritysten kannalta saattaa kuitenkin syntyä kilpailupaineita ja laajentuminen voi kiihdyttää massa- ja paperiteollisuuden yritysten keskittymistä Euroopassa. Ylipäätään EU:n laajentuminen itsessään ei liene merkittävä muutosten aiheuttaja metsäteollisuudessa. Se saattaa lähinnä kiihdyttää muutoinkin käynnissä olevaa kehitystä.

Paperin keskimääräinen kulutus uusissa jäsenvaltioissa on 50–60 kg henkilöä kohden vuosittain, mikä on suunnilleen kolmannes EU-15:n kulutustasosta. Elintason nousun myötä kartongin ja paperin kulutus tulee kasvamaan. Laajentuminen nopeuttaa kysynnän kasvua, jos talouskasvu jäsenyyden ansiosta nopeutuu. Uudet EU-maat muodostavat pitkällä aikavälillä kasvumarkkinat: kulutuksen kolminkertaistuminen EU-15:n tasolle merkitsisi 10–15 miljoonan tonnin lisätarvetta eli 25–35 paperikoneen vuosituotantoa. Parhaimmillaankin absoluuttinen kasvu on kuitenkin kuluvalla vuosikymmenellä melko vaatimatonta, vaikka prosentuaalinen kasvuvauhti olisi suuri: Esimerkiksi kymmenen prosentin vuotuisella kasvuvauhdilla kestäisi kulutuksen kaksinkertaistuminen uusissa jäsenmaissa vajaat kymmenen vuotta. Tämä lisäisi koko EU:n alueen vuotuista paperinkulutusta nykytasolta viitisen prosenttia.

Uudet EU-maat muuttuvat kuitenkin laajenemisen myötä vielä aiempaakin kiinnostavammiksi investointien kohdealueiksi massa- ja paperirytyksille. Metsävarat tarjoavat mahdollisuuksia puun käytön lisäämiseen. Tärkeimmät markkinat ovat lyhyiden kuljetusetäisyyksien päässä ja investointi- ja käyttökustannukset ovat edullisempia kuin EU-15:n alueella. EU:n yhteinen lainsäädäntö ja odotettu taloutta vakauttava vaikutus pienentävät toimintaympäristöön liittyviä riskejä. Tosin uusien, modernien tehtaiden raaka-ainehankinnan on ulotuttava usean maan alueelle. Raakapuun hankinta on toistaiseksi ongelmallista epäselvien metsänomistusolojen ja puukaupan vakiintumattomuuden takia. Ulkomaiset investoinnit ovat toistaiseksi suuntautuneet lähinnä paperin jatkojalostuksen ja pakkausteollisuuden aloille, mutta suunnitteilla on myös uutta sellukapasiteettia. EU-jäsenyys saattaa mahdollistaa joihinkin investointeihin EU:n osarahoitusta.

Metsäteollisuus on EU:n uusissa jäsenmaissa ensisijaisesti puutuoteteollisuutta. Puutuotteiden kulutus henkilöä kohti on niissä silti vähäistä. Sahatavaran kulutus asukasta kohden on alle puolet EU-15:n kulutuksen tasosta eli vain kymmenesosa kuutiometriä vuodessa. Sahatavaran tuotanto on etenkin Baltiassa ja Keski-Euroopan KIE-maissa kasvanut merkittävästi. Tuotannosta noin puolet menee vientiin, lähinnä EU-15 -maihin. Tärkeimmät vientikohteet ovat samat kuin Suomen, eli Saksa ja Iso-Britannia. EU:n laajeneminen tekee unionista omavaraisen sahatavaran suhteen, koska uudet jäsenmaat ovat sahatavaran ja muiden puutuotteiden nettoviejiä EU-15:n alueelle. Käytännössä sahatavaraa edelleen vieetään ja tuodaan unionissa, mutta vienti ja tuontimäärät asettuvat suhteellisen lähelle tasapainoa. Myös puulevyjen kulutus on väkimäärään nähden toistaiseksi vähäistä, mutta niiden tuotannon ja viennin kasvu on ollut 1990-luvulla tuntuva. Kotimaahan jäävästä osuudesta saha- ja levyteollisuuden tuotantoa suuri osa jalostetaan edelleen huonekaluiksi ja puusepänteolli-

suuden vientituotteiksi. Uusissa EU-maissa merkittävä osa metsäteollisuuden nettovientituloista tulee pitkälle jalostettujen puutuotteiden viennistä.

Lyhyellä aikavälillä uusien jäsenmaiden muuttaminen merkitsee kiristyvää kilpailua mekaanisen metsäteollisuuden tuotteiden markkinoilla. Sahateollisuuden osalta kilpailu kiristyy eniten kuusisahatavaran markkinoilla, sillä suurin osa Itä-Euroopan havusahatavaran tuotannosta on kuusta.

Uusissa jäsenmaissa on halua kehittää metsäteollisuutta. Maaseudulla tarvitaan lisää tuotantoa ja työpaikkoja korvaamaan maataloudesta väheneviä työtilaisuuksia. KIE-maat ovatkin kiinnostava mahdollinen investointikohde myös mekaanisen metsäteollisuuden ulkomaisille yrityksille. Toistaiseksi eniten ulkomaisia investointeja on suuntautunut huonekaluteollisuuteen ja muuhun puun jatkojalostukseen, mutta esimerkiksi Baltian maissa on investoitu myös sahateteollisuuteen. Suomalaisilla yrityksillä on merkittävä osuus Baltian maiden sahaihinvestoinneista. Suomalaiset ovat investoineet myös Tšekkiin.

Mekaanisen metsäteollisuuden ongelmia KIE-maissa ovat tuotantolaitosten pienuus, pieni yrityskoko ja huono rahoitusasema. Etenkin sahateteollisuudessa alhainen ja vanha teknologiantaso heikentää kilpailukykyä. EU-15 -maita matalampi kustannustaso on kilpailuetu. Esimerkiksi palkkataso pysynee vielä pitkään merkittävästi matalampana kuin EU-15:n alueella.

KIE-maissa ja koko EU:ssa on odotettavissa melko merkittävä rakennemuutos metsäteollisuudessa: osa pienistä, kansallisista yrityksistä poistuneet markkinoilta ja tilalle syntyy investointien kautta modernia, laajamittakaavaista kapasiteettia. Samalla mekaanisen metsäteollisuuden yritysten omistus muuttuu monikansalliseksi ja keskittyneemmäksi koko Euroopassa. EU:n laajentuminen kiihdyttääkin etenkin mekaanisen metsäteollisuuden yritysrakenteen

keskittymistä ja kansainvälistymistä. Jossain määrin tämä koskee myös massa- ja paperiteollisuutta. Tämä kehitys lisää metsäteollisuuden tuotannon ja logistiikan tehokkuutta koko unionissa.

Pitemmällä aikavälillä mekaanisen metsäteollisuuden kapasiteettia saattaa siirtyä nykyisistä jäsenmaista uusiin jäsenmaihiin, etenkin ellei puutuotteiden kulutus Euroopassa kasva. Lähinnä kapasiteetin siirtymisen mahdollisuus koskettaa Keski-Eurooppaa, vaikka Pohjoismaidenkin osalta riski on olemassa. Paperiteollisuuden osalta näköpiirissä ei niinkään ole kapasiteetin siirtymistä kuin uusien kapasiteettia laajentavien investointien suuntautumista Itä-Eurooppaan.

Vaikka lyhyellä aikavälillä puun kulutus KIE-maissa tuskin merkittävästi nousee, on pitkän aikavälin kasvumahdollisuus suuri. Sahatavaran kulutuksen kaksinkertaistuminen EU:n uusissa jäsenmaissa merkitsisi noin 10-11 miljoonan kuutiometrin vuosittaista lisätarvetta joka vuosi eli yli kymmenen prosentin kasvua EU:n nykyisessä sahatavaran tuotannossa ja käytössä. Lyhyelläkin aikajänteellä puun kulutus saattaa lisääntyä jonkin verran, sillä rakentaminen Itä-Euroopassa on ollut vähäistä.

Elintason kohoaminen ei kuitenkaan välttämättä johda Itä-Euroopan maissa puun kulutuksen nousuun. Puun käyttö ei ole Keski-, Etelä- eikä Itä-Euroopassa perinteistä. Puun käytön vähäisyys ja toisaalta tuotannon vahva kasvu merkitsevät kilpailun kiristymistä.

Rakennemuutoksen ja investointien seurauksena uusien jäsenvaltioiden metsäteollisuus muodostuneet ainakin jossain määrin samantyyppiseksi integroituneeksi metsäteollisuudeksi kuin Pohjoismaissa. Tämä voi merkitä myös kehitystä kohti samantyyppistä integroitua puunhankintaa ainakin Baltiassa. Tämänsuuntaista kehitystä ohjaavat investointeihin osallistuvat suuret kansainväliset yhtiöt ja KIE-maiden tarve uusia metsäteollisuuden tuotantokapasiteettia melko pe-

rusteellisesti. Lisäksi puukauppa ja raakapuun hankintakäytäntö ovat vasta muotoutumassa. Kaikkiaan metsäsektorin tuotanto kasvaa muualla Euroopassa lähiaikoina todennäköisesti nopeammin kuin Suomessa.

Suurille suomalaisille metsäteollisuusyrityksille EU:n laajeneminen tarjoaa uusia markkinoita, raakapuun tai hakkeen tuontimahdollisuuksia ja investointikohteita tuotantolaitoksille. Suomen mekaanisen metsäteollisuuden pk-yrityksille laajeneminen saattaa merkitä ainakin aluksi vaikeuksia, sillä tuotanto kasvaa kulutusta nopeammin. Pk-yritysten mahdollisuudet vastata kiristyvään kilpailuun eivät ole yhtä hyviä kuin suurten yritysten. Lisäksi näiden mahdollisuudet investoida KIE -maihin ovat heikkomat kuin suurten yritysten, jotka ovat aloittaneet investoinnit useita vuosia sitten. Joka tapauksessa EU:n laajeneminen merkitsee jo lyhyellä aikavälillä kasvavia markkinamahdollisuuksia metsäalan tietotaidolle ja teknologialle.

EU:n uusissa jäsenmaissa olisi harkittava kampanjan toteuttamista, jolla edistettäisiin puun käyttöä ympäristöystävällisenä, uudistuvana ja kierrätettävänä raaka-aineena. Puun käytön edistämistä olisi tarpeen jatkaa myös EU-15:n alueella, mikä tulee vielä pitkään olemaan kulutuksen kannalta ratkaiseva markkina-alue (ks. luku 5).

Suomi edistää kehittämistoimia, jotka lisäävät puun ja metsäteollisuustuotteiden kulutusta uusiutuvana ja kierrätettävänä raaka-aineena. Suomi tukee metsäsektorin kehitystä uusissa jäsenvaltioissa ja koko EU:ssa, niin että vauhditetaan metsäsektorin kehitystä, mutta ei aiheuteta kilpailun vääristymistä.

8.4 VAIKUTUKSET ALUEKEHITYKSEN NÄKÖKULMASTA

EU:n laajenemisella saattaa olla laajakantoisia vaikutuksia metsäsektorin toimintaedellytyk-

siin myös aluekehityksen kautta. Suomen pohjois- ja itäosat voivat saada uusia kasvumahdollisuuksia, jos EU:n pohjoinen ulottuvuus vauhdittuu laajenemisen myötä ja yhteistyö EU:n, Norjan ja Venäjän kesken vilkastuu.

Riskinä on, että Suomen sijainti EU:n reunaluona korostuu, kun EU:n taloudellinen painopiste siirtyy entistä enemmän Keski-Eurooppaan. Jos Venäjän taloudellinen merkitys samalla kasvaa hitaasti tai sen ja EU:n yhteydet keskittyvät Baltiaan tai Puolaan, alueellinen keskittyminen Suomessa saattaa voimistua. Tällöin Suomen etelärannikon edullisuus muuhun maahan nähden korostuu tuotannon sijaintialueena entisestään.

Aluekehitykseen vaikuttaa myös rakennetukien uudistaminen. EU:n keskimääräisen tulotason aleneminen uusien jäsenten myötä rajaa koko Suomen nykyisen kaltaisen korkeimman aluetuen (Tavoite 1 -alueet) ulkopuolelle. Näin tosin kävisi todennäköisesti ilman laajenemistakin. Aluepolitiikan vaikuttavuus riippuu muilla kuin tulotasokriteereillä myönnettävien tukien laajuudesta ja kansallisista toimenpiteistä.

KIE-maissa maaseudun ja kaupunkialueiden välinen elintasoero on merkittävä. Tulotaso on matalampi ja työttömyys korkeampi maaseudulla kuin kaupungeissa. Tuottavuus maataloudessa on heikompaa kuin Länsi-Euroopassa, joten maataloudesta vapautuu jatkossakin lisää työvoimaa. Koska Itä-Euroopan väestöstä noin kolmasosa asuu maaseudulla, laajeneminen saattaa nostaa maaseutualueiden kehittämisen EU:ssa aiempaa enemmän esiin. Tällöin entistä keskeisemmiksi muodostunevat maaseutualueille soveltuviin, maataloutta korvaavaa työllisyyttä luovien elinkeinojen kehittäminen. Siten metsäsektori noussee ainakin osassa uusia jäsenmaita esiin tärkeänä kehittämiskohteena.

EU:n laajenemisella voi olla vaikutuksia myös ympäristösektoriin. KIE-maiden ympäristönsuojelu- ja liikenneinvestointien tarpeet ovat mittavia, ja koskettavat osaltaan myös metsäteollisuutta ja -taloutta. Investointien rahoittamiseen

tarvitaan kansallisen rahoituksen ohella kansainvälisten rahoituslaitosten ja EU:n tukea. Tämä aiheuttaa paineita EU:n budjettimenoihin. Ympäristö- ja liikennehankkeiden toteuttaminen on suuri haaste uusien jäsenmaiden koko finanssipolitiikalle, sillä ulkoisen rahoituksen jälkeenkin maiden itsensä rahoitettavaksi jäävät kustannukset rasittavat maiden taloutta pitkään.

Suomen näkökulmasta on hyvä, jos metsäsektori saa positiivista huomiota ja kehittyy Itä-Euroopassa. Mikäli Suomi kuitenkin rajautuu alue-tukien ulkopuolelle, voi tuloksena olla Suomen kilpailuaseman heikentyminen. EU:n aluekehitystuen merkitys teollisuuden kehittämisessä, investointien suuntautumisessa ja tuotemarkkinoiden kilpailussa on siksi kannatettava selvityskohde.

9 EU:N LAAJENTUMISTA TUKEVAT OHJELMAT JA POHJOINEN LÄHIALUEYHTEISTYÖ

9.1 EU:N TULEVIEN JÄSENMAIDEN JA POHJOISTEN LÄHIALUEIDEN KEHITTÄMISEEN OSOITETUT VARAT

9.1.1 Yleistä

EU:n tavoitteena on myös poliittisen vakauden ja taloudellisen kehityksen tukeminen sen lähialueilla EU:n omien turvallisuus- ja taloustavoitteiden edistämiseksi. Tulevien EU:n jäsenmaiden osalta tavoitteena on helpottaa niiden liittymistä unioniin.

Euroopan unioni on osallistunut KIE-maihin (Keski- ja Itä-Euroopan maihin) ja IVY-maiden (Neuvostoliiton seuraajavaltioita) kehittämiseen niiden maantieteellisen läheisyyden sekä markkinatalouteen siirtymiseen vuoksi. EU avustaa maita mm. välittömällä tuella sekä lainoilla, jotka usein liittyvät Euroopan investointipankin (EIB) tai Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin (EBRD) rahoitusohjelmiin. Lisäksi rahoitusta koordinoidaan alueellisten rahastojen kautta. Keskeinen merkitys on ollut myös EU-maiden kansallisilla yhteistyövaroilla, joiden avulla on voitu joustavasti tukea ja saattaa alkuun laajempia EU-rahoitteisia toimenpiteitä.

Phare- ja Tacis-ohjelmat luotiin 1990-luvulla. Phare-ohjelmalla rahoitetaan pääasiallisesti KIE-maihin suuntautuvia hankkeita ja Tacis-ohjelmalla tuetaan IVY-maita. Rajayhteistyötä puolestaan edistetään INTERREG- ja CBC-ohjelmilla. Vuonna 2000 Phare-ohjelmaa täydentämään tuli kaksi uutta EU-rahoitusinstrumenttia, joilla

tuetaan KIE-maiden liittymistä unioniin: ISPA-ohjelma ympäristö- ja liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen sekä maatalouspoliittinen Sapard-ohjelma.

Phare-ohjelmalla rahoitetaan hallinnon ja instituutioiden kehittämistä sekä sellaisia investointeja, jotka jäävät ISPA- ja Sapard-ohjelmien ulkopuolelle. ISPA toimii EU:n köyhimpien jäsenmaiden koheesiorahastojen³³⁾ tapaan.

9.1.2 Ohjelmat

Vuoden 2000 alusta käynnistynyt ISPA-ohjelma³⁴⁾ on Euroopan unionin rakennepolitiikan väline, jolla edistetään tulevien EU-jäsenmaiden liittymisvalmisteluja vuosina 2000 - 2006. ISPA on suunnattu KIE-maille (Bulgaria, Latvia, Liettua, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Tšekin tasavalta, Unkari ja Viro).

ISPA jakaa miljardi euroa vuosittain tuleville EU-jäsenmaalle ympäristöinfrastruktuurin ja liikenneverkkojen kehittämiseen. Tavoitteena on, että tulevat EU-jäsenmaat pystyvät täyttämään yhteisön ympäristölainsäädännön vaatimukset ja sekä infrastruktuuria koskevat tavoitteet. Rahoitus jakaantuu tasan ympäristö- ja liikennesektoreiden kesken.

SAPARD-ohjelma tukee ja rahoittaa maatalouden ja maaseudun kehittämiseen liittyviä kansallisia toimia tulevissa jäsenmaissa vuosina 2000–2006, kuitenkin vain EU:n liittymiseen

33) vuonna 1993 perustettu solidarisuusrahoitus neljän köyhimmän EU-jäsenvaltion Kreikan, Portugalin, Irlannin ja Espanjan tukemiseksi.

34) Instrument for Structural Policies of Pre-Accessions

saakka. SAPARD-tuen tarkoituksena on edistää yhteistä maatalouspolitiikkaa ja maaseudun kestävä kehittäminen. Ohjelmassa rahoitettavia toimenpiteitä ovat mm. kylien kunnostaminen ja kehittäminen sekä maaseudun kulttuuriperinnön suojeleminen ja säilyttäminen. Tukea myönnetään hakijamaiden laatimien kehittämissuunnitelmien mukaisiin hankkeisiin. Sapard -ohjelman vuosibudjetti on noin 520 miljoonaa euroa ja sen hallinnoinnista vastaa maatalouden pääosasto.

Tulevien jäsenmaiden kansallisissa SAPARD-kehittämissuunnitelmissa metsätalouden osuus myönnettyistä varoista on ollut yhteensä 5 % eli 168 milj. euroa, mikä on muutama prosentti nykyisen EU:n 15 jäsenmaan metsätalouteen kohdennetusta EMOTR-rahaston tuista kaudella 1994–1999. Kaudella 1994–1999 EU:n nykyiset jäsenvaltiot käyttivät metsätalouteen arviolta prosentin EMOTR-rahastoista maksetuista kokonaistuuksista. Tästä summasta kuitenkin suurin osa oli muuta kuin SAPARD-ohjelman kaltaista kehittämistukea.

Tulevat jäsenmaat suunnittelevat kohdistavansa EU:n SAPARD-rahoitusta metsätalouteen varsin eri tavoin. Uusien jäsenmaiden omien ohjelmaesitysten perusteella joidenkin maiden ohjelmassa metsätalouteen ei ole kohdennettu lainkaan SAPARD-tukea ja eniten metsätalouteen kohdistaisivat SAPARD-tukea eteläisimmät maat. Useimpien maiden suunnitelmissa tukea kohdennetaan metsätyöhön, mutta myös metsänomistajien koulutukseen, metsänomistajayhdistysten kehittämiseen, metsäteiden rakentamiseen ja taimitarhojen perustamiseen. Koska metsiin liittyviä toimenpiteitä voidaan rahoittaa myös muista kuin metsätalouden toimenpidekokonaisuuksista, metsätalouteen kohdennettava osuus SAPARD-rahoituksesta voi nousta yli 5 %:n. Käytännössä tukien saaminen edellyttää tulevissa jäsenmaissa riittävien hallintojärjestelmien luomista, mihin liittyvät ongelmat ovat toistaiseksi hidastaneet tu-

kien hyödyntämistä. Lopullista arviota tukien käytöstä ei ole mahdollista tehdä ennen kuin ohjelmakauden jälkeen.

Vuonna 1989 käynnistetty **Phare-ohjelma**³⁵⁾ oli alun perin tarkoitettu Puolan ja Unkarin elinkeinoelämän jälleenrakentamiseen. Ohjelmaa on kuitenkin laajennettu kattamaan Keski- ja Itä-Euroopan maista Bulgaria, Latvia, Liettua, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Tšekin tasavalta, Unkari ja Viro. Phare -ohjelma pyrkii helpottamaan KIE-maiden taloudellista ja sosiaalista siirtymäkaudesta sekä tukemaan niiden liittymistä Euroopan unioniin esimerkiksi yksityissektorin ja julkissektorin kehittämiseen, opetukseen ja koulutukseen sekä maatalouteen ja ympäristöön liittyvien kehittämissuunnitelmien kautta. Phare -ohjelmaa hallinnoi laajentumisasioiden pääosasto.

Vuosina 2000–2006 Phare -ohjelmassa keskityttiin vahvistamaan hakijamaiden hallinnollista ja institutionaalista toimintakykyä, ja rahoittamaan investointeja liittyen etenkin ympäristöön, ydinturvallisuuteen, turvalliseen liikkumiseen, työturvallisuuteen, elintarvikkeiden markkinointiin, kuluttajainformaatioon, ja tuotantoprosessien hallintaan. Pharen vuosibudjetti on runsaat 1,5 miljardia euroa. Phare-ohjelmaan sisältyy kansallisia, monikansallisia, alueellisia ja horisontaalisia ohjelmia.

Pharesta irrotettu CARDS-ohjelma edistää markkinatalouteen siirtymistä ja demokratiakemistä Albaniassa, Bosnia-Herzegovinassa ja Makedoniassa.

Tacis-ohjelma³⁶⁾ on teknisen avun ohjelma, joka aloitettiin 1991. Ohjelma on suunnattu entisen Neuvostoliiton seuraajavaltioille eli IVY-maille (Armenia, Azerbaidžan, Valko-Venäjä, Georgia, Kazakstan, Kirgiisia, Moldova, Venäjä, Tadžikistan, Turkmenistan, Ukraina ja Uzbekistan) ja Mongolialle. Ohjelman tarkoituksena on

35) Poland and Hungary Assistance with Restructuring the Economy

36) Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States

edistää Euroopan unionin ja tuensaajamaiden välisiä taloudellisia ja poliittisia suhteita. Ohjelman avulla helpotetaan kohdemaiden siirtymistä demokratiaan ja markkinatalouteen sekä edistetään niiden integroitumista kansainväliseen taloudelliseen järjestelmään. Yhteistyön perustana ovat Euroopan unionin ja kohdemaiden välillä solmitut kumppanuus- ja yhteistyösopimukset (PCA). Tacis-ohjelmaa toteutetaan kohdemaiden muiden kansallisten ohjelmien puitteissa ja myös yhteistyössä muiden kansainvälisten rahoittajien ohjelmien kanssa.

Ohjelmakaudella 2000–2006 Tacis-ohjelma on jakautunut seuraaviin aihealueisiin: 1) institutionaalisten, oikeudellisten ja hallinnollisten uudistusten tukeminen, 2) yksityissektorin ja talouskehityksen tukeminen, 3) markkinatalouteen siirtymisestä aiheutuvien sosiaalisten seurausten lieventämiseen tarvittavien toimenpiteiden tukeminen, 4) infrastruktuurin kehittäminen, 5) ympäristönsuojelun ja luonnonvarojen hoitamisen tukeminen sekä 6) maaseudun kehittäminen. Kansallisiin Tacis-ohjelmiin näistä voidaan valita kulloinkin vain kolme aihealuetta. Tacis-ohjelman vuosibudjetti on noin 450 miljoonaa euroa vuosina 2000–2006.

Tacis-rahoitusta on käytetty metsätalouden ja metsien käytön kehittämiseen mm. Venäjällä. Painopisteenä on ollut kestävä metsätalous sekä kansallispuistojen ja niihin liittyvien pk-yritysten toiminnan kehittäminen. Tacis-ohjelman painopisteiden mukaisesti metsätalouden hankkeita tulisi valmistella osana laajempia kokonaisuuksia, joita ovat esimerkiksi maaseudun kehittäminen, pk-yritysten toimintaedellytysten parantaminen, informaatiotekniikka, metsäluonnon monimuotoisuuden ja monikäytön edistäminen, sekä kestävä kehitys mukaan lukien vaihtoehtoiset energiamuodot.

Suomen yhteistyö Baltian maiden kanssa on saanut uusia muotoja niiden valmistautuessa EU-jäsenyyteen. Painopiste on ollut jäsenyyttä valmistelevien toimenpiteiden tukeminen metsätalo-

udessa. Baltian maiden metsäsektorilla on vielä runsaasti kehittämispotentiaalia, minkä vuoksi Suomen aktiivisuus alueella on myös tärkeää. Myös EU-jäsenyyden jälkeen toimiva yhteistyö Baltian maiden kanssa on tärkeää EU:n oman rahoituksen kohdistamiseksi metsäsektorille.

Suomi tukee omien lähialueidensa säilymistä Luoteis-Venäjällä EU:n lähialueiden rahoitusohjelmien painopistealueina. Lisäksi pyritään siihen, että asetettaessa EU:n eri rahoitusohjelmien painopistealueita, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä metsätalouden kehittäminen huomioidaan mahdollisimman hyvin.

Tavoitteiden saavuttamiseksi tulee kehittää yhteistyöverkostoja, joiden kautta voidaan nykyistä paremmin vaikuttaa EU:n rahoitusohjelmien valmisteluun. Aktiivista kansainvälisten rahoituslaitosten ja EU:n ohjelmien kanssa koordinoitua kahdenvälistä yhteistyötä pidetään yllä Suomen lähialueilla, jotta voidaan vaikuttaa EU:n rahoitusohjelmien sisältöön ja toteuttajavalintoihin. Lisäksi Suomen tulee yleisellä tasolla ylläpitää Suomen Venäjään ja Baltiaan liittyvää asiantuntemusta.

9.2 EU:N POHJOINEN ULOTTUVUUS

EU:n Pohjoisen ulottuvuuden käsite syntyi vuonna 1994 Suomen, Ruotsin ja Norjan valmistautuessa EU:n liittymistä koskeviin kansainvälistyksiin. Suomen aloite esitettiin virallisesti syyskuussa 1997. Suomi kiinnitti unionin jäsenmaiden sekä komission huomion yhtäältä Pohjois-Euroopan tarjoamiin mahdollisuuksiin ja toisaalta erilaisiin haasteisiin. Unionin ja Venäjän välisellä yhteistyöllä haluttiin edistää vakautta, kestävä kehitystä ja myönteistä kanssakäymistä. Vertailukohtana pidettiin unionin Välimeriyhteistyötä.

Pohjoisella ulottuvuudella tarkoitetaan yhteistyötä EU:n pohjoisimmilla alueilla Venäjän,

Baltian maiden ja Puolan kanssa. Maantieteellisesti pohjoinen ulottuvuus tarkoittaa aluetta, joka rajoittuu lännessä Islantiin, idässä Luoteis-Venäjään, pohjoisessa Norjan-, Barentsin- ja Karanmeriin ja etelässä Itämeren etelärannikolle.

EU:n Pohjoisen ulottuvuuden ministerikonferenssissa marraskuussa 1999 hyväksyttiin puheenjohtajan päätelmät, joissa mm. todettiin pohjoisten luonnonvarojen kestävän ja ympäristöystävällisen hallinnon olevan väline teollisen kehityksen edistämiseksi. Ulkoministerit ja Eurooppa-neuvosto vahvistivat kesäkuussa 2000 EU:n ulkoisten ja rajat ylittävien politiikkojen pohjoista ulottuvuutta koskevan toimintaohjelman vuosille 2000–2003 (N:o 941/00, 14.6.2000). Toimintaohjelmassa määriteltiin tavoitteet eri sektoreille, kuten esimerkiksi ympäristö ja luonnonvarat, oikeus- ja sisäasiat, kauppa ja investointien edistäminen, kansanterveys, energia, liikenne, tietoyhteiskunta, ydinturva, tiede ja tutkimus ja rajat ylittävä yhteistyö.

Pohjoisen ulottuvuuden toteutuksessa korostetaan alueellisten jo olemassa olevien rakenteiden hyödyntämistä. Pohjoinen ulottuvuus ei ole rahoitusohjelma, vaan toimintaohjelmaa toteutetaan olemassa olevien EU:n rahoitusinstrumenttien avulla (esimerkiksi TACIS, INTERREG, PHARE, ISPA, SAPARD, LIFE ja rakennerahastot). Vastuu toimintaohjelman toteuttamisesta on ensisijaisesti komissiolla ja lisäksi ohjelman toimeenpanoon vaikuttaa EU:n puheenjohtajamaa.

Metsätalouden osalta toimeenpanossa ovat olleet keskeisessä asemassa *Itämeren neuvosto*, *Barentsin euroarktinen neuvosto*, *Itämeren alueen kestävän kehityksen ohjelma - Baltic 21* sekä *Arktinen neuvosto*. Barentsin euroarktisen neuvoston puitteissa valmisteltiin pohjoisen metsäsektoriohjelma. Ohjelman tavoitteena on edistää laajapohjaista yhteistyötä ja tiedonvaihtoa pohjoisen ulottuvuuden alueella. Ohjelma painottaa taloudellisten ja ekologisten näkökohtien lisäksi metsäsektorin sosiaalisia ulottuvuuksia ja erityi-

sesti metsätalouden merkitystä harvaanasutuilla alueilla. Ohjelman toteuttamista varten perustettiin Barentsin taloustyöryhmän yhteyteen pysyvä metsätyöryhmä. Pohjoismainen ja eri maiden oma lähialueyhteistyö sekä kahdenväliset suhteet tukevat ja täydentävät osaltaan Pohjoisen ulottuvuuden ohjelmaa ja sen toteutusta.

Pohjoisen ulottuvuuden ensimmäinen toimintaohjelma umpeutui vuonna 2003. Toinen toimintaohjelma hyväksyttiin 17.10.2003. Uuden toimintaohjelman painopistealueet liittyvät mm. talouteen, inhimillisiin voimavaroihin, ympäristöön ja luonnonvarojen käyttöön. Suomen kannalta Pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelma tarjoaa tärkeän vaikutuskanavan edistää tärkeitä alueellisia ja kansallisia hankkeita. Pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman mukaisella yhteistyöllä edistetään maiden keskinäistä kanssakäymistä ja sillä on keskeinen rooli unionin itälaajentumisen valmistelussa.

EU on ryhtynyt pohjoiseen yhteistyöhön myös transatlanttisten partnerien Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa Suomen puheenjohtajuuskaudella hyväksytyjen yhteisten julkilausumien nojalla. Suomen näkökulmasta on tähdellistä, että tämä pohjoisen ulottuvuuden tärkeä elementti säilyy ja konkretisoituu. Arktisen neuvoston puheenjohtajamaana vuosina 2000–2002 Suomi on edistänyt pohjoisen ulottuvuuden ns. arktista ikkunaa. Arktisen neuvoston puitteissa järjestettiin Rovaniemellä kansainvälinen ns. metsänrajaseminaari, jossa käsiteltiin metsätaloutta ja metsien monikäyttöä pohjoisilla arktisilla alueilla. Barentsyhteistyön kautta Kanada on osallistunut pohjoisten alueiden metsiä käsittelevään yhteistyöhön.

Jatkossa on pyrittävä vakiinnuttamaan Pohjoisen ulottuvuuden käsite osaksi EU:n aluepolitiikkaa ja turvattava sen toteuttamiseksi riittävät resurssit. Suomen kannalta on tärkeää ylläpitää EU:n tasolla pohjoisten alueiden aktiivista yhteistyötä myös laajentumisen jälkeisessä tilanteessa. Uudet jäsenmaat luovat uuden EU:n itä-

rajan Venäjän ja muiden entisen Neuvostoliiton osista muodostuneiden valtioiden kanssa.

Metsien ja luonnonvarojen kestävän hoidon ja käytön merkitystä hyvinvoinnin perustana EU:n pohjoisilla alueilla ja erityisesti Luoteis-Ve-

näjällä tulee korostaa myös Pohjoisen ulottuvuuden uuden toimintaohjelman (2004–2006) toteutuksessa. Myös valittujen painopistealueiden toteuttamiseen ja avainhankkeiden resurssien riittävyteen tulee panostaa.

10 KANSAINVÄLINEN METSÄPOLITIikka JA EU

10.1 EU TOIMIJANA KANSAINVÄLISESSÄ METSÄPOLITIIKASSA

Euroopan tasolla pidettäviin metsäasioita käsitteleviin kokouksiin, kuten Euroopan metsäministerikonferensseihin ja niiden valmistelukokouksiin sekä FAO:n alueellisiin metsäkokouksiin, EU:n jäsenmaat osallistuvat pitämällä niissä omat puheenvuoronsa. Jäsenmaiden rinnalla myös komissio osallistuu näihin kokouksiin. Komission pitämät puheenvuorot yleensä koskevat EU:n rahoittamia ja tekemiä toimenpiteitä.

Maaailmanlaajuisissa kokouksissa, kuten FAO:n metsäkomiteassa (COFO) sekä kansainvälisten sopimusten yhteydessä käytävissä kokouksissa tai niihin verrattavissa prosesseissa, kuten ilmasto-, biodiversiteetti- ja aavikoitumisopimusta käsittelevissä kokouksissa ja YK:n metsäfoorumin (UNFF) istunnoissa, esitetään jäsenmaiden ja komission yhteiset kannat neuvoteltavana oleviin kysymyksiin. EU:n käyttämä toimintamalli yhteisistä puheenvuoroista on yleisesti käytössä ja hyväksytty. Sen puitteissa toimitaan myös metsiin liittyvissä kokouksissa, vaikka EU:lla ei omaa metsiä koskevaa politiikkaa olekaan.

EU:n kannat ja puheenvuorot valmistellaan EU-kokouksissa ennen varsinaista kansainvälistä kokousta. Päälinjoista päätetään yleensä EU:n ministerineuvoston päätelmissä. Puheenvuorojen valmistelu jatkuu yleensä varsinaisten neuvottelujen aikana. EU:n puheenjohtajamaa huolehtii kantojen ja puheenvuorojen koordinoinnista sekä pitää puheenvuorot EU:n jäsenmaiden ja komission puolesta. Joissakin kokouksissa EU käyttää ainoastaan yhteisiä puheenvuoroja. Toisissa kokouksissa, kuitenkin, EU aloittaa pitämällä ensin yhteisen puheenvuoron, jota jäsen-

maat voivat sitten täydentää omilla kansallisilla puheenvuoroillaan.

Yhteisillä puheenvuoroilla EU:n painoarvo nousee kansainvälisissä neuvotteluissa. EU:n yhteinen koordinaatio voi auttaa perehtymään asioihin ajoissa ennen varsinaista kokousta. EU:n sisältä löytyy runsaasti asiantuntemusta ja jäsenmaiden välillä käydyt pohjustavat keskustelut ja mahdolliset EU:n aloitteet hyödyttävät myös varsinaisia neuvotteluita. Toisaalta yhteisten kantojen koordinointi vie paljon aikaa ja resursseja. Yhteisten kantojen vuoksi EU:n on vaikea olla neuvotteluissa joustava, koska mahdolliset uudet tilanteet vaativat jäsenmaiden kantojen varmistamista. EU:n laajeneminen ja muut EU:n muutostekijät vaikuttanevat yhteisen kannan muodostamiseen jatkossa.

Kansainvälisen ympäristö- ja metsäpolitiikan painoarvo on kasvanut voimakkaasti 1990- ja 2000-luvulla. Esimerkiksi työ YK:n metsäfoorumissa (UNFF) sekä ilmasto- ja biodiversiteettisopimukset vaikuttavat enenevästi EU:n metsäpolitiikkaan velvoittamalla EU:n toteuttamaan monenkeskisissä neuvotteluissa päätettyjä asioita.

Suomen tavoite on kasvattaa edelleen asemaansa keskeisenä vaikuttajana ja asiantuntijana kansainvälisessä ja EU:n sisäisessä metsä- ja ympäristöpoliittisessa keskustelussa.

Niissä kansainvälisissä metsiin liittyvissä neuvotteluissa, joissa EU on sopimus- tai neuvotteluosapuolena, Suomi pyrkii siihen, että EU:lle muodostuu yhteinen linja keskeisistä asiakohdista. Tavoitteena on, että yhteiset kannat ovat mahdollisimman pitkälle Suomen tavoitteiden mukaisia.

Suomen kantojen kansallista valmistelua kansainvälisiin metsäkokouksiin tulee jatkaa laaja-pohjaisena. Suomen kannan määrittelyssä tulee tarvittaessa käyttää sekä tutkimusta että ministeriöryhmän kannanottoja, jotta Suomen kanta on vahvasti perusteltu ja delegaatioiden sisäinen työskentely yhtenäistä. Sidosryhmien osallistuminen kansainvälisiin kokouksiin tulee mahdollistaa myös jatkossa.

10.2 KANSAINVÄLISEN METSÄPOLITIIKAN VAIKUTUS EU-TASOLLA JA KANSALLISESTI

Maailmanlaajuiset neuvottelut käydään yleensä strategisella tasolla. Kuitenkin kansainvälisten neuvottelujen tulokset voidaan tuoda nopeasti EU:n ympäristöpolitiikkaan ja lainsäädäntöön. Sitä kautta ne tulevat myös kansalliseen päätöksentekoon. Esimerkiksi noin 90 % Suomen ympäristölainsäädännöstä on yhteisölainsäädäntöä.

Kansainvälisistä ympäristösopimusneuvotteluista ovat seuranneet esimerkiksi Euroopan yhteisön biodiversiteettistrategia (1998), EU:n ilmastonmuutosohjelma (ECCP, 2000) sekä EU:n kuudes ympäristöohjelma (2001). Nämä strategiat käsittelevät myös metsätalouteen liittyviä asioita kuten metsäsertifiointia ja laittomien hakuiden ongelmia. EU:n ilmastonmuutosohjelma on prosessiluontoinen, jonka puitteissa uusia asioita otetaan toistuvasti käsittelyyn EU-tasolla.

YK:n kestävän kehityksen erityisistunnon (WSSD) Johannesburgissa syyskuussa 2002 hyväksytyssä toimintasuunnitelmassa mainittiin erityisesti laittomien metsätuotteiden kaupan estäminen. EU:n komission toukokuussa 2003 julkaisemassa ns. FLEGT-tiedonannossa (ks. kapale 5.4.4) hahmotellaan EU-tasolla mahdollisia toimenpiteitä laittomien metsätuotteiden kaupan estämiseksi. Johannesburgin toimintasuunnitelmassa on myös tavoite vähentää merkittävästi biodiversiteetin laskua vuoteen 2010 mennessä.

EU:n päätöksenteossa komissiolla on aloitteentekooikeus, mikä vaikuttaa ratkaisevasti siihen, mitä asioita kansainvälisistä sopimuksista tuodaan EU-tasolle. Kansainväliset sopimukset antavat komissiolle toimivaltaa, jonka perusteella se suuntaa toimintaansa. Kansainväliset maailmanlaajuiset sopimukset voidaan huomioida myös suoraan kansallisessa lainsäädännössä, strategioissa ja ohjelmissa.

10.3 EU JA ILMASTOSOPIMUS

10.3.1 EU:n toiminta ja tavoitteet ilmastopopimusneuvotteluissa

EU:n tavoitteena on ollut ilmastomuutoksen todellinen hillitseminen, mihin on pyritty edistämällä ilmastomuutoksen puitesopimuksen (UNFCCC) toimeenpanoa ja sen alaisen Kioton pöytäkirjan ratifiointiprosessia ja sen voimaantuloa. Euroopan yhteisö ja EU:n kaikki jäsenmaat ovat ratifioineet Kioton pöytäkirjan toukokuussa 2002. Myös monet muut sopimusosapuolet ovat saattaneet ratifiointiprosessin päätökseen. Vuoden 2004 keväällä jo 122 sopimusosapuolta on vahvistanut liittyvänsä pöytäkirjaan. Pöytäkirja tulee voimaan, kun sen on ratifioinut vähintään 55 ilmastopimuksen osapuolta. Mukana on oltava niin monta teollisuusmaata (eli ns. I liitteen maata), että niiden yhteenlasketut hiilidioksidipäästöt olivat vähintään 55 % I liitteen maiden hiilidioksidipäästöjen kokonaismäärästä vuonna 1990. Vuoden 2004 keväällä pöytäkirjan ratifioineiden maiden joukossa oli ns. I liitteen osapuolia niin, että kriittinen prosenttiluku oli 44,2. Koska Yhdysvallat on ilmoittanut jäävänsä Kioton pöytäkirjan ulkopuolelle, Venäjän ratifiointi on välttämätön pöytäkirjan voimaantulolle.

Vaikka Kioton pöytäkirja ei ole vielä astunut voimaan ja sen ensimmäinen sitoumuskausi koskee vuosia 2008–2012, on kansainvälisissä neuvotteluissa noussut esille jo vuoden 2012 jälkeis-

tä aikaa koskevien neuvottelujen aloittaminen. Neuvotteluista ennakoitaan vaikeita ja niiden arvioidaan vievän vuosia. Sen vuoksi esimerkiksi EU on pitänyt tärkeänä, että ne käynnistyisivät mahdollisimman pian Kioton pöytäkirjan astuttua voimaan.

Kioton pöytäkirja velvoittaa EU-maita vähentämään päästöjään yhteensä 8 % vuoden 1990 tasosta viisivuotiskaudella 2008–2012. EU:n velvoitteen täyttäminen tulee komission arvion mukaan vaatimaan määrätietoisia toimia, mutta se on mahdollista. Kioton pöytäkirjan 4 artiklan mukaan osapuolet voivat sopia yhteisestä päästövähennysten toteuttamisesta. Euroopan yhteisö hyödyntää tätä artiklaa. Kaikkia EY:n jäsenmaita koskeva 8 %:n päästöjen vähennysvelvoite on EU:n sisäisellä päätöksellä jaettu uudelleen jäsenmaiden kesken ns. taakanjakosopimuksella. Taakanjakosopimus on vahvistettu juridisesti ratifioinnin yhteydessä. Laajeneminen ei vaikuta tähän sisäiseen taakanjakosopimukseen. EY:n sisäisen taakanjaon mukaan Suomen on ensimmäisen velvoitekauden aikana vakautettava päästönsä vuoden 1990 tasolle (0 %:n vähennys). Jäsenvaltiot voivat itse valita toimet ja keinot, joilla yhteisön määrittelemät tavoitteet ja linjaukset toteutetaan kansallisella tasolla. Kansallisia toimia täydennetään kuitenkin yhteisötason toimin, joita komissio valmistelee Euroopan ilmastonmuutosohjelman (ECCP) avulla (tarkemmin 10.3.2).

EU:lla on ollut keskeinen rooli ilmastopoliittisissa neuvotteluissa. EU:n huolellisesti valmistellut kannanotot ovat edistäneet neuvottelutulosten syntymistä. Neuvottelujen ajaututtua kriisiin Yhdysvaltojen hallinnon kielteisen kannan vuoksi EU:n aktiivisella diplomatialla oli todennäköisesti ratkaiseva vaikutus prosessin pitämisessä raiteillaan.

Ympäristöneuvosto päättää yhteisön kannoista kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa. Neuvostoon asiat valmistellaan neuvoston kansainvälisten ympäristöasioiden ilmastoryhmässä. Sen

tukena toimii eri asiakokonaisuuksia, kuten nielukysymyksiä, käsitteleviä asiantuntijaryhmiä, jotka koostuvat jäsenmaiden ja komission asiantuntijoista.

Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa EU on ajanut todellista ympäristövaikuttavuutta, painotusta kotimaassa toteutettaviin päästövähennyksiin sekä päästökaupan luotettavaa seuranta- ja toimeenpanon valvontaa. Ilmastopoliittisen ”yhteisten mutta eriytettyjen vastuiden periaate” on hyväksytty niin, että on katsottu, että tässä alkuvaiheessa painopisteen tulee olla teollisuusmaissa tapahtuvilla päästövähennyksillä. Kehitysmaiden sitoutumista ja valmiutta ilmastotoimiin on pidetty tärkeänä. Tätä on vahvistettu muun muassa tukemalla Maailman ympäristörahan (GEF) kautta rahoitettavia hankkeita kehitysmaissa.

Suomen neuvottelukannoista päätetään yleisen EU-päätöksenteon mukaisessa järjestyksessä hallituksen EU-ministerivaliokunnassa. Kannat valmistellaan ympäristöministeriön asettamassa ministeriöiden välisessä ilmastotyöryhmässä. Ympäristöministeriö on perustanut myös laajapohjaisen ilmastofoorumin, jonka tehtävänä on käsitellä yleisiä kansainvälisiä ilmastokysymyksiä, edistää ilmastopolitiikan toteutumista Suomessa, lisätä tietoisuutta ilmastokysymyksissä sekä tehdä aloitteita tutkimus- ja selvitystarpeista. Kioton pöytäkirjan kansallista toimeenpanoa varten asetettiin vuonna 1999 edelleen toimivat Kioto-ministerityöryhmä ja sen alainen kauppa- ja teollisuusministeriön vetämä ns. Kioto-yhdysverkko, joka koordinoi kansallisen ilmastostrategian valmistelua ja toimeenpanoa eri ministeriöiden välillä.

Suomi on tukenut EU:n yleistavoitetta ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Keinojen osalta Suomi on ajanut selkeyttä, yksinkertaisuutta ja kustannustehokkuutta sekä kannattanut ratkaisuja, joilla edistetään pöytäkirjan laajaa ratifiointia ja voimaantuloa. Erityisesti Suomi on vaikuttanut EU:n nielukantoihin, koska asia on ol-

lut Suomelle tärkeä ja koska Suomella on ollut siitä erityistä asiantuntemusta.

Hiilinielueiksi kutsutaan prosessia, jossa hiilidioksidia sitoutuu ilmakehästä muun muassa metsiin ja muuhun kasvillisuuteen, maaperään ja meriin. Nieluihin kohdistuvilla toimenpiteillä voidaan vaikuttaa ilmakehän kasvihuonekaasupitoisuuksiin, ja siksi nielut on sisällytetty osaksi ilmastomuutoksen hidastamiseen pyrkivää kansainvälistä toimintaa. Nielujen enimmäiskäytölle on määrätty rajoitukset. Kioton pöytäkirjan piiriin kuuluvat nielutoimet perustuvat pöytäkirjan artikloihin 3.3 ja 3.4. Pöytäkirjan 3.3 artiklan mukaiset nielutoimenpiteet (metsitys, uudelleen metsittäminen ja metsänhävitys) tulee sisällyttää osapuolen kasvihuonekaasutaseeseen, mutta 3.4 artiklan mukaiset nielutoimenpiteet (metsänhoito, maatalousmaan hoito ja kasvillisuuden palauttaminen) ovat valinnaisia. Joustomekanismin tarkoitus on lisätä toimeenpano- ja kustannustehokkuutta. Joustomekanismeja ovat yhteistoteutus (JI), päästökauppa (ET) sekä kehitysmaissa toteutettava puhtaan kehityksen mekanismi (CDM). Osapuolten tulee kuitenkin merkittävässä määrin toteuttaa päästövähennyksensä kotimaisilla politiikoilla ja toimenpiteillä.

Kioton pöytäkirja jätti kuitenkin artiklojen 3.3 ja 3.4. toimeenpanon avoimeksi ja niitä koskevista toimeenpanosäännöistä muodostuikin yksi jatkoneuvottelujen vaikeimmista kysymyksistä. Asia ratkaistiin periaatteellisella tasolla yhdessä muiden avoimien kysymysten kanssa Bonnissa heinäkuussa 2001 pidetyssä ilmastopöytäkirjan kuudennen osapuolikokouksen jatkoistunnossa (COP6bis). Toimeenpanosäännöt kokonaisuudessaan sisältyvät saman vuoden marraskuussa COP7:ssä hyväksytyihin Marrakeshin sopimukseen. Lopullisesti säännöt hyväksytään Kioton pöytäkirjan astuttua voimaan pöytäkirjan ensimmäisessä osapuolikokouksessa.

Hiilinielut yleensä ja metsät erityisesti ovat olleet Suomelle tärkeitä ilmastopöytäkirjan neuvotteluissa. Ongelmana oli erityisesti 3.3 artiklan

muotoilu, jonka mukaan Suomen metsät ovat hiilidioksidin nettolähde, sillä maamme metsäpinta-ala on pienentynyt vuoden 1990 jälkeen. Marrakeshin sopimusten mukaan 3.3 artiklasta aiheutuva laskennallisen päästö voidaan kuitenkin korvata artiklan 3.4 toimien avulla. Marrakeshin sopimuksissa määriteltiin myös 3.4 artiklan hyväksyttävät lisätoimet (metsänhoito ja -käyttö, maatalousmaan hoito ja kasvillisuuden palauttaminen), niiden käytön rajat ja laskentäsääntöjen periaatteet. 3.4 artiklan mukaisilla metsänhoitotoimilla voi kompensoida 3.3 artiklan mukaisen mahdollisen päästöjen nettolähteen. Kompensoinnin jälkeen metsänhoitotoimista voi saada hyvitystä maakohtaiseen kattolukuun asti. Metsänhoidosta aiheutuvan nielun käytön rajausta perustuu pääsääntöisesti EU:n ajamaan laskentakaavaan paitsi Japanin ja Kanadan osalta, joiden ”kattolukua” nostettiin kansallisiin olosuhteisiin vedoten. Nielut voidaan sisällyttää CDM-hankkeisiin, mutta myös niiden käyttöä rajattiin kattoluvulla.

Suomi on pitänyt tärkeänä, että nielujen todellinen merkitys ilmakehän kasvihuonekaasujen sitomisessa tunnustetaan. Toisaalta Suomi on tukenut Kioton pöytäkirjan toimeenpanosääntöjä koskevissa neuvotteluissa EU:n pyrkimystä rajoittaa nieluilla saatavaa hyötyä suhteessa kasvihuonekaasupäästöjä vähentäviin toimiin. Suomi on pyrkinyt ensisijaisesti nielujen kokonaisuutta rajoitettavia sääntöjä laadittaessa ratkaisuihin, jotka kohtelevat eri osapuolia tasapuolisesti ja jotka muodostavat selkeän pohjan ilmastopöytäkirjan myöhemmälle kehittämiselle. Nielulaskennan sääntöjä kehitettäessä Suomi on edelleen vastustanut ehdottomasti ratkaisuja, jossa sitoumuskauden nieluvaraston muutosta verrattaisiin perusvuoden (1990) nieluvaraston muutokseen. Suomi on tukenut EU:n metsien osalta yleistä rajoitettavaa linjaa suhteessa ns. puhtaan kehityksen mekanismiin (CDM) sisällytettävii nieluhankkeisiin.

Nielut tulee ottaa huomioon myös ilmastopöytäkirjan alaisessa päästölaskennassa, mutta

Kioton pöytäkirja edellyttää huomattavasti yksityiskohtaisempaa ja laajempaa nielujen laskentaa kuin ilmastopimus. Kioton pöytäkirja ei kuitenkaan suoranaisesti määrittele, kuinka metseen sitoutuneen hiilen määrän muutokset tulisi sisällyttää kansalliseen hiilikirjanpitoon.

Osapuolten konferenssin päätöksen mukaan hallitusten välinen ilmastomuutospaneeli (IPCC) on kehittänyt metsien ja maatalousmaan hiilivarastojen ja päästöjen arviointia, mittaamista, seuranta ja raportointia koskevia menetelmiä. Tuloksista valmistui ns. hyvän käytännön ohjeisto.

10.3.2 EU:n toimenpiteitä

Vuonna 2000 komissio käynnisti Euroopan ilmastomuutosohjelman (ECCP), jonka puitteisissa komissio yhteistyössä jäsenvaltioiden, teollisuuden, kansalaisjärjestöjen ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa valmistelee esityksiä kasvihuonekaasuja vähentäväksi yhteisön toimenpiteiksi. Ohjelmassa on määritelty ja valmisteltu eri sektoreilla EU-tason yhteisiä ja yhteen sovitettuja politiikkoja ja toimenpiteitä, joiden avulla EU voi täyttää Kioton pöytäkirjan velvoitteet kustannustehokkaasti. Euroopan ilmastomuutosohjelma koostui ensimmäisessä vaiheessa (2000–2001) eri alojen työryhmistä, jotka käsitelivät Kioton mekanismeja, energiantuotantoa ja -kulutusta, liikennettä ja teollisuutta. Ohjelman ensimmäisen vaiheen loppuraportti julkaistiin kesäkuussa 2001. Siinä esitellään ja arvioidaan eri politiikkatoimia neljänkymmenen päästöjä vähentävän toimenpiteen avulla. Lokakuussa 2001 komissio listasi joukon ilmastopoliittisia toimenpiteitä, joita komissio aikoo lähivuosina esittää. Näitä ovat mm. sähkön ja lämmön yhteistuotannon sekä biopolttoaineiden käytön edistäminen ja julkisten hankintojen energiatehokkuuden lisääminen. Esillä olleita toimenpiteitä ei kuitenkaan vielä pidetty riittävinä Kioton velvoitteen täyttämiseen. Osana Euroopan il-

mastonmuutosohjelmaa komissio julkisti direktiiviehdotuksen EU:n sisäisestä päästökauppajärjestelmästä lokakuussa 2001. Direktiivi perustuu vuonna 2000 laadittuun Komission vihreään kirjaan kasvihuonekaasujen päästökaupasta Euroopan unionissa. Direktiivi tuli voimaan vuonna 2003.

ECCP:n vuonna 2002 käynnistyneessä toisessa vaiheessa perustettiin viisi uutta ryhmää: maatalous- ja maaperäkysymykset, metsä ja puutuotteet, ympäristöjärjestelmien hallinta ja energiatehokkuus, hankekohtaiset Kioton mekanismit ja F-kaasut. Toisen vaiheen loppuraportti valmistui huhtikuussa 2003. Raportissa kuvataan ensimmäisessä vaiheessa määriteltyjen toimenpide-ehdotusten toteuttamisen edistymistä ja siihen ei sisälly varsinaisesti uusia, ensimmäisessä vaiheessa mainitsemattomia esityksiä.

Päästökauppajärjestelmän tavoitteena on toteuttaa Kioton pöytäkirjan päästövähennysvelvoitteet kustannustehokkaasti. Direktiivi luo EU:n laajuiset markkinat päästöoikeuksille. Tavoitteena on muun muassa varmistaa, että EU:n alueelle ei syntyisi keskenään kilpailevia päästökauppajärjestelmiä eikä kaupan vääristymiä.

Kioton pöytäkirjaan sisältyy ns. joustomekanismeja, joista yksi on kansainvälinen päästökauppa. Kioton pöytäkirja mainitsee päästökaupan käyjinä sopimuspuolet, mutta Marrakeshin sopimus antaa sopimuspuolille mahdollisuuden valtuuttaa myös yrityksiä käymään päästökauppaa. EU:n mallissa päästökauppaa kävisivät nimenomaan yritykset. Direktiivin mukaan EU voi erillisillä sopimuksilla hyväksyä kolmansien maiden päästökauppajärjestelmien päästöoikeudet kaupankäynnin välineiksi. Tämä järjestely mahdollistaisi päästökauppajärjestelmän laajentamisen EU:n ulkopuolelle.

Direktiivin aikataulu on varsin kireä: vaatimukset olisi pitänyt panna täytäntöön jäsenmaissa viimeistään vuoden 2003 loppuun mennessä. Varsinainen päästökauppa alkaa vuonna 2005.

Varsinainen Kioton pöytäkirjan alaisen kansainvälisen päästökauppa alkaisi vuonna 2008.

Neuvosto kävi EY:n sisäistä päästökauppaa koskevasta direktiivistä suuntaviivakeskustelun vuoden 2001 joulukuussa, sai tilannekatsauksen maaliskuussa 2002 ja saavutti asiasta poliittisen yksimielisyyden (yhteisen kannan) joulukuussa 2002. Vuoden 2004 alkupuolella on valmistumassa päästökauppadirektiivin muutos, joka mahdollistaa Kioton hankemekanismeilla hankittujen päästöyksiköiden käytön EU:n päästökauppajärjestelmässä. Päästökauppadirektiivin kansallisesta valmistelusta vastaa YM:n asettama työryhmä. Valmistelun yhteydessä pidettiin seminaareja ja tuotettiin selvityksiä sekä järjestettiin laaja lausuntokierros.

EU:n kantoja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen on linjattu myös useissa EU:n strategioissa. EU:n kestävä kehityksen strategiassa ilmastonmuutoksen hillitseminen on nostettu keskeiseksi painopistealueeksi. Ilmastonmuutos on myös yksi EU:n kuudennen ympäristöohjelman neljäs ensisijaisesta toiminta-alasta. EU:n tutkimuksen kuudennen puiteohjelman ”kehitys, globaali muutos ja ekosysteemit”-painopistealueesta suunnataan 810 milj. euroa kestävien energijärjestelmien tutkimukseen. Tavoitteena on päästöjen, erityisesti kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, huoltovarmuuden parantaminen, uusiutuvien energialähteiden käytön lisääminen sekä eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyyn lisääminen.

Suomen tavoitteena on edistää Kioton pöytäkirjan voimaantuloa mahdollisimman pikaisesti, mutta samalla jo käynnistää avoin vuoropuhelu kaikkien sopimuspuolten kesken seuraavan sopimuskauden tavoitteista ja mahdollisista keinoista näihin pääsemiseksi. Suomelle hiilinielut met-

sissä ja puutuotteissa ovat jatkossakin erityisen mielenkiinnon kohde.

10.4 EU JA BIODIVERSITEETTISOPIMUS

10.4.1 EU:n toiminta ja tavoitteet biodiversiteettisopimusneuvottelujen

metsäasioissa

Metsäluonnon monimuotoisuus on osa laajempaa biologisen monimuotoisuuden käsitettä³⁹). Metsäluonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan metsässä elävien eliölaajien runsautta ja monipuolisuutta, kunkin eliölajin geneettisen perimän monipuolisuutta sekä erilaisten metsäisten elinympäristötyyppien runsautta ja monipuolisuutta.

Metsäasiat ovat vähitellen vahvistaneet asemansa biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen eli nk. biodiversiteettisopimuksen alaisessa työssä. Sopimuksen tavoitteena on maapallon ekosysteemien, eläin- ja kasvilajien sekä niiden sisältämien perintötekijöiden monimuotoisuuden suojeleminen, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä luonnonvarojen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen jako. Sopimuksen tavoitteena on sisällyttää biodiversiteetin ylläpito osaksi kaikkea luontoa muokkaavaa toimintaa eli myös mm. maa- ja metsätaloutta. Lisäksi sopimus kiinnittää huomiota tulokaslajeihin ja bioturvallisuuskysymyksiin. Sopimuksella on yli 180 osapuolta. Maat, Suomi mukaan lukien, ovat laatineet sopimukseen pohjautuen kansalliset biodiversiteettistrategiat, jossa myös metsät ovat yhtenä osana. Myös talousmetsien biodiversiteetin kestävä hoidon ja käytön kysymykset huomioidaan sopimuksessa.

---

39) Biologisella monimuotoisuudella tarkoitetaan kaikkea elävän luonnon vaihtelua. Siihen katsotaan sisältyvän eliölaajien sisäinen perinnöllinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus ja lukumäärä sekä ekosysteemien ominaisuuksien ja runsauden vaihtelu (YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin, UNCED, 1992 määritelmä).

Metsien biologista monimuotoisuutta käsitellään sopimuksen alla erillisinä työohjelmina. Ensimmäinen tutkimuspainotteinen työohjelma hyväksyttiin vuonna 1998. Nykyinen, Metsien biologista monimuotoisuutta koskeva laajennettu työohjelma (Expanded Programme of Work on Forest Biological Diversity) hyväksyttiin Haagissa vuonna 2002 pidetyssä sopimuksen 6. osapuolikokouksessa. Työohjelman noin 130 toimenpide-ehdotuksella tähdätään käytännön toimenpiteisiin, jotka tukisivat biodiversiteettisopimuksen tavoitteita metsäekosysteemeissä. Prioriteetit työohjelman eri toimenpide-ehdotuksille asettaa kukin maa itse.

Työohjelmassa ovat mukana sosio-ekonomiset kysymykset, metsälainsäädäntö, taloudelliset ohjaukset, hyvä hallinto ja metsäalan infrastruktuuriin liittyvät kysymykset. Ohjelman osat ovat

- Suojelu, kestävä käyttö ja hyötyjen jako,
- Institutionaalisesti ja sosioekonomisesti mahdollistava ympäristö, sekä
- Tieto, arviointi ja seuranta

Työohjelman yhtenä tavoitteena on luonnonkokonaisuuksien hoidon soveltaminen metsien hoidossa ja käytössä ja samalla selvittää tämän lähestymistavan suhdetta metsien kestäväan hoitoon ja käyttöön. Työohjelmassa ei ole kansainvälistä etusijaisjärjestystä vaan maat valitsevat prioriteettinsa omien kansallisten päätösten mukana. Johannesburgin toimintasuunnitelmasa (2002) korostetaan biodiversiteettisopimuksen laajennetun työohjelman toteuttamista.

EU:n tavoite on biodiversiteettisopimuksen tavoitteiden kanssa yhteneväisesti biodiversiteettikadon pysäyttäminen vuoteen 2010 mennessä. Suomi on omissa kannoissaan ja EU:n yhteisten kantojen valmistelussa korostanut mm. olemassa olevien kriteeri- ja indikaattoriprosessien tulosten hyödyntämistä, metsien biologista monimuo-

toisuutta, kestävä metsätaloutta ja kestävä kehitystä koskevan työn koordinoitua. Lisäksi Suomi on korostanut YK:n metsäfoorumia (UNFF) ja biodiversiteettisopimuksen toisiaan täydentävää roolia ja kansallisten metsäohjelmien roolia kansallista biologista monimuotoisuutta koskevilla strategioilla.

10.4.2 EY:n biodiversiteettistrategia

Komissio antoi helmikuussa 1998 ministerineuvostolle ja Euroopan parlamentille *Tiedonannon biologista monimuotoisuutta koskevasta Euroopan yhteisön strategiasta*⁴⁰⁾ (ns. biodiversiteettistrategia). Tämän pohjalta ympäristöministerineuvosto hyväksyi päätelmät komission tiedonannosta yksimielisesti kesäkuussa 1998 ja velvoitti komission laatimaan toimintasuunnitelmat strategian toteuttamiseksi.

EY:n biodiversiteettistrategia kattaa biodiversiteettisopimuksen aihealueet ja määrittelee yhteisön toimet sopimuksen kuudennen artiklan velvoitteiden täyttämiseksi. Yhteisön biodiversiteettistrategia on kehitetty neljän pääaiheen ympärille. Kussakin aiheessa korostetaan niitä erityistavoitteita, jotka on määrä saavuttaa toimintasuunnitelmien ja muiden toimenpiteiden yhteydessä. Tavoitteet perustuvat niihin biodiversiteettisopimuksen erityisvelvoitteisiin, jotka ovat yhteisön kannalta merkityksellisiä. Aihealueet ovat seuraavat:

- 1) Biologisen monimuotoisuuden suojelu ja kestävä käyttö
- 2) Perintöaineksen käytöstä aiheutuvien hyötyjen jakaminen
- 3) Tutkimus, yksilöinti, seuranta ja tiedonvaihto
- 4) Opetus, koulutus ja valistus

Strategian painopistealueita ovat luonnonvarojen suojelu, maatalous, kalatalous, metsät,

40) Communication of the European Commission on a European Community Biodiversity Strategy

aluepolitiikka, suojelu, energia, liikenne, matkailu sekä kehitys yhteistyötä ja taloudellista yhteistyötä koskevien toimintasuunnitelmien laatiminen.

Strategian toteuttamisen tueksi on laadittu yksityiskohtaisia biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä koskevia toimintasuunnitelmia. Toimintasuunnitelmat⁴¹⁾ laadittiin vuonna 2001 neljälle toimialalle: maatalous, luonnonvarojen suojelu, kalastus sekä talous- ja kehitys yhteistyö.

Biodiversiteettistrategian toteuttamiseksi laaditut toimialakohtaiset toimintasuunnitelmat ovat lähinnä suosituksia, jotka tulee ottaa huomioon päätöksiä tehtäessä. Varsinaista ohjelmaa toimintasuunnitelmien pohjalta ei tulla tekemään ainakaan kalataloudessa, vaan sen vaikutukset näkyvät suoraan päätöksenteossa. Myös maatalouden toimintasuunnitelma perustuu jo olemassa oleviin säädöksiin (esimerkiksi horisontaaliset säädökset, säädös maaseudun kehittämisestä (1257/1999/EY, säädökset geenivarjoista), joten varsinaista toimintaohjelmaa ei ole tarpeen laatia.

Neuvoston ad hoc - biodiversiteettityöryhmä valmistelee ja koordinoi jäsenmaiden kantoja biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen osapuolikokouksiin. Siellä keskustellaan ja jaetaan tietoa myös muista biodiversiteettiä koskevista kansainvälisistä prosesseista.

Suomi on osallistunut EU:ssa biodiversiteettisopimuksen toimeenpanon seurantaan ja EY:n biodiversiteettistrategian toteutukseen ja sen edelleen kehittämiseen lähinnä neuvoston ad-hoc -biodiversiteettityöryhmässä. Suomi on tukenut komission pyrkimystä koota tiedot Euroopan

biodiversiteetistä ja sen tilasta internetiin EC CHM-sivuille⁴²⁾.

Euroopassa on käynnissä useita metsien monimuotoisuutta eri näkökulmista selvittäviä tutkimushankkeita. BEAR-hankkeessa⁴³⁾ on listattu metsien monimuotoisuuden tunnuksia kasvillisuusvyöhykkeittäin sekä alueiden ja metsiköiden tasolla. BioAsses-hanke⁴⁴⁾ tähtää metsien monimuotoisuutta arvioivien työkalujen kehittämiseen. Sen lisäksi meneillään on tutkimushankkeita, joissa selvitetään kuinka kaukokartoitustekniikkaa soveltamalla voidaan alueellisesti havainnoida, tulkita ja seurata monimuotoisuuden teki- jöitä. Suomen EU-puheenjohtajakaudella tehdystä aloitteesta syntynyt epävirallinen European Platform for Biodiversity research strategy on foorumi eurooppalaisille tiedemiehille ja politiikantekijöille, jonka tavoitteena on viimeisimmän tutkimustiedon saattaminen osaksi politiikantekoprosesseja sekä Eurooppalaisen tutkimusalueen (European Research Area ERA) tukeminen.

Maa- ja metsätalousministeriö on käynnistänyt monimuotoisuuden tutkimusohjelman (Mosse 2003–2006) useiden muiden eri rahoittajatahojen kanssa. Metsien lisäksi ohjelma sisältää myös mm. maatalouteen ja kehitysmaiden biologiseen monimuotoisuuteen liittyviä osioita. Monimuotoisuuden tutkimusohjelma on suunnitella liittyy ns. ERA-NET -verkostoon. ERA-NET on yksi EU:n tutkimuksen kuudennen puiteohjelman (tutkimuksen kuudennesta puiteohjelmassa tarkemmin kappaleessa 7.1.1) rahoitusinstrumenteista pyrkii vahvistamaan Eurooppalaista tutkimusaluetta (ERA) tukemalla tutkimuksen rahoittajaorganisaatioiden verkostoitumista. Metsien biodiversiteettiin liittyvää tutkimusta tehdään myös ns. EU:n COST-tutkimusyhteis-

---

41) Komission tiedonanto neuvostolle ja euroopan parlamentille Biologista monimuotoisuutta koskevat toimintasuunnitelmat luonnonvarojen säilyttämisen, maatalouden, kalastuksen sekä talous- ja kehitys yhteistyön alalla KOM(2001) 162.

42) European Clearing-House Mechanism, EC CHM, <http://biodiversity-chm.eea.eu.int/>

43) Indicators for Forest Biodiversity in Europe (BEAR)

44) The Biodiversity Assessment Project (Bio-Asses)

työn puitteissa. COST tutkimusyhteistyötä käsitellään laajemmin kappaleessa 7.1.2. Lisäksi, Euroopan metsäinstituutti (EFI, European Forest Institute) tekee Euroopan-laajuista biodiversiteettiin liittyvää tutkimusta.

Suomen tavoitteena on, että EU:n poliittinen tavoite biodiversiteetin häviämisen pysäyttämisestä vuoteen 2010 mennessä koskee myös metsien biodiversiteettiä. Tähän tavoitteeseen pääseminen edellyttää toimia sekä metsien suojelun että kestävän metsätalouden osalta. Toimia valittaessa on otettava huomioon myös luonnonvarojen kestävän käytön näkökohdat.

10.5 EU:N TOIMINTA JA TAVOITTEET YK:N METSÄFOORUMISSA

Hallitusten välinen metsäpaneeli (Intergovernmental Panel on Forests, IPF) perustettiin vuonna 1995 Rio de Janeiron YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa (UNCED 1992) sovitujen metsäpäättösten toimeenpanon edistämiseksi. Tätä työtä jatkamaan perustettiin vuonna 1997 Hallitustenvälinen metsäfoorumi (Intergovernmental Forum on Forests, IFF) ja edelleen vuonna 2000 YK:n metsäfoorumi (United Nations Forum on Forests, UNFF). YK:n metsäfoorumin tarkoituksena on edistää hallitustenvälisen metsäpaneelin ja -foorumin toimenpide-ehdotusten täytäntöönpanoa ja seurata siinä tapahtuvaa edistymistä. Tavoitteiden mukaisten uusien investointien lisääminen kestäväan metsätalouteen edellyttää sekä julkisen että yksityisen sektorin innovatiivisia strategioita sekä tuottavuuden ja kannattavuuden parantamista. Tavoitteena on myös vähentää metsien kestämatöntä käyttöä ja ohjata kestävästi tuotettuja hyötyjä ja voittoja kestävän metsätalouden edistämiseen. Tavoitteiden saavuttamisessa keskeisessä asemassa on kansainvälinen rahoitusyhteistyö.

Metsäfoorumin toimintaa arvioidaan kokonaisuuudessaan vuonna 2005 metsäfoorumin vii-

dennessä istunnossa, jolloin tehdään myös päätös siitä, voidaanko neuvottelut maailmanlaajuisesta metsäsopimuksesta käynnistää.

Suomen kannanottoja YK:n metsäfooriumia varten valmistellaan Kansainvälisen metsäprojektin ministeriryhmässä, johon kuuluvat ulkoasianministeri, ulkomaan kauppaja kehitysministeri, maa- ja metsätalousministeri, ympäristöministeri sekä kauppaja teollisuusministeri. Suomi on painottanut kannanotoissaan IPF/IFF-toimenpidesuosituksen toteuttamisen tärkeyttä sekä maailmanlaajuisen metsäsopimuksen tarvetta kestävän metsätalouden edistämiseksi ja metsien suojelemiseksi. Suomi on pitänyt tärkeänä vahvistaa YK:n metsäfoorumin johtavaa roolia kansainvälisen metsäpolitiikan ohjauksessa ja koordinoinnissa. Myös kansallisten metsäohjelmien roolia metsäpolitiikan ohjaamisessa ja merkitystä köyhyyden vähentämisessä on korostettu.

EU:n ministerineuvosto (maatalousministerit) hyväksyivät EU:n toimintalinjaukset keväällä 2002 YK:n metsäfoorumin toista istuntoa varten. Neuvosto piti päätelmissään kokousta tärkeänä vaiheena kansainvälisen metsäsopimuksen päätavoitteiden, tarkoituksen ja keskeisten toimintojen täytäntöönpanon kannalta. Päätelmissä neuvosto kiinnitti huomiota niihin metsäalan kysymyksiin, joilla on yhteys kestäväan kehitykseen ja köyhyyden vähentämiseen, sekä metsien merkitykseen kyseisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Lisäksi neuvosto korosti metsälakien valvonnan ja hallinnon merkitystä laittomien hakkuiden ja siihen liittyvän kaupan torjumisessa sekä metsätalouden kehittämistä omarahoitukseksi pitkällä aikavälillä.

Periaatteessa voimassa olevat neuvoston päätelmät ottavat kantaa kansainvälisen metsäsopimuksen puolesta. Käytännössä kuitenkin vain harvat jäsenmaat tukevat sopimuksen aikaansaamista voimakkaasti ja avoimesti, kun taas erät jäsenmaat ovat alkaneet kyseenalaistaa sopimuksen tarvetta. Asiaan pitää muodostaa selkeä kanta ennen vuonna 2005 pidettävää metsäfooru-

min viidettä kokousta. Muiden asioiden osalta Suomi on hyvin saanut hyvin omat kantansa läpi EU-päätelmiin ja puheenvuoroihin.

Suomi tukee maailmanlaajuisen metsäsojmuksen aikaansaamista.

10.6 KEHITYSYHTEISTYÖ EU:SSA

10.6.1. EU:n kehitysmaapolitiikka ja kehitysyhteistyö

EU-maiden yhteisen kehitysyhteistyön toteutus kuuluu ns. EY-yhteistyön piiriin. Sen toimeenpanosta huolehtii EU:n komissio ja siitä käytetään nimitystä EY:n kehitysyhteistyö. Tämän lisäksi jäsenmailla, esimerkiksi Suomella, on edelleen myös omaa kehitysyhteistyötä. EU:n kehitysyhteistyöllä viitataan usein jäsenvaltioiden ja EY:n kehitysyhteistyön muodostamaan kokonaisuuteen.

EU vaikuttaa merkittävästi kansainvälisen kehitysyhteistyön suuntauksiin ja sisältöön. EU ja sen jäsenmaat ovat yhdessä maailman suurin kehitysavun antaja, ja EY on yksinäänkin kuudes maailman avunantajien listalla.

Osallistuminen EY:n kehitysyhteistyöhön on osa Suomen monenvälistä apua. EY:n kautta kanavoitava apu on viime vuosina ollut noin 13-17 prosenttia Suomen koko kehitysyhteistyöstä.

Jäsenmaiden kannalta osallistuminen EY:n kehitysyhteistyöhön merkitsee monenvälistä apua: jäsenmaa maksaa osuutensa avusta EY-budjettiosuuksina ja maksuina Euroopan kehitysrahastoon (EKR) ja voi vastaavasti vaikuttaa avun suuntaamiseen ja sisältöön EU:n päätöksentekomekanismien kautta.

EY-budjetista rahoitetaan EY:n apu Aasian, Latinalaisen Amerikan ja Välimeren alueen mail-

le sekä EY:n elintarvike- ja humanitaarinen apu. Lisäksi siitä rahoitetaan tiettyihin sektoreihin tai teemoihin liittyviä hankkeita, esimerkiksi ihmis-oikeus- ja ympäristöhankkeita.

Euroopan kehitysrahastosta rahoitetaan EY:n yhteistyötä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren alueen maiden kanssa. EY kanavoi apuaan myös kansalaisjärjestöjen kautta.

EY:n kehitysyhteistyön linjauksista päättää EU:n yleisten asiain ja ulkosuhteiden neuvosto (YAUN); Jäsenmaat vaikuttavat EY:n kehitysyhteistyön toimeenpanoon myös osallistumalla komissiota avustavien komiteoiden työskentelyyn. Komiteat antavat lausuntoja, joiden pohjalta komissio tekee toimeenpanoa koskevat päätökset. Jokaisella maantieteellisellä alueella on oma komiteansa, samoin esimerkiksi elintarvikeavulla ja humanitaarisella avulla.

EU:n kulloinenkin puheenjohtajamaa pystyy suuntaamaan neuvoston työskentelyä. Suomi painotti puheenjohtajakaudellaan ennen kaikkea ympäristökysymyksiä. Neuvosto valmisteli syksyllä 1999 kehitysyhteistyötä ja ilmastomuutosta koskevat päätelmät ja raportin siitä, miten ympäristökysymykset tulisi ottaa huomioon kaikessa EY:n kehitysyhteistyössä sekä hyväksyi metsäsektorin kehitysyhteistyötä koskevan päätöslauselman.

Kehitysyhteistyön toimeenpano kuuluu komission kehitysyhteistyön pääosastolle ja humanitaarisen avun toimistolle. Ulkosuhteiden pääosastolla on puolestaan vastuu kehitysmaasuhteiden poliittisesta osasta. Myös muut pääosastot osallistuvat avun toteuttamiseen.

Komission tiedonanto⁴⁵⁾ neuvostolle ja Euroopan parlamentille Euroopan yhteisön kehitysyhteistyöpolitiikasta julkaistiin huhtikuussa 2000.

45) Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille - Euroopan yhteisön kehitysyhteistyöpolitiikka - KOM(2000) 212

10.6.2 EU:n metsäalan kehitysyhteistyö

EU:n metsäalan kehitysyhteistyön perusteita määrittelevässä vuonna 1999 julkaistussa EU:n komission tiedonannossa ”Forests and Development: The EC Approach”⁴⁶⁾ todetaan EU:n metsäalan kehitysavun keskeisiksi tavoitteiksi

- metsäpolitiikan tukeminen kehitysmaiden metsiin kohdistuvien ristiriitaisten tavoitteiden tasapainottamisen ja kaikkien sidosryhmien osallistamisen välineenä
- kestävän metsätalouden edistäminen
- puun ja sen rinnakkaistuotteiden käytön tehostaminen ja tasapuolisuuden edistäminen, sekä
- tutkimuksen ja koulutuksen tukeminen, jolla on merkittävä rooli edellisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Komission tiedonannon pohjalta hyväksyttiin neuvoston päätöslauselmat, jotka ohjaavat EU:n komissiota ja jäsenmaita työskentelemään yhteistyössä kumppanimaiden, kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa kansallisia metsäohjelmia kehyksenä käyttäen. Päätöslauselmien määrittämiä tavoitteita ovat esimerkiksi metsien häviämisen vähentäminen, kestävästi hoidettujen metsien alan lisääminen ja metsistä saatavien hyötyjen tasapuolisen jaon edistäminen.

EU:n komissio ja jäsenmaat valmistelivat 2000-luvun alussa metsäalan kehitysyhteistyön strategiaa, josta oli tarkoitus tulla käytännön toimintaa ohjaava kehys. Komissio antoi esityksen strategiasta loppuvuodesta 2002 ja hyväksymistä odotettiin vuoden 2003 aikana. Viivytysten ja muiden syiden vuoksi komissio ilmoitti marraskuussa 2003 luopuvansa strategian valmistelusta. Tällä hetkellä EU:n metsäalan kehitysyhteistyö

on siis vailla tarkempaa ohjaavaa instrumenttia. Tämä on valitettavaa, sillä strategialuonnos oli lähestymistavaltaan nykyaikainen sisältäen esimerkiksi seuraavat elementit:

- strategialuonnos painotti metsäalan yhteistyön huomattavaa merkitystä köyhyyden vähentämisessä. Strategialuonnoksen kansainvälisinä kehyksinä nähtiin YK:n vuosituhatavoitteet, kestävä kehitys, kansainvälinen metsäpoliittinen prosessi ja multilateraaliset ympäristöön ja kauppaan kohdistuvat sopimukset ja neuvotteluprosessit.
- strategialuonnoksen tärkeinä periaatteina nähtiin kumppanuusajattelu, kehityksen ja kaupan yhtenäisyys, toiminnan strateginen kohdistaminen ja metsäyhteistyön merkitys laajempien poliittisten sitoumusten saavuttamisessa.
- strategialuonnoksen osana oli myös ETFAG-ryhmän (European Tropical Forestry Advisory Group) piirissä valmisteltu luonnos rahoitajaosapuolen toimintaohjeiksi (*Code of Conduct for Forest Sector Development Cooperation*). Ohjeiden tarkoituksena oli yhdenmukaistaa avunantajamaiden toimintaa ja korostaa kumppanimaiden asemaa avun hallinnoinnissa ja koordinoinnissa. Toimintaohjeiden odotettiin tehostavan metsäalan kehitysyhteistyön vaikutuksia.

Suomi osallistui ETFAGin kautta strategialuonnoksen valmisteluun ja vaikutti aktiivisesti köyhyyden vähentämisen näkökulman tuomiseksi strategian ydinasiaksi. Syksyllä 2002 UM, EFI ja VITRI (Helsingin yliopiston Viikin tropiikki-instituutti) järjestivät Tuusulassa kansainvälisen kokouksen aiheesta ”Forests in Poverty Reduction Strategies” (www.efi.fi/events/2002/)

46) Forests and Development. Council Resolution 11.11.1999 (EY 554/99)

forests_in_poverty), jossa köyhyysongelmaa tarkasteltiin makrotalouden ja Afrikan maiden näkökulmasta. Onnistuneen kokouksen tulokset raportoitiin ETFAG-ryhmälle marraskuussa 2002.

Suomen näkökulmasta komission metsäalan kehitysyhteistyön strategia olisi ollut hyvä tausta-asiakirja ja pohja Suomen omalle metsäalan kehitysyhteistyön linjaamiselle. Suomen 1990-luvun metsäyhteistyö arvioitiin 2002–2003. Arvioinnin tulosten seurauksena ulkoasiainministeriön kehityspoliittinen osasto valmistelelee vuonna 2004 linjauksen Suomen metsäalan kehitysyhteistyölle. EU:n jäsenmaista myös Saksa, Alankomaat, Ruotsi ja Iso Britannia ovat viime aikoina tarkistaneet tai tarkistamassa linjauksiaan. Samanaikainen linjausten tarkistaminen mahdollistaa maiden keskittymisen omille vahvuus- ja kohdealueilleen.

EU:n metsäyhteistyön toteuttamisen tärkeimmät rahoitusinstrumentit ovat Euroopan Kehitysrahasto (*European Development Fund, EDF*), Aasian ja Latinalaisen Amerikan ALA-rahoitus, välimeren MEDA-rahoitus sekä TACIS-rahoitus IVY-maille. Temaattisista rahoitusinstrumenteista merkittävin on ns. Trooppisten metsien rahoitusinstrumentti (*Tropical Forest Budget Line*). Metsäalan kehitysyhteistyön strategian luonnos ei käsitellyt laittoman puutavaran hakuja ja kauppaa. Sitä käsitellään komission toukokuussa 2003 julkaisemassa FLEGT-tiedonannossa (tiedonantoa käsitellään tarkemmin kappaleessa 5.4.4). Strategian luonnoksessa ei käsitelty myöskään kehitysmaiden polttopuuongelmaa. Se sisältyi energia-alan kehitysyhteistyön strategiaan (KOM(2002)408).

Vuonna 2003 FERNin tekemän selvityksen (www.fern.org/pubs/briefs/aid2.pdf) mukaan EU:n komission toteuttamassa kehitysyhteistyössä metsäsektori asema ei ole kovin vahva ja toisaalta toteutettu metsäyhteistyö on epäonnistunut köyhyyden vähentämisessä. Tästä syystä olisi tarpeellista toteuttaa komission alustavasti suunnittelema komission metsäyhteistyöprojektien arviointi.

Suomen tavoitteet EU:n metsäalan kehitysyhteistyössä määritellään vuoden 2004 linjausprosessin yhteydessä. Suuria muutoksia ei kuitenkaan ole odotettavissa. Köyhyyden vähentäminen tulee olemaan keskeinen tavoite ja kansalliset metsäohjelmat yhteistyön kehys. Aktiivinen toiminta ETFAG:ssa ja yhteistyö samankaltaista politiikkaa harjoittavien jäsenmaiden kanssa tulevat pysymään Suomen keskeisinä toimintatapoina. Suomalaista näkökulmaa korostetaan, kun sillä katsotaan olevan kokonaisuuden kannalta positiivinen vaikutus avun vaikuttavuuteen. Yhteisrahoitus ja avun koordinointi tulevat olemaan Suomelle tärkeitä teemoja.

Suomen tavoite on pysyä merkittävänä metsäalan kehitysyhteistyön toteuttajana. Suomi korostaa metsäsektorin laajoja mahdollisuuksia köyhyyden vähentämisessä, demokratian, ihmisoikeuksien ja tasa-arvon edistämässä sekä kamppailussa maailmanlaajuisten ympäristöongelmien ratkaisemiseksi. Suomi toimii kehitysyhteistyössä yhdessä komission ja muiden metsäalan kehitysyhteistyön mahdollisuuksia korostavien jäsenmaiden kanssa ja pyrkii olemaan aloitteellinen sekä EU:n sisäisessä että kansainvälisessä keskustelussa.

---

49) Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille - Euroopan yhteisön kehitysyhteistyöpolitiikka - KOM(2000) 212.

50) Forests and Development. Council Resolution 11.11.1999 (EY 554/99)

LIITE 1. EU:N PERUSSOPIMUKSIA

Rooman sopimus

Euroopan talousyhteisön perustamissopimus. Rooma 25.3. 1957. Astui voimaan 1958.

Euroopan yhtenäisasiakirja

Sopimus sisältää Rooman sopimuksen ensimmäiset merkittävät muutokset. Sovittiin mm. laajojen sisämarkkinoiden toteuttamisesta ja Euroopan parlamentin aseman vahvistamisesta. 17.2.1986. Astui voimaan 1.7. 1987.

Maastrichtin sopimus

Sopimus Euroopan unionista. Maastricht 7.2. 1992 helmikuuta. Astui voimaan 1993.

Amsterdamin sopimus

Sopimuksella muutettiin Maastrichtin sopimusta etenkin EU:n laajentumista varten. Amsterdam 2.10.1997. Astui voimaan 1.5. 1999.

Nizzan sopimus

Sopimus käynnisti toimielinuudistuksen EU:n laajentumista varten. Nizza 26.2. 2001. Astui voimaan 1.2. 2003.

LIITE 2. EU:n laajentuminen ja metsätalous (Malta ja Kypros eivät ole erittäin pieninä metsätalousmaina mukana).

	Alue v. 2000	Väestö v. 2000	Metsää v. 2000		Taloustmetsää	Puuvaranto	Metsän omistus 2000***		Raakapuu¹ 2001	SAPARD	Metsätalous
	Milj. ha	Milj. henkeä	Milj. ha	% pinta-alasta	% metsäalasta v. 2000	Mrd. m ³	Yksityisten omistus, %	Metsälöt	Tuotanto milj.m ³	Milj. euroa	BKT-osuus, %
Viro	4,5	1,4	2,060	46	94	0,307	63,0	100000	10,2	1,0	1,7
Latvia	6,5	2,4	2,923	45	83	0,409	50,1	153000/250000	12,8	4,6	1,5
Liettua	6,5	3,7	1,994	31	85	0,314	50,0	152000/120000	5,7	7,7	<1/1
Puola	32,3	38,7	9,047	28	92	1,771	17,2	1400000	25,3	6,2	<1
Unkari	9,3	10,0	1,840	20	93	0,295	45,0	290000/335000	5,8	0	<1/0,2
Tseki	7,9	10,3	2,632	33	97	0,668	23,8	137000	14,4	0	0,7
Slovakia	4,9	5,4	2,177	44	78	0,446	48,4	300000/15000	5,2	9,7	1,4
Slovenia	2,0	2,0	1,107	51	93	0,292	70,0	300000	2,3	0	<1/0,4
Romania	23,8	22,4	6,448	27	87	1,36	5,0	300000/500000	12,4	108,3	<1
Bulgaria	11,1	8,2	3,690	33	85	0,401	2,7	n. 473000	3,4	30,0	<1/0,7
KIE10	108,8	104,5	33,918	31 %	<90 %	6,26	3-70%	n. 3,8 milj.	97,5	167,5	
EU15	319	377	115,7	36 %	83 %	13,4	65 %	7-8 (12) milj.	259,4		
EU15+10 kasvu%	34 %	28 %	29 %	Osuudessa ei selvää muutosta		47 %	Lasku	noin 40-50%	38 %		
KIE8	74	74	24			5		n. 2,5-3 milj.	82	29	
EU15+8 kasvu%	23 %	20 %	21 %			34 %		noin 30-40%	31 %		

¹⁾ Teollinen ja muu raakapuu
KIE 10 = 10 mantereen valtiota + Malta ja Kypros
KIE 8 = 8 mantereen valtiota + Malta ja Kypros

LIITE 2 (...JATKOA) (Malta ja Kypros eivät ole erittäin pieninä metsätalousmaina mukana).

	Sahatavara v. 2001			Näennäis- kulutus v. 2001	Paperi ja kartonki, v. 2001			Näennäis- kulutus v. 2001	Työllistävyys hlö, v. 1998*	Yrityksiä kpl, v. 1998*
	Tuotanto, milj. m ³	Tuonti, milj. m ³	Vienti, milj. m ³	m ³ /hlö/vuosi	Tuotanto, milj. tn	Tuonti, milj. tn	Vienti, milj. tn	kg/hlö/vuosi	ml. kustantaminen, painaminen, huonekaluteollisuus*	ml. kustantaminen, painaminen, huonekaluteollisuus*
Viro	1,67	0,215	1,086	0,57	0,054	0,077	0,057	53	36900	1572
Latvia	3,84	0,105	2,910	0,43	0,024	0,089	0,013	42	36300	1679
Liettua	1,25	0,252	0,75	0,20	0,068	0,081	0,043	29	45400	897
Puola	3,55	0,458	0,757	0,08	1,300	1,300	0,860	45	389100	1186
Unkari	0,22	0,105	0,300	0,00	0,500	0,540	0,250	79	52300	5211
Tsekki	3,89	0,336	1,670	0,25	0,870	0,625	0,560	91	105500	1353
Slovakia	1,27	0,076	0,825	0,10	0,950	0,290	0,350	165	63100	335
Slovenia	0,46	0,165	0,340	0,14	0,410	0,190	0,420	90	36800	1688
Romania	3,06	0,013	1,840	0,06	0,400	0,160	0,160	18	247900	8824(vuosi 1999)
Bulgaria	0,31	0,011	0,264	0,01	0,140	0,140	0,041	29	54500	8606
KIE10	19,52	1,740	10,740	0,10	4,720	3,490	2,750	52	1067800	31351
EU15	78,5	17,8	9,2	0,23	82,1	8,6	13,7	204	4-4,5 milj. ml henkilöä metsätalous**	
EU15+10 kasvu, %	25 %			pienenee	6 %				noin + 25 % koko metsäsektori	
KIE8	16,2	1,72	8,7	hieman	4,2	3,2	2,6			
EU15+8 kasvu, %	21 %				5 %					

Lähteet:

Tilastotiedot pääosin: EUROSTAT 2002 & Metsäntutkimuslaitos 2003, Metsätalostollinen vuosikirja 2002

* Hanzl & Urban, 2000. Competitiveness of Industry in Candidate Countries. Forest-Based Industries. Final Report, PRS/98/501703, Part B. WIIW.

‘ - Puolasta työllisyys yrityksissä, jotka työllistävät <5 henkilöä, mutta yrityslukumäärä sisältää vain yritykset, joissa <50 henkilöä

‘ - Romaniassa yrityksiä v. 1998 runsaat 8500 kpl

** Hazley, 2000. Forest-Based and Related Industries of the European Union - Industrial Districts, Clusters and Agglomerations. ETLA Series B 160

*** Useita lähteitä: Mm. Toivonen & Mäki 1999, Euroopan unionin itälaajeneminen ja metsätalous, PTT Työpapereita N:0 20, 47 s. ja Tilli.T. & Skutin, S-G 2004. Roundwood markets in the Baltic Sea Region, käsikirjoitus PTT:n työpapereita –sarjaan, sekä Järvinen et al. 2003, The Information of Private Forest Owners in Estonia. PTT Working Papers No 61. 65 s.

Yksityismetsien osuus kun tiedossa olevat yksityistämisuunnitelmat toteutuneet.

LIITE 3. INTERNET-OSOITTEITA

EUROOPAN UNIONI

Euroopan Unioni	www.europa.eu.int
DG Maatalous	www.europa.eu.int/comm/agriculture
DG Ympäristö	www.europa.eu.int/comm/environment
DG Yritystoiminta	www.europa.eu.int/comm/dgs/enterprise
Euroopan tilastokeskus (Eurostat)	www.europa.eu.int/comm/eurostat
Euroopan ympäristökeskus (EEA)	www.eea.eu.int
JRC, Yhteinen tutkimuskeskus	www.jrc.cec.eu.int
Natura 2000	www.europa.eu.int/comm/environment/nature/natura.htm
EU laajenemissivut	www.europa.eu.int/comm/enlargement
EU:n pohjoinen ulottuvuus north_dim	www.europa.eu.int/comm/external_relations/north_dim
Interreg III -ohjelma	www.europa.eu.int/comm/regionalpolicy/interreg3
Tacis -ohjelma	www.europa.eu.int/comm/external_relations/ceeca/tacis
Phare -ohjelma	www.europa.eu.int/comm/enlargement/pas/phare
Ispa-ohjelma	http://europa.eu.int/comm/enlargement/pas/ispa.htm
Sapard-ohjelma	http://europa.eu.int/comm/enlargement/pas/sapard.htm

EUROOPPALAISIA METSÄSEKTORIIN LIITTYVIÄ JÄRJESTÖJÄ

CEI Bois	www.cei-bois.org
CEPI, Confederation of European Paper Industries	www.cepi.org
CEPF, Confederation of European Forest Owners	www.cepf-eu.org
COPA, Committee of Agricultural Organisations in the European Union	www.copa-cogeca.be
ENFE, European Network of Forest Entrepreneurs	www.enfe.net
WWF	www.panda.org

SERTIFIOINTI JA YMPÄRISTÖMERKIT

EMAS	www.ymparisto.fi > Yritykset ja yhteisöt > Ympäristöjärjestelmät ja johtaminen
Suomen Metsäsertifiointi ry	www.ffcs-finland.org
PEFC, Pan European Forest Certification Council	www.pefc.org
FSC, Forest Stewardship Council	www.fscoax.org
ISO, International Standardization Organization	www.iso.ch

LIITE 4 EU-ASIOIDEN KOMITEAN ALAISET JAOSTOT SUOMESSA

1. Kauppapoliittiset instrumentit
2. 133
3. Venäjä ja IVY
4. Alue- ja rakennepolitiikka
5. Tullitekniset kysymykset
6. Oikeus- ja sisäasiat
  - a) Maahanmuutto- ja turvapaikka-asiat
  - b) Poliisi- ja rikosoikeudellinen yhteistyö
7. Talouspolitiikan koordinointi
8. Kansainväliset rahoitus-kysymykset
9. Verot
10. Rahoituspalvelut ja pääomaliikkeet
11. Teollisuus
12. Kilpailu- ja valtiontuki
13. Kehitysyhteistyö
14. Sisämarkkinat
15. Siviilikriisinhallinta
16. Vakuutuspalvelut
17. Kalastus
18. Maatalous ja elintarvike
19. Viestintä
20. Tutkimus ja teknologia
21. Energia ja euratom
22. Liikenne
23. Ympäristö
24. Kuluttaja-asiat
25. Sosiaaliasioiden
26. Työsuojelu
27. Henkilöiden liikkuvuuteen liittyvät sosiaaliturvakysymykset
28. Työoikeusryhmä
29. Työasiainneuvoston integraatiojaosto
30. Koulutus
31. Kulttuuri sekä av-palvelut
32. Nuoriso- ja liikunta-asiat
33. Terveys
34. Budjettiasiat
35. Oikeudelliset kysymykset
36. Henkilöstö ja hallinto
37. Laajentuminen
38. Etniset suhteet ja työvoiman vapaa liikkuvuus
39. Huuhausaineet
40. Institutionaaliset kysymykset

EU-asioiden komitea

EU-asioiden komitea kokoontuu pääsääntöisesti viikoittain neuvoa-antavana ja sovittelavana elimenä EU-asioiden yhteensovittamisessa. Komitea käsittelee laajakantoisia ja useita ministeriöitä koskevia EU-asioita sekä asioita, joista jaostokäsittelyssä ei ole päästy yksimielisyyteen. Lisäksi komitea käsittelee tuomioistuinin- ja valvonta-asioita sekä tekee EU:n toimielimiin lähetettäviä kansallisia asiantuntijoita koskevat nimittämispäätökset.

EU-asioiden komiteassa on edustus kaikilla ministeriöillä, valtioneuvoston kanslialla, tasavallan presidentin kanslialla, oikeuskanslerin virastolla, Suomen Pankilla ja Ahvenanmaan maakuntahallituksella. Ministeriöiden edustajina ovat yleensä kansliapäälliköt, joille kullekin on nimetty varajäsen. EU-asioiden komitean puheenjohtajana on valtioneuvoston EU-sihteeristön päällikkö.

EU-jaostot

EU-asioiden komitea on asettanut yhteensä 40 sektori-kohtaista valmistelujaostoa. Jaostojärjestelmä on EU-asioiden virkamiesvalmistelun perusrakenne. EU-jaostoissa puheenjohtaja ja sihteeri ovat yleensä toimivaltaisesta ministeriöstä.

Jaostot voivat kokoontua suppeassa virkamieskokoonpanossa tai laajassa kokoonpanossa. Suppeaan kokoonpanoon kuuluvat toimivaltaisten ministeriöiden virkamiesten lisäksi muiden ministeriöiden ja keskusvirastojen edustajia. Laajassa kokoonpanossa toimivaan jaostoon kuuluu myös etujärjestöjen ja muiden intressitahojen edustajia. Kussakin jaostossa on myös edustaja valtioneuvoston EU-sihteeristöstä ja Ahvenanmaan maakuntahallituksesta. Jaostot kokoontuvat vaihtelevasti tarpeen mukaan.

Maatalous ja elintarvike-jaoston alajaostot:

- Metsäpolitiikka-alajaosto
- Eläinlääkintä-alajaosto
- Viini- ja alkoholiasioiden alajaosto
- Kasvinsuojelu- alajaosto
- Kylvösiemen ja taimiaineisto-alajaosto
- Kasvinjalostajanoikeusasioiden alajaosto
- Luonnonmukaisen tuotannon alajaosto
- Torjunta-aine- alajaosto
- Rehualajaosto
- Kotieläintalous- ja hevostalousasioiden alajaosto

LIITE 5. COST E4 -hankkeen vuonna 2000 julkaistuja tuloksia: tiukasti suojeltujen ja kaikkien suojeltujen metsien prosenttiosuudet metsäalasta

Valtio	Kokonaismaa-ala	Metsäala	Metsän osuus kokonaismaa-alasta	Tiukasti suojellut metsät		Kaikki suojellut metsät	
	1000 ha	1000 ha	%	ha	%	ha	%
EU-MAAT:							
Alankomaat	3 392	334	10	3 028	0,9	18 500	5,5
Belgia	3 024	665	41	1 260	1,0	5 000	3,7
Espanja	49 945	12 511	25	32 644	0,26	3 000 000	24,0
Irlanti	6 889	570	8	5 736	1,0	5 736	1,0
Iso-Britannia	24 160	2 305	10	10 000	0,4	128 700	5,1
Italia	29 406	8 675	29	62 053	0,72	560 409	6,7
Itävalta	8 273	3 924	47	8 062	0,2	49 000	1,2
Kreikka	12 890	6 513	49	142 000	1,0	951 700	14,6
Portugali	9 150	3 306	37	2 827	0,08	560 409	6,3
Ranska	55 010	15 156	28	14 000	0,09	180 000	1,2
Ruotsi	41 162	28 000	69	576 163	2,5	832 370	3,7
Saksa	34 927	10 700	30	24 976	0,24	400 000	4,0
Suomi	30 459	23 000	76	714 300	3,6	1 310 000	6,5
Tanska	4 243	445	11	6 085	1,14	92 000	20,7
MUUT:							
Albania	2 740	1 048	38	14 500	1,38	164 111	15,7
Bosnia-Herzegovina	5 100	2 589	51	3 125	0,12	25 506	1,0
Bulgaria	11 055	3 357	30	..	1,0	335 000	10,0
Kroatia	5 592	2 485	44	2 856	0,11	181 405	7,3
Norja	30 683	11 950	37	148 000	1,23	199 500	1,7
Puola	30 442	8 726	28	3 687	0,04	183 246	2,1
Romania	23 034	6 370	27	..	0,35	527 000	8,3
Slovakia	4 808	1 920	42	15 428	0,8	270 000	14,0
Slovenia	2 012	1 110	54	10 420	0,93	71 000	6,4
Sveitsi	3 955	1 186	29	1 018	0,08	13 529	1,1
Tsekki	7 728	2 637	33	25 000	0,95	175 000	6,6
Unkari	9 234	1 748	19	3 665	0,2	370 422	21,2
Venäjän Euroopan puoleinen osa	..	132 341	39	1 726 000	1,3	3 995 600	3,0

Metsän määritelmä perustuu FAO:n TBFRA-1990:ssa sovellettuun metsäkäsitteeseen (puiden vähimmäispituus 7 m ja latvuspeittävyys 20 %). Suomen luvut taulukossa tarkoittavat kansallisesti määriteltynä vain tiukasti suojeltua kasvullista metsämaata (kasvu yli 1 m³/ha /v, 714 300 ha eli 3,6 %) ja tiukasti suojeltua ja rajoitetussa käytössä olevaa kasvullista metsämaata 1 310 000 ha (6,5 %). Kansainvälistä metsämääritelmää vastaten (sekä metsä- että kitumaa, kasvu yli 0,1m³/ha/v, mutta ns. joutomaa ei sisälly lukuihin) tiukasti suojeltujen metsien määrä on 1 530 000 ha (6,6 %) ja tiukasti suojeltu ja rajoitetussa käytössä oleva metsien määrä 2 440 000 ha (10,6 %). Ruotsin luvut tarkoittavat vain kasvullista metsämaata (kasvu yli 1 m³/ha/vuosi). Pääosa Ruotsin metsien suojelualueista sijoittuu heidän luokituksensa mukaiselle heikkokasvuiselle metsämaalle (impediment) tunturialueille, jolle ei ole suoranaista suomalaista vastinetta.

Espanjan metsäala ei sisällä muun puustoisien maan osuutta. Itävallan luvuissa ovat mukana vain tiukasti suojellut metsät ja kansallispuistot, mutta ei muita suojeluluokkia. Tanskan kaikkien metsien suojeluluku sisältää IUCN-luokat 1–4.

Lähteet: Jari Parviainen, Kostas Kassioumis, Winfried Bücking, Eduard Hochbichler, Risto Päivinen ja Declan Little 2/2000. EU/ COST E 4: Forest Reserve Research Network loppuraportti, 28 sivua ja Työryhmämuistio MMM 2002:15 Metsien suojelun luokittelun ja tilastoinnin yhtenäistämistyöryhmä, Helsinki 2002.

LIITE 6. Suojeltujen metsien määrä FAO:n mukaan (TBFRA 2000).

Maapallon metsävarojen arvioinnissa (FRA) käytettävän metsän määritelmän mukaan metsäksi luetaan alueet, joissa puuston latvuspeittävyys on yli 10 % ja alueen pinta-ala yli 0,5 hehtaaria. Puuston tulee täysikasvuisena saavuttaa vähintään viiden metrin pituus. Suojelualueet jaetaan kuuteen eri luokkaan niiden maankäytön rajoitusten mukaan.

Maa	Maa-ala 1000 ha	Metsäala 1000 ha	Suojeltu 1000 ha	Suojeltu %	Muilla kuin ls-perustein suojeltu, 1000 ha	Luonnontilaisia 1000 ha
EU-MAAT:						
Alankomaat	3388	339	3	0,9	22	0,0
Belgia	3030	646	7	1,0	0	0,0
Espanja	50055	13509	2727	20,2	303	5,0
Irlanti	6890	591	6	1,0	5	1,0
Iso-Britannia	24088	2469	75	3,0	286	0,0
Italia	29412	9857	1855	18,8	1989	6,0
Itävalta	8252	3840	488	12,7	0	34,0
Kreikka	13076	3359	142	4,2	123	
Luxemburg	258	86	0	0,0	0	0,0
Portugali	9105	3383	76	2,2	1410	55,0
Ranska	54148	15156	0	0,0	686	30,0
Ruotsi	40843	27264	5180	19,0	848	4384,0
Saksa	34613	10740	83	0,8	515	0,0
Suomi	30454	21883	1208	5,5	0	1263,0
Tanska	4239	445	5	1,1	0	0,4
Muut:						
Albania	2759	1030	29	2,8	99	84,8
Bulgaria	10895	3590	265	7,4	201	256,5
Islanti	9024	30	2	6,7	14	0,0
Jugoslavia	10112	2894	515	17,8		3,6
Kroatia	5592	1775	85	4,8	0	2,4
Latvia	6222	2884	471	16,3	0	4,0
Liechtenstein	16	7	1,5	21,7	1,4	1,5
Liettua	6267	1978	249	12,6	43	12,0
Norja	30625	8710	114	1,3	1987	250,0
Puola	30435	8942	398	4,5	244	144,0
Romania	22949	6301				233,2
Slovakia	4810	2016	310	15,4	0	20,0
Slovenia	2016	1099	52	4,7	12	50,0
Sveitsi	3916	1173	7	0,6	106	7,0
Tsekki	7728	2630	71	2,7	0	0,0
Ukraina	57936	9458	3445	36,4	14	59,0
Unkari	9093	1811	68	3,8	41	0,1
Valko-Venäjä	20285	7865	1719	21,9	180	43,5
Venäjä (koko)	1637733	816538	23691	2,9	267656	749198,0
Viro	4187	2016	61	3,0	23	2,0
Yhdysvallat	915941	217333	19210	8,8	0	19210,0
Kanada	921543	244571	19664	8,0	99044	123947,0

Taulukon kaksi viimeistä saraketta sisältävät tiedot muista kuin luonnonsuojelullisten perusteiden nojalla suojeltujen alueiden ja luonnontilaisten metsäalueiden määrästä. Muista kuin luonnonsuojelullisten perusteiden nojalla suojeltuja alueita voidaan hyödyntää rajoitetusti myös puuntuotannossa ja muussa taloudellisessa toiminnassa. Metsäalojen erot liitteeseen 1 verrattuna johtuvat siitä, että COST E4 - hankkeen metsävaratiedot perustuivat FAO:n vuoden 1990 selvitykseen, jonka metsän määritelmä poikkeaa nykyisestä.

LIITE 7. Maaseudun kehittämisasetuksen ((EY) N:o 1257/99) metsäartiklat

Koonto perussäädöksestä ja muutoksista, epävirallinen asiakirja

Luku III KOULUTUS

artikla 9

... Valmennetaan metsänomistajia ja muita metsätaloustoimintoihin osallistuvia henkilöitä metsähoitomenetelmien käyttöön metsien taloudellisen, ekologisen ja yhteiskunnallisen merkityksen parantamiseksi.

Luku VIII METSÄTALOUS

artikla 29

1. Metsätaloustuen on edistettävä metsien taloudellisen, ekologisen ja yhteiskunnallisen merkityksen ylläpitämistä ja kehittämistä maaseutualueilla.

2. Tuella on edistettävä yhtä tai useampaa seuraavista tavoitteista:

- kestävä metsänhoito ja metsätalouden kehittäminen
- metsävarojen ylläpitäminen ja parantaminen
- metsäalan lisääminen

3. Jäljempänä 30 ja 32 artiklassa säädettyä tukea myönnetään ainoastaan sellaisille metsille ja aloille, jotka ovat yksityisten omistajien tai heidän yhdistystensä tai kuntien ja kuntaryhmien omistuksessa. Tätä rahoitusta ei sovelleta 30 artiklan 1 kohdan toisessa luetelmakohdassa säädettyihin toimenpiteisiin, jotka koskevat investointeja metsien taloudellisten, ekologisen tai yhteiskunnallisen arvon merkittävään kohentamiseen, eikä 30 artiklan 1 kohdan kuudennessa luetelmakohdassa säädettyihin toimenpiteisiin.

4. Tuen avulla on pyrittävä edistämään yhteisön ja jäsenvaltioiden kansallisten sitoumusten täyttämistä. Sen pitää perustua hallitustenvälisissä metsäpaneelissa sovittuihin kansallisiin ja alueellisiin metsäohjelmiin tai vastaaviin asiakirjoihin, joissa olisi otettava huomioon Euroopan metsien suojelemista käsitelleissä ministerikonferenssissa tehdyt suositukset.

5. Tässä luvussa sellaisille alueille, jotka on luokiteltu osana yhteisön toimintaa metsäpalojen torjumiseksi suuren tai keskisuuren metsäpaloaaran alueiksi, ehdotettujen toimenpiteiden on oltava jäsenvaltioiden kyseisten alueiden osalta esittämien metsänsuojelusuunnitelmien mukaisia.

artikla 30

1. Metsätaloustuen on liityttävä yhteen tai useampaan seuraavista toimenpiteistä:

- sellaisen maan metsitys, joka ei 31 artiklan nojalla ole tukikelpoinen sillä edellytyksellä, että tällainen istutus on mukautettu paikallisiin oloihin ja on sopusoinnussa ympäristön kanssa
- investoinnit metsien taloudellisen, ekologisen tai yhteiskunnallisen arvon merkittävään kohentamiseen
- investoinnit metsätaloustuotteiden korjuun, jalostuksen ja kaupan pitämisen parantamiseen ja järkipäristämiseen; investoinnit, jotka koskevat puun käyttöä raaka-aineena, rajoitetaan teollista jalostusta edeltäviin työvaiheisiin
- uudet myyntimahdollisuudet metsätaloustuotteiden käytön ja markkinoinnin edistämiseksi
- jäsentensä metsien kestävän ja tehokkaan hoidon parantamiseen tähtäävien metsänomistajien yhdistysten perustaminen
- luonnononnettomuuksien ja tulipalojen vahingoittamien metsätalouden tuotantomahdollisuuksien palauttaminen ja asianmukaisten torjuntatoimien käyttöönotto

artikla 31

1. Maatalousmaan metsitykseen myönnetään tukea sillä edellytyksellä, että istuttaminen on mukautettu paikallisiin oloihin ja on sopusoinnussa ympäristön kanssa.

Perustamiskustannusten lisäksi tuki voi sisältää:

- vuotuisen palkkion metsitetyltä hehtaarilta hoitokustannusten korvaamiseksi viiden vuoden ajan
- vuotuisen palkkion hehtaarilta metsityksestä johtuvien tulonmenetysten korvaamiseksi enintään 20 vuoden ajan maata ennen metsitystä hyödyntäneille viljelijöille tai heidän yhdistyksilleen tai muulle yksityisoikeudelliselle henkilölle.

2. Jos tukea myönnetään julkisten viranomaisten omistaman maatalousmaan metsitykseen, se kattaa ainoastaan perustamiskustannukset. Jos metsitetty maa on vuokrattu yksityisoikeudelliselle henkilölle, voidaan myöntää 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu vuotuinen palkkio

3. Maatalousmaan metsitystukea ei myönnetä:

- varhaiseläkejärjestelmään kuuluville viljelijöille
- joulukuusten istutukseen.

Jos kyseessä on nopeakasvuisten lajien lyhytkiertoviljely, metsitystukea myönnetään ainoastaan perustamiskustannuksiin.

4. Tulonmenetysten korvaamiseen tarkoitettujen vuotuisen yhteisön tukipalkkion enimmäismäärät vuotta kohti vahvistetaan liitteessä.

artikla 32

1. Pyrittäessä

- metsien ekologisen tasapainon ylläpitämiseen ja parantamiseen alueilla, joilla metsillä on yleishyödyllinen suojaava ja ekologinen tehtävä ja joilla metsiä säilyttävien ja parantavien toimenpiteiden kustannukset ovat suuremmat kuin metsätaloudesta saatava tulo, ja
- palonkatkaisulinjojen säilyttämiseen maataloutta koskevien toimenpiteiden avulla; edunsaajalle myönnetään korvausta tässä yhteydessä käytettäviin toimenpiteisiin edellyttäen, että näiden metsien suojaava ja ekologinen arvo varmistetaan kestäväällä tavalla ja että toteutettavista toimenpiteistä määrätään sopimuksessa ja että siinä yhteydessä määritetään niiden rahoituspuitteet.

2. Korvausmäärät on vahvistettava liitteessä olevien vähimmäis- ja enimmäismäärien rajoissa sopimuksessa määrättyjen ja sen mukaisesti toteutettujen toimenpiteiden todellisten kustannusten perusteella.

Luku IX MAASEUTUALUEIDEN SOPEUTTAMISEN JA KEHITTÄMISEN EDISTÄMINEN

artikla 33

Tukea myönnetään sellaisiin toimenpiteisiin, jotka liittyvät maatilatalouden toimintoihin ja niiden muutokseen sekä maaseudun toimintoihin, jotka eivät kuulu minkään muun tässä osastossa tarkoitettujen toimenpiteiden soveltamisalaan.

Nämä toimenpiteet koskevat:

- maan tuottokyvyn parantamista,
- maa-alueiden uusjakoa,
- asetuksen (EY) N:o 1782/2003 II osaston III luvussa tarkoitettujen neuvontajärjestelmien sekä lomitus- ja tilanhoitopalvelujen perustamista,
- laadukkaiden maataloustuotteiden pitämistä kaupan sekä laatujärjestelmien laatimista 24 b artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla
- maaseudun elinkeinojen ja maaseudun väestön peruspalveluja,
- kylien kunnostamista ja kehittämistä sekä maaseutuperinnön suojelemista ja säilyttämistä,
- toimintojen monipuolistamista maataloudessa ja sitä lähellä olevilla aloilla monimuotoisuuden tai vaihtoehtoisten tulonlähteiden edistämiseksi,
- maatalouden vesivarojen hoitoa,
- maatalouden kehittämiseen liittyvien maaseudun perusrakenteiden kehittämistä ja parantamista,
- matkailu- ja käsityöläiselinkeinojen kannustamista,
- ympäristönsuojelua maa- ja metsätalouden aloilla ja maisemanhoitoa sekä eläinten hyvinvoinnin parantamista,
- luonnononnettomuuksien vahingoittamien maatalouden tuotantomahdollisuuksien palauttamista ja asianmukaisten torjuntavälineiden käyttöönottoa,
- uusia rahoitusjärjestelyjä,
- paikallisten kumppaneiden hallinnoimia yhdenmukaisia maaseudun kehittämisstrategioita.

Julkaisusarjassa aiemmin ilmestyneitä julkaisuja:

- 1/2004 Horisontaalisen maaseudun kehittämissohjelman väliarviointi
ISBN 952-453-152-6
- 2/2004 Suomen LEADER+ -ohjelman väliarviointi 2003
ISBN 952-453-158-5
- 3/2004 Alueellisen maaseudun kehittämissohjelman (ALMA) väliarviointi
ISBN 952-453-160-7
- 4/2004 Suomen maaraaportti kotieläinten geenivaroista FAO:lle
ISBN 952-453-116-5
- 4a/2004 Country Report on Farm Animal Genetic Resources
ISBN 952-453-162-3
- 5/2004 Kansallisen laatustrategian väliarviointi, alkutuotannon osalta loppuraportti
ISBN 952-453-156-9
- 6/2004 Kohti yhteyksien maaseutua - Selvitys EMOTR-rahoituksista maaseudun tietoyhteiskuntahankkeista
ISBN 952-453-165-8
- 7/2004 Kansallinen metsäohjelma 2010 - Seurantaraaportti 2002-2003
ISBN 952-453-172-0

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

Hallituskatu 3 A, Helsinki PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO